

študijski oddelek

2

STOPINJE ...

19285/2001 a

262.2(497.12-18)(059)

19002847

Pišk M. SOBOTA

COBISS

STOPINJE 2001

Izdalo Pomursko pastoralno področje
Franc Kodila, Martin Poredoš, Andrej Zrim

Uredniški odbor:
Jože Ftičar, Lojze Kozar ml., Vilko Novak, Franc Puncer, Jožef Smej

Lektorirala: Frida Jakšič

Priprava za tisk: Alojz Benkovič

Naslovna stran: Štefan Hauko - Božji služabnik Danijel Hałas

Stopinje 2001

19285/2001

0 19/2847

Leto 2001 je navadno leto, ima 365 dni, začne in konča se s ponedeljkom.

Nedelje, zapovedani prazniki in državni prazniki so označeni z večjim rdečim tiskom, nezapovedani prazniki in dela prosti dnevi pa z rdečim manjšim tiskom. Imena župnij, ki obhajajo god svojega zavetnika, so na skrajni desni strani s krepkejšim tiskom.

Praznovanje svetniških godov je označeno s številkami in sicer: slovesni praznik (1), praznik (2), obvezni god (3), neobvezni god (4). Svetnikov, pri katerih ni številke, se v bogoslužju več ne spominjamo.

Cerkveni prazniki: Zapovedani: telovo - 14. junij, Marijino vnebovzetje - 15. avgust, vsi sveti - 1. november, božič - 25. december. Nezapovedani: novo leto - 1. januar, sveti trije kralji - 6. januar, svečnica - 2. februar, sv. Jožef - 19. marec, Gospodovo oznanjenje - 25. marec, velikonočni ponedeljek - 16. april, vnebohod - 24. maj, sv. Peter in Pavel - 29. junij, Marijino rojstvo - 8. september, Brezmadežna - 8. december, sv. Štefan - 26. december.

Državni prazniki: novo leto - 1. in 2. januar, Prešernov dan - slovenski kulturni praznik - 8. februar, dan upora proti okupatorju - 27. april, praznik dela - 1. in 2. maj, dan državnosti - 25. junij, dan spomina na mrtve - 1. november, dan samostojnosti - 26. december.

Dela prosti dnevi so tudi naslednji verski prazniki: velikonočna nedelja in ponedeljek - 15. in 16. april, binkoštna nedelja - 3. junij, Marijino vnebovzetje - 15. avgust, dan reformacije - 31. oktober, božič - 25. december.

Kratice: c.uč. = cerkveni učitelj, dev. = devica, duh. = duhovnik, muč. = mučenec, pušč. = puščavnik, red. = redovnik, red.ust. = redovni ustanovitelj, spok. = spokornik.

Lunine spremembe: polna luna

mlaj

prvi krajec

zadnji krajec

STOPINJAM NA POT

Izteka se sveto jubilejno leto 2000, v katerem smo bili obdarovani s številnimi darovi Vsemogočnega.

V naših srcih še odmeva nepozabno slavlje, ki smo ga pred dobrim letom doživeli na mariborski Bethnavi ob srečanju s svetim očetom in ob razglasitvi škofa Antona Martina Slomška za blaženega.

V tem letu smo dobili nove škofo, tako lahko pričakujemo še večjo povezanost slovenske Cerkve - njene glave in udov - na vseh področjih.

Z evharističnim slavljem v Murski Soboti smo potrdili, da želimo črpati svoje duhovno življenje iz korenin naših prednikov, ki jim je bila vera nekaj svetega.

Drugo zasedanje tretjega škofijskega zbora, ki postavlja v ospredje namen in glavne cilje škofijskega načrta mladinske pastorale, prav tako daje upanja, da ljudje med Rabo in Dravo, predvsem mladi, začno ponovno sprejemati in živeti krščanske vrednote - času in prostoru primerno.

Tudi drugo zasedanje sinode z naslovom "Izberi življenje" je velik izziv vsakemu dobromislečemu človeku, da se zamisli o naši prihodnosti, kulturi, koreninah in našem obstoju, če bomo sprejeti v zvezo evropskih držav ali pa ne.

In svetniški kandidat Danijel Halas je klic tega časa, da ohranjamo vero, jezik, kulturo in da branimo resnico tudi za ceno življenja.

Človek z obeh strani Mure je presenetil slovenski prostor s svojo odločitvijo glede svoje prihodnosti.

Stopinje, ki so pred nami, nas nagovarjajo na različne načine in so odraz časa in prostora, ki je nekoliko manj naklonjen duhovnim vrlinam in kvalitetam.

Spoštovani bralec, v tem svetem jubilejnem letu je bilo ponujenih neizmerno veliko bogatih darov, od katerih lahko izbereš vsaj enega ali pa več. To je pestrost duhovnega življenja slovenske Cerkve in naših ljudi. Izbrati življenje je naša pravica in dolžnost. Naj bodo te Stopinje tudi kažipot k svetosti in k izvirom duhovnih kvalitet človeka na obeh straneh Mure in vsakega, ki bo z veseljem Stopinje vzel v roke in jih bral.

Andrej Zrim, dekan in voditelj PPP

JANUAR**2001****Prosinec**1 P NOVO LETO, OSMINA BOŽIČA, BOŽJA MATI MARIJA (1)

2 T Bazilij Vel. in Gregor Nacianški, šk., c.uč. (3)

3 S Genovefa Pariška, dev.; Anter, papež, muč.

4 Č Angela Folinjska, red.; Gregor Langreški, škof

5 P Simeon Stilit, pušč.; Emilijana (Milena), dev.

6 S Gospodovo razglasenje, Sv. Trije Kralji (1)

7 N JEZUSOV KRST (2); Rajmund Penjafortski, duh.; Lucijan Antiohijski, muč.

Oče pričuje o Sinu (Lk 3, 15-16.21-22)

8 P Severin Noriški, opat; Erhard, škof; Jurij iz Hozibe, red.

9 T Julijan in Bazilisa, muč.; Hadrijan, opat

10 S Viljem iz Bourgesa, škof; Agaton, papež; Peter Orseolo, red.

11 Č Pavlin Oglejski, škof (3); Teodozij, opat

12 P Alfred, opat; Tatjana (Tanja), muč.; Ernest, škof

13 S Hilarij, škof, c.uč. (4); Veronika Milanska, dev.

14 N 2. NAVADNA (2); Feliks (Srečko) Nolanski, duh.; Odon iz Novare, red.

Jezusov prvi čudež (Jn 2, 1-12)

15 P Pavel Puščavnik; Maver, opat; Habakuk, prerok

16 T Marcel, papež; Berard in tov., franč. muč.

17 S Anton (Zvonko), pušč. (3); Marijan, diakon, muč.

18 Č Marjeta Ogrska, red.; Priska, muč.

19 P Kanut, kralj; Germanik, muč.; Arsen, red.

20 S Fabijan, papež in Boštjan (Sebastijan), muč. (4)

Pečarovci

21 N 3. NAVADNA (2); Neža (Agnes, Janja), dev., muč.; Epifanij, škof

Pismo se spolnjuje na Jezusu (Lk 1, 1-4; 4, 14-21)

22 P Vincenc (Vinko), diakon, muč. (4); Teodolinda, kralj.

23 T Emerencijana, muč.; Ildefonz, škof

24 S Frančišek Saleški, škof, c.uč. (3); Felicijan, škof, muč.

25 Č Spreobrnitev apostola Pavla (2); Ananija, muč.

26 P Timotej in Tit, škofa (3); Robert, Alberik, Štefan, red. ust.

27 S Angela Merici, dev. (4); Vitalijan, papež

28 N 4. NAVADNA (2); Tomaž Akvinski, duh., c.uč.; Peter Nolasko, red. ust.

Jezus ni poslan le k Judom (Lk 4, 21-30)

29 P Valerij, škof; Julijan Ubogi, spok.

30 T Martina, dev., muč., Hijacinta Marescotti

31 S Janez Bosko, red. ust. (3); Marcela, vdova

Božji služabnik: Črensovci - župnija, ki je dala velike može: zgodovinarja Zelka, glasbenika Cigana in mučenca Halasa. Tukaj je dolga leta živel in deloval tudi Jožef Klekl. S Halasom sta bila zelo povezana, saj je Halas izbral Klekla za svojega novomašnega pridigarja.

Spominski dnevi:

2.1.1946 + Avgust Pavel
 8.1.1906 * dr. Anton Trstenjak
 9.1.1826 * Jožef Borovnjak
 19.1.1899 Jakob Missia imenovan za kardinala
 25.1.1915 * Pavel Berden
 25.1.1916 + Jožef Baša-Miroslav
 27.1.1877 * dr. Matija Slavič
 29.1.1790 * Anton Krempf

Literarni biseri:

Odreči se vsemu, pozabiti na sladkosti, ki so se ti obetale in ponujale, in seči po težjem, to je navsezadnje vendar nekaj najlepšega, kar moreš pripraviti svoji duši.
 - Karel Mauser, Kaplan Klemen

Skriti kraji:

"Vse že spava,
 samo mesec sveti,"
 poje narodna pesem.
 Kje pa *SPAVA SREČKO?*

Svetopisemski kviz:

Kaj pomeni ime Emanuel? - 1
 Vlasta: Bog je velik
 Peter: Bog z nami
 Cilka: Hvalimo Gospoda

1 Č Brigita Irska, dev.; Pionij, muč.

2 P Jezusovo darovanje, Svečnica (2); Simeon in Ana

3 S Blaž, škof, muč.; Oskar (Ansgar), škof (4)

4 N 5. NAVADNA (2); Andrej Corsini, škof; Janez de Britto, muč.

Apostoli pustijo vse in gredo za Jezusom (Lk 5, 1-11)

5 P Agata, dev., muč. (3); Ingenuin in Albuin, škofa

6 T Pavel Miki in tov., muč. (3); Amadej Belgijski, škof

7 S Nivard, red.; Adavkt in frigijski mučenci

8 Č PREŠERNOV DAN; Hieronim Emiliani (4); Janez de Matha

9 P Apolonija, dev., muč.; Nikefor, muč.

10 S Sholastika, dev. (3); Viljem Veliki, pušč.

11 N 6. NAVADNA (2); Lurška Mati Božja; Cedmon, red.

Blagor ubogim, gorje bogatinom (Lk 6, 17. 20-26)

12 P Evlalija, muč.; Benedikt Anianski, opat

13 T Katarina de Ricci, red.; Gregor II., papež

14 S Valentin (Zdravko), muč. (4); Bruno Kverfurtski, muč.

15 Č Jordan Saški, opat; Georgija, dev.; Agapa, dev., muč.

16 P Julijana, muč.; Onezim, škof; Peteri muč. iz Egipta

17 S Sedem ustanoviteljcev servitov (4); Frančišek Clet, muč.

18 N 7. NAVADNA (2); Simeon Jeruzalemski, škof, muč.; Flavijan, škof

Bodite usmiljeni, kakor je Bog usmiljen (Lk 6, 27-38)

19 P Konrad iz Piacenze, spok.; Barbat, škof

20 T Sadot in tov., muč.; Evherij, škof

21 S Peter Damiani, škof, c.uč. (4); Maksimilijan Puljski, škof

22 Č Sedež apostola Petra (2); Marjeta Kortonska, spok.

23 P Polikarp, škof, c.uč. (4); Dositelj, menih

24 S Matija, apostol (2); Sergij, muč.; Modest, škof

25 N 8. NAVADNA (2); Tarazij (Taras), škof, Valburga, dev.

Govorjenje razodeva človekovo notranjost (Lk 6, 39-45)

26 P Matilda iz Hackeborna, dev.; Porfirij, škof

27 T Gabrijel Žalostne Matere Božje, red.; Leander, škof; Pust

28 S ++ Pepelnica (1); Roman, opat; Hilarij (Radovan), papež

Božji služabnik: Crensoveci - Na tem mestu je stala hiša, v kateri se je očetu Martinu in materi Katarini r. Horvat 24. junija 1908 rodil sin Danijel. Hiša je bila lesena in krita s slamo, kakor večina takratnih hiš. Staro hišo so leta 1966 porušili in župnikov nečak je na tem mestu postavil novo.

Spominski dnevi:

13.2.1931 + Ivan Baša
17.2.1997 + dr. Aleksander Horvat
18.2.1912 * Matija Balažić
22.2.1873 + Peter Dajnko

Literarni biseri:

Ne vemo, kaj spi v dnu reke in tudi ne,
kaj se skriva na dnu vsakega človeka.
Naša naloga je, da v sreli ljudi prebujamo,
kar je dobrega. - Zora Piščanc,
Blagovestnika Slovanov

Skriti kraji:

Lepo je delati, živeti.
A KO ŽIVCI so napeti,
moraš odhiteti
v mirno vas ob Muri

Svetopisenski kviz:

Kateri prerok je omenjen ob pokolu
otrok v Betlehemu? - 2
Olga: Izaija
Anja: Elija
Rok: Jeremija

1 Č Albin, škof; Svitbert, škof; Antonina, muč.

2 P + Neža Praška, dev.; Karel Dobri, knez

3 S Kunigunda, cesarica; Marin in Asterij, muč.

4 N 1. POSTNA (1); Kazimir, kraljevič; Arkadij, škof, muč.

Jezus zavrne skušnjavca (Lk 4, 1-13)

5 P Janez Jožef od Križa, red.; Evzebij, muč.

6 T Fridolin (Miroslav), opat; Koleta (Nika), dev.

7 S Perpetua in Felicita, muč. (4); Gavdiaz, škof;

8 Č Janez od Boga, red. ust. (4); Beata, muč.

9 P + Frančiška Rimska, red. (4); Gregor iz Nise, škof

10 S Štirideset mučencev; Makarij, škof

11 N 2. POSTNA (1); Sofronij, škof; Evlogij, muč.; Konstrantin, spok.

Jezus se med molitvijo spremeni (Lk 9, 28b-36)

12 P (Gregor Vel., papež); Doroteja (Rotija), muč.

13 T Kristina, dev., muč.; Teodora (Božidara), muč.

14 S Matilda, kraljica; Florentina, opatinja

15 Č Klemen M. Dvořak, red.; Ludovika de Marillac, red.

16 P + Hilarij in Tacijan, muč.; Herbert, škof; Julijan, muč.

17 S Patricij, škof (4); Jedrt Nivelška, opatinja

18 N 3. POSTNA (1); Ciril Jeruzalemski, škof, c. u. č.; Salvator, red.

Pokora odvzame Božjo kazn (Lk 13, 1-9)

19 P Jožef, mož Device Marije (1); Sibilina, dev.

Cankova

20 T Klavdija in tov., muč.; Kutbert, škof

21 S Nikolaj iz Flüe, pušč.; Filemon, muč.

22 Č Lea, spok; Katarina Genovska, spok.

23 P + Turbij iz Mongroveja, škof (4); Viktorijan in tov.

24 S Dionizij in tov., muč.; Katarina Švedska, red.

25 N 4. POSTNA (1); Gospodovo oznanjenje (1); Dizma, desni razbojnik

Izgubljeni sin se vrne k očetu (Lk 15, 1-3. 11-32)

26 P Evgenija, muč.; Kastul, muč.

27 T Rupert Salzburški, škof; Lidija, muč.

28 S Milada Praška, dev., Bojan (Vojan), knez, muč.

29 Č Bertold, red. ust.; Evstracij, menih

30 P + Amadej IX. Savojski, knez; Kvirin iz Neussa

31 S Modest Gosposvetski, škof (4); Gvido, opat

Božji služabnik: Murska Sobota - Poslopje nekdanje Gimnazije, ki jo je obiskoval tudi Danijel Halas. Najprej je hodil v gimnazijo peš, leta 1924 pa so ga sprejeli v dijaški zavod Martinišče, ki ga je takrat vodil duhovnik Jožef Radoha. Ker so višje razrede ukinili, je Danijel končal gimnazijo v Ljubljani

Spominski dnevi:

3.3.1879 * Jožef Klekl ml.
7.3.1891 + Fran Miklošič
11.3.1915 * dr. Aleksander Horvat
16.3.1945 ubit Danijel Halas
19.3.1939 + Fran Kovačič
25.3.1867 * dr. Fran Kovačič
27.3.1939 + slikar Ivan Žabota

Literarni biseri:

V grehu samem je nekaj, kar ubija
človeško srečo in če hočeš, da vsaj
nekoč najdeš odpuščanje, je treba za
vsak greh opraviti pokoro. - Karel
Mausser, Rotija

Skriti kraji:

KO JE BIL Martin na poti
v dolino lepo je zavil,
našel je ljudi poštene,
svetišče kmalu je dobil.

Svetopisemski kviz:

Kako se začenja Krstnikovo
oznanilo? - 3
Denis: Poboljšajte se
Ines: Spreobrnite se
Mateja: Sprejmite krst

APRIL

2001

Mali traven

1 N 5. POSTNA (1); Hugo Grenobelski, škof; Venancij, škof, muč.

Grešnik ne sme obsojati grešnika (Jn 8, 1-11)

2 P Frančišek Paolski, red.ust.(4); Teodozija, muč.

3 T Rihard, škof; Sikst I., papež; Agapa, muč.

4 S Izidor Seviljski, škof, c.uč. (4); Zosim, pušč.

5 Č Vincenc Ferrer, duh.; Julijana, opatinja

6 P + Irenej Sirmijski, škof, muč.; Celestin I., papež

7 S Janez Krstnik de la Salle, red. ust.; Saturnin, škof

8 N CVETNA NEDELJA GOSPODOVEGA TRPLJENJA (1); Albert, škof, muč.

a) Blagoslovljen, ki prihaja v Gospodovem imenu (Lk 19, 28-40)

b) Trpljenje našega Gospoda JK (Lk 22, 14-71; 23, 1-56)

9 P Marija Klopajeve, svetopis. žena; Valtruda, red.

10 T Ezekijel, prerok; Apolonij in tov., muč.

11 S Stanislav, škof, muč. (3); Domnij (Dujam), škof

12 Č Vel. četrtek (1); Lazar Tržaški, muč.; Zenon, škof

13 P ++ Vel. petek (1); Martin I., papež, muč.; Hermenigilda, muč.

14 S Vel. sobota (1); Lidvina, dev., red.; Valerijan in tov., muč.

15 N VELIKA NOČ, GOSPODOVEGA VSTAJENJA (1)

Jezus vstane od mrtvih (Jn 20, 1-9)

16 P Velikonočni ponedeljek (1) Bernardka Lurška, dev.

17 T Rudolf, muč.; Inocenc, škof; Fortunat, muč.

18 S Apolonij, muč.; Eleuterij Ilirski, muč.

19 Č Leon IX., papež; Ema, red.; Dioniz, muč.

20 P Hilda, dev.; Teotin, škof; Sulpicij, muč.

21 S Anzelm, škof, c.uč. (4); Konrad iz Parzhama, red.

22 N 2. VELIKONOČNA, BELA (1); Leonid, muč.; Agapit, papež

Čez osem dni je prišel Jezus (Jn 20, 19-31)

23 P Jurij, muč. (4); Vojteh, škof, muč.

Sv. Jurij ob Ščavnici

24 T Fidel (Zvest) Sigmariški, duh., muč. (4)

Sv. Jurij v Prekmurju

25 S Marko, evangelist (2); Ermin, škof, muč.

26 Č Pashazij, opat; Matj dobrega sveta

27 P DAN UPORA PROTI OKUPATORJU; Hozana, dev.

28 S Peter Chanel, duh., muč. (4); Vital (Živko), muč.

29 N 3. VELIKONOČNA (1); Katarina Sienska, dev., c.uč.

Jezus da apostolom jesti (Jn 21, 1-14)

30 P Pij V., papež (4); Jožef Cottolengo, red. ust.

Božji služabnik: Maribor - Ob Alojzijeve cerkvi stoji stavba nekdanjega bogoslovja, kjer se je Halas v letih 1929-1933 pripravljel na duhovniški poklic. Mašniško posvečen je prejel 9. julija 1933 v mariborski stolnici in čez deset dni daroval prvo sv. mašo v domači župnijski cerkvi Svetega Križa.

Spominski dnevi:

10.4.1900 * slikar Ludvik Vrečič
11.4.1804 + Mikloš Kuzmič
11.4.1875 * Ivan Baša
23.4.1787 * Peter Dajko
28.4.1894 * Jožef Baša-Miroslav
29.4.1999 + Lojze Kozar

Literarni biseri:

Duša išče poti v sonce in mir in pada iz sunkovitega poleta kakor privezana kokoš nazaj v snov in prah. Utrudi se duša in pojema v gorečnosti sunkov in dremlje plaha; ne sanja v višine. - Ivan Pregelj, Plebanus Joannes

Skriti kraji:

Kje doma je *MARKO VICAR*,
ki v gorcih dela rad?
Vina hitro ti naliže
in pove ti: Pij ga, brat!

Svetopisemski kviz:

Kje je Jezus poklical prve učence? - 4
Darja: ob Galilejskem jezeru
Simon: v Jeruzalemu
Roman: ob Jordanu

MAJ

2001

Veliki traven

- 1 T JOŽEF DELAVEC (2); PRAZNIK DELA
 2 S Atanazij, škof, c.uč. (3); Boris, knez
 3 Č Filip in Jakob ml., apostola (2); Teodozij Kijevski, red.
 4 P Florijan (Cvetko), muč. (4); Cirijak, škof
 5 S Gotard, škof; Angel, muč.; Juta, spok.

6 N 4. VELIKONOČNA (1) Marija, Srednica milosti; Dominik Savio, dijak; Frida
 Dobri pastir daje večno življenje (Jn 10, 27-30)

- 7 P Gizela, opatinja; Domicijan, škof; Flavij, muč.
 8 T Viktor Milanski, muč.; Dezider (Željko), škof
 9 S Pahomij, opat; Beat, pušč.; Dan zmage
 10 Č Antonin, škof; Gordijan in Epimah, muč.
 11 P Sigismund (Žiga), kralj; Mamert, škof
 12 S Leopold Mandić, duh. (3); Pankracij, muč.

13 N 5. VELIKONOČNA (1); Servacij, škof; Mucij, muč.
 Nova zapoved medsebojne ljubezni (Jn 13, 31-35)

- 14 P Bonifacij, muč.; Justina, muč.
 15 T Zofija (Sonja), muč.; Izidor, kmet
 16 S Janez Nepomuk, duh., muč. (4); Andrej Bobola, muč.
 17 Č Jošt, pušč. (4); Paskal Baylon, red.
 18 P Janez I., papež, muč. (4); Erik, kralj
 19 S Peter Celestin, papež; Pudencijana, dev.

20 N 6. VELIKONOČNA (1); Bernardin Sienski, duh.; Plavtila, spok.
 Sveti Duh nas uči evangelij (Jn 14, 23-29)

- 21 P Prošnji dan; Krispin, red.; Valens, škof; Evtihij in tov.
 22 T Prošnji dan; Renata, spok.; Marjeta Kasijska, red.
 23 S Prošnji dan; Evfrozinja, red.; Janez de Rossi, duh.
 24 Č Gospodov vnebohod (1); Marija Pomočnica
 25 P Beda Častitljivi, c.uč.; Gregor VII., papež (4)
 26 S Filip Neri, duh. (3); Lambert de Vence, škof

27 N 7. VELIKONOČNA (1); Avguštin Canterburyjski, škof; Julij, muč.
 Jezusovi učenci naj bodo vsi eno (Jn 17, 20-26)

- 28 P German Pariški, škof; Bernard Menthonski, duh.
 29 T Maksim Emonski, škof (4); Teodozija, dev.
 30 S Kancijan in tov., muč. (4); Ferdinand Aragonski, kralj
 31 Č Obiskanje Device Marije (2); Petronila, muč.

Markovci

Božji služabnik: Ljutomer - Po novi maši je bil Halas imenovan za drugega kaplana v Ljutomeru. Tam je deloval le nekaj mesecev in sicer od 16. avgusta 1933 do zadnjega decembra istega leta.

Spominski dnevi:

6.5.1912 * Ivan Škafar
12.5.1872 * dr. Anton Korošec
14.5.1912 * dr. Ivan Zelko
17.-19.5.1996 papež Janez Pavel II. v Sloveniji
24.5.1895 * Ivan Kos, slikar
25.5.1772 * Jožef Ficko
30.5.1948 + Jožef Klekl st.

Literarni biseri:

Marijina navzočnost sredi apostolov pred binkoštni razodeva, da Cerkev ni hladna organizacija, da ni politično društvo, marveč živ organizem, dom, ki ima mater. - Jožef Smej, Posvečena samota

Skriti kraji:

"*LE, DAMJANA, LE!*"
vabi dušni naš pastir.
"Pridi na naš lepi hrib,
Trojico Sveto počastit!"

Svetopisemski kviz:

Kolikokrat je Jezus izrekel besedo
"blagor"? - 5
Janja: osemkrat
Alenka: sedemkrat
Iztok: devetkrat

JUNIJ

2001

Rožnik

- 1 P Justin, muč. (3); Pamfil, muč.
2 S Marcellin in Peter, muč. (4); Erazem, škof, muč.

- 3 N BINKOŠTI, PRIHOD SV. DUHA (1); Karel Lwanga in tov., muč.
Prejmite Svetega Duha (Jn 14, 15-16. 23b-26)
4 P Marija Mati Cerkve (2); Fračišek Caracciolo, red. ust.
5 T Bonifacij, škof, muč. (3); Svetko, muč.
6 S Norbert, škof, red. ust. (4); Bertrand Oglejski, škof
7 Č Robert Newminsterski, opat; Ana Garzia, dev.
8 P Medard, škof; Viljem iz Yorka, škof
9 S Kvatre; Efreim Sirski, diakon, c.uč.; Primož in Felicijan, muč. (4)

- 10 N SV. TROJICA (1); Bogumil, škof
Tri božje osebe so eno (Jn 16, 12-15)
Odranci, G. Petroveci
M. Nedelja
11 P Barnaba, apostol (3); Jolenta, red.
12 T Janez Fakundski, red.; Adelhajda, dev.
13 S Anton Padovanski, red., c.uč. (3); Trifil, škof
14 Č REŠNJE TELO IN KRI (1); Elizej, prerok
15 P Vid (Vitomir), muč. (4); Germana Cousin, dev.
16 S Frančišek Regis, duh.; Beno, škof; Gvido Kortonski, red.

- 17 N II. NAVADNA (2); Gregor Barbarigo, škof; Alolf, škof
Jezus odpusti spokorjeni grešnici (Lk 7, 36 - 8,3)
18 P Marko in Marcellijan, muč.; Amand (Ljubo), škof
19 T Romuald, opat (4); Nazarij, škof
20 S Silverij I., papež, muč.; Mihelina Malatesta, spok.
21 Č Alojzij (Vekoslav) Gonzaga, red. (3); Evzebij, škof
22 P Srce Jezusovo (1); Pavlin iz Nole, škof
23 S Marijino srce; Agripina, dev., muč.; Jožef Cafasso, duh.

- 24 N ROJSTVO JANEZA KRSTNIKA (1); Kres
Janez je njegovo ime (Lk 1, 57-66. 80)
Ljutomer, Razkrižje
25 P DAN DRŽAVNOSTI; Viljem, opat; Doroteja, dev.
26 T Vigilij (Stojan), škof; Pelagij, muč.
27 S Ema (Hema) Krška, kneg. (3); Ladislav Ogrski, kralj
28 Č Irenej, škof, muč. (3); Potamijena, muč.
29 P Peter in Pavel, apostola (1); Marcel, muč.
30 S Prvi mučenci rimske Cerkve (4); Emilijana, muč.

Beltinci

Hotiza, G. Radgona

Božji služabnik: Lendava - Z novim letom 1934 se je Halas preselil v Lendavo in tam opravljal kaplansko službo do konca leta 1938, torej pet let. V tem času se je na lastno pobudo v Sombotelu učil madžarščine, da bi mogel tudi madžarsko govorečim vernikom oznanjati evangelij.

Spominski dnevi:

4.6.1891 * Ivan Jerič

9.6.1964 Prekmurje pridruženo mariborski škofiji

14.6.1872 * Ivan Slepce

17.6.1895 * Slavko Ostre

27.6.1974 + Jožef Kerec

29.6.1948 dr. Franc Rogač posvečen v škofa

30.6.1838 * Jakob Missia

Literarni biseri:

"Kakšen je življenjski cilj človeka na zemlji?" "Služiti dobremu." "S čim naj služim?" "Z ljubeznijo. Samo z ljubeznijo! Nihče ni ne bo izmislil nič primernejšega." - Aleksander Solženicin, Avgust štirinajstega

Skriti kraji:

DRAGO, GORAN, JAN,

prijatelji so pravi.

Kje se zbirajo radi
oh kozarčku in kavi?

Svetopisemski kviz:

Katerega kralja omenja Jezus v govoru na gori? - 6

Tina: Salomona

Katja: Davida

Aleš: Savla

JULIJ

2001

Mali srpan

1 N 13. NAVADNA (2) Teobald (Bogoslav), pušč.; Estera, svetopis. žena
Jezusove zahteve do učencev (Lk 9, 51-62)

2 P Oton Bamberški; Vital (Živko), muč.

3 T Tomaž, apostol (2); Heliodor, škof

4 S Elizabeta Portugalska; Urh, škof (4)

5 Č Ciril in Metod, slovan. apostola (1)

Radenci

6 P Marija Goretti, dev., muč. (4); Bogomila, spok.

7 S Izaija, prerok; Vilibald, škof; Edelburga, dev.

8 N 14. NAVADNA (2); Kilijan, škof, muč.; Prokop, muč.

Jezus razpošlje apostole (Lk 10, 1-12, 17-20)

9 P Veronika Guiliari, opatinja, Gorkumski mučenci

10 T Amalija (Ljuba), red.; Rufina in Sekunda, muč.

11 S Benedikt, opat (2); Olga Kijevska, kneg.

Benedikt v Prekm.

12 Č Mohor in Fortunat, muč. (4); Nabor in Feliks, muč.

13 P Henrik (Hinko) I., kralj (4); Evgen, škof

14 S Kamil de Lellis, duh. (4); Frančišek Solan, red.

15 N 15. NAVADNA (2); Bonaventura, škof, c.uč.; Vladimir Kijeviski, knez

Prilika o sočutnem Samarijanu (Lk 10, 25-37)

16 P Karmelska Matí Božja (4); Evstatij, škof

17 T Aleš (Aleksij), spok.; Marcelina, dev.

18 S Friderik (Miroslav), škof, muč.; Arnold, škof

19 Č Arsen, diakon, pušč.; Aurea (Zlata), dev.

20 P Marjeta Antiohijska, dev., muč.; Elija, prerok

21 S Lovrenc iz Brindisija, duh., c.uč. (4); Danijel, prerok

22 N 16. NAVADNA (2); Marija Magdalena (Majda); Menelij, opat

Kapela

Marta in Marija (Lk 10, 38-42)

23 P Brigita Švedska, red.ust.; Apolinarij, škof

24 T Krištof (Kristo), muč. (4); Kristina, dev., muč.

25 S Jakob, apstol (2); Olimpija, vdova

Dobrovnik

26 Č Joahim in Ana, starša DM (3); Valens, škof

Bakovci

27 P Gorazd, Kliment, Naum in tov. (3); Pantaleon, muč.

28 S Viktor (Zinago), papež; Samson (Samo), škof

29 N 17. NAVADNA (2); Marta iz Betanije; Olaf, kralj, muč.

Prositi in se vam bo dalo (Lk 11, 1-13)

30 P Peter Krizolog, škof, c.uč. (4); Angelina, kneg.

31 T Ignacij Lojolski, red. ust. (3); Fabij, muč.

Božji služabnik: Velika Polana - 1. januarja 1939 je Halas postal župnik v Veliki Polani, je deloval zelo uspešno. Ob koncu oktobra 1941 je madžarska oblast Halasa aretirala pod obtožbo, da je sodeloval s komunisti. V budimpeštanski ječi je bil zaprt skupaj s Camplinom in Jeričem. 19. julija 1942 so ga pogojno izpustili.

Spominski dnevi:

1.7.1942 + Fran Ilešič
 4.7.1945 + slikar Ludvik Vrečič
 5.7.1981 + dr. Štefan Steiner
 12.7.1884 * slikar Franc Košar
 30.7.1882 * Števan Kuhar
 30.7.1871 * Fran Ilešič

Literarni biseri:

Otroci bi morali stanovati skupaj s soncem, luno, zvezdami, dežjem in vetrovi. Ne pa sredi sten kakor bolniki. Učitelji naj imajo počitnice, da se spočijejo za ljubezen do otrok. - Pavle Zidar, Glavne osebe na potepu

Skriti kraji:

DVA LENA potepuha
 sta prišla v kraj,
 ki vino in razgled
 popotnikom ponuja.

Svetopisemski kviz:

Česa naj se varujemo? - 7
 Uroš: greha
 Erik: lažnih prerokov
 Irena: bogastva

AVGUST

2001

Veliki srpan

- 1 S Alfonz M. Ligvorij, škof, c.uč. (3); Makabejski bratje
 2 Č Porciunkula; Evzebij iz Vercellija, škof (4); Štefan, papež
 3 P Lidija, makedon. žena; Avguštin Kažotić, zagr. škof
 4 S Janez M. Vianney, duh. (3); Perpetua, žena

- 5 N 18. NAVADNA (2); Posvetitev bazilike Marije Snežne; Ožbalt, kraj
 Jezus svari pred lakomnostjo (Lk 12, 13-21)
 6 P Jezusova spremenitev na gori (2); Pastor, muč.
 7 T Sikst II., papež in tov., muč.; Kajetan, duh. (4)
 8 S Dominik (Nedeljko), red. ust. (3); Cirjak in tov.
 9 Č Peter Faber, red.; Roman, muč.
 10 P Lovrenc, diakon, muč. (2); Asterija (Zvezdana), muč.
 11 S Klara (Jasna), dev. (3); Tiburcij in Suzana, muč.

- 12 N 19. NAVADNA (2); Evplij, muč.; Inocenc XI., papež
 Opomin k čuječnosti (Lk 12, 32-48)

- 13 P Poncijan, papež in Hipolit, duh., muč. (4)
 14 T Maksimilijan Kolbe, muč. (3); Evzebij iz Rima, duh.
 15 S MARIJINO VNEBOVZETJE (1); Tarzicij, muč.
 16 Č Rok; Štefan Ogrski, kralj (4)
 17 P Hijacint Poljski, red.; Liberat (Slobodan), opat
 18 S Helena (Jelka, Alenka), cesarica; Agapit, muč.

**Apače, Grad, Turnišče
 Cezanjevci, Dokležovje**

Pertoča

- 19 N 20. NAVADNA (2); Janez Eudes, red.; Ludvik Toulouški, škof
 Ločitev duhov (Lk 12, 49-53)

- 20 P Bernard, opat, c.uč.; Samuel (Samo), prerok
 21 T Pij X., papež (3); Baldwin, kralj; Sidonij, škof
 22 S Devica Marija, Kraljica (3); Sigfrid (Zmago), škof
 23 Č Roza iz Lime, dev. (4); Filip Benizi, red.
 24 P Jernej, apostol (2); Emilija de Vialar, red.
 25 S Ludvik IX. francoski, kralj; Jožef Kalasanc, duh. (4)

- 26 N 21. NAVADNA (2); Ivana Elizabeta Bichier, red. ust.; Rufin, škof
 Jezus je odrešenik vseh ljudi (Lk 13, 22-30)

- 27 P Monika, mati sv. Avguština (3); Cezarij, škof
 28 T Avguštin, škof, c.uč. (3); Hermes, muč.
 29 S Mučeništvo Janeza Krstnika (3); Sabina, muč.
 30 Č Feliks (Srečko) in Adavkt, muč.; Gaudencija, muč.
 31 P Rajmund (Rajko) Nonat, red.; Pavlin, škof

Božji služabnik: Gomilice - Halas je bil trin v peti domačim komunistom, ki jim ni uspelo pridobiti mladine za svojo komunistično organizacijo. Nekateri komunisti so na sestanku v gomiliški šoli v začetku l. 1945 zahtevali usmrnitev Halasa in dekana Jeriča.

Spominski dnevi:

1.8.1664 bitka s Turki pri Monoštru
 5.8.1923 ustanovljen dijaški zavod
 Martinišče v Soboti
 18.8.1934 pristanek balona v Ženavlju
 25.8.1857 * dr. Franc Ivanocy
 28.8.1886 * Avgust Pavel
 29.8.1880 * dr. Franc Rogač
 29.8.1913 + dr. Franc Ivanocy

Literarni biseri:

Več let pristajaš na zlo in nič se ne zgodi!
 Ne da bi se zavedal, se svoboda zmanjšuje, telo postaja šibko in volja odмира.
 Več generacij lahko mine, vsaka zapusti naslednji nekoliko več svojih slabih lastnosti, dokler zlo ne postane sestavni del bitja, da se mu to ne more več upreti in ga potegne v uničevalni vrtnec. - A. M. Lemonnier, Luč na morišču

Skriti kraji:

"OJ, GOBANI," vzklika fantek,
 ko nad vas se v gozd poda.
 V vasi bela gošobica,
 pot vsem kaže do neba.

Svetopisemski kviz:

Kje je Jezus ozdravil stotnikovega služabnika? - 8
 Karmen: v Kafarnaumu
 Leon: v Nazaretu
 Maja: ob Galilejskem jezeru

SEPTEMBER

2001

Kimavec

1 S Egidij (Tilen), opat (4); Verena, dev.

2 N 22. NAVADNA (2); ANGELSKA; Maksima, muč.; Kastor, škof
Jezus uči ponižnosti (Lk 14, 1-7-14)

3 P Gregor Vel., papež; Mansvet, škof

4 T Rozalija (Zalka), dev.; Ida, spok.; Mojzes, prerok

5 S Lovrenc Giustiniani, škof; Viktorin, škof, muč.

6 Č Petronij, škof; Favst, Makarij in tov., muč.

7 P Marko Križevčan in tov., muč.; Regina, dev., muč.

8 S Marijino rojstvo (2); Hadrijan, mučenec

Tišina

9 N 23. NAVADNA (2); Peter Klaver, red.; Dorotej in Gorgonij, muč.
Odpoved prinaša svobodo (Lk 14, 25-33)

10 P Nikolaj Tolentinski, spok.; Otokar, red.

11 T Prot in Hiacint, muč.; Ertruda (Erna), dev.

12 S Gvido iz Anderlechta, spok.; Tacijan (Tihomil) muč.

13 Č Janez Zlatousti, škof, c.uč. (3); Mavrilij, škof

14 P Povišanje sv. Križa (2); Notburga, dev.

Črensovci, Križevci

15 S Žalostna Mati Božja (Dolores) (3); Melita, muč.

16 N 24. NAVADNA; Kornelij, papež in Ciprijan, škof, muč.
Prilika o Božjem sočutju (Lk 15, 1-32)

17 P Robert Bellarmino, škof, c.uč.; Lambert, škof

18 T Jožef Kupertinski, duh.; Irena in Zofija, muč.

19 S Januarj, škof, muč. (4); Emilija de Rodat, red.

20 Č Korejski mučenci; Kandida (Svetlana), muč.

21 P Matej, apostol in evang. (2); Jona, prerok

22 S Tomaž Villanovski, škof; Mavricij in tov., muč.

23 N 25. NAVADNA (2); Paternij (Domogoj), škof, muč.; Lin, papež
Ne moremo služiti Bogu in mamoni (Lk 16, 1-13)

24 P Rupert Salzburški, škof (4); Marija rešit. jetnikov

25 T Avrelija (Zlata), dev.; Sergij Radoneški, škof

26 S Kozina in Damijan, muč. (4); Nil, opat

Kuzma

27 Č Vincenc Pavelski, duh. (3); Hiltruda, dev.

28 P Venčeslav (Vaclav), muč.; Lovrenc Ruiz in jap. muč. (4)

29 S Mihael, Gabrijel in Rafael, nadangeli (2)

Veržej

30 N 26. NAVADNA (2); Hieronim, duh., c.uč. (3); Zofija, spok.
Bogatin in ubogi Lazar (Lk 16, 19-31)

Božji služabnik: Hotiza - 16. marca 1945 se je Halas s kolesom vračal iz Lendave, kjer je spovedoval sestre. Na Hotizi se je ustavil pri Balažicovih, hiša nasproti župnijske cerkve. Čeprav so ga vabili, naj ostane, ker ponoči ni varno, se je napotil proti domu, kamor pa ni prišel.

Spominski dnevi:

1.9.1923 * Frank Bükvič
 1.9.1929 blagoslovitev Martinišča
 6.9.1987 + Janoš Kühar
 15.9.1737 * Mikloš Küzmič
 15.9.1875 izšla 1. št. prekmurskega časopisa Prijatelj
 19.9.1999 Slomškova beatifikacija
 20.9.1910 * filozof Franc Veber
 24.9.1915 + Števan Kühar
 27.9.1904 * Edvard Kocbek
 29.9.1837 * Imre Agustič

Literarni biseri:

Kadar človek veruje v Boga, tedaj ni več nemega lesa, ni bolečin brez radostnega vriskanja, ne vsakdanjega življenja brez čudeža. - Nikos Kazantzakis, Božji ubožec

Skriti kraji:

Jože L. JE VAŽEN,
 ker je tam doma,
 kjer sta belgijska letalca
 z balona stopila.

Svetopisemski kviz:

Koga je Jezus prišel klical? - 9
 Silvo: pravične
 Tamara: vse ljudi
 Mojca: grešnike

OKTOBER

2001

Vinotok

- 1 P Terezija Deteta Jezusa, dev. (3); Remigij, škof
 2 T Angeli varuhi (3); Teofil (Bogoljub), spok.
 3 S Evald, muč.; Kandid (Žarko), muč.
 4 Č Frančišek Asiški, red. ust. (3); Petronij, škof
 5 P Marcelin, škof; Flavija, muč.
 6 S Bruno, red. ust. (3); Renato, škof

7 N 27. NAVADNA (2); ROŽNOVENSKA; Rožnovenska Mati Božja
 Jezus spodbuja k veri (Lk 17, 5-10)

- 8 P Demetriј, muč.; Pelagija, spok.
 9 T Dioniz, škof in tov., muč.; Janez Leonardi, duh. (4)
 10 S Frančišek Borgia, red.; Hugolin, muč.
 11 Č Emilijan (Milan), škof; Aleksander Sauli, škof
 12 P Maksimilijan Celjski, škof (4); Serafin, red.
 13 S Edvard, kralj; Koloman, muč.

14 N 28. NAVADNA (2); Kalist I., papež, muč.; Gaudencij, škof
 Jezus očisti deset gobavcev (Lk 17, 11-19)

- 15 P Terezija (Zinka) Velika, dev., c.uč.; Avrelija, dev.
 16 T Hedvika, red.; Marjeta M. Alakok, dev. (4); Gal, opat
 17 S Ignacij Antiohijski, škof, muč. (3); Viktor, škof
 18 Č Luka, evangelist (2); Julijan, muč.
 19 P Izak Jogues in kanadski muč.; Pavel od Križa (4)
 20 S Irena (Miroslava), muč.; Vendelin, opat

21 N 29. NAVADNA (2); MISIJONSKA; Uršula, dev., muč.;
 Prilika o sodniku in vodvi (Lk 18, 1-8)

- 22 P Marija Saloma, svetopis. žena; Bertila Boscardin, red.
 23 T Janez Kapistran, duh. (4); Severin iz Kolna, škof
 24 S Anton M. Claret, škof (4); Feliks, škof, muč.
 25 Č Krizant in Darija, muč.; Krišpin in Krišpinijan, muč.
 26 P Lucijan, muč.; Amand iz Strasbourga, škof
 27 S Vincenc in Sabina, muč.; Frumencij, škof

28 N 30. NAVADNA (2); ŽEGNANJSKA (1); Simon in Juda Tadej, apostola
 Prilika o farizeju in cestinarju (Lk 18, 9-14)

- 29 P Narcis, škof; Ermelinda Brabantska, dev.
 30 T Marcel, muč.; Alfonz Rodriguez, red.
 31 S Volbenk (Bolfenk), škof; DAN REFORMACIJE

Božji služabnik: Mura pri Hotizi - Na odcepu za Veliko Polano so Halasa obstopili štirje moške, oblečeni v madžarske uniforme. Odpeljali so ga proti Muri. Med potjo so ga pretepali. Na privezu za brod so ga ustrelili s štirimi strelji v glavo in ga nato vrgli v reko. Voda je odnesla njegovo telo samo do vasi Kot, kjer so ga čez tri dni našli.

Spominski dnevi:

9.10.1788 * Jožef Košič
13.10.1874 * Jožef Klekl st.
15.10.1892 * Jožef Kerec
17.10.1912 * Ferdo Godina
25.10.1908 * Karel Jakob
25.10.1958 - Matija Slavič
26.10.1765 * Simon Čergič
27.10.1912 blagoslovitev Marijanišča v Veržeu

Literarni biseri:

Ni najstrašnejši sovražnik tisti, ki pride opremljen v bojni opravi in z orožjem v roki. Obstajajo še veliko srditejše bitke kot tista na bojnem polju. Obstaja večja zmaga kot je zmaga nad sovražnikom, zmaga, ki zahteva neprimerno več truda in boja. - M. Raymond, Tiha luč iz svetle doline

Skriti kraji:

STRIC BINE DAJSAR
se rad vrača tja,
kjer gnezdiijo štorklje
in reka šumlja.

Svetopisemski kviz:

Kdo je bil oče apostolov Jakoba in Janeza? - 10
Ester: Zebedej
Aleš: Filip
Monika: Zaharija

NOVEMBER

2001

Listopad

1 Č VSI SVETI (1); Cezarij, diakon, muč.

2 P Spomin vseh vernih rajnih (1); Marcijan, pušč.

3 S Viktorin Ptujski, škof, muč.; Just, tržaški muč. (4)

4 N 31. NAVADNA (2); ZAHVALNA; Karel Boromejski, škof
Jezus pri cestinarju Zaheju (Lk 19, 1-10)

5 P Zaharija in Elizabeta, starša Janeza Krstnika

6 T Lenart (Narte), opat (4); Sever, škof, muč.

7 S Engelbert, škof, muč.; Ernest, opat; Vilibrord, škof

8 Č Bogomir, škof; Deodat, (Bogdan), papež

9 P Posvetitev lateranske bazilike (2); Teodor (Božidar)

10 S Leon Vel., papež, c.uč. (3); Andrej Avelinski, duh.

11 N 32. NAVADNA (2); Martin iz Toursa, škof; Menas, pušč.
O vstajenju mrtvih (Lk 20, 27-38)

Martjanci, Kobilje

12 P Jozafat Kunčević, škof, muč.; Kunibert, škof

13 T Stanislav Kostka, red. (4); Homobonus, trgovec

14 S Nikolaj Tavelić, muč.; Lovrenc O'Toole, škof

15 Č Albert Veliki, škof, c.uč. (4); Leopold, knez

16 P Marjeta Škotska; Jedrt iz Helfte (4); Otmar, opat

17 S Elizabeta Ogrska, red. (3); Evfemija in Tekla, muč.

18 N 33. NAVADNA (2); Posvetitev bazilik sv. Petra in Pavla
Napoved razdejanja Jeruzalema (Lk 21, 5-19)

19 P Narsej, škof, muč.; Barlam, muč.

20 T Edmund, kralj, muč.; Feliks Valois, red.

21 S Marijino darovanje (3); Gelazij, papež

22 Č Cecilija (Cilka), dev., muč. (3); Maver, škof, muč.

23 P Klemen, papež, muč.; Kolumban, opat (4)

24 S Andrej Dung-Lac in tov., vietnam. muč. (3)

25 N JEZUS KRISTUS KRALJ VESOLJSTVA (1); Katarina
Kristus vlada s križa (Lk 23, 35-43)

Lendava

26 P Leonard Portomavriški, red.; Valerijan Oglejski, škof

27 T Virgil, apostol Karantanije (4); Jožef Pignatelli, red.

28 S Jakob de Marchia, duh.; Eberhard, škof

29 Č Saturnin, muč.; Radogost, škof

30 P Andrej, apostol (2); Justina, dev.

Božji služabnik: Velika Polana - Halasa so slovesno pokopali 21. marca 1945. Pogrebno slovesnost je vodil dekan Jerič. Ljudje so bili prepričani, da je Halas mučenec, vendar ne takrat in ne pozneje niso upali o tem govoriti. Njegov grob so verniki zmeraj lepo oskrbovali.

Spominski dnevi:

11.11.1910 * Lojze Kozar
12.11.1939 † Ivan Vuk Starogorski
13.11.1882 * dr. Mirko Lenaršič
20.11.1813 * Fran Miklošič
30.11.1946 † Franc Veber

Literarni biseri:

Vedite, da ni ničesar višjega in močnejšega in bolj zdravega in bolj koristnega za nadaljnje življenje, kot je kak dober spomin, ki si ga posebej ohranimo iz detinstva, iz hiše svojih staršev. Če odnese človek s seboj v življenje veliko takih spominov, je rešen za vse žive dni.
- F. M. Dostojevski, Bratje Karamazovi

Skriti kraji:

Jože *CAR SEDI* na hribu,
daleč v svet ozira se,
vsakemu pa zmeraj pravi:
Naša vas najlepša je.

Svetopisemski kviz:

Komu Jezus primerja Janeza Krstnika? - 11
Jakob: Mojzesu
Darja: Abrahamu
Nina: Eliju

DECEMBER

2001

Gruden

1 S Eligij, škof; Natalija (Božena), spok.

2 N 1. ADVENTNA (1) Bibijana (Vivijana, Živka), muč.; Blanka, spok.

Potrebna je čuječnost (Mt 24, 29-44)

3 P Frančišek Ksaver, duh. (3); Kasijan, muč.

4 T Janez Damaščan, duh., c.uč. (4); Barbara, dev., muč.

5 S Saba (Sava), opat; Gerald iz Brage, škof

6 Č Nikolaj (Miklavž), škof (3); Apolinarij, muč.

Dolenci, Sobota

7 P Ambrož, škof, c.uč. (3); Agaton, muč.

8 S Brezmadežno spočetje Device Marije (1)

9 N 2. ADVENTNA (1); Peter Fourier, red.; Valerija, muč

Nebeško kraljestvo je blizu (Mt 3, 1-12)

10 P Melkijad, papež, muč.; Judita, svetopis. žena

11 T Damaz I., papež (4); Daniel Stilit, pušč.

12 S Ivana Frančiška Šantalska, red. (4); Amalija, muč.

13 Č Lucija, dev., muč. (3); Otilija, dev.; Jošt, pušč.

14 P Janez od Križa, c.uč. (3); Spiridion (Dušan), škof

15 S Kristina, dev.; Marija K. di Rosa, red. ust.

16 N 3. ADVENTNA (1); Albina, dev., muč.; Adelhajda, cesarica

Janez Krstnik pošlje učence k Jezusu (Mt 11, 2-11)

17 P Lazar iz Betanije; Olimpija, red. ust.

18 T Teotim in Bazilijan, muč.; Gacijan, škof

19 S Urban V., papež; Favsta, spok.; Tea, spok.

20 Č Evgenij in Makarij, muč.; Dominik Siloški, opat

21 P Peter Kanizij, duh., c.uč. (4); Severin, škof

22 S Kvatre; Demetrij, muč.; Frančiška Cabrini, red.

23 N 4. ADVENTNA (1); Janez Kancij, duh., c.uč.; Viktorija, dev., muč.

Jožef vzame Marijo k sebi (Mt 1, 18-25)

24 P Sveti večer; Adam in Eva; Hermina (Irma), dev.

25 T BOŽIČ, GOSPODOVO ROJSTVO (1); Anastazija, muč.

26 S Štefan, prvi mučenec (2); DAN SAMOSTOJNOSTI

27 Č Janez Evangelist, apostol (2); Fabiola, spok.

28 P Nedolžni otroci, muč. (2); Kastor in tov., muč.

29 S Tomaž Becket, škof, muč. (4); David, kralj

30 N SV. DRUŽINA (2); Liberij, škof; Roger, škof; Evgen, škof

Beg v Egipt (Mt 2, 13-15, 19-23)

31 P Silvester I., papež (4); Melanija, opatinja

Božji služabnik: Župnikov nečak Stefan Halas ob kolesu (obnovljenem), s katerim se je Danjel Halas istega usodnega dne peljal iz Lendave. Kakor mnogi drugi je tudi nečak Matija prepričan, da je župnik Danijel Halas prestal mučeniško smrt zaradi vere in da je v nebesih.

Spominski dnevi:

4.12.1970 + Ante Trstenjak
 8.12.1904 izšla 1. št. Marijinega lista
 8.12.1913 izšla 1. št. Novin
 14.12.1940 + Anton Korošec
 21.12.1981 + p. Pavel Berden
 22.12.1779 + Števan Kuzmič
 26.12.1867 + Jožef Košič
 27.12.1882 * Ivan Vuk Starogorski
 29.12.1894 * Ante Trstenjak

Literarni biseri:

Vse premalo se zavedamo, da smo ljudje skrivnostno povezani med seboj v ljubezni in trpljenju, pa tudi v zadostovanju za krivice in žalitve, ki jih prizadevamo Bogu. V tej smeri, gospa, hudo preizkušena duša, iščite smisel svojemu življenju! - Janez Jalen, Ograd

Skriti kraji:

ČRT SAJOSAV se vrača
 tja na desni breg,
 kjer je vas domača,
 kjer bo srečen spet.

Svetopisemski kviz:

Kaj je storil Jezus možu s suho roko? - 12
 Alen: mu odpustil grehe
 Ivanka: ga ozdravil
 Ema: ga poučil

Spoštovana bralka, spoštovani bralec Stopinj!

V branje in pregled Ti ponujam STOPINJE 2001. Niso popolne. So pa narejene z ljubeznijo. Vanje je vtkana duhovna moč zapisovalcev različnih prispevkov. Vanje je ujet barvni utrinek mnogih dogajanj. Vanje je položena želja, da bi vsak delal stopinje k Lepoti, k Dobroti, k Bogu. K temu želijo vzpodbuditi poglavja: Stopinje svetih, Stopinje Duha, Oddaljene stopinje, Nepozabne stopinje, Stopinje srca, Stopinje k tebi, Jubilejne stopinje, Odhojene stopinje, Tvoje in moje stopinje.

V koledarskem delu je v sliki in besedi predstavljeno življenje Božjega služabnika Danijela Halasa. Tudi to nam bo pomagalo, da se bomo med letom pogosto spomnili nanj in se mu priporočali v svojih molitvah. V tem delu Stopinj najdemo še spominske dneve, da ne pozabimo ljudi in dogodkov, ki so pomembni tudi za naše življenje. K razmišljanju nas vabijo dragocene misli, ki so jih zapisali različni pisatelji. Razvedrilo ponujajo Skriti kraji in Svetopisemski kviz. V Skritih krajih moramo iz velikih črk, ki so zapisane poševno, sestaviti imena krajev na levem in desnem bregu Mure. Svetopisemski kviz nas vabi k branju Matejevega evangelija. Ob vprašanju je zapisana številka poglavja, kjer bomo našli natančen odgovor. Prve črke imen pred pravilnimi odgovori dajo Jezusovo vabilo, ki velja tudi nam.

Temu izvodu STOPINJ je dodan tudi anketni list. Da bi bile STOPINJE še boljše, Te vabim, da anketo izpolniš in odpošlješ, da narediš kakšno stopinjo za STOPINJE. Hvala!

Iskrena hvala vsem, ki ste napisali kakšen prispevek, vsem, ki ste prispevali fotografije, hvala akademskemu slikarju Štefanu Hauku za sliko na naslovnici, hvala vsem, ki ste kakorkoli sodelovali pri nastajanju STOPINJ. In hvala Tebi, dragi bralec, draga bralka, ki STOPINJE 2001 z ljubeznijo jemlješ v roke in jih prebiraš. Naj nad Teboj sije sonce Božje dobrote in vodi Tvoje stopinje.

Lojze Kozar ml.

Franc Kramberger

Slomšek in naš čas

Preučevanje zgodovine verskega življenja pri kakem narodu pove, da gre več ali manj pri vsakem narodu za skrivnostno rast, ki izhaja iz Božje previdnosti in sega po velikih osebnostih v narodovo sedanost. To velja tudi za slovenski narod, čigar versko življenje ima korenine pri solunskih bratih, sv. Cirilu in Metodu, nato pa raste prek vrste zaslužnih osebnosti v našo sedanost. V 1250-letni preteklosti našega naroda izstopa iz te vrste ljudi najzaslužnejša osebnost - blaženi škof Anton Martin Slomšek. V potrditev navajam izjavo sicer liberalnega, a objektivnega zgodovinarja, znanstvenika, dr. Franca Kidriča, ki je v Stanojevičevi Narodni enciklopediji zapisal: "Slomšek kot duhovnik in škof zavzema prvo mesto v slovenski zgodovini po Cirilu in Metodu (NE IV, 245; SBL X, 379).

To oceno si je Slomšek zaslužil, ko je leta 1859 prenesel sedež škofije iz nemškega obrobja, iz Št. Andraža na Koroškem, v Maribor. S tem je postavil mejnike naše severne meje in rešil nad 200.000 Slovencev, ki so živeli levo od Drave, vero, dom in rod. Toda navedeno priznanje velja tudi za Slomška kot vzgojitelja in učitelja slovenskega naroda, pisatelja in pesnika, govornika in učitelja materinega jezika, velikega rodoljuba in domoljuba, edinstvenega ekumenskega delavca, predvsem pa kot dušnega pastirja. Njegovo delo, naj je bilo zasebno ali

poklicno, osebno ali pisateljsko, je bilo namenjeno vsemu slovenskemu ljudstvu, podeželskemu in mestnemu, preprostemu in izobraženemu, mladim in odraslim.

Znano je, da je Slomšek hotel biti in je tudi bil na vseh mestih duhovniškega in škofovskega delovanja predvsem dušni pastir; dušni pastir z globoko teološko izobrazbo in miselnostjo. Kot tak je imel vedno pred očmi človeka, in sicer slovenskega človeka z vsemi vrlinami in slabostmi, pod čisto določenimi duhovnimi, materialnimi in celo političnimi vplivi. Spričo intenzivnega duhovnega življenja, osebne svetosti in poglobljenosti v Kristusovo skrivnost je znal intuitivno prisluhniti temu človeku, njegovim konkretnim potrebam in vplivom okolja, idejnih in ideoloških tokov. Do teh razmer in potreb slovenskega človeka je Slomšek čutil v sebi živo versko-vzgojno in teološko-pastoralno poslanstvo.

In prav v tem je bil Slomšek vedno pred svojim časom. V preroškem duhu je nagovarjal človeka za prihodnost. S svojo preroško karizmo nagovarja slovenskega človeka tudi danes.

Naj navedem samo nekatere razsežnosti njegove osebnosti, ki segajo v našo sedanjost in po katerih se oglašajo v našem času. Nanje je pokazal tudi papež Janez Pavel II. v svojih nagovorih v Mariboru ob prvem obisku leta 1996 in ob Slomškovi beatifikaciji 19. septembra 1999.

1. Slomšek je vzor svetosti.

Današnja družba razodeva globoko potrebo po svetnikih, to je po osebah, ki nam zaradi tesne povezanosti z Bogom morejo pomagati, da začutimo Božjo navzočnost, morejo nam posredovati njegove odgovore. "Svetost je tista prava sila, ki je sposobna spremeniti svet." Ne politiki ne diplomati ne znanstveniki ne vojskovodje ali voditelji držav, tudi ne svetovne konference, dogovori in pogodbe, ampak svetniki so spreminjali zgodovino, tudi slovensko. V Slomšku imamo zgled življenja po evangeliju. Iz njegove osebnosti žari lik

Stojan Grauf: Blaženi A.M. Slomšek, župnijska cerkev v Veliki Polani

krščanske svetosti, to je tiste moči, ki je spremenila zgodovino slovenskega naroda v preteklem stoletju in jo spreminja še danes.

2. Slomšek je pokazal široko **odprtost za ekumenizem**, saj je bil eden prvih, ki se je v Srednji Evropi zavzel za edinost kristjanov. S svojim ekumenskim delom nas nagovarja, da bi kristjani, ki še nismo popolnoma združeni, v tretjem tisočletju premagali, kar nas je v drugem tisočletju ločilo in razdelilo.

3. Slomšek je posvetil veliko **pozornosti mladini**. Zavedal se je, da kdor dela za mladino, dela za prihodnost naroda in Cerkve. Ustanavljal je šole, pisal knjige za mladino in z vzgojo oblikoval mlade v zrele osebnosti. "Družina - šola - Cerkev" je bil za Slomška trinom, ki ga ne bi smeli nikoli razstaviti ali drobiti. "Kar družina ne zmore, šola dopolni, Cerkev pa okrona", je bilo njegovo stališče. Čeprav vsak člen tega trinoma ohrani področje svoje avtonomije, vendar vsi trije kot celota usmerjajo mlade k skupnim duhovnim, verskim, moralnim, kulturnim in narodnostnim vrednotam. Tako bodo nekoč kot žene in moške našega naroda sposobni oblikovati slovenski svet, odprt za večne vrednote resnice in ljubezni.

4. Danes Slomška ni mogoče preslišati glede **kulture ali narodove omike**. To bogastvo naroda je dediščina vseh, je tisti "humus, iz katerega more ljudstvo črpati prvine potrebne za svojo rast in razvoj", je dejal sv. oče ob Slomškovi beatifikaciji. Kultura je sestavni del verskega dogajanja. Vera kot skrivnost, kot vsebina življenja, kot življenjski dialog z Bogom, kot narodova svetinja, dobiva viden izraz v besedi, pesmi, glasbi, podobi, kipu, arhitekturi, skratka v kulturi in umetnosti. Vera in kultura sta v krščanstvu že v 2000-letnem dialogu. Ta dialog je ukoreninjen v njunem bistvu in njuni biti. Kakor je vera brez del mrtva, tako je tudi mrtva, če ne rodi kulture. V tem duhu je treba razumeti še danes veljavno Slomškovo načelo: "Sveta vera bodi vam luč, materin jezik pa ključ do zveličavne narodove omike!"

5. Slomšek nas uči **ljubezni do domovine**. Skrbel je za lepoto slovenskega jezika, pospeševal narodno zavest; s svojimi deli (učbeniki in šolstvo, Mohorjeva družba, ekumenska molitvena zveza sv. Cirila in Metoda, pisanje knjig ...) je povedel slovenski narod v družino evropskih narodov, v hišo evropske kulture, ne da bi zašel v nacionalizem. Slomšek je vzor pristnega domoljubja. Njegove pobude so odločilno zaznamovale takratno prihodnost našega naroda in so pomembno prispevale k rojstvu naše državne samostojnosti. On dokazuje, da je možno biti iskren domoljub, hkrati pa z enako iskrenostjo živeti in sodelovati z ljudmi druge narodnosti, druge kulture in vere.

Da, Slomšek med nami živi in nam govori, še posebej nagovarja slovenski narod in Cerkev na Slovenskem po beatifikaciji, v svetem in jubilejnem letu 2000, ob 200-letnici svojega rojstva. Ali ga slišimo? Ali ga razumemo? Ali mu znamo in moremo v dejanju odgovoriti? Naj nam pomaga s svojo priprošnjo!

Jože Zadavec

"Kdor ne časti svojih slavnih prednikov ..."

V Rečici pri Laškem prva cerkev posvečena blaženemu A. M. Slomšku

Že od razglasitve Antona Martina Slomška na Betnavski poljani v Mariboru, v nedeljo, 19. septembra 1999, si je prekmurski rojak Jožef Horvat, nadžupnik in dekan v Laškem, prizadeval, da bi dokončal notranjo opremo cerkve v Rečici pri Laškem, ki so jo domačini zgradili že pred prvo svetovno vojno z namenom, da bi jo posvetili Antonu Martinu Slomšku. Toda to se je zgodilo šele na prvo obletnico Slomškove razglasitve za blaženega. V nedeljo, 17. septembra, je cerkev posvetil naš rojak, mariborski pomožni škof dr. Jožef Šmej ter blaženega Slomška razglasil za glavnega zavetnika cerkve.

Cerkev, ki je bila pozidana po načrtih dipl. inž. arh. Janeza Valentinčiča, je 20. maja 1939, blagoslovil ter sv. Antona Puščavnika razglasil za njenega zavetnika mariborski škof dr. Ivan Jožef Tomažič. Takrat cerkev še ni bila povsem dokončana; po smrti arhitekta Valentinčič jo je dopolnjevala njegova hčerka dipl. inž. arh. Špelka Valentinčič Jurkovič.

Kip A. M. Slomška - 180 cm visoko skulpturo v lesu - je izdelala akademska kiparka Dragica Čadež Lapajne. Kiparka je skulpturo oblikovala na zasnovah znamenj Slomškovega svetništva, kot jih je kiparki

Cerkev v Rečici

predstavil škof Smej. Skulptura v lestu predstavlja Slomška v stoječi pozi, oznanjujoč ljudem vero, znanje ter medsebojno ljubezen.

"Ob vznožju stojita otroka iz njegove literarne pripovedi in z dvignjenimi ročicami ponujata grozd, simbol krščanstva in kot dar narave pokrajine, v kateri je Slomšek živel in delal," je o svojem delu dejala kiparka Dragica. "Knjiga, ki jo Slomšek drži v levi roki, ga predstavlja kot učitelja, pesnika, pisatelja in prosvetitelja. Desna roka je skrčena in upodablja gesto pripovedi, pridige, pogovora, razlage. Glava je rahlo sklonjena in s pogledom objema ljudi v cerkvi in otroško kompozicijo v spodnjem delu kipa."

Slomškov kip je postavljen nad tabernakelj, slogovno pa je uglasen z notranjščino cerkve, predvsem z lesenimi struženimi stebri. Slomškova cerkev sedaj še bolj vabi vso sosesko, da bi kot njihov vzornik ljubili slovensko besedo, pesem in knjigo, materin jezik in cerkev, to enciklopedijo preizkušene življenjske modrosti ter odrešujočih duhovnih vrednot.

Cerkve, ki se je kot meteor zasadila v zeleno naravo na vzpetini Zgornje Rečice, je razpoznavna že na prvi pogled: arhitekturna zasnova je iz delavnice velikega mojstra Jožeta Plečnika, izdelal pa jo je njegov učenec in asistent dipl. inž. arh. Janez Valentinčič.

Kar je otrok, mladine in odraslih ljudi, ki poseljujejo valovite kraje Spodnje in Zgornje Rečice nad Laškim, se je v tistem septembrskem popoldnevu povzpelo v prelest narave, kjer že več desetletij kraljuje cerkev, pred mnogimi leti zasnovana in dograjena v sporočilnem Plečnikovem slogu. Bila je podoba karantansko prazničnega občestva, zbranega v cerkvi, razveseljivo lepo in domiselno okrašeni, in ob njej, v naravi, onstran hrupa mestnih asfaltov. Obrazi ljudi, zdaj svetostno zbrani, zdaj nasmejani, sredi razposajene božje narave v mnogoterih barvah ter bližnjih sadovnjakov, kjer so jablane ponekod do tal pripogibale svoje veje, bogato obdarjene z jesenskimi sadeži. Svoje gostoljubje ob koncu slavlja so domačini pokazali sproščeno in prijazno: pogostili so vse, ki so ta dan z njimi delili praznično veselje.

V cerkvi - in še veliko več ob njej - se je zbrala množica ljudi, med njimi rudarji v svojih svečanih uniformah s svetilkami in zastavo, pevski zbori - otroški iz Rečice, moški in ženski kvartet Rečica, moški zbor iz Sedraža, pevski zbor Koral -, trinajst duhovnikov, med njimi dekan in župnik z Laškega Jože Horvat (dušnopastirsko škrbuje Rečičane s sosesko), župnik sv. Jedrti v Sedražu lazarist Stanko Domanjko, na čelu vseh pa posvečevalec cerkve mariborski pomožni škof dr. Jožef Smej.

O svetišču - znamenju Boga med ljudmi, domu, kjer se zbiramo za molitev in hvalnico Bogu - je s tankočutno vdanostjo romarja govoril škof Smej, preden je začel posvetitveni obred tega lepega, prijaznega, z duhom pokoncilске odprtosti prepojenega bogoslužnega prostora.

Akademija ob koncu maše, ki so jo pod vodstvom nadžupnika

Škof dr. Jožef Smej, v ozadju kip blaženega Slomška

Horvata pripravili domačini, besedilo pa napisala rečiška rojakinja prof. Ljudmila Turnšek Treven, je še pregledneje posegla v Slomškovo pesniško, učiteljsko ter narodnoprebudno dejavnost, odkrivala pa je tudi imena domačinov, zaslužnih za gradnjo te cerkve.

Nekoč je Slomšek prepešačil veliko kilometrov po okoliških župnijah Laškega. Zaradi slabega vremena in brez cestnih povezav je hodil od župnije do župnije. Spoznaval je, v kako težkih razmerah žive ljudje po hribovitih kmetijah, hkrati pa se je lahko prepričal o njihovi neomajni veri in zaupanju v božjo previdnost. Že ga je hudo mučila bolezen, ko se je v dežju vračal z birmovanja v Šmiklavžu pri Laškem. Ko se je končno vrnil, je radovednim meščanom

hudomušno dejal: "Tako blatnega

škofa pa še gotovo niste videli!" Spomin nanj ni nikoli zbledel. Po hišah v okolici Laškega so imeli Slomškovo podobo, pred njo so molili, se križali. Vsi so hrepeneli po tem, da bi bil Slomšek prištet med blažene, zato je bil njihov veliki sen, da bi mu zgradili cerkev.

V kroniki rečiške cerkve je med drugim zapisano, kako so domačini s trmo uresničili nemogočo zamisel. Nikolaj Šergan, doma iz Rečice, si je neznansko želel, da bi v Rečici imeli svojo cerkev, ki bi bila posvečena škofu Slomšku, ko bi bil ta postal blaženi. V slavnostni akademiji na dan posvetitve cerkve blaženemu Slomšku, je napovedovalec med drugim dejal:

"Podomivški ata se je po petih letih ujetništva, ko je v Rusiji prežebal in videl grozotne posledice vojne, pred božičem 1920 vrnil domov, na svojo kmetijo. Že naslednje leto je začel zbirati denar in les za novo cerkev. Ljudje so priskočili v pomoč, kajti od vsega začetka je bilo vsem jasno: cerkev bo posvečena njemu, temu velikanu slovenstva in ponižnemu Gospodovemu viničarju."

Sedanji Rečičani so se s hvaležnostjo spominjali svojih prednikov, ki so jim bili zgled neomajne vere. Slavnostno akademijo v rečiški cerkvi so sklenili s Slomškovimi besedami: "Ivaliti svoje rajne dobrotnike,

povzdigovati njihova lepa dela in znamenite zasluge, nam je ravno toliko dolžnost kakor posnemati njihove slavne zglede. Kdor ne časti svojih slavnih prednikov, ne zasluži biti njih vrli naslednik."

Na isto nedeljo, 17. septembra, je tudi škof dr. Franc Kramberger blagoslovil kip blaženega A. M. Slomška pri cerkvi v Braslovčah v Savinjski dolini. Bronasto skulpturo Slomška skupaj z njegovim sodobnikom, svetovalcem, spovednikom in Slomškovim prvim življenjepisem Francem Kosarjem (1823-1894) je naredila akademska kiparka Vlasta Zorko iz Maribora.

Franc Tement

Blaženi Anton Martin Slomšek, prvi zavetnik cerkve na Gornji Bistrici

Po končani devetdnevnici, ki so jo vodili duhovniki Tone Ciglar SDB, Štefan Hodnik, župnik v Poljčanah in Štefan Krampač SDB, župnik med zamejskimi Slovenci, je škof dr. Franc Kramberger ob veliki množici vernikov v nedeljo, 21. novembra 1999, blagoslovil v bistriški cerkvi obnovljeni prezbitarij in slovesno določil za prvega zavetnika te cerkve ANTONA MARTINA SLOMŠKA; dosedanji zavetnik sv. Anton Padovanski ostane njen drugi zavetnik.

Meseca julija 1970 so pristojne civilne oblasti izdale lokacijsko in gradbeno dovoljenje za to cerkev na Gornji Bistrici. Že naslednje leto, dne 9. maja 1971 je tedanji generalni vikar dr. Josip Meško blagoslovil in položil temeljni kamen temu svetišču. Sklepne besede temeljne listine se glasijo: 'Priprava in gradnja sta se začeli in nadaljevali pod varstvom Matere Božje, Svetega Jožefa, sv. Antona Padovanskega, s posebno priprošnjo škofa A.M. Slomška in papeža Janeza XXIII. Za vse, kar smo z gradnjo tega svetišča storili zate, Vsemogočni Bog, ne prosimo plačila zase, ampak milosti, da bi bodoči bistriški rodovi z isto ljubeznijo in isto radostjo hodili v to cerkev, s kakršno ga gradi in se zanj žrtvuje sedanji rod, da bi bil Bog na tem kraju vedno hvaljen in poveličevan.'

Ob zelo izdatni pomoči slovenskih izseljencev, za kar je imela največje zasluge sedaj že pokojna slovenska izseljenka Gizella Hozianova, pa o veliki prizadevnosti bistriških vaščanov, je napočil dan nepopisne radosti - 6. avgust 1972 - dan še nedoživetega slavlja, BLAGOSLOVITEV tega svetišča. Novo cerkev na Gornji Bistrici je slovesno blagoslovil po Slomšku peti mariborski škof dr. Maksimilijan Držičnik, ob asistenci številnih duhovnikov in nepopisno velike množice vernega ljudstva.

21. novembra 1999 je škof Franc Kramberger določil za prvega zavetnika te cerkve BLAŽENEGA ANTONA MARTINA SLOMŠKA, kar je bila od vsega začetka želja domačinov in izseljencev, posebej še želja velike dobrotnice te cerkve - gospe Gizelle Hozianove.

Lojze Kozar ml.

Pričevalci vere

V pripravi na jubilejno leto 2000 je papež Janez Pavel II. naročil škofom, naj pripravijo seznam pričevalcev vere, ki so v 20. stoletju dali življenje za Kristusa. Slovenski škofje so v Rim odposlali seznam, na katerem je navedenih čez dvesto imen. To še niso uradno razglašeni mučenci, ampak samo vzorni ljudje, ki so bili ubiti iz sovraštva do vere in Boga. Med temi imeni je tudi ime polanskega župnika Danijela Halasa in še imena treh pričevalcev: Štefana Kuharja, Štefana Loperta in Jožeta Bitenca.

Manj so nam poznani drugi ljudje, ki so tudi izgubili življenje med 2. svetovno vojno ali kmalu po njej. V knjigi *Palme mučeništva* (Mohorjeva družba, Celje 1995) so naštet tudi nekateri naši rojaki.

Daniel Halas (več o njem glej v koledarskem delu *Stopinj* in v prispevkih *Eden kamen me teži*, *Muri*, *Haukova podoba Danijela Halasa...*).

Štefan Kuhar, r. 17. avgusta 1908 v Bratonicih, župnija Beltinci, umrl 20. 12. 1944 v Ljubljani. S salezijanci se je srečal v Veržeju in je vstopil v njihovo družbo. Izučil se je za krojača. Bil je salezijanski brat, torej ni postal duhovnik. Vojni čas je preživel v salezijanskem zavodu na Rakovniku v Ljubljani. Nemci so ga v začetku decembra 1944 zaprli, mučili in ubili. Nato so ga obesili, da je izgledalo, kot da je naredil samomor. V molitveniku, ki ga je imel v zaporu, je zapisal na listek papirja: "Danes bo hudo z menoj. O Bog, ne zapusti me." Obdukcija je dokazala, da je umrl zaradi mučenja, in da so ga obesili šele po smrti. Pokopan je na ljubljanskih Žalah.

Štefan Lopert, r. 1. avgusta 1919 v Dokležovju. Odšel je k salezijancem, kjer je obiskoval gimnazijo. Po maturi leta 1944 je bil mobiliziran. Z domobranci je prišel na avstrijsko Koroško, odkoder je bil vrnjen. Nazadnje so ga videli v taborišču Teharje. Izginil je junija 1945 v eni od jam v okolici Hrastnika, kamor so zmetali žrtve množičnih pobojev.

Jože Bitenc, r. 10. februarja 1924 v Večeslavcih, v pertoški župniji. Izhaja iz učiteljske družine, ki se je pozneje preselila v Ljubljano. Po maturi se je odločil za duhovništvo in vstopil v ljubljansko bogoslovje. Med vojno je pomagal domobranskemu vojnemu kuratu Kerču in je delal v bolnišnici. V maju 1945 je odšel na Koroško, od koder so ga vrnil. Z bratom, ki je ostal živ, sta se zadnjič videla v Teharjah, ko so ga na kamionu peljali na morišče.

Med vojno ali kmalu po njej so bili ubiti še sledeči duhovniki in bogoslovci:

Martin Kološa, r. 18. oktobra 1920 v Filovcih, župnija Bogojina, umrl septembra 1945 kot salezijanski klerik, ko ga je ubila bomba, ki jo je

našel na polju.

Franc Domik, r. 11. maja 1919 v Črncih, župnija Apače, bogoslovec, padel na ruski fronti 1943.

Franc Sobočan, r. 7. novembra 1922 v Bučkovcih, župnija Mala Nedelja, starši so izhajali iz Gomilic. Po končani gimnaziji se je pridružil mari-borskim bogoslovcem, ki so študirali v Ljubljani. Poleti 1944 je zaradi mobilizacijskega odloka odšel k domobrancem. Tudi njega je zadela usoda mnogih vrnjenih domobrancev. Umorjen je bil v juniju 1945 nez-nano kje. Nazadnje so ga videli zaprtega v Šentvidu pri Ljubljani.

Martin Meglič, r. 4. novembra 1871 v Okoslavcih, župnija Sv. Jurij ob Ščavnici. Izučil se je zidarstva, kovaštva in mizarstva. Nato se je pridružil jezuitom in kot jezuitski brat deloval v Bosni in na Hrvaškem. Ustrelili so ga 22. februarja 1945 v Vitezu pri umiku iz Travnika.

Bernard Štuhec, r. 5. januarja 1920 v Kupetincih, župnija sv. Jurij ob Ščavnici. Postal je salezijanec. Leta 1944 je bil mobiliziran in je z domo-branci prišel na Koroško. Zadnjič so ga videli v Teharjah junija 1945.

Mirko Tratnik, r. 9. septembra 1921 v Stari Novi vasi, župnija Križevci pri Ljutomeru, salezijanski bogoslovec, umorjen junija 1945, v času množičnih pobojev.

Stanko Tratnik, r. 26. julij 1923 v Stari novi vasi, župnija Križevci pri Ljutomeru, salezijanec, po maturi leta 1944 je bil vpoklican v vojsko, kjer ga je 25. oktobra 1944 na pohodu pri Višnji Gori zadela krogla. Pokopan je med salezijanci na ljubljanskih Žalah.

Štefan Türha, r. 23. decembra 1919 pri Sv. Juriju v Prekmurju, bil je kaplan v Pišecah, kjer so ga 11. junija 1951 ubili. Pokopan je v domačem kraju.

Franc Slana, r. 11. januarja 1886 v Bolehnečicah, župnija Sv. Jurij ob Ščavnici, mašniško posvečenje je prejel leta 1910. Ustreljen je bil 11. maja 1950 v Prekmurju. Pokopan je neznano kje.

ZAPRTI DUHOVNIKI:

Bakan Ivan, r. 1905 Dokležovje, u. 1984. Od 6.12. 1950 na prisilnem delu 20 dni zaradi poučevanja verouka.

Bejek Janez, r. 1904 M. Sobota, župnik v Pečarovcih, u. 1972. Obsojen na 2 leti in pol zopora in 5 let prepoved opravljanja poklica. Zaprt od 22.10.1948 do 13.1.1950.

Berden Jože, r. 1909 Bogojina, župnik na Htizi, u. 1975. Zaprt od 18.12.1948 do 31.1.1949 in ponovno od 1.8.1949 do 30.8.1949

Berden Pavel, r. 1915 Kobilje, u. 1981. Obsojen na 3 leta. Zaprt od 6.10.1952. Ponovno obsojena na 4 mesece in zaprt od 13.4.1960 do 13.8.1960.

Bolanec Franc, r. 1903 Križevci pri Ljutomeru, u. 1985. Zaprt tri tedne.

Camplin Ivan, r. 1912 Bogojina, župnik v Gornjih Petrovcih. Zaprt pod Madžari od 29.10.1941 do 22.12.1943 in ponovno od 1.11.1944 do

18.12.1944.

Čontala Matija, r. 1895 Grad, u. 1972. Obsojen na 5 let. Zaprt od 20.7.1947. Ponovno obsojen 5.2.1948 na 7 let. Zaprt do 29.11.1953.

Erjavec Janez, r. 1912 M. Sobota, župnik v Martjancih, u. 1985. Zaprt od 16.8.1948 do novembra 1948, ponovno aretiran in obsojen 29.9.1949 na 10 let prisilnega dela in izgon, 7.1.1953 pomiloščen.

Geld Karel, r. 1913 Beltinci, župnik v pokoju, Gabrovka. Zaprt v samici od 4.11.1956 do 5.5.1957.

Gjorkoš Štefan, r. 1912 M. Sobota, u. 1975. Obsojen na 8 let zavora in 5 let izguba državljskih pravic. Zaprt od 19.6.1946 do 29.11.1953.

Glavač Božidar, r. 1909 Beltinci, u. 1981. Zaprt od julija 1952 do 27.1.1953.

Godina Jožef, r. 1898 Črensovci, u. 1986. Oktobra 1946 obsojen na 4 leta prisilnega dela.

Hauko Jožef, r. 1890 Tišina, župnik v Bogojini, u. 1968. Obsojen na 10 let zavora. Zaprt od 20.8.1946 do 27.10.1950.

Ilko Ivan, r. 1920 Črensovci, u. 1982. Obsojen na eno leto zavora, 8.12.1955.

Jerič Ivan, r. 1891 Dokležovje, generalni vikar, u. 1975. Obsojen na 4 leta, zaprt od 20.8.1946 do 20.8.1950.

Jerič Mihael, r. 1909 Dokležovje, u.1980., zaprt od 29.10.1941 do 22.12.1943.

Kolenko Ivan, r. 1913 Črensovci, u. 1986.

Kovačič dr. Peter, r. 1899 Gornja Radgona, u. 1966. Obsojen na 2 leti in 7 mesecev. Zaprt od 12.1.1952 do 12.8.1954.

Kozar Lojze, r. 1910 Martinje, župnik v Odrancih, u. 1999. Obsojen na 75 dni. Zaprt od 28.12.1946 do 13.3.1947.

Kreslin Ignacij, r. 1917 Črensovci, župnik v pokoju, Maribor. Zaprt od 13.7.1956 do 11.11.1958.

Lasbaher Alojz, r. 1914 Sv. Jurij ob Ščavnici, u. 1998. Obsojen na eno leto. Zaprt od 17.8.1951 do 17.8.1952.

Lasbaher Franc, r. 1904 Gornja Radgona, u.1976. Obsojen na 2 leti. Zaprt 22.12.1948 do 22.12.1950.

Puhan Martin, r. 1919 Bogojina, u. 1988. Po zaslišanju bil v umobolnici.

Rous Matija, r. 1910 Beltinci, župnik v Gornjih Petrovcih, u.1982. Obsojen na 8 mesecev zavora. Zaprt od 17.11.1948 do 7.7.1949.

Sraka Vinko, r. 1912 Beltinci, u. 1966. Zaprt dve leti.

Steiner Štefan, r. 1926 Beltinci, profesor in dekan teološke fakultete v Ljubljani, u. 1981, zaprt 1949 kot bogoslovec.

Suhač p. Rupert, r. 1895 Sv. Jurij ob Ščavnici, u. 1963. Obsojen na 3 leta prisilnega dela. Zaprt od 4.8.1947 do 4.8.1950.

Škafar Ivan, r. 1912 Beltinci, župnik v Radljah ob Dravi, u. 1983. Obsojen na 6 let zavora, 3 leta izgube državljskih pravic. Zaprt od

30.12.1949 do 30.12.1952.

Šoštarec Alojz, r. 1910 Tišina, župnik v Turnišču, u. 1969. Obsojen na 2 leti zapora in 5 let prepoved opravljanja poklica. Zaprt od 21.10.1948 do 21.10.1950.

Tkalec Jože, 1897 Turnišče, u. 1979. Obsojen na 15 mesecev prisilnega dela in ječo.

Varga Ludvik, r. 1914 Bogojina, župnik v Markovcih, u. 1988. Zaprt 2 meseca.

Veleberi Ernest, r. 1926 Bogojina, župnik v pokoju, Maribor. Zaprt od 29.6.1956 do 11.9.1956.

Vojkovič Jože, r. 1906 Turnišče, župnik v M. Soboti, u. 1964. Obsojen na 15 let. Zaprt od junija 1946 do 29.11.1954.

Zorko Štefan, r. 1915 Beltinci, u. 1988. Zaprt od 22.4.1960 do 6.6.1960.

Zrim Jože, r. 1917 Kuzma, župnik v pokoju. Zaprt.

Žalar Alojz, r. 1901 Križevci pri Ljutomeru, u. 1996. Obsojen na 5 let in 3 mesece zapora ter zaplemba premoženja. Zaprt od 2.12.1948 do 5.1.1950.

Zaprte redovnice:

Pavel s. Avgušтина, r. 1892 Cankova, u. 1981. Obsojena na 9 let zapora, 5 let izgubo državljskih pravic. Zaprta od 15.9.1949, 2.1.1951 pogojno izpuščena.

Marič s. Apolonija, r. 1913 Odranci, zaprta več mesecev leta 1948, ker je ob birmi poskrbela za škofovo stanovanje.

Po doslej znanih podatkih je bilo zaprtih 36 duhovnikov, obsojeni so bili na skupno okrog 119 let, v zaporih so presedeli skupno 74 let. Poleg zaporov so mnogi bili deležni zasliševanj in policijskega nadzora, tudi preko ovaduhov, ki so morali poročati, kaj duhovniki pridigajo in druge podrobnosti. O redovnicah je manj zbranih podatkov. Mnoge so morale zapustiti samostan, druge so morale v izgnanstvo. Sprejeli so jih v Srbiji in Črni Gori. Pod pritiskom so bili tudi semeniščniki in bogoslovci. Razne nevšečnosti so doživljali tudi mnogi laiki, predvsem v nekaterih poklicih. Nekatere službe so bile kristjanom sploh nedostopne.

Duhovniki z najdaljšim zaporniškim stažem: Vojkovič - 8 let in pol, Gjorkoš Štefan - 7 let in pol, Čontala - 6 let. Zaprti duhovniki po dekanijah: Lendava 22, M. Sobota 8, Ljutomer 6.

Časi preganjanja in raznih stisk za kristjane, predvsem za duhovnike, so minili. Trpljenje mnogih pričevalcev vere naj nam bo vir moči za življenje po evangeliju.

Lojze Kozar

Eden kamen me teži

"Prihaja!" je dahnil Gusti. "Peš gre. Morda je pijan? Kakor dogovorjeno: nobene slovenske besede, sama krepke madžarske, da bodo slišali do trgovine. Si razumel?"

"Kaj se pa greš! Si morda ti vodja? Vsak izmed naju ve, kaj je in kaj mora. Kaj se pa šopiriš!"

V meni je vstal tak bes, da bi najraje vpil nanj na vso moč. Saj me spodriva. Vede se, kakor da je on zaznamovan in ne jaz, kakor da se je partija odločila zanj in ne zame. Kaj se tu plete?

Toda Gusti je umolknil in jaz tudi. prednje župnikovo kolo je bilo prazno in je ropotalo po cesti, zato je šel ob njem peš. Ko se je približal na deset korakov, sva skočila iz skrivališča, planila čez globoki jarek in ga obkolila.

"Kdo si?" sem se zadržal s spremenjenim glasom v madžarščini.

Pogledal naju je mirno v obraz, drugega za drugim, in v njegovih očeh ni bilo prav nič strahu. Žandarjev se ni bal, nekaj drugega bi bilo, če bi ga obkolili pratizani. Ko je mirno stal ob naju, se mi je zdel višji od naju, nekako privzdignjen. Njegov beli kolar se je ostro odražal od njegove dolge črne suknje in od temnega ozadja visokih jelš za njim. Zaradi kolarja sem se še bolj vznemiril in razjezil nad njim. Čemu hoče biti vedno drugačen od nas! Zakaj že z nošo poudarja, da je nekaj več kot drugi. Pred nekaj leti so ga prav s takim kolarjem okoli vratu zvezanega gnali madžarski žandarji in gaje sodišče kot komunista obsodilo na štirinajst mesecev zapora v Budimpešti. Kot komunista, norci! Prestal je in se proti našemu pričakovanju vrnil. In zdaj je v naših rokah. Pravzaprav v mojih.

Molčimo. Midva ne moreva govoriti, ker bi naju v prvem stavku ujel, da madžarsko sploh ne veva, on pa ne spregovori, ker mu ni treba. Zadrega narašča in ne vem, kaj na storim. Gusti se znajde, zasučé župnika nekoliko grobo proti Muri, zdaj ga močno zgrabim za ramo tudi jaz, Gusti pa nekako zarjove: "Elöre!" Toda tako močno poudari drugi zlog namesto prvega, da se samo tisti ö zločesto odbija od sten bližnjih hiš in kot grožnja počasi zamre.

Župnika drživa kot s kleščami in trdo stopamo po kolovozu ter prehodimo tistih nekaj sto metrov med grmovjem kakor v grdih sanjah.

Tedaj se župnik nekoliko skloni k meni in mi mirno pravi: "So te prisilili v to, Draš, ali so ti dobro plačali?"

V meni me je nekaj zvalo, kolena so mi odpovedala, sunkoma sem se odmaknil od župnika in stisk moje roke na njegovem ramenu je za kratek trenutek popustil, potem sem ga zgrabil z večjo močjo in izdaval v divji jezi dve madžarski besedi, ki mi jih je v sili sam vrag prišepetal: "Nem értem." (Ne razumem.)

Čutil pa sem, da župnik niti najmanj ne dvomi, kdo sem, in me pomiluje, saj je vzdihnil: "Moj Bog, moj Bog!"

V teh besedah sem čutil največje ponižanje, kar sem jih kdaj doživel. In pomilovanje, sočutje in težko srčb. Pa ne, kaj se z njim dogaja, ampak zase, da sem se tako globoko izgubil. Zaradi tega sem ga zasovražil z vso močjo in napravil nepreklicen sklep, da ga zdaj moram pokončati, pa čeprav bi ga pomilostile vse partije sveta, moram se ga iznebiti kar tukaj in zdaj, iscer bom znorel, če se še enkrat ozre name. Toda saj smo že stali na mostovžu, kjer so privezovali brod. Župnik Dani se je zagledal nekam na ono stran reke in preprosto rekel, slovenski, seveda: "Brodar je že odšel domov." Očitno je mislil, da ga hočeva spraviti na hrvaško stran. Midva z Gustijem pa sva naglo, ne da bi skrivala svojo namero, potegnila revolver iz žepa, pomerila proti njegovi glavi in že je počil strel. Eden, dva, sto?

Zahrumelo je v moji glavi, kakor da je mene zadelo. Župnik je klecnil in se zrušil na mostovž. Postal sem medle, da bi skoraj padel nanj, pa me je Gusti nahrulil: "Ne trepetaj zdaj! Zgrabi ga za roke in ga vrziva v vodo!"

Samo tega ne! Dotika njegovih golih belih rok do smrti ne izperem, me je spreletelo. Zgrabim ga za ramena in mrtvo truplo, če je mrtvo, porineva čez rob mostovža, da ga je voda nežno sprejela vase, ga malo zazibala in počasi odnesla bolj proti sredini toka, potem pa vedno hitreje navzdol. Gledal sem črno gmoto, kako se suče na valovih in se noče potopiti. Je živ? Je mrtev? Ve, kaj se je zgodilo? Ve, kdo ga je ustrelil? Morda onv e, jaz ne vem. Vem samo, da sem sprožil. Ga je zadel Gusti? Sem ga zadel jaz? Sva ga zadela oba?

Vedno določneje sem videl krvavo sled za truplom na vodi: najprej samo ozek trak, ki pa se je širil, in nazadnje sem videl vso Muro krvavo od brega do brega, navzdol in navzgor.

Odlomek iz črtice Eden kamen me teži, ki je bila objavljena v zborniku Dom in svet 1995 (Slomškova založba, Maribor).

Vladimir Kos

Muri

(ob spominu na mučeniško smrt velikopolanskega župnika g. Danijela Halasa 16.3.1945.)

*O, Mura, valove sem tvoje poslušal,
valove veselja, naprov, boli.
Na tujem spet k tebi se vrača mi duša -
nekje v tvojem dnu je še madež krvi.*

*Nedolžno ubitega vrgli so vate,
zverinsko strpinčeno sveto telo.
Prekmurca je ljubil, te sestre in brate -
le kakšno je Daniel delal jim zlo?*

*O, Mura, postala si blažena reka:
si dno posodila mučencu za grob.
Naj veje iztegne v pozdrav mu še smreka,
naj sušec igra mu s trobentičnih trob.*

*Dotlej da se glorijske zlati prameni
dotaknejo dna in postanejo soj,
in HáDe je eno med slave imeni:
slovenske zemlje nebeščan in heroj.*

Lojze Kozar ml.

Haukova upodobitev Danijela Halasa

Akademski slikar Štefan Hauko je za naslovnico letošnjih Stopinj naslikal Božjega služabnika Danijela Halasa. Umentik, ki mu je blizu ne le domača prekmurska zemlja, temveč tudi prekmurski človek, prekmurska duša, prekmurska vera, je zmogel v sebi videti vzvišeni lik polanskega župnika. Približal nam je predvsem župnikov obraz, ki je lep, miren, zbran, prav tak, kakršen je bil v resnici. Z umetniške upodobitve izstopa izrazito le obraz, telo postopoma izginja, se pogreza v temo, v nebivanje, kakor se je mrtvo telo ubitega župnika pogreznilo v valove reke Mure. A Mura ga ni obdržala zase. Tudi ga ni odnesla v tuje kraje. Kmalu je odložila njegovo telo. In župnik Danijel se je vrnil v svetlobo dneva. Na žalost je dolga leta moral ostati skrit, pogreznjen v molk, potem pa se je začel dvigati, se vzpenjati v nebo. Tako je njegova podoba delno pogreznjena v vodo, v izginjanje, v smrt, obenem pa je povzdignjena v nebo. Njegov obraz nam žari na modrini neba kakor sporočilo, da zemlja, oziroma temni valovi deroče reke niso njegov dom, temveč so to nebesa, ki jih

že uživa v vsej polnosti. To razodeva tudi njegov pogled. Ves miren je, zbran, poduhovljen. Nič človeškega, zamejskega ga več ne teži. Župnik gleda predse, zdaj je trpljenje za njim, zdaj gleda le luč, tisto večno luč, Gospoda Jezusa, ki mu je pripadal z vsem srcem in vso dušo. Niti grožnje, niti trpljenje, niti smrt, prav ničesar ga ni moglo odtrgati od Kristusa. Zdaj je z njim, a vendar ni ločen od nas. Župnikov pogled je usmerjen nekoliko navzdol, tako da hkrati vidi tudi nas, ki nas reka življenja nosi k cilju, včasih pa nas njeni valovi tudi vlečejo na dno. Župnik Danijel vse to vidi. Njegov pogled nas rešuje, nas dviga, nas bliža cilju. Župnik molči, njegove lepe ustnice so negibne. Saj je z besedami povedal že vse, kar je bilo potrebno povedati. Zdaj govori le še njegova podoba, njegovo življenje, njegova žrtev, njegova ljubezen. Župnik ne obtožuje, ne sodi, kajti spoznal je človeka v vsej njegovi veličini in nizkosti. Da, človek je ubog, če se loči od Boga. Kaj mu še ostane, če zavrže Najvišjega? "O, da bi mogel vse ljudi dvigniti iz teme, iz močvirja zla! Da bi mogel vse pripeljati k tej tako blagodejni luči, k Bogu! Vse moje rojake, ki so zablodili. Vse tiste, ki še blodijo. Da bi moje drage ljudi mogel pripeljati k Bogu, bi se rad dal še enkrat odpeljati k Muri in dovolil bi, da moje mrtvo telo še enkrat zagrnejo temni valovi."

Haukova upodobitev Božjega služabnika Danijela Halasa je ne samo lepa, marveč tudi zelo bogata, polna lepih sporočil. S čopičem in barvami je izrazil veličino nekoga, ki je živel med nami, ki je bil poln luči in se zdaj vrača k nam, da bi tudi mi zahrepeneli po tej luči. Naj Haukova podoba župnika Halasa na naslovnici Stopinj potuje po svetu, naj nago-varja ljudi in jih vabi na pot svetosti!

Dragemu rojaku, mojstru čopiča in barv, Štefanu Hauku, iskrena hvala za umetniško podobo, za dragoceno oznanilo!

Jožef Smej

Dan, ki se mu ne moremo odreči

To je nedelja. Prvi dan v tednu: "Po soboti, ko se je svital prvi dan tedna..." (Mt 28,1). Prvi dan po soboti so se verniki v Troadi zbrali "k lomljenju kruha" (Apd 20,7). Gospodov dan: "Na Gospodov dan me je navdal Duh..." (Raz 1,10). Praznični dnevi grškega in rimskega koledarja se niso ujemali s krščansko nedeljo, zato so se kristjani že od apostolskih časov naprej zbirali v nedeljo že pred sončnim vzhodom. Rimski pisatelj Plinij Mlajši (62-120) piše cesarju Trajanu o ustaljeni navadi kristjanov: "quod essent soliti **stato die** ante lucem convenire, **carnemque Christo quasi Deo dicere secum invicem...**" (Ep. 10,97), se pravi: "da imajo navado na **natančno določen dan tedna** zbrati se že pred sončnim svitom in peti izmenično **himno Kristusu kot Bogu...**" O zakaj ni Bog takrat Pliniju prebil srčne gluhote, da bi bil napisal kot pozneje sv. Avguštin: "Koliko sem prejel poslušajoč sladkdoneče himne kristjanov! Spevi so mi prodrli v srce, po licih pa so mi tekle solze in bilo mi je dobro z njimi." Pač pa je Plinij poudaril, da kristjani živijo iz tega ranega "nedeljenega shoda": "Ne kradejo, ne počenjajo razbojništva, ne prešuštvujejo, ne lažejo, dane prisege ne prelamljajo... Ne samo po mestih, ampak tudi po vaseh se krščanstvo širi, naši poganski templji pa so že napolnjeni in dolgo že ni v njih svečanih obredov..."

Obhajanje nedelje v naši krajini tako rekoč že skoraj pred tisoč

leti: "Oddaljene vasi so morale k nedeljski maši poslati vsaj zastopnike, ki so prinesli cerkvi dar vseh vaščanov, npr. voščeno svečo in tri hlebe kruha" (ustaljena navada, zapisana 1077 v času kralja sv. Ladislava).

Obhajanje nedelje v času kanoničnih vizitacij v letih 1756-1900, v Šoboti, "v glavnem mestu naše Slovenšine" (brez "č"), kot to rad naglaša Jožef Košič. "Že ob sedmih zjutraj se oglasi veliki zvon, drugič ob devetih, ob desetih pa zapojejo vsi zvonovi. Sledi svečana maša z duhovnikovim petjem in petjem ljudstva. Po maši stopi duhovnik na prižnico, prebere evangelij in pridiguje. Po pridigi zmoli z ljudstvom predpisane molitve, okliče ženine in neveste ter oznani godove in morebitne praznike med tednom. Divina durant per duas horas (Dopoldanska Božja služba traja dve uri). Ob enih popoldne se oglasi zvon za krščanski nauk, drugič ob dveh, ob pol treh zazvonijo vsi zvonovi. Organist na koro odpoje nekaj pesmi. Duhovnik stopi na prižnico, zmoli na čast Svetemu Duhu in razlaga po posameznih vprašanjih veroučno snov. To traja do tretje ure. Po tretji uri sprašuje odrasle, mladež (iuventus) po vprašanjih, ki jih je pravkar razložil. Spraševanje traja do pol štirih. Potem glasno odmoli skupaj z ljudstvom očenaš, zdravamarijo, apostolsko veroizpoved, ponovi 10 Božjih zapovedi, 5 cerkvenih zapovedi, 7 zakramentov ter z vsemi skupaj obudi dejanje vere, upanja in ljubezni. Sledi petje lavretanskih litanij, spremljano z orglami. In tako popoldanska božja služba traja tudi skoraj dve uri.

In sedaj? Na pragu tretjega tisočletja? V prejšnjih stoletjih je posvečevanje nedelje podpirala tudi sama organiziranost civilne družbe. Sedaj pa se je razmahnilo praznovanje "konca tedna" ("vikenda"), ki naj bi ga preživljali čim dlje od običajnega bivališča. Gospodov dan kot "konec konca tedna" je prenapolnjen s kulturnimi, političnimi in športnimi dejavnostmi. Papež Janez Pavel II. neutrudno ponavlja, da ne smemo med seboj pomešati obhajanja nedelje kot Gospodovega dne in "konca tedna". Drugi vatikanski koncil poudarja sedaj že 2000 let staro izročilo: "V nedeljo se verniki morajo zbrati, da se ob poslušanju Božje besede in z udeležbo pri evharistiji spominjajo trpljenja, vstajenja in poveličanja Gospoda Jezusa. Zato je nedelja prvi in glavni praznični dan."

Zakaj se nedelji ne moremo odreči? Zato, ker nedelja ni naš dan, ampak Gospodov dan. Je dan Kristusa, ki je resnično "sonce" človeštva. Sv. Justin, filozof in mučenec (ok. 107-167) piše, da se kristjani zbirajo na dan, ki mu Grki in Rimljani pravijo DAN SONCA ("te tou heliou legomene hemera", "solis dicta die"). Na ta dan se zberejo vsi, bodisi da prebivajo v mestih ali vaseh, in ob evharistiji berejo komentarje apostolov in spise prerokov (Apología I, 67). Kristus je "vzhajajoče sonce z višave" (Lk 1,78). Nedelja je dan podaritve Svetega Duha.

Sedanji papež piše: "Dragi verniki! V duhu se pridružujem vam v posameznih občestvih, v katerih se vsako nedeljo zbirate s svojimi pastirji in obhajate evharistijo ter Gospodov dan" (Ap. pismo Gospodov dan,

Ljubljana 1998,3).

Jubilejno leto 2000 bo minilo, prišli in tudi prešli bodo drugi jubileji, a nedelja bo ostala in dajala enakomerni potek času, vse do one nedelje, ki ne pozna zatona.

Nedelja, vsa si sveta!
Veselje zemlje in neba.
Nikdar ne bo ti vzeta
zahvalna himna iz srca.
Čeprav ti smisel bo teptan,
ostala boš GOSPODOV DAN,
od TROEDINEGA izbran.

Anton Stres

Z vero in zaupanjem v tretje tisočletje

Tretje tisočletje se v resnici začenja z Novim letom 2001, čeprav je leto 2000 zaradi okrogle številke, ki jo predstavlja, mnoge navedlo do tega, da so že govorili, da smo stopili v tretje tisočletje. Vsekakor je bilo Sveto leto 2000 že zaznamovano s slovesom od drugega in s pričakovanjem tretjega tisočletja, zato smo minulo leto posebno močno doživljali prehod iz enega v drugo tisočletje. Če že ob vsakem novem letu močneje začutimo minljivost življenja in kratkost, bo to še posebno močno leta 2001. Naša zavest se bo razširila ne samo na stoletje, temveč na celotno tisočletje.

Naša preteklost

Če si že ob koncu enega samega leta težko prikličemo v spomin vse, kar se je v njem zgodilo, potem je to še veliko težje ob koncu stoletja. Ob koncu tisočletja pa je povsem nemogoče. Bog ve, kako so ljudje živeli leta 1000 in kaj so čutili, ko so stopili v drugo tisočletje. Amerika še ni bila odkrita in Evropejci niso vedeli za to, da je zemlja okrogla in da živijo tudi drugod ljudje različnih ver, navad in kultur. V Evropi še ni bilo držav v današnjem pomenu besede. Slovenci in drugi narodi se še niso zavedali svoje posebne narodnosti v našem pomenu besede. Katoliška cerkev je bila še enotna. Ni bilo delitve na katoličane in pravoslavne, protestanti pa so se je pojavili šele dobrih 500 let pozneje.

Tisočletje, ki smo ga zaključili z letom 2000, je tisočletje velikih razkolov med kristjani. Prav kmalu na začetku drugega tisočletja, leta 1054 se je od edinosti z rimskim škofom odcepila vzhodna, carigrajska Cerkev in potegnila v razkol tudi velik del slovanskih krščanskih narodov. Katoliški veri smo ostali zvesti samo Slovenci, Hrvatje, Slovaki, Čehi in Poljaki. Še hujši razkol pa je nastal po letu 1500. Nemški menih Luter je leta 1517 sprožil gibanje, ki je odtrgalo od cerkvene edinosti velik del

nemško govorečega sveta in celotno severno Evropo, angleški kralj Henrik VIII. pa je potegnil v razkol Anglijo in se leta 1534 proglasil za vrhovnega poglavarja anglikanske cerkve. To cerkveno razdeljenost in razklanost so nato misijonarji prenesli tudi v nove dežela in na nove celine, ki so jih Evropejci odkrivali v naslednjih stoletjih ter jih skušali pokristjaniti.

Verska razklanost je potegnila evropske narode v več desetletij dolgo vojskovanje, kjer so bili verski razlogi največkrat samo pretveza za politične in gospodarske ambicije in koristi. Zaradi vseh teh razprtij se v Evropi proti koncu tega tisočletja pojavi misel, da je treba vero izključiti iz javnega življenja in jo prepustiti zasebni izbiri ljudi. Mnogi so zmotno mislili, da bi ljudje živeli bolj mirno in strpno, če bi ne poudarjali svoje vere in če se ne bi sklicevali nanjo. Tako se pojavi tako imenovana sekularizacija, ki sicer ne pomeni ateizma, vendar velikokrat na koncu pripelje vanj. Vera je vedno bolj izrinjena iz javnosti. Javno življenje poteka, kakor da bi Boga ne bilo in kakor da ljudje ne bi bili verni. Seveda se je v zadnjih 200 letih zvrstilo veliko hudih preganjanj vernih ljudi in katoličanov še prav posebej. Toda hujše kakor to odkrito nasprotovanje je neopazna izguba krščanske vere pri številnih ljudeh našega časa. Ob koncu drugega tisočletja mogoče bolje razumemo Jezusovo vprašanje: "Toda ali bo Sin človekov, ko bo prišel, našel vero na zemlji?" (Lk 18,8). Peklenska vrata Cerkve ne bodo premagala, vendar si bo vsak rod kristjanov moral znova utreti pot do Boga.

Toda preteklo tisočletje ni polno samo razprtij, osvajanj in morij (dve svetovni vojni v tem stoletju). To je tudi tisočletje velikih svetnikov in velikih dosežkov Cerkve na področju oznanjevanja evangelija vsemu stvarstvu. V tisočletju, ki smo ga zaključili, so živeli sv. Frančišek Asiški, sv. Anton Padovanski, sv. Tomaž Akvinski, sv. Ignacij, sv. Frančišek Ksaver, sv. Vincencij Pavelski, sv. Terezija Velika, sv. Terezija Deteta Jezusa in toliko drugih velikih svetnikov. Nastalo je izredno veliko redovnih skupnosti. V na novo odkrite dele sveta je šlo velikansko število misijonarjev in Jezusa Kristusa pozna lahko danes skoraj vsak človek. V krščanskih deželah se je razmahnila in organizirala se je krščanska dobrotelost, šolstvo in vzgoja. Samo Katoliška cerkev ima danes po svetu nad 200 univerz. Kljub velikim nesrečam, ki so zadele Cerkev, duhovna bilanca nikakor ni negativna.

Naša prihodnost

V središču naše vere sta Bog in človek nerazdružno povezana, saj je v središču naše vere učlovečeni Božji Sin Jezus Kristus. Ta povezava med človekom in Bogom se je začela že s stvarjenjem. Bog je človeka ustvaril po svoji podobi. Smo Božji otroci in smo ustvarjeni za dediščino, ki nam jo lahko da samo Bog.

Iz našega nauka o stvarjenju sveta in človeka pa sledi še nekaj pomembnega: Bog je človeka ustvaril zastonj. Samo Bog ustvarja in daje zastonj. Ljudje smo podarjeni samim sebi in sreči, ki jo lahko dosežemo samo z Bogom in v njem. Vse nam je podarjeno, vse je milost.

Bog se nam je tudi sam podaril. Ni nam samo dal, da živimo. Dal nam je samega sebe. Ni nam dal samo našega življenja, dal nam je tudi svoje življenje. Učlovečenje nas zato opozarja, kako nekaj velikega je biti človek, vsak človek. Za Boga ni bilo nevredno postati eden izmed nas. Jezusovo vstajenje od mrtvih to potrjuje. Vsak človek je vreden, da je, vsako človeško življenje je neprecenljive vrednosti. Človekovo dostojanstvo ni odvisno od zdravja, lepote, sposobnosti, uspehov in bogastva. To nam narekuje medsebojno spoštovanje. Samo če se bomo spoštovali med seboj, kakor nas spoštuje Bog, bo prihodnje tisočletje bolj mirno, kakor je bilo to, ki se je izteklo.

Bog se je učlovečil, da bi nas odrešil. Bog se čuti odgovornega za nas. Zato je postal eden izmed nas, angažiral se je za nas do konca. Postal je eden izmed nas in sedaj smo nekako v sorodu z njim. Bogu ni bilo nikoli vseeno, kako je z nami, saj smo njegovi otroci. Odkar pa je postal eden izmed nas, mu je še manj vseeno, kako je z nami. To je naše temeljno zaupanje tudi za tretje tisočletje. Računati smemo, da nas bo varoval pred prevelikimi zablodami, kajti danes je človeška moč tako velika, da je sposoben uničiti svet in samega sebe.

V minulih dveh tisočletjih so največje nevarnosti za ljudi prihajale od zunaj: bolezni, lakota, kuga, druge naravne nesreče. V prihodnosti pa največji sovražnik ljudi ne bo zunanja narava, temveč človek sam samemu sebi. Seveda je tudi v preteklosti veliko nesreč na ljudi spravil človek sam. Toda bil je sorazmerno nemočen. Z mečem ni mogoče pobiti toliko ljudi kakor z atomsko bombo in z navadno sekiro ni mogoče posekati toliko gozdov kakor s sodobnimi stroji. Človekova moč se vsak dan stopnjuje. Žal pa se ne stopnjuje njegova plemenitost, odgovornost in ljubezen. Zato bo v prihodnosti lahko človek človeku povzročil neprimer- no več gorja, kakor ga je v preteklosti. Sam sebi bo postal največja nevarnost, če ne bo postal drugačen: bolj plemenit in bolj moralen.

Zgled za nas je naš Bog

Če se hočemo obvarovati pred nevarnostjo, da zlorabimo svoje znanje in moč proti sebi, je treba v prihodnosti na vseh področjih našega skupnega in osebnega življenja gojiti moralno in duhovno življenje, medsebojno spoštovanje in solidarnost. Preizkusni kamen za vse to bo naš odnos do najšibkejših, do tistih, ki si sami ne morejo pomagati in so zato naloženi naši odgovornosti zanje. To so invalidi in bolniki, revni in oslabei. Toda še šibkejši od njih so nerojeni otroci, ki so že prava človeška bitja, in bolniki tik pred koncem življenja. Ti so najšibkejši med nami, saj

sami ne morejo niti glasu povzdigniti v svojo obrambo.

Ti pa so že sedaj ogroženi od nas samih, saj se marsikje po svetu dovoljuje splav in v zadnjem času so vedno bolj glasni tisti, ki zahtevajo pravico do evtanazije. Če se človeštvo poda na to pot, bo zdrvelo v propad medsebojnega uničevanja, ki bo veliko hujše, kakor pretekle vojne.

Samo en odnos do drugega človeka je, ki lahko varuje človeka pred njim samim. To je tisti, ki nam ga je izkazal Bog, ko nas je ustvaril in nas odrešil. S tem je pokazal, kako zelo nas spoštuje. Zaradi naše šibkosti nas ne odklanja, ampak je naša šibkost zanj samo razlog več, da se sklanja k nam, da pride med nas, da celo postane eden izmed nas, da nam pomaga in nas reši. Samo tedaj, če bomo ljudje v prihodnjem tisočletju v odnosih, ki jih imamo med seboj, imeli za vzor ravnanje Boga z nami, bomo preživeli. Tako je svaril že prerok Izaija: "Če ne boste verovali, ne boste obstali" (Iz 7, 9).

Ivan Štuhec

Novi mariborski pomožni škof dr. Anton Stres

Dr. Anton Stres se je rodil med vojno, 15. decembra 1942, pod Donačko Goro, v nadžupniji Rogatec. Kot edini sin poleg dveh sester, je bil predviden za kmeta na domači kmetiji. Če je oče v njem videl svojega naslednika, kar je razumljivo, pa je domači župnik Prah v svojem ministrantu odkrival nadarjenega fanta, ki mu v rokah bolj pristojijo knjige kakor pa plug. Mali Tone namreč ni kazal kakšnega velikega navdušenja za kmetovanje. Pokojni župnik Prah, ki je slovel kot veliki šaljivec in britten mož, je tako sovjega ministranta po nižji gimnaziji napotil v Misijonsko družbo k lazaristom. Tone je tako višjo gimnazijo obiskoval v Zagrebu, kasneje pa teološki študij nadaljeval v Ljubljani in Parizu. Doktoriral je iz teologije v Ljubljani in iz filozofije v Parizu. Kot študent je doživljal tisti vznemirljivi čas osemindesetih let, ko je vsa evropska študentarija bila na nogah in ko so se zamajali stari temelji družbenega reda, ki so ga zgradile generacije med obema vojnoma in po drugi svetovni vojni. V slovenskem prostoru je to bil čas, ko se je pričel dialog med mlajšimi predstavniki marksistične smeri in teologi. Tako sta se posebej v tistem času z marksisti ukvarjala prav Stres in Franček Križnik. Oba sta tudi svoj filozofski študij posvetila vprašanju marksizma.

Studentje na Teološki fakulteti pa seveda Stresa nismo poznali samo kot strokovnjaka za marksizem, ampak kot profesorja filozofije, ki je v svojih predavanjih vedno ob filozofskih vprašanjih zastavljal vprašanja vere. Sam sem pričel s študijem teologije prav v letih, ko je Stres pričel predavati na fakulteti, saj so stare avtoritete, kot sta bila Janžekovič in Trstenjak, počasi odhajale. Kot bogoslovci smo imeli tudi priložnosti svojega profesorja spoznati na duhovnih vajah, ki jih je imel za nas leta 1977. kako pomembno je bilo za nas v tistem času, da smo

poznali človeka, ki je racionalnost združeval z vero. Tako kot se je pri predavanjih vera kazala skozi filozofijo, se je na duhovnih vajah vera utemljevala v zdravi pameti. Če si je Stres kot škof izbral gesto "vse zaradi evangelija", je s tem izbral tisto, kar je ves čas delal. Tudi filozof je bil zaradi evangelija in ne zaradi katerekoli filozofske šole ali smeri.

Številne Stresove objave, tako samostojne knjige kot članki, pričajo o tem, da je bil ves čas globoko vraščen v konkretne družbene razmere svojega naroda. Njegova skrb za družbeni položaj človeka je bila izrazita v poznih osemdesetih letih, ko se je bližal konec totalitarnega družbenega reda, ki ga je Stres skupaj z nekaterimi drugimi slovenskimi teologi kritično javno presojal že v sedemdesetih letih, v času, ko si tega mnogi drugi slovenski intelektualci še niso upali. Slovenska pomlad je imela svoje znanilce že v sedemdesetih letih na Teološki fakulteti in Stres je bil eden izmed njih. Tako je bilo skorajda samoumevno, da je postal predsednik komisije Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci, ko je ta leta 1985 le to ustanovila. Kot njej idejni vodja je skrbel za to, da je Cerkev v najbolj odločilnih trenutkih naše novejši zgodovine preko komisije prispevala svoj odločilni glas za spoštovanje človekovih pravic. Njegova osebna zgodovina pa je bila tudi logična predpriprava za čas, ko bo potrebno postaviti nove temelje sožitja med državo in Cerkvijo. Od leta 1993 naprej, ko so se ta pogajanja pričela, je prav Stres s svojim tako filozofskim kakor tudi pravnim znanjem postal ena od ključnih oseb. Njegovi razlagi znamenitega člena o ločitvi Cerkve in države se vse do danes ni bil sposoben upreti noben slovenski družbeni teoretik, zato pa se ves čas upirajo politiki s svojim poniglavim taktiziranjem.

Škof Stres pa je ves čas tako kot profesor kakor vzgojitelj lazaristovskih bogoslovcev veljal za človeka, ki je najprej Tone, potem pa vse drugo. Prav s svojo človečnostjo in s svojim značajem si je pridobil mnoge prijatelje. Ko se je v Ljubljani zvedelo, da odhaja za pomožnega škofa v našo škofijo, so mi mnogi preprosti ljudje rekli "Zakaj ste nam ga vzeli?" Prav te besede malega človeka so bile morda največja popotnica novemu škofu na pot, saj so razodevale, da ni postal škof ne zaradi slave, ne zaradi časti, tudi ne zaradi kakršnihkoli zaslug, ampak zaradi ljudi.

Ker me je uredništvo Stopinj zaprosilo za predstavitev novega škofa tudi iz razloga najinega osebnega poznanstva, naj ob sklepu povem, da je to poznanstvo in kasneje prijateljstvo posledica skupnega prijateljstva s Frančkom Križnikom in posledica nekkih časov, ko je bilo zame kot bogoslovca pomembno, da mi je takšna avtoriteta kot je Stres, dajal podporo, v velikokrat neljubih situacijah v mariborskem bogoslovju. Ob njem se je dalo učiti resnicoljubnosti, načelnosti, občutka za stvarnost in mero ter preseganja vsakršnih osebnih zamer. Zato nisem toliko vesel, da je moj prijatelj postal škof, kakor, da je škof Tone nekdo, ki bo lahko s svojo človečnostjo dober škof.

jz

Ljubim te, Slovenija

Tako visoko, najvišje, kot je Dante postavil Beatrice, sem postavil Slovenijo. Ljubim te, Slovenija, kakor resnično živim. Kakor si je Dante idealno ustvaril svojo Beatrice, sem si prisnanjal tudi svojo Slovenijo, dom, onstran vsega tega, kar je ta naša stvarnost, v kateri nam je dano živeti. Dante, pevec ljubezni, pesnik najintimnejše človekove usodnosti, moči in nemoči, obupa in upanja, je izgnanec iz rodni Firenc, deset let je okušal grenki kruh izgnanstva, svoje Florentince je imenoval "pokvarjena in zločinska srenja". Potreboval je dom, v katerega je postavil simbol za srce in ljubezen, za teologijo in božjo milost. Bežal je v svet lepih umetnosti, v njem je utelesil Beatrice, samo njej je dovolil, da ga pripelje v Raj, kjer je domovanje božanstva.

Vsa čudovita arhitektonika Božanske komedije ji orkestrira, pri tem sodelujejo tudi vsi, ki jih je razvrstil v devet krogov, to so skupuh, zapravljevi, razsipneži, jezljivci, brezbrizneži, ošabneži, krivoverci, oderuhi, tatovi, roparji, požigalci, sodomiti, preklinjevalci, izdajalci, lakomneži, požeruhi, nasilneži, poniglavci, stremuhi, povzpetneži.

V slednjem, ki poseljuje našo deželo, tiči vsaj za ščepec tega ali onega; ko pride čas, se razraste, zastruplja in onegavlja sebe in druge. Od tod sesipanje slovenstva, ubijanje nerojenih, epidemija smrti na naših

to je tvoj povečani obraz, Slovenija.

asfaltih, samomorilstva, postopno narodovo umiranje, prestopništva mladih, mamilomanija, galopiranje korupcionistov, barbarska tragičnost zakonskih razvez, razbitih družin in sprtih ljudi.

Ustvaril sem si Slovenijo onstran vsega tega, kar biva s strupenimi hlapi sovraštva in samouničevanja; postavil sem si dom za vse, kar je srčnega med nami, prijaznega, prizanesljivega, poštenega, usmiljenega, lepega in čistega. Slovenijo, ki je srce, ljubezen, dobrota, upanje, odpuščanje in sprava. Moja Slovenija je tista, ki poje z blagovestjo zvonov 2326 cerkva, med njimi s 305 Marijinih cerkva, od teh 86 cerkva Marijinega vnebovzetja. Ko zvečer zapoje po vsej Sloveniji z eksplozijo odrešenja! Od tod - iz tega srčnega doma - si pojem z Dantejem: O večna Luč, ki sama v sebi biva ...

Petrarka, največji med evropskimi liriki konec srednjega veka, največji trubadur na pragu v renesanso, pesnik slovityh Canzonier, si je ustvaril Lauro, ljubezenski ideal, v katerem se je udomil ta neutrudni iskalec, prepisovalec in zbiralec starih rokopisov. Udomil se je kljub bolečemu spoznanju, da je Amor obstrelil le njega, ne pa tudi nje. Vendar pa ji poje tudi, ko umre: O živa smrt, o muka ljubezniva. Njegova Laura je zemeljsko, živo bitje, a krhko in šibko. Od tod, z lovorovim vencem na velikonočno nedeljo v Rimu slovesno okronan za pesnika, negotovost njegove "barke" - življenja. Vsa krhka, brez krmila, sredi morja / v navzkrižnem vetru barka se mi suka.

Udomil sem se v Sloveniji, prerastel njeno krhkost in šibkost, izselil sem se iz te zemeljske ter si ustvaril njeno žlahtno podobo - onstran vsega tistega, ki je dan na dan njen delež ... saj nimamo časa drug za drugega, saj vsi samo hitimo, se pehamo od zjutraj do večera, od zibelke do groba, umiramo na cestah, nacejamo se, prepiramo se v parlamentu, v družinah, po službah, opravljamo se, zasmehujemo se, si zavidamo ... Udomil sem se - v tisti Sloveniji, ki to presega in prerašča ... o muka ljubezniva.

Katul, poet božanski, je dražil okostenele rimske meščane, s strupenimi puščicami je meril na rimske generale in politike, jih bogokletno izzival, zasmehoval in se norčeval iz njihovih starih rimskih vrlin in vojaških zaslug. Ena sama ura ljubezni in zabave je vredna več kot ducat rimskih provinc, je le ena izmed "bogokletnih" puščic, zaradi katerih so ga vsega presiti in z zaslugami in (srebrnimi, zlatimi, bronastimi) odlikovanji nasičeni partijski rimski generali imenovali izmed vseh najslabši pesnik (poeta pessimus), bogokletnež, izzivalec. Njegova "Lesbija" je kot Dantejeva Beatrice, Petrarkova Laura, Prešernova Bogomila, Propercijeva Cintija na Katulov način; čeprav je ta idealni lik spočela Klodija, ena najbolj razvpih rimskih dam, je vanjo strnil in vdihnil vse svoje pesniške sanje o lepoti, pozneje pa tudi vse svoje sovraštvo do nje, kar je samo potrjevalo njegovo najgloblje v duši zakoreninjeno ljubezen. Odi et amo / sovražim in ljubim - je govoril. Sramotil jo je, ker se je pro-

dajala barabam po zakotnih razpotjih. Njena smrt jo je dokončno strla in položila v prezgodnji grob, ko še ni dopolnil niti trideset let. Udomil se je v idealnem liku svoje poezije.

Ljubim in sovražim te, Slovenija.

Kar je bilo kdaj lepega in plemenitega, vse si mi ti. Kar je bilo kdaj božanskega v literaturi od prvih pisemk v Brižinskih spomenikih do moderne poezije, razveseljivega v glasbi in slikarstvu, iz tvojega ustvarjalnega zanosa se je porodilo. Kar je prelesti med morjem in porabskimi ravnici, na grebenih gora, v molku potokov, rek, jezer, gozdov, v mavrici jeseni in pomladi, to je tvoj poveličani obraz, Slovenija. Toda kako naj te imenujem, Slovenija, ko te vidim vso onesnaženo, zasičeno s strupenimi izpušnimi plini v gorah in rekah, prekrižano z asfalti, obubožano z zapuščenimi vinogradi in travniki, domačijami in polji, v nenehnem prerekanju tvojih ljudi, s skupščino prepirljivcev in povzpetnežev. Reci, Slovenija, kako naj te ljubim? Težko ti je reči, a še težje ti je odgovoriti: Kako naj te sovražim?

Udomil sem se v namišljenem, a nič manj resničnem svetu, kakor si je Dante ustvaril idealiziran literarni lik Beatrice; kar jih je žena srečeval na svojih poteh, so jih preveč ovijale tipalke zemeljskega, človeškega, vsakdanjega. Kakor se je udomil Petrarka v poetični Lauri ... Prešeren v Bogomili - Bogu-ljubi, ki zaupljivo, predano, globoko, do konca nese-

Kako drugače naj te ljubim, Slovenija, kot s pesmijo in besedo

bično ljubi svojega zaročenca, ljubi s tisto ljubeznijo, ki korenini v krstu, v veri v posmrtno življenje, zato prerašča tuzemno - bežno, površno, minljivo - ljubezen, odpira pa se večni, trajni ljubezni. Njegova Bogomila neskončno presega tisto dekle, ki jo je srečal v trnovski cerkvi, tisto domišljavo, visokopetno, ošabno, malomeščansko, potujčeno, koketno, brezsranjsko ... kakor jih je na pretek bilo v vseh časih na slovenskih tleh, tudi dandanašnji. Vsak čas jih ima dovolj. Udomil sem se v očarljivo lepi Sloveniji, s katere sem drzno odvrigel vrhno plast vsakdanjih potegavščin, ki počasi, a gotovo zastrupljajo zdravo tkivo narodovega življenja, odmisli tiste nepregledne vrste, ki nestrpno čakajo, da jim zdravnik odstrani še nerojeno mlado človeško bitje pod srcem. Kakor se je Propercij udomil v svoji idealizirani Cintiji ... Katul v Lesbiji, v katero je strnil vse svoje pesniške sanje o lepoti in ljubezni. V njej ni bilo prostora za resnično Klodijo, ki jo je srečal, a jo je potem do konca zasovražil, ker se je prodajala barabam po zakotnih razpotjih. Kako pa se je Slovenija prodajala - tuji učenosti v polpretekli dobi? Kako je v imenu te učenosti goltala lastne otroke v vseh breznihi njenih gozdov - v kočevskih, krakovskih, pod Gorjanci, nad Škofjo Loko - ter na Golem otoku? Kakor Boccaccio v svoji Fiammetti. Utekla je mestu, zadušljivem po svoji narcenosti, v zdravo podeželjsko okolje.

Udomil sem se v tisti Sloveniji, razpoznavni kot topla dlan, na kateri je izpisan žlahten spomin na mater in očeta, staro toplo domačijo, ki je ni več in je nikoli več ne bo - le v srcu jo nosim, v tisti kamrici, kamor le sam včasih vstopim kot v svetišče -, izpisan spomin na prijatelje in dobre stare znance, sosede ... kot so rože na oknih starih slovenskih domov ... kot so otroške oči in nasmeh, roj metuljev, kot je kruh, ljubezen, lipa in češnja, grozd in klopotec, kot sta večerna in jutranja zarja ali sproščujoč in razvedrilen nasmeh mojih dijakov, ko se napovedano spraševanje odloži za nedoločen čas ... kot so dandanašnji prijazne in otožne besede Kuntnerjeve, Pavčkove, Menartove, Minattijeve, Kovičeve, Zajčeve, Strniševe in Tauferjeve poezije, in tiste nesmrtni iz davnine - Prešernove, Gregorčičeve, Murnove, Kettejeve, Kosovelove, Gradnikove, Župančičeve, Kleklove, Kozarjeve ... Kako drugače naj te ljubim, Slovenija, kot s pesmijo in besedo, kako drugače kot s srcem čuti tvoj gozdove, polja in ljudi, mlade in odrasle, tiste, ki pod križem čakajo vstajenja, in tiste, ki težavno stopajo na steze življenja!

Jožef Smej

**Dr. Franc Markoja-Markfi (1811-1861), benediktinec,
rektor univerze**

Že pred več kot 20 leti sem iz benediktinskega samostana Pannonhalma na Madžarskem prejel več rokopisov (kseroks kopije). Morda bi bil pozabil nanje, ko me ne bi bili povabili v Črensovce, da sem tam v okviru kulturnih dni v torek, 5. septembra 2000, govoril o zaslužnih možeh črensovske župnije.

Omenjene kseroks kopije obsegajo dvojce: pisma, ki jih je turniški župnik Marko Kocet pisal svojemu stanovskemu rojaku Francu Markoji-Markfiju, benediktincu na Madžarskem, in Markojev svojeročno spisan življenjepis.

Marko Kocet se je narodil 15. februarja 1809 v vasi Trnje (črensovska župnija) očetu Štefanu in materi Katarini, roj. Cigany. V duhovnika je bil posvečen 27. avgusta 1832. Po kaplanskih službah v Murski Soboti (1832-1833) in v Beltincih (1833-1836) je postal župnik v Turnišču (1836-1879). Leta 1879 je stopil v pokoj, se preselil v Beltince, kjer je 22. junija 1887 umrl. Od leta 1860 do upokojitve je bil dekan lendavske dekanije.

Franc Markoja-Markfi je svoj življenjepis (do 25. septembra 1846) napisal v latinskem jeziku. Življenjepisu je dal naslov RECORDA-

TIONES PRAETERITORUM (Spomini na preteklost). Za geslo življenjepisa si je izbral stavek iz Iloje za Kristusom: "Išči si pripravnega časa, da boš sam zase, in misli pogosto na božje dobrote" (I, 20,1).

Svoj življenjepis začenja Markoja takole: "Rodil sem se 29. marca 1811. Ta dan je bil tisto leto petek pred tiho nedeljo. Tako sem vstopil v vnaprej mi določeno tekališče zemeljskega življenja. Ponižno prosim, naj tek zemeljskega življenja končam v Božji milosti, in sicer takrat, ko bo preblagi Stvarnik to hotel.

Predobri moj Jezus,
ti veš, da le k tebi hitim,
naj gledam v nebesih te večno,
le to si želim!

Rojen sem bil v vasi Črensovci ("Cserencsóc", izg. Čerenčoc), v madžarski državi, v sombotelski škofiji, v Zalski županiji, staršem Francu in Barbari. Krstil me je Peter Borkovič, prvi črensovski župnik, in sicer na ime Frančišek Serafinski. Oče je bil kožar (coriarius) in hkrati poljedelec z majhnim posestvom. Bil je pobožen in dober družinski oče. V vasi so ga vsi spoštovali. Hoteli so ga imeti za župana, a je to zmeraj odklonil. Jezik v vsej vasi je tako imenovan staro slovenski, nekoč so zanj v latinščini uporabljali izraz vandalski jezik, ki se nekoliko razlikuje od hrvaškega (*lingua totius pagi est sic dicta vendo-slavica, olim vandalica dicta, quae a croatica parum distat*). Začel sem - tako mi je pripovedovala mati - precej pozno govoriti in kot deček sem bil dvakrat v nevarnosti, da se utopim v vodi."

Tu moramo zanimivo in sočno Markojevo pripoved prekiniti in dodati: Po krstni knjigi črensovske župnije, zvezek I., se je Franc Markoja rodil 29. marca 1811. Bil je zakonski sin. Starši: Franc Markoja in Barbara, roj. Čura. Krstni botri: Jožef Ilorvat in Magdalena Salaj. Krstitelj: Peter Borkovič, župnik. Kraj rojstva: Črensovci.

Pa naj spet nadaljuje Markoja sam: "Leta 1818 sem začel obiskovati šolo v domačem kraju.

V letih 1819-1820 sem na spodbudo župnika Petra Borkoviča, kateremu naj Bog za njegove mnoge dodeljene mi dobrote podeli večni mir, prišel v meščansko šolo v Lendavi. Tam sem se naučil madžarščine in tudi osnove latinskega jezika.

Leta 1821 sem v Sombotelu, v Železni županiji, stopil v prvi gramatikalni razred državne gimnazije, ki so jo vodili premonstratenci. Profesor mi je bil Peter Mayer."

Tu moramo spet narediti presledek in razložiti Markojevo besedilo: Markoja piše, da je v Sombotelu: "primam grammaticae scholam frequentavi", to pomeni dobesedno, da je obiskoval "prvo šolo gramatike". Do leta 1848 so se prvi štirje razredi šestletne gimnazije imenovali "gramatika". Premonstratenci (redovno družbo premonstratencev je ustanovil sv. Norbert škof, umrl 1134) so že od nekdaj vodili gimnazijo v

Sombotelu. Tudi Franc Ivanocy je v letih 1875-1878 obiskoval gimnazijo premonstratenskih profesorjev v Sombotelu.

Markoja nadaljuje:

"Sprva zaradi pogostih vročinskih napadov nisem imel uspeha v gimnaziji. V prvem semestru sem ob redovanju med 60 dijakov po desetih odličnjakih zasedel komaj 42. mesto, v drugem semestru pa sem že prekosil 50 dijakov in bil drugi med odličnjaki. V treh nižjih gimnazijskih razredih sem za tovariša imel Marka Koceta, rojenega v vasi Trnje v črensovski župniji. Vsega skupaj se je šest let vzgajal z menoj in je sedaj župnik v trgu Turnišče.

Leta 1822 mi je bil prav tam v drugem razredu gramatike razrednik profesor Benedikt László.

V tretjem razredu leta 1823 pa spet Peter Mayer. Sošolca sta mi bila Jožef Csizmazia, sedaj župnik v Tömördü, v sombotelski škofiji in Krištof Szél, sedaj sodnik pri trgovsko-menjalnem sodišču v Pešti.

Četrti razred gramatike sem končal v kőszeški gimnaziji, ki so jo vodili benediktinci. Ravnatelj je bil Jona Henz, razrednik pa profesor Kornelij Zsáky. Ob veliki noči sem hudo zbolel, celo mešati se mi je začelo (turbata quoque phantasia). Imenovanemu profesorju se moram sedaj z vso dušo zahvaliti za njegovo izredno in zares očetovsko skrb, s katero me je v bolezní negoval. Ni samo poskrbel, da so v šoli zame molili in da me je vsak dan obiskoval, ampak je celo dosegel, da so na stroške benediktinske rezidence prihajali k meni zdravniki in mi prinašali zdravila.

Leta 1825 sem na isti gimnaziji študiral retoriko (retorika je bila do leta 1848 zadnji razred šestletne gimnazije op. J.S.). Razrednik mi je bil profesor Florijan Cserven.

Leta 1826 sem prav tam končal drugi razred humanitete (do leta 1848 so pod imenom humaniteta umevali zadnja dva razreda višje gimnazije - op. J.S.). Razrednik mi je bil profesor Benedikt Bekeő.

9. septembra 1826 sem na Sveti gori Panonije (Pannonhalma - op. J.S.) skupaj z drugimi naredil slovesni izpit (tentamen solenne) pred samostanskim zborom, kateremu je načeloval prior Anzelm Engelhardt. Opat Pavel Horvát se je namreč mudil v Požunu v narodni skupščini. In tako sem bil po Božji milosti prištet med število kandidatov, novincev skupaj z drugimi osmimi tovariši. Izmed teh me je Karol Waldmayer, moj sošolec, zastonj pripeljal v Pannonhalmo.

16. oktobra 1826 sem prejel redovno obleko in dobil redovno ime Samuel. Tako sem začel novo življenje, ki naj bo v večjo Božjo slavo, v moje in tudi drugih zveličanje. Magister in oblikovalec vesti (Director conscientiae) mi je bil po Božji previdnosti dodeljen Leon Gácsér, sedaj opat B. D. M. v Dömölku. Njemu, kot drugemu roditelju, dolgujem trajno zahvalo. Moj promagister in profesor pri ponavljanju gimnazijske snovi (kot je to v ustanovi navada) je bil Koloman Klatz.

Leto 1827. Leto mojega redovnega noviciata. Izmed vseh let

mojega življenja je bilo to leto najbolj zveličavno in blagodejno. V štridesetdanskem postu sem preboleval nevarno bolezen v grlu.

V letu 1828 sem v našem zavodu in hišnem liceju v Györu končal prvi letnik filozofije. Superior je bil Godefrid Vekerle, ki je potem postal domolški opat. Profesorji pa so mi bili: Adrian Virth za filozofijo; Emilijan Mann za zgodovino; Anian Jedlik, ki sedaj slovi na univerzi, za fiziko; Salezij Albach za matematiko; Honorij Rosenberger za verouk in za madžarski jezik.

18. maja 1828 sem na binkoštni praznik v györski stolnici prejel po rokah škofa Antona Juranitsa zakrament birme. Boter mi je bil Leon Gácsér. Za birmansko ime sem si izbral Beda Častitljivi. K temu me je nagnil opis življenja tega svetega duhovnika v benediktinskem brevirju.

V drugem letniku filozofije leta 1829 so mi bili superior in profesorji prav isti, razen Honorija Rosenbergerja, kateremu je nasledil p. Gregorij Czuczor. P. Leopold Leiwolf je postal študijski prefekt.

Leta 1830 sem v Pannonhalmi (in sacro Monte Pannoniae) končal tretji letnik filozofije. Prior mi je bil Volfgang Fenix, profesorja pa Kolumban Barbay in Jancz Orsonics. Tihanyški opat Pavel Horvát je v Pannonhalmi 12 let opravljal posvečeno službo opata. Potem ko je 14. februarja 1830 vpeljal nadopata, se je s Pannonhalmne vrnil v svojo opatijsko. Njemu v čast sem izdal pesmi v madžarščini.

Meseca avgusta sem se ob navzočnosti superiorja, študijskega ravnatelja györskega distrikta, kakor tudi krajevnega ravnatelja györske nadgimnazije (archigymnasium) idr. podvrgel s svojimi sošolci profsorskemu izpitu iz pedagogike, didaktike, humanističnih ved itd. Takšen izpit je po državnem odloku bil predpisan za vse, ki hočejo kot profesorji poučevati na gimnazijah.

Leta 1831 sem vpisal prvi letnik teološkega študija. Dogmatiko je poučeval profesor Izidor Guzmics, biblične vede pa profesor Tit Molnár.

Med počitnicami, ko je razsajala kuga, sem se na priorjevo pobudo začel pripravljati na rigoroz iz filozofskih ved.

Leta 1832 je bil prior našega nadsamostana (archicoenobium) Krištof Szécsenyi, moja profesorja pa sta bila: Tit Molnár in Abel Höcker, ki je poučeval cerkveno zgodovino.

To leto sta po nadopatovem imenovanju in po kraljevi potrditvi postala opata: Izidor Guzmics v bakonybelski, Gottefrid Wekerle pa v domolški opatiji.

24. aprila, na praznik sv. Jurija, sem skupaj z Ambrožem Fabiánom v kapeli sv. Štefana naredil slovesne zaobljube, in sicer pred nadopatom Tomažem Kováčsem. Ta dan je bil zame praznik vseh praznikov! In sedaj, kaj je moje pričakovanje? mar ne Gospod? (prim. Ps 38,8 Vulg. - op. J.S.). V tebe, Gospod, zaupam, ne bom osramočen vekomaj (Ps 30,2 po Vulg. - op. J.S.).

To leto sem po nadopatovih rokah prejel nižje redove. V Györu

pa mi je škof Anton Juranits podelil subdiakonat.

Leta 1833 sta mi bila v 3. letniku bogoslovja profesorja: Emerik Barta za cerkveno pravo in Romuald Kovács za pastoralno teologijo.

10. januarja sem se v Pešti skupaj z Nepomukom Ruzicsko (Ruzicska) in Oswaldom Turyjem podvrgel prvemu rigorozu iz filozofskih ved (dr. János Ruzicska je bil pozneje Francu Ivanocyju profesor za sirski, kaldejski in arabski jezik na budimpeštanski univerzi - op. J.S.).

Med počitnicami sem obiskal starše in znance, katere nisem videl, odkar sem prejel redovno obleko.

Leta 1834 sem končal zadnji letnik bogoslovja pod vodstvom docentov, Romualda Kovácsa in Dionizija Webra.

9. januarja sem na filozofski fakulteti v Pešti naredil drugi rigoroz in dobil akademske stopnje iz filozofije (gradus academicos).

V Györu sem prejel sveti red diakonata.

Konec septembra so me skupaj z Nepomukom Ruzicsko premestili na Dunaj, kjer naj bi v zavodu sv. Avgušтина prejel višjo teološko izobrazbo.

8. marca 1835 sem skupaj s prej imenovanim kolegom v hišni kapeli mellicenskih benediktincev prejel sveti red prezbitrata, in sicer po rokah Mihaela Wagnerja, posvečenega škofa beograjskega in župnika avle in kraljeve palače ter po rokah našega superiorja, ravnatelja v zavodu.

Dne 15. marca 1835 sem v nunski cerkvi sv. Elizabete na Dunaju daroval Bogu prvo mašno daritev. Pri maši me je vodil (manucente) Mihael Fogarasy, kaplan avle in ravnatelj zavoda. Kaj naj povrnem Gospdu za vse dobro, kar mi je storil? (Ps 115, 11-12 Vulg. - op. J.S.).

25. julija sem se podvrgel prvemu rigorozu, izpitu iz bogoslovnih ved, posebej iz bibličnih.

20. avgusta, na praznik sv. Štefana kralja in zavetnika Ogrske, našega utemeljitelja (Fundatoris), sem v rojstnem kraju ob navzočnosti staršev, znancev in sorodnikov pel novo mašo (Missam solennem celebravi).

19. aprila 1836 sem na rojstni dan kralja Ferdinanda I. po naročilu višjih predstojnikov imel svečan panegiričen govor predstojnikom in gojencem našega visokega zavoda.

8. julija sem naredil drugi rigoroz iz cerkvenega prava in iz cerkvene zgodovine.

V zavodu je Mihaela Wagnerja, ki je dobil višje škofovsko mesto, nasledil Jožef Pletz. Zavodski spiritual Alojzij Schlör se je tej službi odpovedal in se je umaknil v Verono. (Alois Schlör je napisal molitvenik Jesus mein Verlangen. Jožef Košič je 1851 molitvenik prevedel: Jezus moje po'selejnye. Slovenski prevod je doživel 21 ponatisov - op. J.S.).

Leta 1837 sem v višjem vzgojnem zavodu na Dunaju končal triletni tečaj. Na ta zavod se vedno hvaležno spominjam.

Meseca februarja sem namreč pred člani zavoda javno prebral svojo disertacijo. Z njo sem orisal - tako mi je bilo naročeno - nauk sv. Bazilija Velikega o Svetem Duhu.

8. aprila sem napravil rigoroz iz moralne in pastoralne teologije.

24. julija pa rigoroz iz dogmatike.

Meseca avgusta sem v Pannonhalmi napisal določeno mi avguralno disertacijo

DE CONVERSIONE HUNGARORUM AD RELIGIONEM CHRISTIANAM

(O spreobrnjenju Madžarov h krščanski veri - prev. J.S.).

5. oktobra sem v palači dunajske univerze imel javno disputacijo iz celotne teologije (disput ali disputacija je izmenjava mnenj med profesorji in študenti na univerzi o kakem znanstvenem vprašanju - op. J.S.). Nato sem dobil naslov, akademsko stopnjo in diplomo DOKTORJA SVETE TEOLOGIJE.

11. oktobra sem zapustil Dunaj in se vrnil v Pannonhalmo, v stalno mesto svoje službe.

Že 16. oktobra sem kot profesor bibličnih ved začel v Gospodu poučevati, dobro se spominjajoč, da sem prav ta dan pred 11 leti vzel nase oblačilo reda sv. Benedikta. Naj bo Gospodu hvala in zahvala v vsem.

Dne 16. aprila 1838, na velikonočni ponedeljek, sem pridigal v konventualni cerkvi nadsamostana sv. Martina. Po pridigi sem oznanil, da bo na belo nedeljo blagoslovitev novoimenovanih opatov.

22. aprila je veszpremski škof Jožef Kopácsy v cerkvi sv. Martina v Pannonhalmi slovesno blagoslovil tihanskega opata Adalberta Bresztyenszkyja in dömölkskega opata Leona Gácserja. Oba je s kraljevo privolitvijo imenoval nadopat.

20. avgusta. Že osmič obhajamo za ljudi zunaj samostana praznik sv. Štefana, prvega apostolskega kralja madžarske države in ustanovitelja nadsamostana. Ljudstvo je v zelo velikem številu prihitelo v Pannonhalmo. Po slovesni sveti maši sem pridigal. Naj bo ta moja pridiga v Božjo slavo in naj obrodi obilen sad v poslušalcih.

28. avgusta je pod nadopatovim predsedstvom zasedal kapitelj našega sv. reda. Navzoči so bili tudi opati in superiorji samostanskih hiš.

28. oktobra je bil slovesno ustoličen na svoj škofovski sedež Jancz Krstnik Sztankovics, györski škof, potem ko je od 24. tega meseca vodil rekolekcijo v našem nadsamostanu.

18. novembra sem pridigal v cerkvi sv. Martina v Ravazdu. Ta dan je župnija obhajala zunanjo slovesnost svojega zavetnika, sv. Martina, škofa in spoznavalca.

Meseca decembra je apostolski kralj imenoval novega esztergomskega nadškofa in primasa kraljevine, v osebi Jožefa Kopácsyja, veszpremskega škofa.

Papež Gregor XVI. je z odlokom razglasil za svetnike 5 oseb, med

njini tudi Alfonza Ligvorija, čigar slovesnost smo obhajali pozneje.

Leta 1839. Meseca januarja in še naslednje mesece sem bil zaposlen z revizijo madžarskega prevoda knjige A.G. Sailerja: *Jesus mein einzig beseligendes Bedürfnis* (Jezus, moja edina osrečujoča potrebnost - prev. J.S.). Knjigo je prevedel pokojni domoljski opat Godefrid Wekerle. Revizijo prevoda pa mi je zaupal nadopat.

Dne 2. marca na zasedanju konventualecev stanujem pri presvetlem gospodu nadopatu. Kakor po navadi sem mu stal ob strani. Končali smo razpravljanje glede ustanovitve nove župnije v vasi Pétard. Kmalu nato je bila tudi ustanovljena.

7. marca je v Pazmándu umrl župnik Andrej Horvát. Njegov ep "Arpád" je bil prvi knjižni produkt, ki ga je Madžarska akademija nagradila z 200 zlatniki.

Na velikonočni ponedeljek, 1. aprila, sem pridigal ljudstvu v konventualni cerkvi sv. Martina.

10. junija je njegovo cesarsko-kraljevsko veličastvo prišlo v Győr. Od tam se je cesar in kralj Ferdinand V. 14. istega meseca odpravil v Komarom. Povsod so ga sprejeli s posebnim veseljem in častjo.

Meseca julija in avgusta sem več tednov prebil v Požunu, da bi s svojo navzočnostjo sodeloval v narodni skupščini.

Leto 1841. 4. marca smo darovali slovesno sveto mašo zadušnico za pokojnega nadopata Tomaža Kovácsa.

V svoj ascetični dnevnik, ki smo ga našli, je zapisal tale zadnji stavek: NEMO SAPIENS, NISI PATIENS (Nihče ni moder, razen tistega, ki trpi).

18. julija je veter, čeprav ni bil silen, povzročil takšno vročino, da je v Pešti po časnikarskih poročilih termometer pokazal 34 stopinj po Reomirju, in sicer v senci, na sončnem kraju pa 42 stopinj.

Leto 1842. 9. julija je bil med 6. in 8. jutranjo uro sončni mrk. Sonce je najprej mrknilo za tri četrtine, ob sedmih pa popolnoma. Zares redek, a lep prizor.

24. avgusta je nadvojvoda Karol, ki je nadomeščal njegovo kraljevsko veličastvo, položil temeljni kamen slavnega mosta, ki prek Donave veže Budim s Pešto.

Leto 1844. Dne 1. januarja sem pridigal v cerkvi sv. Martina. Za geslo sem si vzel svetopisemsko besedo: "Ecce enim breves anni transeunt, et semitam, per quam non revertar, ambulo" ("Zakaj glej, kratka leta minejo in grem po stezi, po kateri se ne bom vrnil"). Job 16,23.

6. aprila sem svoj priimek, ustrezno starim dokumentom naše družine, spremenil v madžarskega: Márkfi (Markoja, potomec Markov - op. J.S.). Tako so hkrati naredili tudi mnogi moji sobratje.

Leto 1846. 29 avgusta je prišlo zame kraljevo imenovanje, s katerim sem bil imenovan za profesorja bibličnih ved nove zaveze na peštanski univerzi. Naj mi Bog podeli moči in dobrega duha, da bom mogel po

njegovi volji opravljati to službo v njegovo večjo čast, sebi pa in učencem v zveličanje.

Imenovanje mi je prinesel p. Feliks Jankó, prior samostana sv. Martina, v celico, kjer sem se učil pridigo, ki sem jo moral imeti 8. septembra.

25. septembra sem iz Pannonhalme (e sacro Monte Pannoniae), kjer sem stanoval šest let kot študent in devet let kot profesor, odšel z žalostjo v duši v Pešto. Tam sem kot univerzitetni profesor stanoval in imel hrano v zavodu patrov piaristov.

(S tem dr. Franc Markoja-Markfi konča svoj latinsko spisan življenjepis. Druga roka je njegovemu življenjepisnemu pripisala tole - op. J.S.):
Nadaljnji življenjepisni podatki:

V letih 1849 do 1855 je bil dr. Franc Markoja-Markfi dekan Teološke fakultete na peštanski univerzi.

Hkrati je bil od 1852 do 1858 tajnik esztergomskega nadškofa in primasa pri njegovih apostolskih vizitacijah redovnikov.

1. marca 1860 je bil imenovan za rektorja budimpeštanske univerze Petra Pázmánya. (Rector magnificus).

(Peter kard. Pázmány r. 1570, u. 1637 je leta 1637 ustanovil univerzo v slovaškem mestu v Trnavi. Leta 1777 so univerzo premestili v Pešto - op. J.S.).

Dr. Franc Markoja-Markfi je umrl 2. junija 1861 in bil 4. junija pokopan na budimpeštanskem pokopališču (Kerepesi temető).

* * *

Se bo našel kdo izmed bogoslovcev teologov, da bi naredil diplomsko nalogo o tako velikem možu, kot je bil dr. Franc Markoja - Markfi? Njegove pesmi v madžarščini, njegovi dve disertaciji so obilna snov za diplomsko nalogo.

Ali pa diplomsko nalogo iz korespondence med Markom Kocetom in dr. Francem Markojo?

Npr. Kocet piše Markoju 14. julija 1857: "Časopisi velikega sveta poročajo več kot jaz o črensovski slovenski baziliki (a Cserencsöczy szloven basilicaról), tako jo že v naši krajini na splošno imenujejo. Zidave te 'bazilike', cerkve naglo napreduje..."

Tako je bil Markoja-Markfi poleg Jurija Dobronakija (r. 1588 v Dobrovniku, u. maja 1649 v Trnavi) edini Prekmurec, ki je dosegel čast rektorja kake univerze.

Vilko Novak

Dvoje Kleklovih pisem

Z Jožefom Kleklom st. sem imel nekako od 1931 sicer živahne stike, dopisovala pa sva si bolj malo, ker sem v času najinega sodelovan-

ja bil pač blizu, v Beltincih in s kolesom si skočil v Žižke, kjer je stanoval. Včasih je bila majhna napetost med nama: mlajšim, ki hoče delati in starejšim, ki ga bolijo zamude. Ko sem bil menda v drugem letniku univerze, se ukvarjal z delom bratonskega Števana Kūharja in po vzoru drugih sem pomislil, da mu je treba postaviti nagrobnik in urediti grob. Ker so tedaj že dokončali Plečnikovo cerkev v Bogojini, sem mojstra naprosil za načrt zanj. Ivana Jeriča sem naprosil za govor, Klekla pa seve za denar, ki ga je začel v ta namen zbirati takoj po Kūharjevi smrti. Ob vsem drugem mu je to obležalo in zdaj ga je gotovo vznejevoljilo, da mu drugi jemljejo to iz rok in dokončajo njegovo zamisel. Želel pa je, da sem čimveč pisal o Kūharju v Novine in založil je mojo v narečju pisano knjižico o njem (16 strani, kot prva Trubarjeva), o kateri mi je žal, da ne pomnim vsega o nje nastanku. Tako sem rokopis poslal ali izročil Plečniku in ga je on dal v tiskarno, določil obliko in črke, dal natisniti nekaj na boljšem papirju. Danes je to že redkost in malokdo jo pozna, navaja pa iz nje Juš Kozar v knjigi Za prekmurskimi kolniki, ki jo je tedaj pisal.

Podobno je bilo s postavitvijo nagrobnika Ivanocyju: zaradi vojske je zbiranje denarja zaspalo, novo Prekmursko muzejsko društvo pa je sklenilo postaviti nagrobnik, na cerkvi sv. Benedikta v Kančevcih pa ploščo v spomin Mikloša Kūzmiča. Menda na Plečnikov nasvet smo naprosili arh. Fr. Tomažiča ("akega mlajšega naprosite," je večkrat dejal), on je pa izstavljal račune (Plečnik vse zastonj). Dr. Ostrc je pridi-gal, dekan Krantz je maševal, Klekl se je čutil odrinjenega in mi je pisal: "Slabo vreme i slabo zdravje mi ne dovolita, da bi se vdeležo proslave... napišite potek cele proslave... ka pride na prvo stran Novin".

Precej njegovih kart je raztresenih v kupu papirja. V tej kuverti še hranim pismo kmetijskega ministra Pucelja, ki mi ga je Klekl poslal 8.2.1937: "Stara pisma preglejujem. Med njimi sam najšeo tudi to." O tem mi je Klekl pripovedoval nekoč, da se je vozil kot poslanec v Belgrad in ga je v Zidanem mostu povabil v svoj salonski voz minister Pucelj. Med vožnjo sta se prijazno pogovarjala - dva kmeta - in med željami je Klekl povedal, da sem diplomiral ter brez službe, liberalni inšpektor Vrhovnik me je celo nagnal iz pisarne. Pucelj mu je 5. oktobra 1933 (zaradi zad-njega nabora sem zaprosil za službo menda v avgustu) odpisal: "... Vam sporočam, da se bom za Novaka Vilka zavzel pri ministru prosvete." Novembra je bil dekret že podpisan in 9. decembra sem nastopil prvo službo v Mariboru, kjer so se vsi čudili, ker niso nastavljali zlasti ne slav-istov in "takih" ljudi. Čast dolenjskemu kmetu Pucelju, ki je umrl v Dachauu. Sploh so me "liberalci" bolj podpirali kot katoliki, na splošno, npr. ravnatelj licejske knjižnice, pozneje NUK-a, dr. Janko Šlebinger ne le literarno, ampak mi je v liberalnem kolegiju dobil poceni stanovanje... Ferko Casar me je enkrat kot predsednika Zavednosti napadel (nakar sem izstopil) in nagnal, ko sem ga prosil za premestitev v Ljubljano: "Tu moramo imeti pred očmi komuniste!" Kar imejte jih, sem mu vrgel in res

so jih uspešno varovali...

Pa nista to napovedani pismi, to je le mimogrede. Prvo, starejše je z roko pisano 1916 VII/17 v madžarščini, na listu s tiskano glavo: Vredništvo "Marijinoga Lista" i "Novin" v Črensovcih (manjše spodaj: Cserföld, Zalamegye. Začetek z manjšimi, skrbno lepimi črkami, druga stran z večjimi. Namenjeno je dr. Francu Rogaču, tedaj škofovemu tajniku v Sobmotelu, tišinskemu rojaku, pozneje kanoniku in škofu v Pečuhu. objavljam le tisto, kar govori o Miroslavu - bogoslovcu Jožefu Baši iz Beltinec, ki je umrl 22 leten v januarju 1916 Rogač je nameraval izdati njegove pesmi in je Klekla o tem spraševal. "Baši (bratu Jožef, župniku v Bogojini) sem poslal Miroslavove pesmi s prošnjo, naj jim doda njegove življenjske podatke in pošlje, zaupam mu tudi prevod" (članka).

Sam imam nekaj pripomb. 1) Priložene so neizdane pesmi v posebni obvojnici. Po moje ker niso uspele, ker so nekatere le v zasnovi, kvarile bi druge (pisava mu ni vselej čitljiva), razen pesmi o Mariji, ki je lepa. Najbolje bi bilo navesti njih vsebino in tako objaviti kot nedoknčano stvar, kakor ti ugaja (latinski). Pesem, napisana za njihov 10-letni jubilej, se zelo lepo začne. Žal, da je ni dokončal. 2) Pesniti je začel kot petošolec. Ima tudi samostojne pesmi in prevode madž. ljudskih pesmi. Pri meni so, toda ker so le dijaški poskusi, jih ni vredno natisniti, toda potrebno jih je omeniti. 3) V njegovih pesmih se čuti vpliv S. Gregorčiča. So izrazi, ki so čisto njegovi: N.pr. Živahno, za lok--- 4) Spisal je tudi več spretnih povesti. Dve sta objavljeni v Novinah, tudi v rokopisu so: razen tega je napisal tudi nekaj poročil, npr. o vzrokih vojne (Mar. List) in zakaj ni preminilo slovenstvo v naši krajini (v rokopisu). Kar je v rokopisu, bomo še objavili, kar je vredno. 5) Zbiral je slovenske ljudske pesmi.

(Naprej o nekem računu.)

Vale in Corde Jesu!

tvoj ljubeči te prijatelj
Joseph

N.N. Prosim, popravi Novine (Rogač jih je stalno korigiral) in (nečitljivo) ponovno napiši.

Zdaj se naj javno obtožim. Izbor najboljših Miroslavovih pesmi mi je izdala Mohorjeva družba v Celju 1936 po naklonjenosti dr. Fr. Kotnika s kratkim uvodom. Hranim rokopis pesmi "Sestri" (moji mami). Kam je izginila ovojnica z ostalim gradivom, nisem mogel dognati. Mogoče jih bo kdo našel v kupih mojih papirjev. In kam naj dam ta pisma in karte? Toliko sem si prizadeval, da bi na dekanatu v Soboti zbirali stare prekm. knjige in rokopise, menda so nekaj - toda te stvari morajo biti v župnišču, ne v nenaseljeni stavbi!!

Drugo pismo mi je Klekl poslal med madžarsko zasedbo 24. sept. 1943 iz Celldömölka, kjer je bil v bolnišnici napol interniran, meni v Sento v Vojvodini, kjer sem bil profesor na gimnaziji. Srečala sva se na

vlak, jaz sem potoval zdoma ali domov v Soboto, on pa v Sombotel. Glasi se: "Gospod profesor! - Neizmerno me je razveselilo zadnje srečanje na vlak. Samo roke ne bi mi smeli poljubiti (To je bila prekmurska navada in njemu sem želel v tistih časih izkazati posebno spoštovanje, VN) Brata sva. Tempora mutantur (Časi se spreminjajo) Takrat sem obiskal Kozarja in njegovega šefa (K. Lojze je bil kaplan v Kermedinu) in v bližini g. Tivadarja (duhovnik iz Turnišča). Kako se je ta spremenil? S kako radostjo me je sprejel! Res je, kakor ste rekli: Kukorica zori. Zori povsod in trgadba je tu - bratva tudi. Jaz molim, mnogo molim, da se Božja pravica prizna na svetu, potem pride blaženi mir, predokus večnega. Vi mladi se še včakate boljših časov.

V prilogi Vam pošiljam mojo razpravo o gajici, ki sem jo vložil na prevzvišenega (škofa) poudarjam (?) resnico in trditev informatorjev na laž postavim (da gajice ni bilo v prekm. tisku). Ob priliki Vam ti podatki prav pridejo. Dobro bi bilo eno poslati ob priliki potom dr. Pavla na prosvetno ministrstvo namreč vsebinsko. Naj zvejo za resnico. Svetovni dogodki z naglico idejo svojemu koncu. Skoz nas lečejo nemški bombniki na Balkan po dnevu, pravijo ljudje. Jaz jih nimam časa gledati. Neki mali koledarček hoče Vojkovič (soboški župnik) izdati - Balažic mi piše, da ni oprošen za urednika (Matija B., urednik Novin). Jako dobro bi bilo z mojo razpravo, odnosno z vsebino operirati na ministrstvu prosvete in notranjem da se dovoli tiskanje koledarja (misli: K. srca Jezušovoga) v gajici. - Prav toplo Vas pozdravlja v Jezusovem in Marijinem Srcu

Celjski

Kje je danes ta članek, ne vem. O rabi gajice so odločali v Soboti, ne ministri v Pešti. Tudi to je del mojih nenapisanih spominov.

Lojze Kozar ml.

Ljudje pred nami

Pred 20 leti

je umrl duhovnik, dekan Teološke fakultete dr. STEFAN STEINER. Rojen je bil 22. decembra 1926 v Beltincih. Po gimnaziji se je vpisal na Teološko fakulteto v Ljubljani in leta 1953 daroval novo mašo v domači župnijski cerkvi. Kot bogoslovca ga je komunistična oblast preizkušala tudi v zaporu. Kaplansko službo je opravljal v Slovenskih Konjicah in v Mariboru. Nato je v Rimu študiral katehetiko in leta 1961 doktoriral na Lateranski univerzi. Študij je

nadaljeval in leta 1965 postal magister pastoralne teologije in nato še magister moralne teologije. Leta 1965 je začel predavati moralno teologijo na ljubljanski teološki fakulteti. Leta 1978 je bil prvič izvoljen za dekana Teološke fakultete, leta 1980 pa drugič. Napisal je več knjig s področja moralne teologije. Steiner je pisal tudi pesmi, ki so leta 1986 izšle v knjižni obliki. Bolezen je ustavila njegovo ustvarjalno življenje. Umrli je 5. julija 1981. Pokopan je v Beltincih.

Pred 20 leti

je umrl p. PAVEL BERDEN. Rodil se je 25. januarja 1915 na Kobilju. Po maturi se je vpisal na pravno fakulteto, kjer je tudi diplomiral. Leta 1940 je stopil v jezuitski red in čez sedem let postal duhovnik. Leta 1969 je bil imenovan za prvega provinciala slovenske jezuitske province. Večino svojih duhovniških let je preživel v Mariboru, v kolikor ni bil na "terenu", kjer je po župnijah vodil misijone in duhovne vaje. Berden je bil tudi član uredniškega odbora Stopinj. Pisal je tudi pesmi in jih objavljaval v glasilu Slovenski jezuiti, v Stopinjah in Družinski pratiki. V knjižni obliki so izšle

leta 1985 pod naslovom Himne belih jagnedov. Pater Pavel Berden je umrl 21. decembra 1981 v Mariboru.

Pred 70 leti

je bil 11. aprila 1875 v Beltincih rojen IVAN BAŠA. Kot kaplan je deloval v raznih krajih: pri Sv. Juriju v Prekmurju, pri Sv. Martinu ob Rabi, med gradiščanskimi Hrvati v Rohoncu in Novi Gori. Od leta 1908 do 1931 je bil župnik v Bogojini, kjer je 13. februarja 1931 umrl in našel zadnje počivališče. Baša je sodeloval pri ustanavljanju Kalendarja Srca Jezušovoga in vanj tudi sam veliko pisal. Pisal je tudi v Novine in Marijin list in ga nekaj let tudi urejal. Odlikoval se je po lepi slovenščini. V Bogojino je privabil Plečnika, da ima sedaj ta župnija tako čudoviti božji hram.

Pred 90 leti

je bil rojen JANKO ŠKRABAN, dolgoletni beltinski župnik. Luč sveta je zagledal 10. marca 1911 v Krogu. Leta 1935 je v Mariboru prejel mašniško posvečenje. Kaplansko službo je opravljal v šestih krajih: pri

Gradu, na Prevaljah, v Soboti, Ljubnem, med vojno v Paki in Turnišču. Nato je kar štiri desetletja vodil beltinsko župnijo. Bil je tudi dekan lendavske dekanije. Bil je tudi med prvimi izdajatelji Stopinj. Veliko je storil za preno-vo župnije na pastoralnem, katehetskem in liturgičnem področju. V njegovem času se je veliko fantov odločilo za duhovniški poklic, dekleta za redovnice in laiške teologinje. Njegov grob je na pokopališču v Krogu.

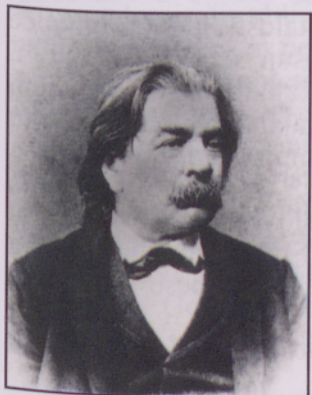
Pred 110 leti

se je 4. junija 1891 v Dokležovju rodil IVAN JERIČ, častni kanonik, Maistrov borec. Bil je vojak v Sarajevu (ob atentatu na prestolonaslednika Ferdinanda), vojak na soški fronti, sodeloval je pri osvobajanju Prekmurja. Po vojni se je vpisal na Visoko bogoslovno šolo v Mariboru in leta 1924 postal duhovnik. Služboval je v več krajih, med vojno v Turnišču, kjer je opravljal tudi službo dekana in generalnega vikarja za Prekmurje. Bil je tudi državni poslanec v beograjskem parlamentu. Veliko je storil za ohranitev soboške gimnazije in okrožnega sodišča, za ustanavljanje novih župnij

(Dokležovje, Kobilje, Velika Polana, Odranci), za pravično agrarno reformo... Po vojni je okušal komunistično svobodo v zaporu. Nato je deloval v Soboti, zadnja leta pa je preživel na svojem domu v Dokležovju. Umrl je 21. decembra 1975 in je pokopan v Dokležovju.

Pred 110 leti

je umrl jezikoslovec FRAN MIKLOŠIČ. Rojen je bil 20. novembra 1813 v Radomersčaku. V Gradcu je študiral filozofijo in pravo. Doktoriral je na Dunaju iz filozofije in nato še iz prava. Veliko se je ukvarjal s književnostjo, se učil tujih jezikov. Postal je profesor in dekan filozofske fakultete, v letih 1854-55 pa je bil celo rektor dunajske univerze. Veljal je za največjo slavistično osebnost 19. stoletja. Napisal je veliko znanstvenih del s področja jezikoslovja, med drugim tudi slovnico cerkvenoslovanskega

jezika, etimološki slovar slovanskih jezikov. Pripravljal je tudi slovenska berila za višje razrede gimnazij in s tem svoje znanje prenašal na mnoge mlade rodove. Umrl je 7. marca 1891 na Dunaju.

Pred 130 leti

se je 30. julija 1871 v Vidmu rodil FRAN ILEŠIČ, literarni in kulturni zgodovinar, publicist in pedagog. V Gradcu je študiral slavistiko in tam tudi doktoriral. Postal je profesor slovenskega jezika, najprej v Ljubljani, nato na univerzi v Zagrebu. Urejal je razne revije in raziskoval literarno, kulturno in politično zgodovino. Objavljal je jezikoslovne, etnografske in druge razprave. Bil je privrženec južnoslovanske ideje, verjel je v nujnost jezikovno-kulturnega zbližanja in postopne združitve južnoslovanskih narodov, zato v slovenski javnosti ni bil priljubljen. Umrl je v Ljubljani leta 1941.

Franc Puncer

Moja župnija

Ljudski misijon v dobi administrativnih ukrepov in diferenciacije

Cerkev na Slovenskem je leta okrog 1960 - 70 preživljala pod trdo in budno kontrolo, represalijami, administrativnimi omejitvami, zapostavljanjem in sumničenjem vernih ljudi po organih notranje uprave in Ozne. Da je bilo tako, razberemo lahko iz obširnega pisma, ki ga je komite občinske konference ZKS Gornja Radgona pod naslovom: Politika zveze komunistov Slovenije do religije in Cerkve poslal vsem članom občinske konference 18.3.1968 št. 03-47/2-68. V tem dokumentu deloma kritično ugotavljajo, da "religijo, ki se poraja v določenih zgodovinskih pogojih materialne in duhovne zaostalosti ljudi, ni mogoče odpraviti z administrativnimi sredstvi." (s. 1) Sprašuje se, "kje so razlogi, da ni naša politika do Cerkve in do pojavov klerikalizma na Slovenskem dovolj učinkovita." (s. 3) Ugotavlja, da je "ZK izvajala praktično politiko do religije in Cerkve skoro izključno preko administracije, v kateri so imeli dominantno vlogo organi za notranje zadeve." (s. 4) Ugotavlja tudi, da je "katoliška Cerkev najmočnejša institucija v slovenskem prostoru, ki obstaja in deluje izven samoupravnih struktur" (s. 5) Še ugotavlja: "Vsaka surovost in kričav aktivizem z naše strani le krepi procese zgrinjanja vernih okrog Cerkve in duhovščine." (s. 9)

Treba je ubrati "pametnejši" način borbe proti religiji in Cerkvi in

sicer: "radikalno uničenje vseh oblik političnega klerikalizma in njene gospodarske moči - prestrukturiranje cerkvene organizacije v smer zadovoljevanja zgolj religioznih (tj. osebnih) potreb - množičnejše uveljavljanje modernih oblik zavesti (ateizem, laicizem, itd)." (s. 6)

V nadaljnjih navodilih pa se dokument hitro vrne k priporočanju administrativnih ukrepov, ko gre za "moralni pritisk" na tiste otroke, ki ne hodijo k verouku: "Stvar pristojnih organov je, da pravočasno in zakonito ukrepajo." (s. 10) V boju proti klerikalizmu (po njihovem je to vse, kar Cerkev dela razen molitve in verskih obredov) je treba aktivizirati tudi najširše množice religioznih občanov in sicer: diferenciacija znotraj Cerkve (CMD), Mohorjeva družba, Cirilsko društvo, socialno zavarovanje duhovnikov, finančno podpiranje določenih skupin duhovnikov, zaščita cerkvenih spomenikov, itn). Po njihovem ni prav, da se Cerkev hoče zanimati za narodnostne manjšine v Avstriji in Italiji, da teži po osamosvajanju z metropolijo, slovensko škofovsko konferenco, da dobiva materialno pomoč iz tujine. Prav je, "da delujemo tako, da bi bilo število verskih edicij (časopisov in knjig) čim manjše, naklade čim nižje." (prim. s. 13), da bo verski tisk nepolitičen, spet kliče k budnosti in ukrepanju pristojne organe. (s. 14) Zaskrbljeni so, ker je naklada "Družine" in "Ognjišča" tako visoka (s. 16) "Zavrniti je treba težnjo, da bi bila šola idejno nevtralna, ampak sodobno zasnovana, znanstveno utemeljena ter komunistično in socialistično usmerjena." (s. 18)

Kako so živeli Cerkev, verni ljudje v tem mraku?

Uresničevalo se je v veliki meri tisto, kar je zapisal CK ZK Slovenije v zgoraj omenjeni okrožnici: Politika Zveze Komunistov do religije in Cerkve: "vsaka surovost (neredko opravičevana z borbenostjo) in poenostavljen, kričav aktivizem (neredko prikazovan kot naprednost) z naše strani le krepí proces tesnejšega zgrinjanja vernih okrog Cerkve in duhovščine." (s. 9) Kristjani isto misel izražamo s stavkom: Kri mučencev - seme kristjanov. Zares so bili to časi, ko je versko življenje bujno cvetelo. Tisti, ki smo to dobo preživljali, danes komaj sami verjamemo, da je tako bilo. A številke so zapisane.

Škof Držičnik je že leta 1959 ustanovil Škofijski svet za pastoralno sociologijo in tudi mene imenoval za člana. Ob tem študiju smo se najprej in predvsem posvetili verski statistiki. Statistika sicer v celoti ne zajame bistva, kvaliteto, intenzivnost obdelanega pojava, je pa temeljni in izhodiščni podatek. Predvsem smo seveda poudarjali in osvojili poštenost pri zbiranju statističnih podatkov. Ob obhajanju misijona mi je pridobljeno znanje koristilo pri zapisovanju za statistiko o misijonu. Tu omenim, da so tudi notranji organi vestno zasledovali statistiko verskega življenja po župnijah. V "Poročilu o verski dejavnosti na območju Gornja Radgona", ki ga je "Oddelek za splošno upravo" dne 13.3.1964 pripravil za sejo CK Gornja Radgona je npr. objavljeno točno število učencev, ki s posameznih šol obiskujejo verouk in analiza - zaključki teh podatkov. (s. 5)

Gori omenjeno zgrinjanje vernikov okrog Cerkve in duhovnikov je veličastno butalo na plan ob priliki misijonov, ki so se okrog leta 1960 obhajali po župnijah naše dekanije. Začuden in ves navdušen sem s svojimi sodelavci občudoval množice, ki so se skozi ves teden zbirale v cerkvi, kjer so obhajali misijon in poslušal mlade misijonarje, s kako ognjevitostjo so klicali verne k pokori, molitvi, sodelovanju pri svetih skrivnostih in ljubezni do Boga in božjih otrok. Jezuiti Cerar, Kokalj, Jeza so se mi zdeli kakor božji vitezi, ki po vzoru svetega Frančiška osvajajo Slovenijo za Kristusa. Uprava je gotovo budno spremljala misijone, ni pa intervenirala.

Bomo tudi pri nas obhajali misijon? Malo me je bilo strah. Gori imenovano diferenciacijo: CMD da - ali ne, so v marsičem striktno izvajali. Bomo. Bodi pozdravljen nam čas misijona nismo prenehali peti in v nedeljo 17. septembra 1961 smo vernikom objavili, da bomo v župniji obhajali ljudski misijon od 28. oktobra do 6. novembra. Prvo nedeljo v oktobru je na misijon pri vseh božjih službah vabil voditelj p. Cerar. Mnogo smo molili, tudi po družinah, verniki so naročali svete maše za milosti svetega misijona, otroci so pismeno sporočili 5.365 opravljenih dobrih del za uspeh misijona. V soboto 18. oktobra smo začeli. V župniji je zvladalo sveto veselje - poroča kronist. V kapelah po župniji so zvonili k molitvi, misijonarjem je pomagal spovedovati stalni spovednik Jože Kostanjevec, občasno pa še pet duhovnikov. (Takrat smo imeli v cerkvi še šest spovednic). Kaplan Jože Cimerman je zbral ekipo in jo poučil, kako bodo pod njegovim vodstvom statistično zajeli prav vse prireditve misijona. Zelo vestno so opravili nalogo.

Posebno lepe misijonske prireditve so bile: stanovski večeri: žena 730 (kljub nalivu), moški 478, deklet 464, fantov 312 (ob dežju), starih in onemoglih 264, mater z otroki 585 in spravni večer.

Pri misijonskih prireditvah je sodelovalo: v soboto (zvečer) 227, v nedeljo 2862, v ponedeljek 1483, v torek 1669, v sredo (vsi sveti) 4244, v četrtek 1606, v petek 1740, v soboto 2024 in v nedeljo 5115 vernikov.

Voditelj misijona p. Cerar nas je v svojem prvem govoru učil moliti soglasno in ves čas misijona vztrajal na tem načinu molitve. Še sedaj mnogi poudarjajo, da se v naši cerkvi razmeroma soglasno moli rožni venec in odgovarja pri sveti maši. Svetih obhajil smo razdelili 8744 (veljal je še prejšnji evharistični post), spoved je opravilo 3404 ljudi. V spomin na misijon smo v nedeljo 5. novembra v župniji začeli verouk za odrasle fante in dekleta. Pri zaključku misijona v nedeljo zvečer je bilo v cerkvi 1891 vernikov. To ni bila polna božja hiša ampak, nabito polni tudi vsi stranski prostori z zakristijo in učilnicami. Zaključni govor je imel voditelj misijona. Mnogi so poslušali s solznimi očmi. Žal nam je bilo, da je konec. Zelo srečen in ganjen sem se zahvaljeval Bogu in misijonarjem. Hvala ti Kristus, hodil si od kraja do kraja te dni, od duše do duše. Samo ti veš, koliko na smrt bolnih duš si ozdravil, koliko žalostnih in

obupanih src potolažil, koliko težkih križev podprl. Osvojil si našo deželo, postavil trdne postojanke v naši župniji. Tvoje presilno orožje je ljubezen. In ti božja in naša mati Marija, čutili smo, da si bila pri nas, da si bila kraljica misijona.

Leta 1963 od 31. januarja do 3. februarja smo misijon nadaljevali. Takrat nas je pestila "zima stoletja": 20 do 30 pod ničlo. S strahom sem hodil na državno posestvo gledat termometer, če bo mraz za časa misijona popustil. Pa ni. V zakristiji, ki je imela edini dimnik v cerkvi, smo kurili z veliko pečjo na žagovino, spovednikom smo v spovednice namestili - kar smo pač imeli - tudi male električne kuhalnike. Obisk in sodelovanje je bilo kljub mrazu zelo zadovoljivo. Srca pa so se ogrela. Spoved so opravili mnogi, ki se prvega misijona niso udeležili.

V poročilu, ki ga je omenjeni oddelek za splošno upravo pripravil za sejo CK Gornja Radgona in v njem ocenjuje posamezne duhovnike v občini, pravi: "župnika sta se pritoževala nad verniki, ker je bilo v času "dopolnilnega" misijona premalo obiska v cerkvi, medtem ko je bil obisk v Radgoni večji - cerkev je bila polna vse dni misijona." Poročajo tudi, da je dekan Puncer ob priliki dopolnilnega misijona organiziral svečan sprejem misijonarjev na avtobusni postaji, katerega se je udeležilo okrog 30 otrok. (s. 1) V resnici so to bili šolarji, ki so čakali avtobus, da jih pelje domov. Špijon je zvesto zasledoval, pa mimo vsekali.

Lepi so bili ti časi ljudskih misijonov.

Franc Kuzmič

Izdajateljska in tiskarska dejavnost prekmurskih Židov

Prva tiskarna na današnjem slovenskem ozemlju je bila v Lendavi, in sicer že leta 1573, ko je potujoči tiskar Rudolf Höffhalter v letih 1573-74 natisnil na ročnem tiskarskem stroju prve tri knjige, sicer vse madžarske. Z njegovim odhodom v Nedelišće na Hrvaško vse do konca 19. stoletja v Prekmurju ni bilo tiskarne. Tiskarsko dejavnost so potem čez tristo let začeli opravljati Židje, in sicer Marko Grünbaum (od 1884), Ernest Balkányi (od 1898), Nikolaj Hirschl in pozneje še Izidor Hahn (od 1922).¹

Do nastopa omenjenih tiskarjev so prekmurske tiske, katerih je izšlo do leta 1895 najmanj 186 knjižnih enot², tiskali v tiskarnah v Nemčiji (Halle), Avstriji (Dunaj, Gradec), na Slovaškem (Bratislava), največ pa na Madžarskem (Budimpešta, Sopron, Sombotel).

Prvi tiskar v Murski Soboti je bil Marko Grünbaum, ki se je v Mursko Soboto priselil iz madžarskega Keszthelya proti koncu leta 1884. Bil je uslužbenec-dnevničar okrajnega sodišča v Murski Soboti in verjetno tudi tiskar, saj je premogel ročni tiskarski stroj.³

Tiskarno si je uredil v svojem stanovanju v takratnem

Štamparija i knjigarna Balkányi Ernesta v D. Lendavi

se prepораča za napravo vseh tiskovin za
slavne oblasti ino urade, za šole, zadrüge ino
drúštva, zdravnike, trgovce ino zasebnike.

ZALOGA RAZNIH KNIG.

Svilen papír, kak túdi vsi deli za umetne cveflíce
v zalogi.

Szeredijevem dvorcu v središču mesta.

Iz njegove tiskarne je še istega leta (1884) izšla knjižica, in sicer pridiga puconskega evangeličanskega duhovnika Rudolfa Cipota ob stoletnici puconske evangeličanske cerkvene občine.

Grünbaum se je celo odločil za izdajanje časnika. Za božične praznike, prav tako leta 1884, je izšla poskusna številka⁴ tednika z naslovom, sicer v madžarščini, Muraszombat és Vidéke, magyar és vend nyelvű vegyes tartalmú hetilap. Prva številka je izšla 25. decembra 1884. Izdajatelja sta bila kar dva, in to Mark Grünbaum in József Vogler, odgovorni urednik je bil Istvan R. Takács⁵, tiskar pa seveda Mark Grünbaum.

V naslednjem letu je nastopil drugi glavni urednik (Sándor Olajos), nato čez leto spet drugi (Károly Kovács), leta 1889 pa se je zvrstilo več glavnih urednikov, med njimi sam Mark Grünbaum. Tednik je do 21. julija 1889 izhajal dvojezično, od takrat naprej pa le v madžarščini in z že raznarodovalnim namenom⁶.

Grünbaum je opravljal tiskarske storitve za prekmurske verske kroge, tako evangeličane kot katoličane, tiskal pa je še vabila, cenike, pravila⁷ in drugo gradivo, tako v prekmurščini, kakor tudi v madžarščini in nemščini.

Za evangeličane je med drugim natisnil Mrtvecsne peszmi (1887), nauk o konfirmaciji (1888), pridigo R. Cipota (1888), molitvenik Dúhovni aldovi (1901), za katoličane pa Mali katekizem (1888 in ponatisi 1891, 1892, 1894), Zgrúntavanye dúsnevejszti (1896), Molitev k sv. Jožefu (1896), Jezuš moje poželenje (1898 dvakrat).

Da je imel dovolj dela, nedvomno izpričuje omemba "gyorssajtönyomása" na tisku Zgrúntavanye dúsnevejszti leta 1896, kar pomeni, da se je opremil z hitrotiskalnim strojem, saj je to delo natisnil na hitrotiskalnem stroju. Tega leta se pojavi tudi beseda Gondos⁸ in v oklepaju Grünbaum.

V tistem času je bila tudi močna konkurenca, saj so kar precej prekmurskih tiskov tiskali pri Leykamu v Gradcu, Franczu Semlitschu v Radgoni in Beli Wellischu v Monoštru.

Grünbaum je septembra 1891 tiskarno preselil na Glavno ulico, kjer je imel še svojo papirnico.

Dve številki že omenjenega tednika Muraszombat es Videke je uredil že leta 1888, nekaj leta 1889, urednik pa je bil tudi v letih 1890-1891.

V začetku leta 1898 je prišel v Mursko Soboto novi tiskar Nikolaj Hirschl, ki se je prepisal v Miksa Ujházi⁹ in prevzel Grünbaumovo tiskarno. Tega leta se tako začne na tiskih pojavljati oznaka "Natisz Hirschl N." Hirschl je bil tudi do 13. novembra 1898 izdajatelj tednika Muraszombat es Videke, ko je tednik prevzela raznarodovalna organizacija VMKE¹⁰. Hirschlova tiskarna je leta 1904 črkovni material dopolnila in delovala na isti lokaciji vse do leta 1906.

Leta 1906 je v Murski Soboti odprl svojo podružnično tiskarno lendavski Žid Ernest Balkányi. Tiskarna v Murski Soboti je delovala vse do julija 1918. Balkányi je bil je Hirschlov naslednik in je delal že z boljšimi stroji.

Balkányijevi tiskarni v Lendavi in Murski Soboti sta bili v letih 1906 - 1918 namreč edini tiskarni v Pomurju.

Pri Balkányu se je izučil za tiskarja Izidor Hahn¹¹ in se zaposlil v Prekmurski tiskarni ter leta 1922 prevzel strokovno vodstvo. Prekmurska tiskarna je bila last Prekmurske banke. Leta 1923 se je tiskarna preselila v lastne prostore in na Hahnov predlog so kupili tudi nove stroje, tiskarno pa uredili na električno. Izidor Hahn je imel tiskarno ves čas v najemu, zraven pa je imel še svojo knjigovoznico in papirnico. Tiskarna je ostala v lasti Prekmurske banke vse do likvidacije leta 1946, ko je premoženje omenjene banke prevzela Narodna banka, stroje pa so odpeljali v Ljubljano.

Z leti je imel Hahn štiri stavce, dva pomožna delavca in vajence. Strojnik je bil sprva Hahn sam. Omeniti velja, da je tiskarna dobivala naročila tudi iz tujine.

Seznam tiskov, ki so izšli iz Hahnove tiskarne, je zelo obsežen.¹² S svojo ekspeditivnostjo in kvaliteto ter primerno konkurenčno ceno je postal konkurenčen celo velikim tiskarnam in tako dobival vse več naročil od drobnega tiska, knjig in vse do časnikov.

Med periodičnim tiskom, ki ga je omenjena tiskarna tiskala, naj omenimo evangeličanski mesečnik Dúševni list (1922-1941), Evangeličanski kalendar (1923-1941), katoliški tednik Novine, mesečnik Marijin list (1929-1932), Kalendar Srca Jezušovoga (1931-1932), Dober Pajdaš kalendarium (1923, 1930-1941), tednik Mòrska krajina (tudi Muravidék), Mursko krajino (1932-1941), Mladega Prekmurca idr.

Že teh nekaj naslovov zgovorno pričuje, da je bila tiskarna res zelo

ekspeditivna in ažurna, posebno, če k temu prištejemo še številne dokaj obsežne tiske knjig in drugega drobnega tiska, raznih letnih izvestij šol in društev ter drugih institucij.

V časopisnem članku Kak se delajo Novine?¹³ je v tiskarni Izidorja Hahna prikazano delo v besedi in sliki. Črkostavci so delali od jutra do večera. Ves čas so seveda stali za mizami s predalčki, v katerih so bile črke in te so po rokopisni predlogi zlagali v besede, stavke, odstavke, članke, knjige... Delo je bilo seveda zelo zamudno. Pisec članka je zapisal, da si "črkostavci pošteno zaslužijo plačo, katero dobijo", kar pomeni, da so bili verjetno dobro plačani. Sledi odtis, katerega dobi v korekturo urednik. Morebitne napake črkostavci popravijo, nato pa se začne samo tiskanje. Članek pisec končuje z besedami: "Iz tega lahko spoznate, da niso predrage. Upamo, da jih boste potem še imeli bolj radi (misli na časnike - op. F. K.) in jih priporočali tudi svojim sosedom, prijateljem in znancem." V slikovnem gradivu je med drugim notranjost stavnice z delavci, tiskarski stroj, slika vodje tiskarne Izidorja Hahna in zunanost tiskarne.

Izidor Hahn je v letih 1939-1941 izdajal tednik Murska Krajina, tednik za gospodarstvo, prosveto in politiko¹⁴. V tem času se je zvrstilo več urednikov¹⁵ (Janez Nemec, Ludvik Nemec), medtem ko je bil dejanski urednik učitelj Milan Ferjan. Sam Izidor Hahn je bil urednik od 17. številke 1939 do vključno 8. številke 1940.

Tiskar Hahn je vodil tiskarno vse do aretacije aprila 1944.

V Lendavi je delovala tiskarna že leta 1890, kar zvedo iz zapiska v časopisu¹⁶ in še iz zapiska, da so jo 18. avgusta 1890 zaradi nerazumevanja preselili na Madžarsko v Keszthely¹⁷. Ni pa iz tega zapisa jasno, kdo je imel v Lendavi tiskarno, kakor tudi ne ime tiskarne.

Leta 1898 je s finančno pomočjo lendavskega lekarnarja Nandorja Fussa, prav tako Žida, kupil od lendavskega tiskarja Jožefa

HAHN IZIDOR

TRGOVINA S PAPIRJEM, ŠOLSKIMI
IN PISARNIŠKIMI POTREBŠČINAMI

MURSKA SOBOTA

VELIKO ZALOGA VSÁKEFÉLE EVANGELIČANSKIH
MOLITVENIH KNIG I PESMI.
„STAREŠINSTVO I ZVAČINSTVO“.
VSAKOVRSNIH TRGOVSKIH, URÁD-
NIH I DRUGIH KNIG.

ZA OBČINE SE DOBIJO VSAKOVRSNE TISKOVINE.

ZA VESELICE SE DOBI KONFETI, SER-
PENTIN I ZA ŠALJIVO POŠTO KÁRTE.

PREKMURSKA TISKARNA

GORIVZEME ZA ŠTAMPANJE VSA-
KOVRSNE TISKOVINE KAKTI :

<u>L I S T E,</u>	<u>V A B I L A,</u>	<u>K U V E R T E,</u>	<u>R A Č U N E,</u>
<u>PLAKATE,</u>			<u>OSMRTNICE</u>
<u>LETAKE,</u>			<u>OVÁSZLAP,</u>
<u>PISEMSKE</u>			<u>BROŠURE,</u>
<u>PAPÉRE,</u>			<u>K N I G E,</u>
<u>VISITKE,</u>	<u>C E N I K E,</u>	<u>K A L E N D A R E,</u>	<u>I T D. I T D. I T D.</u>

VSE TISKOVINE SE ZGOTOVIJO PO ŽELI, HITRO I PO
NÁJNÍŽŠOJ CENI.

Bogdana tiskarno Žid Ernest Balkányi¹⁸, ki se je preselil v Lendavo iz Budimpešte. Prvo tiskarno je imel v pritlični hišici na glavni lendavski ulici. Naslednje leto, februarja 1899, jo je premestil v drugo stavbo v isti ulici¹⁹, in leta 1907 se je dokončno preselil v lastne prostore, prav tako v isti ulici, kjer je tiskarna delovala vse do njene likvidacije leta 1947.

Balkányi si je tiskarske stroje in črkovni material kupoval v Budimpešti.

Po Balkányevi smrti je prevzel tiskarno v Lendavi njegov sin Elek²⁰. Po njegovi smrti je tiskarno do likvidacije leta 1947 upravljala vdova Elizabeta. V tiskarni sta delala povprečno dva kvalificirana in dva pomožna delavca, strojnik pa je bil lastnik sam.

Če pogledamo v tiskarsko dejavnost E. Balkányija, je 15. januarja 1899 tiskal tednik *Délzala*²¹, čez teden dni pa je začel v Lendavi spet izhajati *Alsó-Lendvai Híradó* in to kot četrti letnik.

Poleg omenjenega tednika je tiskarna tiskala še madžarske, hrvaške in prekmurske knjige, kot so molitveniki, cerkvene pesmarice, nadalje periodični tisk kot *Novine*, *Marijin list* s priložo *Marijikin ograček*, *Kalendar Srca Jezušovoga*, *Ljudsko pravico*²² idr. Natisnili so prav tako veliko drobnih tiskov. Arhiv tiskarne je bil med drugo svetovno vojno žal uničen.

Iz pričujočega preglednega prikaza vidimo, da so prav Židje začeli v Pomurju s tako pomembno dejavnostjo, kot je tiskarstvo in da so tako neposredno, kakor tudi posredno, prispevali nedvomno velik delež na kulturnem kakor tudi drugih področjih te pokrajine in kar bo ostalo trajen in neizbrisen pečat - tudi simbioze.

1 O pregledu tiskarn v Pomurju je pomemben prispevek Nikice Brumen: *Tiskarne v Pomurju*, Kronika (Ljubljana) 1961, 82-92.

2 Prim. Ivan Škafar: *Bibliografija prekmurskih tiskov od 1715-1919*. Ljubljana (SAZU) 1978.

3 Predga 1883-ga leta octobra 14-toga dneva liki na sztotni szpoumenek nasztávlanya püczonszkoga szprávisesa czérkvenoga drzsána po Czipott Rudolfin. Stampána z pizsk-mi Grünbaum Márka. 1884.

4 Faksimile poskusne številke so bile objavljene v *Muraszombat és Vidéke* leta 1910.

5 Takács (tudi Takáts) István, po izobrazbi in poklicu učitelj. Učiteljeval je v Kupšincih pri Murski Soboti do 1884, nato postal upravitelj osnovne šole v Murski Soboti vse do 1913.

leta.

6 *Tednik MeV* je izhajal do 27. 8. 1919, nato pa še od 24. 5. 1941 - 23. 3. 1945.

7 Npr. *Mojstrska pravila obrtnega društva soboškega okrožja* (1896).

8 V prevodu ta madžarska beseda pomeni: skrben, marljiv, vesten.

9 M. Kokolj: Ob izvirih prekmurskega tiska, *Ljudski glas* (M. Sobota) 3 (1951), št. 40-44.

10 Ko je bila leta 1897 v Murski Soboti ustanovljena VMKE, raznarodovalno

madžarsko izobraževalno društvo za Prekmurje, je postal omenjeni tednik glasilo tega društva, z namenom, da obvaruje madžarske koristi v Prekmurju, ki je poslovalo s štaterskim delom Slovencev. (Prim. M. Kokolj, B. Horvat: Prekmursko šolstvo. M. Sobota (PZ) 1977, 232-233.

11 Izidor Hahn (4. 4. 1893 Bodonci - decembra (?) 1944 Auschwitz), peti sin v družini očeta trgovca. V dvanajstem letu starosti je šel v uk za tiskarja. Šolal se je v Murski Soboti, Kolosvaru, Deši, Lendavi in Čakovcu. V prvi svetovni vojni je bil celo trikrat ranjen. Udomil se je v Murski Soboti, kjer je leta 1922 prevzel vodstvo Prekmurske tiskarne in knjigarne. Čez dve leti je postal že sam lastnik knjigarne. Kot so poročali lokalni časniki ob njegovem srebnem jubileju (Dva jubilaranta - oča slavi zlato poroko, peti sin srebrni jubilej dela, v: Novine, 7. junija 1931), je podedoval po svojem očetu poštenost in veselje do poklicnega dela, saj je kot "gospod", vodilna osebnost, prijel za vsakršno, tudi najslabše fizično delo (s pripombo: "katerega drugi voditelji tiskarn in lastniki knjigarn ne bi niti pogledali"). Svojo široko razgledanost je pokazal tudi, ko je na dražbi kupil veliko in dragoceno knjižnico grofov Szápáryjev iz Murske Sobote (Novine, 7. 6. 1931), knjige pa potlej tudi posojal študentom in drugim, dokler same knjižnice pač ni doletela usoda druge svetovne vojne.

12 Prim. Franc Kuzmič: Bibliografija prekmurskih tiskov 1920-1995. Murska Sobota 1996.

13 Novine, 2. januarja 1930.

14 Murska Krajina je izhajala od 19. marca 1939 do 6. aprila 1941.

15 Glede na takratne predpise o izdajateljski dejavnosti in urednikih.

16 Muraszombat és Vidéke, 1890, št. 32, str. 3.

17 Muraszombat és Vidéke, 1890, št. 34, str. 3.

18 Ernest Balkányi (1870 Berka, na Češkoslovaškem - Lendava 1. 2. 1939).

19 Prim. Alsó-Lendvai Híradó, 1899, št. 2, str. 3.

20 Elek Balkányi (1902 Lendava - 31. 3. 1945 pri Murski Soboti).

21 V slovenskem prevodu Južna Zala.

22 Balkányi ni niti odklonil tiskanje Ljudske pravice, pri čemer je imel seveda tudi on težave.

J. Lovrenčič - F. Dündek

Jože Ftičar

Iz Martiniške kronike

Zdaj ko so veržejski salezijanci končno le dobili nazaj svoj vzgojni zavod (Marijanišče), je prav, da se spomnimo tudi Martinišča, sorodnega zavoda v Murski Soboti, ki je še vedno v državni oz. družbeni lasti. Ustanovili so ga že 1924 (Jožef Klekl st., Jožef Radoha i. dr.). Vse do konca 2. svetovne vojne je služil prekmurski šolajoči se mladini, pretežno kmečkim fantom, tako je v zavodu našlo svoj drugi dom kar nekaj rodov domače gimnazijske mladine. S strnjeno vsebino kronike želimo odstreti pogled v zadnja, najtežja leta martiniškega doma, kakor sta jih zabeležila

njegova predstojnika Jožef Lovrenčič in Franc Dündek. Skrajni čas je, da kroniko obelodanimo (ob 60-letnici okupacije), jo otmemo pozabi in s tem obrnemo novo stran v zgodovini madžarizacije Prekmurja.

Okupacija Prekmurja

6.4.1941 - vdor nemške vojske v SHS (motorizirani oddelki)

16.4.1941 - vdor madžarske vojske v Prekmurje (ešelon vojaških biciklistov s civilisti na lojtnikih). Po gladki zasedbi že zasedene deželice urnebesne ovacije nad močjo orožja, izkazanega junaštva madžarske vojske ob razdrtju trianonskih mej, vrnitve tisočletnega svetoštevanskega kraljestva; navdušeni pozdravi in hvalospevi župana Hartnerja, dekana Krantza in evangeličanskega kaplana Darvaša na soboškem glavnem trgu.

18.4.1941 - dokončana kapitulacija razpuščene jugoslovanske vojske

Poizkus slovenske samouprave v Martinišču

26.4.1941 - prihod pregnanih prekmurskih klerikov (z Radne): Franc Franko, Martin Kološa, Štefan Trajbarič, Martin Kustec, Anton Törnar (iz Veržeja).

9.5.1941 - od Kapele sta prišla ravnatelj Vogrinčič in sobrat Alojz Hladen.

23.5.1941 - Madžari vzeli telefon slovenski salezijanski upravi, "za potrebe vojske". Vrnili ga šele madžarski upravi čez leto dni.

23.6.1941 - Ravnatelj zavoda Vogrin odšel v Ljubljano, da se reši zahtevne službe. Inšpektor Ivan Špan določil za ravnatelja Franca Dündeka z Rakovnika (doma s Tišine), veččega madžarskega jezika. Ta nerad šel z Rakovnika, ker je poznal Madžare kot zagrizene nacionaliste, vendar se uklonil volji inšpektorata v upanju, da se madžarske cerkvene in civilne oblasti ne bodo vmešavale v redovne in verske zadeve prekmurskih Slovencev, ker so kot salezijanska redovna družba spadali pod ljubljansko inšpektorijo.

V Lendavi je bila tačas burna seja zbranih prekmurskih duhovnikov; le-ti so pred škofom iz Sombotela demonstrativno pokazali, da so Slovenci in to hočejo ostati (Ivan Jerič).

Sprememba na redovnem vrhu: za novega inšpektorja salezijancev je bil postavljen Madžar Antal. Že ob samem začetku službe je prejemal ukaze od prosvetnega ministrstva, naj odstavi slovensko vodstvo v Martinišču.

Vojaški poveljnik v Soboti (ta je postala čez noč Muraszombat) je nadrl Dündeka: katoliški duhovniki so zanič, ker samo slovensko govore in politizirajo, protestantski pa so vredni. On spoštuje narodno prepričanje vsakogar, a kdor noče biti v srcu Madžar, naj brž odide. Dijake je treba vzgajati v madžarskem duhu!

V spremstvu starega ravnatelja Vogrina je Franc Dündek obiskal

sombotelskega škofa; kljub govoricam, da bo prepovedano v cerkvi moliti in peti slovensko, škof vendarle dovoljuje moliti in pridigati tako, da jih bo ljudstvo razumelo. Istočasno sta obiskala kanonika Rogača s Tišine in Jožefa Klekla v semenišču v salezijanskem zavodu; bila sta tudi pri prof. Avgustu Pavlu, ki je leto prej (1940) izrazil veselje ob sklenitvi madžarsko-jugoslovanskega meddržavnega prijateljstva.

Že konec julija 1941 je bilo Martinišče priključeno madžarski inšpektoriji - ob dopuščanju vrhovnega salezijanskega vodstva v Turinu. Madžarski inšpektor Antal je potrdil Dündeka kot ravnatelja in obljubil le enega madžarskega duhovnika, zgolj "za pomoč pri administraciji".

Veren madžarski oficir Galamboš je posredoval pri vojaškem poveljstvu, da so spremenili prvotni načrt in vojaštva z gimnazije niso preselili v Martinišče, ampak v Rakičan.

Vpisovanje v zavod je potekalo počasi; vodstva se je loteval že strah pred dijaškim bojkotiranjem. Šele po "mali meši" se je po vnetih priprošnjah k Mariji Pomočnici vpisalo v zavod 42 dijakov. Starše je odvrčala tudi povišana najemnina (mesečno 600 din ozir. 60 madž. pengö).

Madžari so že do konca avgusta 1941 premestili vse kaplane Slovence v notranjost države. V Martinišču šele septembra t.l.

Okupacija na šoli

Na gimnazijskih vratih je bil izobešen listek, da se pouk začne 15. septembra za madžarske dijake. Pridejo naj tudi dijaki, ki znajo samo "vendski", se bodo kmalu priučili in nadaljevali z madžarskimi dijaki. Zaskrbljeni starši in martiniški predstojniki so sklepali, da bo pouk potekal tudi v slovenščini, ali da bodo uvedli vsaj slovenske paralelke. A ko so dijaki prišli od dijaške maše, so jim na gimnaziji povedali, da bo pouk izključno v madžarskem jeziku, razen v 7. in v 8. razredu (iz taktičnih razlogov).

Začetek pouka je šokiral zlasti dijake 1. razreda; dobili so namreč razredničarko iz notranjosti države, čisto Madžarko. Le-ta je bila prisiljena klicati na pomoč profesorske kolege iz drugih razredov, vešče jezika slovenskih dijakov, da so ji služili za prevajalce. Prenekateri dijak je bil na robu duševnega zloma; v izdatno pomoč in rešitev so jim bili vsaj v Martinišču nadomestni starši - slovenski predstojniki.

Prva "administrativna" moč: v začetku septembra je prišel v Martinišče Kemény Pál, po rodu Slovak (Kučera). Že od vsega začetka so ga priganjali na sestanke v mestu. Kemény je priklical Antala - temu so na poverjeništvu za prosveto vročili zahtevo, naj vse slovenske predstojnike premesti na Madžarsko. Antal je naročil, naj od 1. oktobra opravljajo v Martinišču večerne molitve v madžarščini (jutranje lahko še v slovenščini - zaradi ljudstva iz mesta). Odsihmal je Kemény vabil gojence

v madžarskem molitvenem drilu; pri tem je imel nemalo težav zlasti spričo odkritega bojkota starejših dijakov. Le-ti so k neubogljivosti nagibali tudi mlajše. To in celotna dijaška družčina, pretežno slovenska, na čelu s slovenskimi predstojniki je dihala slovenskega duha - zlasti v odmorih in na nedeljskih izletih, in napravljala tako Martinišče za slovenski otoček, izoliran od potujočnega mestnega okolja. Posili kooptirani Kemény je kljub trdovratni prizadevnosti ostajal osamljen in zvečine neuslišan.

Zunaj so se pojavili prvi primeri ljudskega upora: oktobra 1941 so nastopili prvi partizani. Sledile so aretacije v mestu, konec oktobra so na grajskem dvorišču obesili Štefana Cvetka in Alija Kardoša. Že sredi oktobra je v gančanskem logu padel organizator uporniških akcij Štefan Kovač.

Ob slavlju regenta Hortyja v začetku decembra je po proslavi na glavnem trgu asistent J. Zorko poročal ravnatelju: nekateri kleriki so se ostro izražali o novi vsiljeni državi in to kar pred Keményem (Kološa se je celo napol).

V začetku decembra prvega okupacijskega leta je ravnateljstvo Trgovske šole pod vodstvom kalvinca Udvardyja vabilo dijake iz notranjosti države in jih sililo v Martinišče. Dasi neradi, so dva tu vendarle sprejeli. Ker pa sta se vedla neprimerno, so ju tudi kmalu odslovili.

Pred koncem leta je Kemény dobil pomočnika: prišel je madžarski klerik Falka József. Ta je bil dosleden pedagog in je zahteval red tudi od madžarskih gojencev, t.j. trgovčarjev. Zato je kmalu prišel v spor z Udvardyjem. Temu so se madžarski prišleki pritožili, češ da jih v Martinišču fizično kaznujejo in silijo vsak dan k maši. Udvardy je osebno posredoval pri ravnatelju in zahteval za trgovčarje posebno svobodo.

Z asistentom Falko pa Madžari niso imeli srečne roke. Bil je namreč preveč strpen do skupinske molitve v slovenščini. Do slovenske govorice sploh! Posebno še do slovenske pesmi. Ob večernih pevskih druženjih na zavodnem dvorišču se je z vsem srcem navdušil za slovensko večglasno petje. Pri tem je imel levji delež Martin Kološa ob zavodnem harmoniju in vodenju cerkvenega in ljudskega petja. Večglasje v slovenski glasbi je Falku tako zlezlo pod kožo, da mu je prešlo v večglasje čustvovanja, oziroma širokogrudnega, za ta čas in okolje izjemno demokratičnega odnosa do Slovencev. Režimsko gledano ni delal razlike med "Slavi" in Ogri. Njegovo "pristranost" je madžarsko politično vodstvo kaj kmalu opazilo in ga odstranilo iz zavoda.

Falko je zamenjal Bergauer Sándor, pomadžarjeni gradiščanski Hrvat, nepopustljiv v železni disciplini do nižješolcev, sploh pa do Slovencev. Kot šovinist je zavzel dvojna merila v odnosu od gojencev: kogar je posumil, da je "slavskega" duha, ga je zamrzil in vsestransko ignoriral. Protežiral je trgovčarje in madžaronske lakaje, do Slovencev in medžimurskih Hrvatov pa je ostajal do kraja mrk in zlovoljen. Kot takega

se je kmalu oprijel zafrkantski nadimek "Suha južina", ki se je kar prilegal njegovi telesni in duševni suhosti, poudarjeni še z asketsko frizuro "na balin" (bržčas po vzoru svetnika Keménya).

Pomembna postavka zavodnega reda so bile vsakdanje inštrukcije. Martiniški predstojniki naj bi nudili pomoč gojencem pri razlagi šolske snovi in preverjanju njihovega znanja za naslednji šolski dan. A kot povsod sta bili tu dve plati medalje: medtem ko so slovenski predstojniki resnično pomagali dijakom, jim tolmačili tujejezično snov, jih tolažili v stiski in opogumljali, so njihovi madžarski kolegi "jahali" bolj na preverjanju znanja gojencev; pri tem so jih z disciplinskimi šikanami (pridrževanje v učilnici čez noč) surovo kaznovali, tembolj, ker so bili to pretežno Slovenci ali Hrvatje. V pedagoškem pogledu so jih s tem bolj odvrčali od šole in jim delali učenje domala neznosno.

To je postajalo posebno nevzdržno po načrtnem "odklapljanju" slovenskih predstojnikov v Martinišču, ko so prevladovali in končno ostali za inštruktorje izključno madžarski predstojniki. Spričo tega je marsikateri dijak prišel na rob obupa, zlasti nižješolci in posebej še prvošolčki; edina uteha v potujčenem zavodu jim je ostajala v dvournem nedeljskem obisku staršev z oddaljenega doma, ki so jim prinašali priboljške z domače kašče in jim skušali zaceliti duševne rane.

Višješolci so bili v učno vzgojnem procesu na boljšem: snov so jim ob obveznem podajanju v madžarščini prevajali posamezni profesorji in razredniki Prekmurci, ki so ostali na šoli iz predvojne službe in jih je šolska oblast začasno dodelila višjim razredom - za taktično politično premoščanje hude pedagoške vrzeli. To so bili: Štefan Cuk, Karel Jakob, Franc Kolenc, Štefan Kolenko z ženo Bogomilo Bernik, Jože Maučec, Vilko Novak. A že po nekaj mesecih je napočila ura tudi za njihov odpoklic. Personalne zamenjave in premestitve je na soboški gimnaziji pospešil novonastavljeni ravnatelj prof. dr. Törnár Ede. *(Nadaljevanje sledi).*

Vendel Kozar

Vojakov dnevnik

Vendel Kozar iz Martinja je bil v začetku junija 1936 vpoklican na služenje vojaškega roka v makedonsko Strumico. Medtem, ko se je življal v nove razmere, so se doma v Martinju pripravljali na novo mašo, ki jo je 26. julija pri sv. Ani v Boreči daroval njegov brat Lojze. V majhno beležko z rjavimi platnicami, je Vendel zapisoval doživetja prvih vojaških dni. Žal se njegov kratki dnevnik konča z bratovo novo mašo. Dnevniški zapisi govorijo, da sta učitelj Aleksander Zorn v Martinju in nedeljski župnik Alojzij Kuhar prav spoznala nadarjenost obeh bratov, ko sta očeta nagovarjala, naj da v šole oba, Lojzeta in Vendela. Lojze je šel v šole, imel je možnost izobraževanja in je postal ugleden pisatelj. Vendel te možnosti ni imel, saj je moral prevzeti kmetijo, skrbeti tudi za Lojzetovo šolanje.

Nekaj sezon je delal tudi v Franciji.

Zapiski iz Strumice govorijo o Vendelovem duhovnem bogastvu, o njegovi svetli duši, pa tudi o njegovi razgledanosti. Doma so imeli naročene Mohorjeve knjige, pa seveda Marijin list in Novine. Vendel je bil tudi naročnik Mladike, Slovenca, Nedelje, lista Refci malih živali, po drugi vojni pa še drugih časopisov in revij. Prebral je tudi veliko knjig.

Njegov kratek dnevnik razodeva njegovo mehko, čuteče srce. Medtem ko je brat doma kot novomašnik pristopal k oltarju in se potem doma veselil z mnogimi gosti, je on prenašal strelivo in trpel žejo. Ušesa nadrejenih so ostala gluha za vse njegove prošnje, da bi ga vsaj za en dan pustili domov.

Pričujoči zapis naj bo kot dragoceno pričevanje iz nekega daljnega sveta, pričevanje človeka, ki je na svoj način okusil krutost življenja, ki so mu hile mnoge poti zaprte, a je vendar pokončno šel skozi življenje in mnoge ohogatil z dobroto svojega srca.

19.VI.1936

Vročina je neznosna, vode pa ni, zato smo noč in dan žejni. Kadar nas pustijo v kantino, nekateri popijejo po tri steklenice (nečitljiva beseda). Bojim se malarije, ker v tem času pravijo, da začenja. Vsak dan se jih mnogo javi za pregled. Danes je iz naše desetine eden moral iti z vežbališča, ker je zbolel, najbrž za malarijo. Saj pa tudi ni čudno, ako vlada tu malarija, ko pa je mesto tako nesnažno, če sploh smem rabiti izraz mesto. Po nekaterih ulicah teče voda točno po sredini ulice, po drugih pa zopet tako, kakor si je sama napravila pot. To je seveda zelo nesnažna luža, ker meščani mečejo vse odpadke na ulico, zato povsod samo smrad. Domačini tega seveda ne opazijo, ker so navajeni na to in se jim niti ne sanja, da bi lahko bilo drugače.

Vendel Kozar pred vojašnico v Strumici

Popoldne smo imeli uro verouka. Imel jo je pravoslavni župnik. Govoril je kakor v prvem razredu osnovne šole. Nekateri so morali moliti Očenaš, več pa je takih, ki niti tega ne vejo. To pa ni nič čudnega, ko pa nekateri znajo samo svoje ime, vse drugo jim je deveta briga.

Zvečer smo plesali na zbornem mestu kolo. Vsak večer igra godba molitvo, in potem igra koračnico, da enkrat maširamo okrog kuhinje in potem je večerja. Pri večerji nam zopet igra godba.

20.VI. 1936

Danes dopoldne isto tako "zanimanje", popoldne pa smo šli na pranje v potok. Voda je

bila tako topla, naravnost vroča, toda kopati se nismo mogli, ker je bilo premalo vode.

21.VI.1936

Danes smo skoraj celo dopoldne čistili orožje, ob 11h pa je bil bataljonski pregled orožja. Kosilo je bilo še dobro. Do sedaj je hrana bila še vedno dobra, ker je še vedno na vladi zimska hrana, katero so sestavljale sledeče "stranke": ječmenova kaša, gres, grah in k temu še "stranka" mesa, toda čim dalje, tem bolj se slabijo prve "stranke", postajajo pa vedno močnejše buče in (stročji) fižol. Vse tako izgleda, da bo morala dosedanja vlada odstopiti in bo prišla na vlado stranka buče.

Po kosilu pa smo celo popoldne ravnali postelje, pač skrajno neprijetna zabava za nedeljsko popoldne, toda kaj hočeš, pri vojakihi potrebuješ na cente potrpežljivosti. Če to imaš in če si navajen na red, potem še nekako gre, toda gorje tistemu, ki se mora šele tukaj učiti reda.

Tukaj smo pomešani od vseh vetrov: Varaždinski vojni okrug, Somborski v.o., Tuzlanski v.o., Riječki v.o., Vranjski, Petrinjski, Splitski. Najbolj zabiti so bijački in tuzlanski. Med vso to pisano družbo vlada najpopolnejši egoizem in zdi se mi, da je povsod tako, kjer se drži kaka družba s silo skupaj.

22.VI. 1936

Danes je bil zopet pregled orožja, prišel je pregledovat artilerijski brigadni general. Popoldne pa zopet teoretičen pouk. Zvečer pa, ko smo korakali z zbornega mesta k večerji, sem videl, da je komandir držal v rokah neko pismo in takoj se mi je zdelo, da je to pismo od brata. Ko sem pri večerji tudi jaz dobil, sem takoj vedel, da sem prav domneval. Ta pisma so rabila za pot samo dva dni in so zelo brž prišla.

23.VI.1936

Danes smo se vežbali posamezno. To vam je bilo kričanja, ker je moral vsak sebi komandirati. Drli smo se, kakor da smo vsi ponoreli: na levo! na desno! o desno rame! k nozi in tako dalje.

24.VI.1936

Danes sem bil na raportu pri komandiru, pa sem slabo opravil. Kar sem upal, se mi je olupalo. Sedaj imam še eno upanje, da dobim dopust. Če se mi še to olupa, potem je tak gotovo.

25.VI.1936

Danes smo šli na strelske vaje, zahodno od Strumice, okoli 6 km daleč. Šli smo skozi dve makedonski vasi in sem se komaj nagledal teh čudnih kletkic in skoraj nisem vedel, če sem v Abesiniji ali pa v Makedoniji.

Streljali smo z ostrimi naboji, pa sem še precej dobro zadel, nekaterim pa je krogla odšla Bog ve kam v planino. Jaz se že veselim, kdaj bomo spet šli streljat, ker je to lepo in takrat nič drugo ne delamo, samo tisto vežbanje z orožjem pa na levo itd. itd. tisto se meni najboljše ne dopade.

26.VI.1936

Danes smo vežbali "ustrelce", in tudi major je prišel razlagat, kako naj delamo. Še bi šlo, ko ne bi bila taka vročina in k temu še taka obleka in opasana, pa vse drugo. Tako človek misli, da se bo vžgal.

27.VI.1936

Danes so pokopali nekega majora, ker ga je strela ubila na grški meji. Stari vojaki so hodili na pogreb. Danes smo dobili že drugo injekcijo proti malariji. Sedaj smo vsi bolni, pleče me boli, da se ne morem obrniti in mnoge še glava boli.

28.VI.1936

Danes smo bili pri sv. maši. Duhovnik je prišel iz Štipa in je daroval sv. mašo v kasarni in pridigal je tudi. Kako to dobro de človeku, da se malo poglobi vase, ko drugače vsako minuto sliši samo ostudne kletve in to od najnižjega do najvišjega, čeprav se imajo vsi za kulturne.

29.VI.1936

Danes je praznik Peter in Pavel, zopet smo bili pri sv. maši in pridigi. Danes smo tudi prisegli. Ob 8. uri smo se zbrali na zbornem mestu, nato smo krenili v mesto, na čelu zastava polka, potem godba, zatem celi bataljon vojske. Prisegali smo na trgu pred občinskim domom, najprej katoličani, potem pravoslavni, potem pa muslimani. Po zaprisegi je polkovnik imel mali govor, zatem pa je godba igrala državno himno, potem pa je naš pevski zbor zapel

V Strunici - Vendel sedi na desni strani

himno, združene: Bože pravde, Lepa naša domovina in Naprej, zastava, zatem Oj, Sloveni. Nazadnje smo še defilirali mimo komande polka in nato smo se vrnili v kasarno.

Popoldne smo pod vodstvom desetara šli v mesto, da si ga ogledamo, toda glavna skrb ti mora biti za noge, ako ne, se ti lahko primeri, da se znajdeš na tleh, ker je na enem mestu do kolen jama, na drugem pa tak kamen, da ga komaj prestopiš.

6.VII.1936

Pisal sem na tri strani, sedaj pa čakam, pa čakam pa od nikoder ni odgovora. In sedaj ne vem, če jaz nisem dobil ali oni niso dobili. Danes sem dobil pismo od bratranca, pa mi nič ne piše o onih pismih. To je znamenje, da še niso dobili mojega pisma.

Tu je zelo nezdravo podnebje, vsi se počutimo zelo slabi in se hitro utrudimo in voda je zelo slaba, zato jo pa tudi redko dobimo, žeja pa nas strašno muči in nas pripravi do tega, da vedno in vedno mislimo na vodo. Nekateri pijejo deževnico, ne meneč se, da je najstrožje prepovedano.

19.VII.1936

Sedaj sem že enajst dni v drugi sobi, ker so nas pomešali z regruti prve partije. Ta soba je obrnjena pa jugozahod. Vsak večer vidim skozi okno, kako nad Markovim kalem zvezde migljajo.

Danes sem zopet prosil komandira, naj me pusti samo za en dan, pa mi je odbil prošnjo. Sedaj mi je vse upanje splavalo po vodi. Jutri se bom javil za raport komandantu bataljona. Vem dobro, da iz tega ne bo nič, da me najbrž niti na raport ne puste, ampak napravil bom še ta zadnji poskus, da bom potem imel mirno vest. Bojim se tega tedna, to bo pač zame največja preizkušnja, tolaži me samo to, da tudi ta žrtev ne bo zaman.

Danes predpoldne smo imeli vaje z maskami, v sobi, v katero so spustili plin za soljenje. 16. julija smo imeli probni marš, 25 km daleč do neke vasi in to proti grški meji. Tam se mi že malo bolj dopade, zato ker je več zelenja in je večje drevje blizu. Kjer smo taborili, sta tudi dva vrelna vrele vode in to močna.

22.VII.1936

Danes smo imeli drugi probni marš, 32 km daleč in to gor po planinah. Pot je bila zelo lepa, toda težka. 20 kg na plečih in po takih planinah, po vročini, to ni šala. Toda kljub temu smo dobro zdržali, razen enega, ki je padel pa ni mogel naprej.

28.VII.1936 (verjetno napačen datum)

Nocoj smo imeli probni nočni marš, v dolžini 35 km. Odrinili smo

zvečer ob 8h Maširali smo naravnost na sever, kakih 8 km, nato smo se obrnili na severovzhod po neki mali stezici in kmalu so oficirji izgubili orientacijo. Nato smo krenili na slepo naprej kar čez polje. Ob 12 h smo se utaborili na neki njivi in zaspali kakor klade. Ob 2 h pa uzbuna, to je bilo beganja in pakiranja. V kasarno smo se vrnili ob 5 h zjutraj. Ta marš je bil najtežji.

26.VII.1936

Danes je brat služil prvo sv. mašo in je bila velika slavnost pri sveti Ani, popoldne pa doma pri nas primicija. Jaz pa revež tu celi dan prenašam municijo in vse mogoče stvari, da jih pakirajo za logor, toda kaj hočeš, vojska je vojska, v vojski človek preneha biti človek. Iz človeka postane robot, ki dela vse samo po drugi volji.

Zvečer smo opazovali zanimiv pojav: od meseca so izžarevali svetli žarki v obliki križa.

Stanislav Zver

Znamenja v župniji Bogojina

"O, znamenje sredi vasi, preprosto, lepo znamenje, ki posvečuješ delo človeških rok in povzdiguješ očete in matere v svečenike. Cerkev in znamenje, kakor velika maša in očenaš. Nihče ne ve več, kdaj so ga postavili in po kakšni zaobljubi, in v nobeni knjigi ni to zapisano. Najbrž so preprosto rekli: Jezus in Marija morata biti sredi med nami, ne v cerkvi zaprta, temveč v znamenju sredi vasi, da ju vidimo, ko gremo na delo in se vračamo domov in ko si povemo pametno besedo. Bedela bosta nad nami in nad našimi otroki, ko se jima bodo igrali ob nogah... In ljudje so šli in postavili znamenje..."

Podobno globoko duhovno dočutenost kot Emilijan Ceyc - bi lahko izrazil popotnik ob verskih znamenjih v naši župniji. Že njih množičnost kipi v razkošje spoznanja o duhovnih vrlinah naših prednikov: o veri v božjo prisotnost, o zaupanju v vsemogočnega, o izpolnjenih zaobljubah po vojnih strahotah, o hvaležnosti preprostega (kmečkega) srca, ki je čutilo, kako življenje in sad iz zemlje, kipita iz božjega naročja... Skratka, so kot simboli zakoličbe duhovnega, kulturnega in narodnega življenja, zasidranega v Bogu in hkrati dvignjene darujoče roke s polnimi dlanmi prošenj, zahvale in češčenja, ki rastejo iz srca pokrajine in človeka...

Ker je torej v župniji mnogo znamenj, naj bodo predstavljene tokrat z nekaj besedami le kapele, druga znamenja pa so le naštet. Zaradi obilice znamenj so s sliko prikazane le kapele in kapelice ali "pili".

Bogojina:

I - Kapela sv. Urbana, zavetnika vinogradov. Pozidana leta 1829.

Ohranjena listina priča: "Mi, podpisani kra-jani iz Bogojine, smo pozidali kapelo v čast svetemu Urbanu, in sicer na hribu, imeno-vanem Veršič, nedaleč od župnijske cerkve. V kapeli, na katere mestu je prej stal lesen križ v čast Kristusa, našega Gospoda, bi naj bila tudi sveta maša na dan svetega Urbana..." Seveda sv. Urban v nedeljo po svojem godu (25. maja) privabi na proščenje množico vernikov. O priljubljenosti kapelice njenega patrona in njenega "zvona želja" med župljani priča tudi dejstvo, da je bil 11. Košičev teden posvečen 170-letnici tega svetišča.

2 - Puhanov križ pod Vršičem;

3 - Križ v Lipju;

4 - Gutmanov križ in lurška votlina v goricah;

5 - "Osrednji križ" na bogojanskem pokopališču;

6 - Križ na Vugrincovi hiši;

7 - Križ pred farno cerkvijo;

8 - "Amerikanski križ" (postavili so ga bogojanski izseljenci v Ameriko leta 1907);

9 - Križ v Čeregu;

10 - Smejev križ v grabi v Čeregu; delo akad. kiparja S.Jarma; "dar" g. škofa J. Smeja.

11 - "Pil" sv. Florijana;

12 - "Pil" sv. bratov Cirila in Metoda.

Bogojina, kapela sv. Urbana

Bogojina, pil sv. Florijana

Bogojina, pil sv. bratov Cirila in Metoda

*Bogojina,
Smejev križ v
grabi v
Čeregu*

*Filovci, kapela Marije
Pomočnice*

Filovci:

13 - Kapela Marije Pomočnice kristjanov. Zgrajena je bila leta 1939. Kleklove Novine o tem dogodku med drugim pišejo: "Vnoga leta smo si Filovčarje želeli, ka bi tudi mi meli lepo kapelico, v šteroj bi se večkrat prikazao boži aldov za blagoslov naših trüdov, za odpüščanje naših grehov i za naše drage pokojne. Ta žela se nam je spunila: naša kapela stoji. Naša Pomočnica nas bo blagoslavlala, tolažila v vseh nevolaj in britkostaj..." (Novine 26-1939-13,2).

Poslikavo notranjščine je naredil akademski slikar Janez Mežan leta 1947. Zunanjščina kapele pa je lansko leto in letos dobila tri nove freske, ki predstavljajo blaženega Slomška, Kristusovo daritev in Sv. Družino. Freske je naredil akademski slikar L. Čemažar.

*Filovci, Gutmanova kapela
Kraljice družine*

Filovci, pil Presvete Trojice

14 - Kapelica Kraljice družine. Kapelico sta leta 1998 v Gaju s "svojci" postavila Jožef in Barica Gutman. Opremo in sliko Kraljice družine je naredil njun sin Jože Gutman ml.

15 - Križ v Gaju

16 - Križ sredi vasi

17 - Vargov križ

18 - Križ pod pokopališčem

19 - "Osrednji križ" na filovskem pokopališču

20 - Križ na Trnavskem bregu

21 - "Pil" Presvete Trojice.

21a - Križ na Filovskem vrhu

Ivanci:

22 - Kapela sv. Janeza Krstnika. Vrli Ivančarji so jo zgradili v dobrem letu (1991/92) po načrtih Jožeta Požauka. Novo gradnjo je narekovala potreba časa, saj je prejšnja kapelica zaradi majhnosti lahko sprejela le nekaj ljudi. Veliki freski iz življenja Janeza Krstnika v notranjščini kapele sta delo akademskega slikarja Štefana Hauka.

Ivanci, kapela sv. Janeza Krstnika

23 - Rousova kapelica; njen nastanek sodi v dvajseta leta tega stoletja. Na njenem mestu je prej stal lesen križ, ki ga je dal postaviti Jožef Rous v spomin na padlega sina v prvi svetovni vojni.

24 - Križ na gasilskem domu;

25 - "Osrednji križ" na pokopališču.

Strehovci:

26 - Kapela sv. Vida. Gotovo ena najznamenitejših kapel v pokrajini, saj se na "proščenju" zbere tudi do 15.000 ljudi. Kronist v župnijski kroniki dodaja: "Večji del ravninskega Prekmurja se na ta dan zbere pri tej kapeli." Svetišče stoji na gozdni jasi pri Bukovniškem jezeru. Zgrajena je bila že leta 1828. Verni ljudje prihajajo k svetišču kot romarji iskat zdravja za oči, ki si jih umivajo pri studenčku zraven kapele. Domov pa nosijo vodo navadno v "pütrah". Prizore iz življenja sv. Vida je upodobil v notranjosti kapele Janez Mežan.

Ivanci, Rousova kapelica

*Strehovci,
kapela sv. Vida*

*Strehovci,
kapela sv.
Jožefa Delavca*

27 - Kapela sv. Jožefa Delavca. Zaradi precejšnje oddaljenosti od kapele sv. Vida so vaščani Strehovec želeli imeti svetišče prav v vasi, zato so spremenili vaško poslopje z zvonikom v kapelico in jo zaupali v "varstvo" sv. Jožefa. Kapela je bila blagoslovljena 21. septembra 1980.

28 - "Leseni križ na bregaj";

29 - "Železen križ na bregaj";

30 - "Osrednji križ" na pokopališču;

31 - Križ v središču vasi;

32 - Križ na zahodni strani vasi;

33 - Križ na južni strani vasi;

34 - Križ na vzhodni strani vasi (Vargov);

35 - Camplinova kapelica.

Bukovnica, kapela sv. Križa

Strehovci, Camplinova kapelica

Bukovnica:

36 - Kapela sv. Križa. Kronist piše: "Vaška kapela je zgrajena v letu 1905. Patron kapelice je sv. Križ. Na oltarju je kip Matere božje z mrtvim Jezusom (pieta). V kapeli je tudi križev pot (mali format), ki je reprodukcija Fugljevega križevega pota."

37 - Križ na Osišču;

38 - Križ na bregu;

39 - "Osrednji križ" na pokopališču.

Vsa znamenja v župniji so svetoletni jubilej 2000 pričakala obnovljena, da bi "mimoidočim" bila svež pokazatelj smeri v ŽIVLJENJE, tudi v novem tisočletju.

Bog povrni s časnimi in večnimi darovi vsem, ki zanje skrbijo.

Štefan Trajbarič

V hudih časih dokažeš, koliko zares veljaš

Bilo je prve dni leta tisočdevetstopeninštiridesetega. Zima je bila huda in nametlo je dobrega pol metra snega. Nežna belina je še povečala mehko pokrajino in nekako udušila hude in hrupne stvari, ki so se dogajale v tistih časih. Le zamolklo bobnenje topov iz severovzhodne madžarske smeri in občasne jate letal, ki so dnevno letale v isto smer, so kvarile navidezni mir pokrajine.

Po osamljeni, a shojeni vaški poti je koracal desetletni fantek. Velik, doma spleten cekar, ki ga je držal v desni roki, ga je kar nekoliko zanašal na eno stran. Breme zanj očitno ni bilo lahko, saj ga je večkrat poprijemal z obema rokama.

Na koncu vaške poti je zavil v desno, na državno cesto, kjer je bil sneg bolje odmetan in se je zato lažje hodilo. Strmel je v belino predse in razmišljal o tem, kaj vse so mu doma naročili, da mora storiti in česa - tako so mu zabičali - ne sme. Tako zaverovan v svoje misli je spregledal, da se mu izza bližnjega ovinka bližata dve temni postavi. Zdrznil se je šele, ko sta madžarski besedi "Hová mesz?" (kam greš) rezko presekali zasanjano tišino. "Hegyre!" (v hrib, v gorice) je odvrnil še kar hitro in razmeroma korajžno. Madžarščina mu ni delala težav, saj je imel za sabo že štiri leta osnovne šole, v kateri je sicer dobrodušna učiteljica Katica - doma je bila nekje iz osrednje Madžarske - poskrbel, da se njej ni bilo potrebno učiti "nemogoče prekmurščine", kot je rada dejala, ampak so se otroci kar hitro priučili njenega materinega jezika.

Mrka žandarja, s puškama na ramah in zloveščima perjanicama za klobukoma, je fantičev korajžni odgovor očitno nekoliko presenetil, saj sta mu potem, ko je na dodatno vprašanje obrazložil, da gre v gorice po vino, ker oče nima časa, dovolila, da nadaljuje pot. Da pobič govori resnico, sta dokazovali tudi grli dveh slatinskih steklenk, ki sta štrleli iz cekra.

Na srečo žandarjev ni zanimalo kaj se nahaja v razmeroma širokem, z izvezeno krpo pokritem prostoru med obema steklenkama.

"Viszont látásra!" (na svidenje) je pozdravil in jo hitro ucvrl naprej. Še preden je pot zavila na levo, v vinorodni hrib z lepim imenom Gaj, se je še enkrat ozrl nazaj v strahu, če se nista žandarja morda kaj premislila. Vse je izgledalo spet mirno; uniformiranca sta očitno zavila v vas, zato se je lahko nekoliko mirneje posvetil pravkar doživetemu pripetljaju. "Dobro, da nas je učiteljica Katica stalno navajala na korajžen nastop. Nikoli se ji ni zdelo dovolj odločno, ko sem za državni praznik moral recitirati Petočijevo: Talpra, Magyar! (Na noge, Madžar!)" je razmišljal naš junak, ko je gazil navkreber po slabo shojeni poti. "Očitno jih v teh časih bolj malo hodi 'gorican' " je mrmral, ko se mu je do kolen vgrezalo v visok sneg. 'Gorican' se je po domače zmerom reklo, če si šel v gorice, običajno po vino, ki so ga hranili v tankajšnjih kletih. Zlasti starejši očanci so to radi počeli; nekateri tudi vsak dan.

Do stričeve kleti ni srečal žive duše, zato je preostanek poti opravił kakor mu je bilo naročeno. Nekoliko je otresel s snegom preobtežene čevlje in trikrat rahlo potrkal na vrata, ki so vodila v vinsko klet. Ker se ni ničesar premaknilo, je trkanje čez čas ponovil. "Hvala Bogu!" je pomislil, ko je zaslišal, da je v notranjosti zacvilil klin na lestvi, po kateri se je očitno nekdo spuščal s podstrehe. Kar hitreje mu je začelo biti srce,

Slikoviti filovski Gaj je dajal med vojno zatočišče tudi vojnim ubežnikom

ko so se vrata narahlo odprla. Kot so mu doma ukazali, je cekar hitro porinil skozi zevajočo odprtino, ne da bi kogarkoli videl in ne da bi izustil eno samo besedo. Za hipec je ugledal le blede moško roko, ki je prevzela cekar in ki se je za trenutek dotaknila tudi njegove ročice. Kratek stik obeh okončin mu je pognal kar mravljince po hrbtu in mu v tistem trenutku pomenil več, kot če bi nevem koliko časa zrl v obraz strica Ivana, ki se je že več mesecev skrival pred zasedbenimi oblastmi in s katerim sta se očitno pravkar na nevsakdanji način srečala.

Nazaj grede je šlo potem vse gladko. Čez čas so se vrata spet rahlo odprla in na pragu se je znašel cekar s polnima steklenkama vina. Le sredina je bila tokrat nekoliko usločena, saj tam ni bilo več posode iz domače lončevine, polne "bujte repe", s katerim so domači želeli stricu pričarati vsaj delček domačih kolin. Fantič je tovor, ki je bil zdaj celo nekoliko težji kot sem grede, pograbil z obema rokama in jo zaobrnil nazaj proti vasi. Srečanja z žandarji domačim sploh ni omenil.

Poznavalci takratnih razmer v rodni Filovcih bi v fantiču, o katerem je bilo doslej govora, verjetno že prepoznali pisca teh vrstic. Obetajoč začetek obiskovanja prvega (nižjega) razreda soboške gimnazije se je takrat že neslavno končal, ker so bližajoče se vojne razmere preprečile nadaljevanje pravkar začetega pouka, meni pa omogočile, da sem se po nekaj mesecih brezdušnega podnajemništva v skromni dijaški sobici, v kateri smo se drenjali kar štirje vrstniki, vrnil iz Sobote nazaj v toplo okrilje domače družine.

Razmere so bile takrat res klavne. Vsakemu slepcu je bilo že jasno, da sile Osi izgubljajo vojno, zato so se tudi madžarski zasedbeni oblasti vse bolj majala tla pod nogami. Močno se je zaostriло zlasti sredi oktobra 1944, ko so v Budimpešti odslovili nekoliko umirjenejšega admiralja Horthyja in ko je vse uzde vladanja na čedalje bolj potapljajoči se državni barki prevzel skrajnež Szalasy s svojimi puščičarji ("nyilas").

Na zunaj se je sprememba oblasti kazala navidez le v manjših spremembah, kakršen je bil n.pr. način pozdravljanja: namesto z dotedanjim običajnim salutiranjem so morale vse uradne osebe, pa tudi dijaki, odslej pozdravljati s fašističnim dvigom desnice. Dejansko pa je prišlo do močnega povečanja nasilja v najrazličnejših oblikah. Najodmevnejše so bile številne aretacije različnih, za novo oblast sumljivih ljudi.

Soboška židovska sinagoga na Lendavski cesti jim je pri tem služila kot neko prehodno zbirališče zapornikov, odkoder so jih nato pošiljali v razna koncentracijska taborišča. Med njimi se je znašel tudi znan slikar Karel Jakob, takrat priljubljen profesor risanja na soboški gimnaziji. Dijaki smo ga imeli radi iz dveh razlogov: bil je blaga, dobrotljiva duša, pravo nasprotje nekaterih, od vojnih razmer obsedenih zadrtežev; poleg tega je bil eden izmed redkih domačinov, ki so smeli ostati na gimnaziji in s katerim si se lahko pomenil tudi kaj po domače. Žalostno nam je mahal skozi visoka okna sinagoge, kjer so ga, skupaj z

drugimi zaporniki, zadrževali več dni in kamor smo ga hodili pozdravljat.

Med pravkar omenjenimi zadreži je posebej izstopal profesor telovadbe, zagrižen pristaš novega režima, ki je hodil v službo kar v paradni oficirski uniformi in nas, mulce, z ohišjem dolge zavite sablje tolkel po nogah, če nismo dovolj hitro splezali po zlizani telovadniški vrvi in na ta način ušli iz njegovega dosega; zelo rad je delil tudi zaušnice tistim, ki niso dovolj strumno in disciplinirano korakali v stroju na vsakodnevne proste vaje po drugi šolski uri.

Strah in trepet je bila tudi stroga profesorica latinščine, ki smo jo imeli takrat vsak dan in ki nam je s svojo nerazumno strogostjo uspela v kratkem času priskutiti sicer zanimiv in bogat jezik. Prišlo je že tako daleč, da smo pred njeno uro dostikrat po tihem molili, da bi se oglasila grajska sirena, ki je oznanjala zračni preplah in nas vsaj tistega dne rešila nepriljubljene profesorice.

Prihod Salasyja na oblast je zapečatil tudi usodo madžarskih Židov. Novi oblastniki so bili slepi privrženci Hitlerjevega režima, zato ni čudno, da se je v Budimpešti pojavil tudi zloglasni Adolf Eichmann, ki je v Nemčiji do takrat že "rešil" tki. židovsko vprašanje. Njegov prihod je bil očiten: kmalu so tudi na Madžarskem "odpeljali", kot smo takrat govorili, vse Žide; ogromno večino žal za vedno. Sam se dobro spominjam dveh primerov:

V sosednji Bogojini sta takrat živeli dve trgovki, prijazni ženski, že postarana mati s hčerko - "Foglinovi" smo jima rekli po domače - dokler sosedje nekega jesenskega jutra niso odkrili, da ju je skrivnostno pobrala noč. Ljudje so o njuni usodi napletali marsikaj, vendar ju videl ni nihče nikoli več. Del njunega premoženja so hinavsko razdelili med ljudi. Tako se je tudi pri nas doma znašla majhna izvezena krpa, kakršne so obešali na zid nad štedilnikom ali v spalnici, za katero pa bi bilo bolje, da je ne bi bilo. Kot, da je okrvavljena, nas je zmeraj spominjala na nesrečno usodo njenih lastnic!

Drugi primer se je zgodil v prvem razredu gimnazije, ki sem jo začel obiskovati septembra 1944. Dijaki in dijakinje, 10-11-letna otročad, smo se komaj za silo spoznali, ko sta nekega dne med poukom nasilno vdrla v razred dva osorna policista in po imenu poklicala enega izmed nas. Boječe se je dvignila majhna postava črnolasega dečka, ki je sedel bolj spredaj in za katerega do takrat niti nismo vsi vedeli, da je židovskega rodu. "Pojdi z nami!" je zarohnel eden izmed obeh neprijaznih prišlekov in prestrašen deček se je obotavljajoče napotil k njima. Nikoli ne bom pozabil žalostnega pogleda tega nesrečnega sošolca, ko se je še zadnjič ozrl po razredu in že naslednji trenutek za vedno izginil za pustimi šolskimi vrati.

Ko sem se veliko let kasneje s skupino študentov znašel v poljskem Oswiencimu (nekdanjem nemškem Auschwitzu) in nam je v eni izmed preostalih plinskih celic zagnan vodič razlagal kako so Nemci svo-

ječasno stotisoče interniranih židovskih žensk in otrok naravnost z vlaka pošiljali v te navidezne kopalnice in jim namesto vode skozi prhe pošiljali smrtonosni plin, so se vame zazrle spet prestrašene oči nesrečnega sošolca, ki pa tokrat niso bile le žalostne, ampak tudi obtožujoče.

Zelo se je zaostril tudi odnos do raznih vojnih ubežnikov, ki jih je bilo takrat veliko. Vojno izgublajoča Horthyjeva oblast očitno stvari ni imela več pod popolnim nadzorom, kar je številnim vojaškim in delovnim obveznikom omogočilo, da so se tem neprijetnim in življenjsko nevarnim dolžnostim tako ali drugače izmaknili in se poskrili doma ali v okolici domačih krajev. Samo v naši vasi je bilo na prelomu leta 1944/45 kar 40-60 takih fantov in mož. Organiziranemu odporniškemu gibanju, ki je z ustanovitvijo Prekmurske partizanske čete takrat v naših krajih ponovno oživljalo, se je pridružil le redkokdo. Večina je imela že vsega dovolj in si je želela na nek način rešiti le življenje.

Ker so najbolj zagriženi hitlerjevci, skupaj s svojimi novopečenimi zavezniki, takrat še upali, da lahko vojno srečo morda še kako obrnejo v svojo smer, so začeli z vso močjo preganjati tudi vojne ubežnike. Ukrepi proti njim so bili drastično zaostreni: če so katerega ujeli, so ga lahko na mestu ustrelili. Vse to se je začelo kmalu z vso ostrino odražati tudi v naši krajih. Žandarji, glavni izvrševalci omenjenih ostrih ukrepov, so se skoraj dnevno pojavljali po vaseh in opravljali razne preiskave;

V tej kleti se je skrival stric Ivan

včasih so vasi tudi povsem obkolili in se lotili obsežnejših akcij. Uspeha sicer niso imeli veliko, vendar so posamezni tragični primeri odmevali zelo svarilno. Pri nas se je največ govorilo o dogodku, ki se je pripetil v Turnišču, ko so žandarji zalotili doma družinskega očeta in ga pred očmi družine na domačem dvorišču ustrelili. Enaka usoda je tam doletela tudi skupino Romov.

In zdaj se lahko povrnemo na začetek tega zapisa ter skozi pravkar opisane okoliščine razmotrimo dogodek, ki sem ga doživel, ko sem se na poti v filovski Gaj nepredvideno srečal tudi z žandarjema. Kot otrok se prave nevarnosti tega srečanja takrat gotovo nisem zavedal. Šele veliko kasneje, ko mi je ta dogodek često prihajal na um, me je obhajala groza ob spoznanju kaj vse bi se lahko zgodilo, če bi žandarja zaduhala "bujto repo" v mojem cekarju in me prisilila, da jima izdam pravi namen moje-ga obiska. "Najbrž sta bila oba prehlajena, ali pa sneg vpija tudi vonjave" sem kasneje velikokrat pomodroval, ko smo se pogovarjali o tem nevarnem dogodku. Hvala Bogu, da se je vse izteklo tako, kot se je, sicer bi se turniška tragedija lahko v mnogokratniku ponovila tudi pri nas!

Ob spominih na hude preizkušnje, ki so jih naši ljudje doživljali v časih pred dobro polovico stoletja, najde človek prijetno zadoščenje ob spoznanju, da so ljudje takrat znali držati skupaj in da so morebitne nesporazume in razprtije vsaj začasno porinili na stran. Znano je bilo, da se vsi, ki so takrat imeli ubežnike ali so zanje vedeli, niso med seboj razumeli in da je med njimi marsikdaj prihajalo tudi do resnih nesoglasij, vendar to še ni pomenilo, da ne bi vsakdo po svojih močeh pomagal, da je po prihodu žandarjev k prvi hiši že v nekaj minutah bila o tem skrivoma obveščena vsa vas. In to brez telefonov, avtomobilov in drugih pripomočkov današnje tehnike! Med ljudmi pri nas takrat ni bilo izdajalcev, zaradi česar so ostali številni poskusi žandarjev in vojakov, da ubežnike odkrijejo, neuspešni. Preizkus znane modrosti o tem, da človeku v dobrih časih ni težko biti dober in da šele v hudih časih dokažeš koliko zares veljaš, so naši ljudje takrat res dobro opravili!

Jože Zadravec

Sredi zemlje stojim, srce in misel ljudi

Bog naj sodi, kaj gre v klasje!

Saj imamo, hvala Bogu, cerkve, cerkvice, kapele, križe, votivna in še mnoga druga nabožna znamenja, te molčeče, a tako zgovorne sopotnike, ki še tako nevednemu oznanjajo, da je na slovenskih tleh udomačena Cerkev. Saj imamo še vidnejša znamenja. To so občestva verujočih, ki se ob nedeljah in praznikih zbirajo v teh prijaznih, novih in starodavnih šotorih. Imamo tudi svoje škofe in duhovnike, redovnice in redovnike, te plamenice potujoče Cerkve. Na tem milostnem svodu utripajo zvezde praznovanja, ene z večjim, druge z manjšim leskom dogajanja, vse pa dobrohotno nagovarjajo slednjega človeka na njegovem popotovanju skozi čas in prostor.

Rim - šest dni svetovna prestolnica mladosti

•
Petnajsti svetovni dan katoliške mladine iz vsega sveta je bil sredi avgusta. Udeležilo se ga je nad dva milijonov mladih iz 159 držav, med njimi je bilo tudi 1000 iz Slovenije. Že prvi dan, to je na praznik Marijinega vnebovzetja, je na Trgu sv. Petra papež Janez Pavel II. pozdravil nad 500.000-glavo množico mladih. V naslednjih dnevih so bile kateheze na 400 krajih v 70 jezikih.

Svetoletno srečanje mladih je spremljalo nad 2000 časnikarjev, fotoreporterjev in televizijskih snemalcev. Sklepno hogoslužje je bilo 20. avgusta dopoldne; z odra (š-150 m, v-8 m) z daritvenim oltarjem je s papežem Janezom Pavlom II. somaševalo 650 škofov in kardinalov.

S slovesno večerno mašo v ljubljanski stolnici so se, v četrtek, 18. maja, slovenski škofje spomnili 80. rojstnega dneva papeža Janeza Pavla II. Nobenega od njegovih 263 predhodnikov na sedežu sv. Petra v Rimu ni neposredno videlo toliko ljudi kot njega, saj je do tega svojega rojstnega dneva obiskal 92 držav po svetu, med približno 900 splošninimi avdiencami v Vatikanu pa se je srečal s 14 milijoni ljudi ter jih nagovoril po možnosti v njihovem jeziku.

"Pogum, vse ljudstvo dežele!"

Cerkev na Slovenskem je v svetem letu 2000 dobila tri pomožne škofove. Papež Janez Pavel II. jih je imenoval 13. maja, na god Fatimske Božje Matere.

Dr. Anton Stres, pomožni škof v Mariboru, je škofovsko posvečenje prejel 24. junija, na praznik sv. Janeza Krstnika, na večer pred praznikom slovenske državnosti. Za škofovsko geslo si je izbral besede: Vse delam zaradi evangelija. Dr. Jurij Bizjak, pomožni škof v Kopru, je prejel škofovsko posvečenje 5. julija, na praznik slovanskih hlagovestnikov sv. Cirila in Metoda. Za škofovsko geslo si je izbral svetopisemske besede: Pogum, vse ljudstvo dežele! Mons. Andrej Glavan, pomožni škof v Ljubljani, je škofovsko posvečenje prejel v stolni cerkvi 12. junija, na binkoštni ponedeljek. Za škofovsko geslo si je izbral evangelijske besede: Karkoli vam reče, storite.

Na praznik Gospodovega oznanjenja, 25. marca, je papež Janez Pavel II. salezijanskega duhovnika mag. Stanislava Hočevarja za beograjskega nadškofa pomočnika. Mons. Stanislava Hočevarja je na praznik Marije Pomočnice, 24. maja, v Marijini cerkvi na Rakovniku v Ljubljani v škofa posvetil apostolski nuncij nadškof Edmondo Farhat. Soposvečevalca sta bila nadškofa dr. Franc Rode (Ljubljana) in dr. Franc Perko (Beograd).

Na petrovo, 29. junija, so slovenski škofje ordinariji posvetili v mašnike 25 diakonov (Ljubljana 9, Maribor 3, Koper 4, redovniki 9) v svojih stolnih cerkvah v Ljubljani in Mariboru ter v romarski baziliki Marijinega vnebovzvetja na Sveti gori.

V prostorih Doma sv. Jožefa v Celju je 27. julija zasedala Slovenska škofovska konferenca, ki v novi postavi šteje devet škofov. Med njimi je bil tudi tajnik sinode Cerkve na Slovenskem prof. dr. Ivan Štuhec. Zbrane škofo je seznanil s pripravami na drugo sinodalno zasedanje (november 2000). Škofje so govorili tudi o duhovni oskrbi slovenskih vojakov in zapornikov.

Prva vidnejša oblika uresničevanja sklepov sinode Cerkve na Slovenskem je bil prvi krščanski festival v Stični, v soboto, 23. junija. Festival je pripravil Svet katoliških laikov, udeležilo pa se ga je nad 800 mladine in odraslih. Geslo srečanja je bilo: Tukaj sem, pošlji mene! Na različne načine so udeleženci festivala poskušali kritično presoditi sedanjí položaj katoliških laikov v Cerkvi in družbi na Slovenskem.

Za veliki šmaren 2000 se je v osrednjih Marijinih svetiščih (Brezje, Sveta gora, Ptujška Gora) zbralo tisoče romarjev - prav tako v mnogih drugih božjepotnih in svetoletnih cerkvah: ob vnovični posvetitvi Božji Materi Mariji so romarji prejeli svetoletni odpustek.

Na Svetih Višarjah je bilo ob prazniku Jezusove spremenitve na gori, 6. avgusta, tradicionalno srečanje treh Slovenij: domovine, zamejstva in zdomstva. Na čelu dvanajstih somašnikov je bil koprski pomožni škof dr. Jurij Bizjak. Pred tem pa je na prostem ob cerkvi imel predavanje pravnik Anton Drobnič o liku svetniškega škofa dr. Gregorija Rožmana. Tudi na to srečanje na meji treh narodov - Slovencev, Nemcev in Italijanov - je prišla večja skupina Prekmurcev.

Diplomati, akreditirani v RS, so bili v nedeljo, 15. januarja, gostje nadškofa in metropolita ljubljanskega dr. Franca Rodeta. Udeležili so se najprej nadškofove maše v stolni cerkvi, zatem jih je nadškof Rode povabil v slavnostno dvorano svojega nadškofijskega doma.

Srečevati se, pomeni biti več

Stična mladih 2000" ali 19. tradicionalno srečanje slovenske verne mladine je bilo 16. septembra. Pred mašo, ki jo je vodil ljubljanski nadškof dr. Franc Rode, pridigal pa mariborski pomožni škof dr. Tone Štres, so na odru nastopili "laizejski" pevci, člani Društva katoliško gledališče, dijaki in dijakinje iz Želimelj, Mladinski ceh ter Škofijska gimnazija A. M. Slomšek iz Maribora. Zbrane mlade je nagovoril tudi francoski boksar Tim Guenard, ki je izdal knjigo Močnejši od sovraštva.

Svetoletno srečanje slovenskih redovnic in redovnikov je bilo v sredo, 13. septembra, v svetogorski baziliki pri Novi Gorici. Tradicionalni redovniški dan, 26. po vrsti, se je začel ob vznožju Svete gore s križevim potom. Po poldrugourni pobožnosti na prostem je bilo evharistično slavlje, ki so ga ob 60 duhovnikih vodili trije slovenski škofje (mons. Metod Pirih, dr. Jožef Smej in mons. Andrej Glavan). Srečanja se je udeležilo okrog 600 redovnic in redovnikov.

Popoldan cvetne nedelje 2000 se je od frančiškanske cerkve pri Tromostovju po mestnih ulicah k sv. Jožefu vila dolga procesija ljudi na čelu z duhovniki in pomožnim škofom mons. Alojzjem Uranom. To je bil "ljubljski misijon po misijonu". V cerkvi sv. Jožefa so se zbrali člani novih župnijskih pastoralnih svetov; nagovoril jih je ter blagoslovil nadškof dr. Franc Rode.

Sodelavci mariborske Škofijske Karitas - ter dekanijskih in župnijskih - so se v soboto, 1. aprila, zbrali najprej v stolni cerkvi sv. Janeza Krstnika; skupaj s škofom dr. Francem Krambergerjem so se Bogu zahvalili za deset let delovanja, zatem pa so srečanje nadaljevali z okroglo mizo ter plenumom v Škofijski avli. Škofijska Karitas Maribor je v letu 1999 razdelila ljudem v stiski pomoči v skupni vrednosti okrog 60 milijonov tolarje.

Jubilejni - trideseti - Katehetski teden 2000 je bil v zamenju "kateheze v službi sprave". To je bila hkrati 40. obletnica Slovenskega katehetskega sveta. Bil je na Mirenskem gradu, pri sv. Jožefu v Celju in v Murski Soboti. Na Mirenskem gradu je bil prvi večer posvečen 200. obletnici rojstva pesnika Franceta Prešerna ter njegovega sodobnika blaženega Atona Martina Slomška. O obeh je udeležencem katehetskega tedna govoril tržaški pisatelj akademik Alojz Rebula.

Oratoriji, ki jih v počitniških mesecih vsako leto prirejajo salezijanski bogoslovci z mladimi animatorji, so privabili več tisoč otrok v blizu 50 župnijah Cerkve na Slovenskem, tudi v nekaj krajih v Prekmurju. Otroci so letos lahko spoznavali zgodbe iz življenja blažene Laure Vikunje iz Južne Amerike. Veliko se jih je zbiralo v Beltincih in Odrancih; vsak dan je zaznamovala druga vodilna misel: ljubezen, prijateljstvo, praznovanje, odpoved, pogovor z Jezusom.

Konec julija je don Pierino Gelmini odprl dve terapevtski skupnosti, v Vremah na Primorskem ter na Razborju nad Sevnico. Te skupnosti don Pierino imenuje "šole življenja", zatrjuje namreč, da ljudi, ki so odvisni od drog in drugih mamil, ni mogoče zdraviti drugače kot z vzgojo za življenje ter vero v Boga in človeka. V Sloveniji je že več takih skupnosti, v njih je iskalo pomoči že nad 600 Slovencev in Slovenk.

Kultura je rasti iz korenin duha

Na predstavitvi knjige Marka Rupnika v Mariboru. Od 65 predlaganih za Prešernove nagrade 2000 je bilo le 8 nagrajenih. Med Prešernovimi nagrajenci je bil tudi jezuitski pater Murko Rupnik, ki je poslikal papeževo kapelo Redemptoris mater v Vatikanu.

Ob veliki še večja nagrada - za Prešernovega nagrajenca 2000 p. Marka Rupnika: izid ilustrirane monografije o papeževi kapeli Redemptoris Mater: Monografija ima naslov, ki se v slovenščini glasi: Kapela Odrešenikove Matere papeža Janeza Pavla II. (297 strani). Množico odličnih fotografij spremljajo besedila raznih avtorjev.

Na informativnih dnevih, februarja 2000, je Škofijsko klasično gimnazijo Ljubljana Šentvid obiskalo 760 mladih s svojimi starši (prostih mest za vpis v šolsko leto 2000/01 je 150 prostih mest), Škofijsko gimnazijo Antona M. Slomška v Mariboru 300, (prostih mest 120), Škofijsko gimnazijo v Vipavi 70 (prostih mest 60), Gimnazijo Želimlje 100 (prostih mest 50). Na treh katoliških gimnazijah je junija maturo opravljalo 220 četrtošolcev, uspešno jo je opravilo 215 kandidatov, maturitetna spričevala s pohvalo je prejelo 17 zlatih maturantov.

Velikonedeljsku svetoletna pripoved 2000 je imela naslov: Jezusovo življenje. Sedem poletnih večerov je 110 igralcev ter 20 tehnikov in pomočnikov v ozadju, povezanih v Kulturno društvo Simon Gregorčič iz Velike Nedelje s svojim gledališkim spektaklom Jezusovo življenje privabilo nad 3000 poslušalcev.

Pasijonske igre v mnogih krajih Slovenije so postale sestavni del vsakoletnih priprav na praznovanje velike noči. Osrednje so bile v Škofji Loki, v Laškem, v Mirni na Dolenjskem. Svetoletni pasijon 2000 je sklenila RTV Slovenija - na velikonočni ponedeljek je predvajala opero Grški pasijon, ki ga je po Kazantzakisovem romanu Znova krizani Kristus uglasbil Bohuslav Martinu. Opera je nastajala dve leti - v Parizu, New Yorku, Rimu in Zurichu.

V času Trstenjakovih dnevov konec januarja 2000 je mariborski škof dr. Franc Kramberger v Gornji Radgoni blagoslovil Dom dr. Antona Trstenjak ter njegov doprtni kip.

Med slovesnim bogoslužjem v Marijini baziliki na Brezjah so slovenski škofje ordinariji treh slovenskih škofij v navzočnosti pomožnih škofov, petdesetih somašnikov in množice romarjev podpisali pergamentno listino ter z žigom Slovenske škofovske konference potrdili, da je poslej bazilika Marije Pomagaj na Brezjah slovensko narodno svetišče.

Tradicionalno srečanje misijonarjev in njihovih sodelavcev v domovini je bilo 1. in 2. avgusta v Stični. Med njimi je bilo trinajst misijonarjev in misijonark, ki delujejo v Afriki (Zambija, Ruanda, Madagaskar, Kongo, Papua Nova Gvineja, Slonokoščena obala), Aziji (Indija, Kirgizija) in Južni Ameriki (Paragvaj). Z njimi je bil tudi ljubljanski pomožni škof mons. Alojz Uran, ki je pri Slovenski škofovski konferenci odgovoren za Slovence po svetu.

V krog kulturnega polemne dogajanja v Sloveniji so se trdno uvrstili Košičevi tedni v Bogojni, v kraju, ki hrani zgodovinski spomin o znamenitih ljudeh Slovenske krajine. Letos je bil uspešen Košičev teden XII. Začel se je v petek, 25. avgusta, sklenil pa v nedeljo, 10. septembra. V četrtek zvečer, 31. avgusta, sta goste predvsem navdušila pesnik Tone Kuntner (njegova mati je po rodu iz Turnišča) in pisatelj slovite slovenske sage Lipa zelenela je Bogdan Novak, sin prof. dr. Vilka Novaka, ki je svoje otroštvo preživel pod streho bogojanskega župnijskega doma. V literarnem večeru sta hvaležnim poslušalcem odstirala vpogled v svoja umetniška ustvarjanja.

Jubilejni XXXV. Študijski dnevi ali Draga 2000 v parku Finžgarjevega doma na Opčinah pri Trstu. "Draga" mladih se je začela v petek, 1. septembra, okrogla miza je bila na temo: Kakšno šolo želi in potrebuje slovenska manjšina.

Cerkev Marije, Kraljice miru na Kureščku nad Igom pri Ljubljani je postala najbolj odmeven svetilnik miru in sprave. Ob letnem praznovanju Marije Kraljice miru, v nedeljo, 27. avgusta, se je pri njej zbralo okrog 5000 romarjev, največ z Dolenjske, mnogi pa so prišli tudi iz Prekmurja.

Na večer, 23. avgusta, ob koncu dvanajstletnega popotovanja v Rim, k papežu Janezu Pavlu II., se je 37 duhovnikov/parohov Srbske pravoslavne Cerkve ustavilo tudi v Ljubljani. V Zavodu sv. Frančiška Saleškega v Žehmljem jih je sprejel nadškof in metropolit ljubljanski dr. Franc Rode. Štiri dni bivanja v Rimu je bil njihov sopotnik in voditelj beograjski nadškof koadjutor mons. Stanislav Hočevar. Na obisku pri papežu je bil tudi škof eparhije Šabac-Vuljevo presvetli Lavrencij Trifunović.

Iz domačij ljudskih pevcev. Po vsej Sloveniji se oživlja ljudska pesem, ki so jo morebiti stoletja peli naši preprosti ljudje in se je v naše dni ohranila. Dvorano kulturnega doma v Odrancih so v nedeljo, 16. julija, napolnili ljubitelji starih slovenskih ljudskih pesmi. Zapeli so 18 koledniških pesmi, skupine pevk in pevcev pa so prišli iz raznih krajev Slovenije (Dobropolje, Rogatec, Lipovci, Odranci) in iz Porahja.

Dragoceni drobeci edinosti

Srečanje treh dežel - že več kot dvajset let jih menjaje pripravljajo sosednje škofije v Celovcu, Vidnu in Ljubljani. V Krki na Koroškem se je v soboto, 1. julija, udeležilo blizu 4000 vernikov, med njimi 70 duhovnikov in sedem škofov.

V nedeljo, 16. julija, je bilo pri župnijski cerkvi v Apačah ekumensko srečanje mladih, na katerem se je zbralo blizu 200 mladih katoličanov in evangeličanov. Temo "z evangelijem v tretje tisočletje" je za 26. ekumensko srečanje napovedal prelat dr. Stanko Janežič.

Izseljensko društvo Slovenija v svetu je v soboto, 17. junija, v Zavodu sv. Stanislava Ljubljana Šentvid, pripravilo VII. Tabor Slovencev po svetu. Za okroglo mizo so bili predstavniki izseljencev različnih poklicev in iz različnih dežel po svetu; med njimi sta spregovorila o perečih vprašanjih slovenskega izseljenca po svetu duhovnika mons. Janez Pucelj (predsednik Zveze slovenskih izseljenskih duhovnikov v Evropi) ter voditelj katoliške misije v Nici mag. David Tuljat.

Pripadniki madžarske narodne manjšine v Prekmurju so ob 1000. obletnici madžarske državnosti ob župnijski cerkvi sv. Katarine Aleksandrijske v Lendavi postavili kip svetega kralja Štefana I. V petek, 18. avgusta, je kip blagoslovil mariborski pomožni škof dr. Jožef Smej.

*Zelo odmevno knjigo kanonika Ivana Jeriča *Moji spomini* (izdal jo je Zavod sv. Miklavža v Murški Soboti) sta konec aprila tudi v Ljubljani predstavila župnik v Stranicaх Alojz Benkovič in urednik kulturnih oddaj pri RTV Slovenija Peter Kuhar. Hkrati z njo je bila predstavljena tudi zbirka skladb za mladino z naslovom *Kdo dal mi bo roko*, opus skladatelja Naceta Duha. Kulturni program je s svojim pevskih zborom iz Cerknice oblikoval skladatelj, rojak iz Melince, Nace Duh.*

Ob 200. obletnici rojstva, prvi obletnici razglasitve za blaženega in 100. obletnici prvega velikega shoda v čast A. M. Slomška na Slomu, je bilo v nedeljo, 24. septembra, v župnijski cerkvi sv. Martina na Ponikvi besedno bogoslužje, na Slomu - na pragu Slomškove domačije - pa maša in kulturna prireditev z vodilno mislijo: Slomške, učitelj za vse čase! Z mariborskima škofoma dr. Francem Krambergerjem in dr. Antonom Stresom je somaševalo 120 duhovnikov. Kulturno prireditev so sooblikovali dijaki Škofijske gimnazije Antona Martina Slomška iz Maribora, pihalna godba iz Šentjurja, dramski igralec Gregor Čušin ter združeni pevski zbori dekanije Šmarje pri Jelšah. Slavnostni govornik je bil pisatelj Zorko Simčič, med mašo pa je zbrano ljudstvo nagovoril pomožni škof dr. Stres.

Jože Gerič

Pogosto se zalotim

*Pogosto se zalotim
s solzo v očeh,
a bolečino spretno
skrijem v nasmeh.*

*Pogosto nihče ne izve,
kar v srcu skrito je,
koliko bojev
znotraj se poraja,
a nazven neznano
vse ostaja.*

*Globine svoje
vsak pozna,
le včasih kak utrinek
v solzi se izda.*

Franc Tement

Vprašanje slovenskega izseljenstva

Izseljenstvo ni pojav šele novejšega časa, saj nas o njem seznanja že Stara zaveza. Takole beremo na začetku Stare zaveze: "Zgodovina Izraela se je začela z zgodovino ABRAHAMA, to je približno 8000 let pred Jezusovim rojstvom. Odkar je Bog sklenil zavezo z Noetom, so ljudje zapuščali vero in častili poganske bogove. Zato je Bog poklical človeka z imenom Abram, naj zapusti svojo deželo in se odpravi v novo.

Bog je Abramom obljubil deželo, posebej pripravljeno zanj in za njegove potomce. Čeprav je bil Abram brez otrok in že star, mu je Bog obljubil tudi: "Iz tebe bom naredil velik narod" (1 Mz 11,2). To je bila Božja zaveza in za njeno potrditev je Bog Abramom spremenil ime v ABRAHAM (Abram pomeni: "Oče je vzvišen", Abraham pa "oče mnogih"). Abraham je postal praočak Izraelcev. In zanimivo: Abraham postane izseljenec po Božjem naročilu.

Gospod je rekel Abramom: "Pojdi iz svoje dežele, iz svoje rodbine in iz hiše svojega očeta v deželo, ki ti jo bom pokazal. Iz tebe bom naredil velik narod, blagoslovil te bom in naredil tvoje ime veliko, da bo v blagoslov. Blagoslovil bom tiste, ki te bodo blagoslavljali in preklel tiste, ki te bodo preklinjali in v tebi bodo blagoslovljeni vsi narodi zemlje."

Na Božje povelje se je torej Abram z družino izselil iz Ura na

Kaldejskem; odšel je v Kanaan. Ko je v Kanaanu nastala lakota, je odpotoval v Egipt.

Če natančneje prebiramo Sveto pismo, naletimo na številne primere izseljenstva, preseljevanja, pobega pred nevarnostjo. Celo Sveta družina beži iz Nazareta in se do Herodove smrti naseli v Egiptu.

Vendar ni moj namen opisovati preseljevanje izvoljenega ljudstva, marveč se želim pomuditi ob tem vprašanju pri našem slovenskem narodu.

Kaj je izseljenstvo? Izseljenstvo je zapuščanje domovine zaradi stalne ali začasne izselitve v tujino. Ločimo dve fazi izseljevanja: fazo zapuščanja domovine in fazo prehoda in življenje v novi domovini. Vzroki izselitve so lahko ekonomski (iskanje boljšega zaslužba), politični (beg pred preganjanjem), osebni (ponovna združitev za družinskimi člani v tujini).

Slovensko ozemlje se glede na obseg in trajanje izseljenstva lahko šteje med izrazitejša tovrstna območja v Evropi. Zunaj mej slovesnega etničnega ozemlja živi več kot 350.000 izseljencev in njihovih potomcev po ocenah skupaj z zdomci pa okoli 500.000, oziroma nad 20 odstotkov vseh Slovencev. Vele mesto Cleveland je med največjimi slovenskimi mesti. Začetke preseljevanja s slovenskega ozemlja postavljajo v obdobje protireformacije, oziroma katoliške obnove, ko so se morali izseliti tisti, ki so vztrajali v protestantski veri. Ti so največ odhajali v nemške dežele, pa tudi v Skandinavijo in Severno Ameriko. Iz ostalih delov Slovenije so se predvsem sezonsko izseljevali agrarni delavci, drvarji itd.

V prvem delu množičnega izseljevanja se je od osemdesetih let do

Slovenski izseljenciv Torontu, Kanada

I. svetovne vojne izselilo iz slovenskega ozemlja, v glavnem iz Dolenjske, Bele Krajine, Primorske, Prekmurja in Notranjske, 300.000 Slovencev, kar je tretjina naravnega prirastka na Slovenskem. Izselsjevanje s slovenskega ozemlja se je še nadaljevalo po prvi svetovni vojni. Odšli so večinoma v ZDA, manj v Brazilijo, Vestfalijo, Egipt in Nizozemsko. Vzroki tega vala izselsjevanja so bili neugodna ekonomska in socialno-gospodarska struktura, pomanjkanje delovnih mest v industriji. Izselsjevanje se je po prvi svetovni vojni nadaljevalo, vendar se je premaknilo na evropske dežele: Francija, Nemčija, Nizozemska, Belgija, Avstrija, nekaj tudi v Kanado. Vzroki izselsjevanja so bili še vedno ekonomski.

Ob koncu druge svetovne vojne so za množično izselsjevanje značilni politični motivi: 12.617 razselsjenih oseb, političnih beguncev in izgnancev se je izselilo v glavnem v Argentino (5282), največje število je odšlo v ZDA, Avstralijo in zahodnoevropske dežele. V naslednji fazi so

Pobožnost križevega pota v Lemontu, ZDA

se zaradi zaprtih meja izselsjevali ekonomski izselsjenci - odhajali so ilegalno - v Avstrijo, Švico, ZRN in na Švedsko.

Novejši izselsjenski tok s slovenskega ozemlja predstavljajo praviloma vidni, znanstveni in kulturni delavci; selijo se pa v razvitejše države, zlasti v ZDA in Zahodno Evropo.

Slovenski izselsjenci so v vseh obdobjih vzdrževali stike z domovino prek izselsjenskih organizacij v matični domovini. Domovina je pošiljala izselsjencem knjige in skrbela za organizirane obiske izselsjenskih otrok.

Leta 1927 je bila ustanovljena zasebna Rafaelova družba v Ljubljani s podružnicama v Mariboru in Murski Soboti. Ta se je povežala s slovenskimi kolonijami v tujini, doma pa ustanavljala krajevne izseljenske organizacije, organizirala tečaje, predavanja, izseljeniške prireditve in spodbudila ustanovitev izseljenske zbornice. Stiki z izseljenci in domovino so se nadaljevali tudi po vojni. Sodelovanje se je kazalo v obliki pomoči, ki so jo izseljenci namenili kot pomoč porušeni domovini. Tesnejši stiki z domovino so narekovali 1951 ustanovitev Slovenske izseljenske matice kot društva. Njen prvi predsednik je bil Tone Seliškar.

Na območjih z večjimi izseljenskimi kolonijami so odprli konzulate in namestili učitelje za jezikovno in domoznansko vzgojo.

Tu je treba posebej poudariti, da so izredno mnogo dobrega za izseljence storili slovenski izseljenski duhovniki, ki so povsod sledili večjim izseljenskim skupinam. Izseljenci so se tudi najraje obračali v vseh zadevah na slovenske izseljenske duhovnike. Za izseljenske duhovnike skrbi posebna komisija pri nadškofijskem ordinariatu v Ljubljani.

Kjerkoli so med izseljenci navzoči tudi duhovniki, je življenje za izseljence mnogo lažje. Nanje se izseljenci obračajo v vseh pravnih zadevah, glede vzgoje otrok, kar se tiče premagovanja domotožja, ki je zlasti občutno v začetni fazi skoraj pri vseh izseljencih.

O Prekmurcih je vsakdo slišal vsaj nekaj različnih, tudi nasprotujočih si mnenj. Nekateri pravijo, da so prekmurški izseljenci mehke narave, da so dobri, delavni, veseli, da jih je povsod najti, predvsem pa, da so zelo pobožni, dokler ne zapustijo domačega okolja. Večina pa ostane vedno pobožna. Številni duhovni poklici so eden prvih dokazov, da Prekmurci razumejo globinska dogajanja. Čut za človeško dostojanstvo se vidno izostruje. Prekmurska gostoljubnost ni več zgolj krščanska krepost, ampak je že vzpostavljane stvarnih odnosov med posamezniki in narodi, kjer bo lahko vsak pokazal in razvil Božje in človeške darove in bodo tega tudi drugi veseli, ker bodo vsi bolj bogati. In koliko lepih lastnosti in vrednot vsak Slovenec in vsi skupaj nosimo v naši notranjosti! Potreben je čas, da jih do konca razvijemo, doživimo in se razveselimo.

Pesnik Oton Župančič je izseljenstvu posvetil tudi obsežnejšo pesnitev DUMA. V enem od stihov opisuje hrepenenje izseljencev po domovini. Tako pravi: "O rodni dom, o hiše očetove streha ti! Siromaku si grad in popotniku v dalji uteha ti"; in še: "Siv dan je prišel, razšli smo se vprek in v šir, kamor gnala je sila življenja in srca nemir"; --- "med nas je uskalo in nas razteple po sveti"... --- "tamkaj v Ameriki, tamkaj v Vestfaliji so nam izginili, več ne doseže jih naše oko"... in nekajkrat bremo stih: "Sveta si zemlja, in blagor mu, komur plodiš" -

Solza sočutja se ti nehote utrne!

Jože Zadravec

Nevidne niti

"Mama...pošlji mi besede,
ki grejejo poti
v tujini."

"Zahvaljujem se vam, dragi rojaki, ki ste ostali doma ter nam do naših dni ohranili Slovenijo - lepo, prijazno, našo, spomladi cve-točo, poleti dozorevajočo, jeseni kje kot mavrica neštetih barv. Ko boste vstopili v Evropsko skupnost, bodite dovolj samozavestni, imejte spoštovanje do sebe in svojih prednikov, naše prelepe rojstne dežele, ne dopustite, da bi jo kdor koli razslovenil ali razdedinil v čudežni prelesti njene narave, v kulturi, jeziku in veri. Ohranjajte in poglobljajte vso duhovno in kulturno dediščino. Po njej smo Slovenci to, kar smo."

Cilka Žagar, Lightning Rigeu, Avstralija

Pravijo, da človeka noge same nesejo, kamor ga žene srce.

Zato je Cilka Žagar iz daljnega Novega Južnega Wallesa v Avstraliji s svojim možem spet obiskala Slovenijo. Na Dobravi pri Kostanjevici na Krki je kraj njenih otroških, Ljubljana mladostnih in študijskih spominov, Lightning Rigeu, kamor prihajajo pustolovci z vsega sveta in kopljejo črni opal, pa kraj, kjer sta odraščala njuna sinova, sedaj štirje njeni vnuki, kjer je 32 let spoznavala novi-stari svet, kjer je zorela v socialno delavko, slovensko zagnano učiteljico, vsestransko pisateljico (romanov, črtic, zbornikov, učbenikov) in zbirateljico besedja aboridžinov, avstralskih domorodcev.

Pred petimi leti se je svojim rojakom doma in po svetu odkrila s poslovenjenim romanom *Barbara* (redna knjižna zbirka celjske Mohorjeve za leto 1995, Slovenske večernice 145), avstralskim Slovincem je razpoznavna po prispevkih v reviji *Misli* (npr. *Moje slovenstvo*, *Prebujenje na vzhodu*, *Biti brez vere*, *Slovenščina*, *Nekaj misli za nas vse*), po pesmih v antologijah *Lipa šumi med evkalipti* (Ljubljana 1990) ter *To drevo na tujem raste* (Ljubljana 1990), med njimi zlasti po pesmih *Rožnata ruta*, *Besede*, *Midva*, *Maščevanje*, sredi oktobra bo v Avstraliji izšla njena knjiga *Zbogom, obrežja rek*, po slovarčku, ki vsebuje nad 500 starih izrazov aboridžinov, po knjigi *Odraščanje v Walgettu*, ki je njeno prvo samostojno delo, velja pa še danes kot obvezno berilo za vse gimnazije v Avstraliji.

Besede aboridžinskih jezikov je obsežno in zelo razvito. Slovar arnerntejskega jezika ima več kot 750 strani. Aboridžini imajo pravo zakladnico mitov, zgodb in pesmi, ki se ustno prenašajo iz roda v rod. Veliki

del tradicionalne mitologije govori o potovanjih in dejanjih "davnih prednikov", predhodnikov današnjih ljudi, živali in rastlin. Po vsej Avstraliji so raztreseni sveti kraji, krajevna imena in imena za zemljepisne značilnosti, v katerih odsevajo ta dejanja davnih prednikov. Miti slavijo in popisujejo preteklost in jo prenašajo v sedanjost. Njihove stare pesmi imajo na stotine vrstic, izvirajo pa iz dejanj davnih prednikov.

Aboridžini so imeli obsežno ustno izročilo z najrazličnejšimi zapletenimi miti, zgodbami in pesmimi, ki so prehajali iz roda v rod. Dokler niso prišli Evropejci, v Avstraliji niso poznali zapisovanja jezikov. Kasneje so za zapisovanje številnih aboridžinskih jezikov prilagodili latinico in začeli tiskati knjige. Med najstarejšimi so knjige, ki so jih napisali misijonarji. Med njimi so prevodi Svetega pisma iz devetnajstega stoletja. V novejšem času so se jim pridružili slovnične razprave, slovarji in zbirke zgodb, ki so jih zbrali bodisi Evropejci bodisi aboridžini sami (Atlas jezikov, Ljubljana 1998).

Avstralija je celina, kamor se je po drugi svetovni vojni zateklo mnogo Slovencev, med njimi tudi veliko Prekmurcev. V letu 1995 je naše rojake v Avstraliji obiskal župnik v Beltincih, Jože Hozjan. Ko se je vrnil, je dejal med drugim: "Z mnogimi rojaki sem se srečeval, predvsem v slovenskih katoliških središčih, pa tudi na domovih rojakov. Spoznaval sem njihovo življenje in delo, poslušal njihove zgodbe, prisluhnil utripu slovenskih župnij. Na Randwicku, kjer je papež Janez Pavel II. v četrtek, 19. januarja, maševal - z njim je somaševalo tudi 60 avstralskih škofov - je bilo med 250.000 verniki tudi veliko naših rojakov. Kakšen val ploskanja je bil, ko je na koncu maše papež tudi v slovenščini dejal: Hvaljen Jezus in Marija! Tam na avstralski zemlji človek doživi, kaj pomeni materna beseda... Mnogo mnogo lepega sem doživel; vse bo ostalo neizbrisno v meni, kakor bodo tudi vsa imena mojih rojakov nepreključno z mano ob daritvenem oltarju, v molitvi rožnega venca, v bogoslužni molitvi. Da so naši rojaki povsod po svetu zelo cenjeni, to je že znana stvar. Ko bi doma znali tako globoko ceniti in ljubiti svoje slovenstvo, svojo pesem ter drug drugega, kot sem to odkrival na slehernem srečanju pri naših avstralskih rojakihi."

Od opojnih gesel o svobodi v domovini do življenja v svobodi na daljni celini... Mama me je v zgodnji dekliški dobi vpisala v Marijino družbo; storila je to v trdnem upanju, da mi bo Božja Mati Marija pomagala hoditi po pravih poteh. Pripovedovala mi je o življenju svetnikov; na tistem je upala, da jih bom posnemala ter svetniško živela. Ni bilo večera, da mi oče ne bi pripovedoval pravljice za lahko noč; varno sem sedela v njegovem naročju in poslušala - mala deklica. Govoril mi je o čudežnih skrivnostih narave; kako zelo sem mu še dandanes hvaležna. Moji

čudoviti starši so bili zame svetla mladost; pri njih sem se čutila ljubljeno in zavarovano. V mojo zavest sta vcepljala čut za ljubezen in prijateljstvo kot dve najvišji vrednoti. Moji starši so bili globoko verni kristjani, mene pa so v šoli posiljevali z duhom marksizma - tuje učenosti! Postala sem učiteljica - v času, nabitem z gesli: Za domovino, s Titom naprej, Smrt fašizmu, svoboda narodu! V meni se je nekaj lomilo. Toda v tujino nisem šla zaradi tega.

Tri leta potem, ko sem končala učiteljske, sem 23-letna v letu 1963 s svojim možem odplula v Avstralijo, cleino, ki si je še v sanjah nisem mogla prav predstavljati. Mož - sposoben, podjeten, obetaven - je imel elektropodjetje za Bežigradom v Ljubljani. Prav zaradi uspešnega razvoja ni videl perspektive! Tisti, ki so imeli monopol v oblasti, so mu dali vedeti, da v socialističnem svetu ni prostora za *uspešne, nadarjene in ustvarjalne privatnike*.

V Avstraliji sem začela znova (govoriti, pisati, misliti in delati): dve leti sem delala v trgovini, zatem naredila izpit iz angleščine, štiri leta poučevala na državni šoli v Camberri, zatem na katoliški šoli v Lightning Ridgeu do upokojitve v letu 1999. Torej 34 let učiteljske službe. Vmes so mi okoliščine narkovale še dodatni študij: defektologijo in kriminologijo na Univerzi v Perthu. Hkrati sem se poglobljala v zgodovino, jezik in kulturo aboridžinov. Ob vsakodnevnem soočanju z avstralskimi otroki in mladino sem hotela odkriti globlje razloge, zakaj tako številni iz njihovih vrst postanejo kriminalci, duševno moteči, šibki, nagnjeni k prestopništvu, alkoholu, drogam ter drugim mamilom, ki vodijo v odvisnost. Na katoliški šoli, ki je štela okrog 150 otrok, sem se posvetila predvsem tem na rob družbe potisnjenim otrokom domorodcev; bilo jih je vsako leto okrog 60. Da so bili *kršilci zakonov in predpisov*, so bili razlogi tako v družini kakor v avstralski družbi. V njih sem odkrila toliko lepega, plemenitega, dobrega: pripadala sem jim, požela vse njihovo zaupanje, zato sem tudi našla način, da so se zlahka učili in napredovali v izobraževanju - vse do srednjih šol in fakultete. Učila sem aboridžinske otroke, začutil sem njihovo zmedo in stisko, posvetila sem se jim - duševno motečim. Moj cilj je bil odkriti v njih lepoto duha, njihove posebne darove in duhovne vrednote. V življenju sem bila vedno na strani zapostavljenih in prizadetih.

Naravni proces: večne menjave in prilagajanja... Ko sem prišla v Avstralijo, je bilo tam zelo moderno - po želji avstralske oblasti - da bi neangleško govoreči priseljenci čim hitreje in čim bolj postali podobni angleški kraljici Elizabeti ter njenemu sorodstvu. Kot taki bi bili *lepši, uspešnejši in sprejemljivejši*. Tako so nam hoteli *olajšati življenje*. Slovenci smo v Avstraliji pospešeno gradili svoje in društvene domove, da bi tako vsaj malo pognali korenine v tuja tla. Šele ko se človek lahko polno in enakovredno vključi v neki sistem in tam uspe, takrat lahko tudi

s ponosom predstavi svojo kulturo.

Kot pridna in ubogljiva mlada žena sem šla za možem, kot so šle žene v starih časih. Vzroke in krivce za izseljevanje Slovencev vsi poznamo, vendar niti Bog ne more spremeniti preteklosti. Zgodovina je zame zelo zanimiva, predvsem ta polpretekla, ko opazujem, kako se ta iz leta v leto spreminja. Zgodovina je predvsem mnenje današnje generacije o preteklosti. Dokler se sistem ne menja, se tudi zgodovina na menja. Ščasoma sem spoznala, kako nezanesljivi so učbeniki polpretekle zgodovine.

V zadnjih tridesetih letih se je tudi v Avstraliji zgodovina zelo spremenila. V prvih letih sem staroselcem vbijala v glavo, kako so *dobri in pametni* Angleži prinesli civilizacijo, misijonarji pa pravo vero ter jih učili jezika, jih vzgajali in izobraževali - divja aboridžinska plemena, ki so še *živela v kameni dobi*. V letih pred upokojitvijo pa sem jih morala že učiti, kako so prav ti civilizirani belci uničili staro kulturo aboridžinov, kako so jih morlili, kako so jih z evropskimi boleznimi zdesetkali (gripa in koze), s preseljevanjem v misijonarska in vladna naselja so jim prepovedovali njihovo prvobitno kulturo in jezik. Prvobitni prebivalci Tasmanije so zaradi genocidne politike britanske vlade skoraj izumrli. Cilj zasvojevalcev je bil: zavzeti novo zemljo, domorodce pa uporabiti kot poceni delovno silo na velikih farmah. Zapis priča o tem, da je ob prihodu Evropejcev na otoku Tasmaniji živelo najmanj devet ločenih skupnosti, ki so govorile vsaka svoj jezik.

Avstralski priseljenci so skoraj uničili avstralske reke in gozdove, še preden so se zavedli svojih dolžnosti do zemlje, ki jih preživlja. Od nove zemlje so iskali zgolj hiter dobiček. Avstralija ni bila njihov dom. Namakanje ogromnih polj je izčrpalo reke in buldožerji so podirali drevje, da so naredili pašnike in polja.

Mesto črnega opala ali Magdalenina zgodba... Zakaj sem napisala ta roman? Lightning Ridge je najbolj nedostopno mesto v osrčju avstralske puščave. Osrednja Avstarlija je napol puščavska. Evropejci so se tu naselili po načelu *terra nullius* (nikogaršnaj zemlja), vendar je zaradi kampanje aboridžinov bilo to načelo leta 1992 razveljavljeno. A prav sredi puščave so skriti najlepši črni avstralski opali, svetovno znano najdišče - Lightning Ridge. Rudarji, iskalci črnega opala, so pripadniki 52 narodnosti, so vseh barv, stanov, poklicev in prepričanj. Sem se stekajo pustolovci z vsega sveta; na hitro hočejo najti opal, ta barvasti kamenček, s katerim bi obogateli, da bi potem odšli spet v druge, lepše kraje - kajti Lightning Ridge je ena sama velikanska puščava.

"*Magdalena med črnimi opali*" je odstrta zavesa na odru teh pustolovcev ali lovcev na srečo; to je neprizivno resnična pripoved o ljubeznih in srčnih bolečinah, o razočaranjih, o težkem delu, vsakdanjih naporih za preživetje; to je zgodba o pribežnikih z vsega sveta, premnogi

s srčnimi in življenjskimi ranami, zato v upanju, da jim bo divjina dala vnovič možnost zaživeti daleč stran od bolečih spominov preteklosti. Če bodo imeli srečo, da iz trdih in suhih puščavskih tal izbrskajo zaklad, to še ne pomeni, da bodo zares srečni.

Magda je ugledna Tomova žena, dobra, pametna in poslušna mati; možu ugaja ter mu sledi na vsakem koraku. Lena - njen nasprotni pol - je nepoboljšljiv romantik, ki sanjari in uhaja na stranpota, opoteka se, prepušča dvomom, je kot kača, ki Magdo - vzgojeno v Božjem duhu, utrijeno v najplemenitejših materinih načelih - nenehno zapeljuje. "Toda Bog je ljubezen, zato je umrl na križu" - in za ljubezen je treba trpeti. Kakor je brezupno življeneje lovcev na srečo - kajti pod zemljo je nihče ne najde - tako izvisi tudi Magdalenino upanje. Vrača se domov, da bi tam našla tisto, kar ji je mladost dajala. Doma najde sicer neko intimnost z otroštvom in mladostjo in prvo ljubeznijo, toda poti - poti povsem domov - ni več.

Odrešiti se torej na splav sreče... Opisujem ljudi, ki se jim je nasmehnila sreča; našli so črni opal, obogateli so, nagrabili so si veliko denarja. Opisujem tudi take, ki niso imeli te sreče, da bi našli črni opal. Kot dogajalni prostor sem jem namenila hotel Digger Rest; ob pivu in glasbi si pripovedujejo zgodbe o sreči. Okoli metisa so rudarska naselja; zasilne koče, zgrajene iz stare pločevine in raševine. V ta splet dogodkov so umeščeni tudi slovenski priseljenci. Z mnogimi, ki se jim je navrglo veliko denarja, se je usoda poigrala: izzvala je pohlep, sovraštvo, zločine, umore. Nesreča in zlo nikoli ne počivata. Vedno znova se utelešata v majhnih in velikih tragedijah.

Bogastvo ni bilo nikoli moj cilj; nikoli ga nisem iskala oziroma izgubljala zanj svoje moči. Vselej sem se zadovoljila z majhnimi, samo da sem lahko preživela. Bogastvo je - tako je moje mnenje - kot voda, ki omogoča premikanje.

Ljudje si radi domišljajo, da so lastniki stvari, toda stvari pogosto postanejo lastniki ljudi in jih zaslužnijo. Pri tem se večkrat spomnim basni, kjer se dve bolhi kar naprej prepirata, češ katera od njiju je lastnica psa, na katerem se redita. Z leti se vedno bolj zavedam minljivosti vsega, nepomebnosti bogastva, saj nas vse na koncu čaka ista usoda: *Prah si in pepel*. Torej del vsega.

Aboridžini živijo v Avstraliji že najmanj 50.000 let. Ob prvih stikih z evropskimi priseljenci leta 1788 je bilo približno 700 plemen (500.000 do milijon aboridžinov), ki so govorila vsako svoje narečje. Ta narečja lahko združimo v kakih 250 različnih jezikov, ki niso medsebojno razumljivi. V Avstraliji živi približno 250.000 aboridžinov. Odrinjeni so na obrobje gospodarskega in družbenega dogajanja. Po letu 1970 so se začeli organizirati v boju za vrnitev odvzetih zemljišč in za svoje državljanske pravice (prav tam).

Kako so avstralski aboridžini doživljali dvajseto stoletje... O tem govori moja angleška knjiga *Zbogom, obrežja rek*, ki je v Lightning Ridgeu v Novem Južnem Walesu tik pred izidom. V njej trideset najstarejših aboridžinov pripoveduje, kako so živeli, kakšno je bilo njihovo ljudsko izročilo, kako so prišli mednje belci, jih civilizirali, naučili delati...

"Ker so nas rabili, so nas tudi spoštovali in imeli radi, čeprav smo živeli ločeno" pripoveduje sedemdesetletni aboridžin. "Zdaj pa so se v naše življenje vmešali politiki. Advokati se borijo za naše pravice in veliko denarja, ki jih država namenja nam, gre v žepe teh posrednikov. Moji vnuki ne znajo in nočejo več delati, zato jih nihče ne mara, ne potrebuje in ne spoštuje. Naj oblast še tako meče denar za teboj, če te ljudje okrog tebe ne marajo, ti vse drugo ničesar ne pomeni. Moji vnuki umirajo od brezdelja, alkohola in mamil; nihče tudi ne ve, kaj je prav, kaj narobe."

Domordoci prej niso obdelovali zemlje, živeli so od tega, kar jim je narava sama nudila; bili so nabiralci sadežev. Sedaj dobivajo veliko socialno podporo, a prav to jih ugonablja: že zmlada se polenijo, predajajo se brezdelju, ni jim do tega, da bi zavihali rokave in delali.

"Odraščanja v Walgettu" - premislek o ljudeh avstralske celine... to podeželsko mestoce šteje okrog 3000 prebivalcev, leži pa 720

Na začetku stikov med aboridžini in Evropejci so v naketerih misijonskih skupnostih uporabljali aboridžinske jezike v cerkvi in šoli in v njih tiskali knjige, čitanke in slovarje. Leta 1972 je vlada v Severnem teritoriju uvedla dvojezično izobraževanje, tako da je danes v osrednji in severni Avstraliji kakih trideset dvojezičnih programov, v katerih otroci začnejo šolanje v domačem jeziku in nato postopno prehajajo na angleščino. Aboridžinske skupine po vsej Avstraliji ustanavljajo jezikovna središča, ki zbirajo gradivo o jezikih, pomagajo pri njihovem razvijanju in pri pripravi gradiva za opismenjevanje. Na območjih, kjer so prvotni jeziki ogroženi, ta središča sodelujejo pri ohranjanju in oživljanju jezikov. Danes se aboridžinski jeziki uporabljajo v izobraževanju, tisku, filmih, videu in medijih. Aboridžinske glasbene skupine so priljubljene med mladimi vseh ras. Nekatere izvajajo pesmi v starih jezikih in z njimi navdušujejo poslušalce po vsem svetu (prav tam).

km severozahodno od Sydneja, 80 km severneje je Lightning Ridge. Walgett je domorodsko ime za "Srečanje rek", leži namreč ob sotočju rek Namoi in Barwon. Tisoče let je na tem območju živelo pleme Gamilaroi (ali Murrís). Še leta 1839 jih je bilo okrog štiri tisoč; bili so ena največjih domorodskih skupin v Avstraliji. V času premikov so sem prišli iz raznih krajev, mešani tudi z različnimi narodi - Indijci, Kitajci, Indijanci, Evropejci. Okrog 80% domorodcev v Walgettu preje-

ma državno podporo, okrog 10% pa jih je zaposlenih. Vse šole, bolnišnice in druge ustanove imajo domorodske predstavnike, sezonsko pa še zmeraj pomagajo farmerjem. Ker domorodcem zdaj ni več treba živeti v tradicionalnih plemenih, kot lovci in nabiralci sadežev, izgubljajo svojo domorodskost in prevzemajo kulturo belcev. Z visokimi podporami jih oblast pravzaprav uničuje; saj v brezdelju postajajo duševno in telesno šibkejši in manj odporni.

"*Odraščanje v Walgett*" (1990) je izbor pripovedi aboridžinskih otrok in mladine. S svojimi učenci sem navezal tesne stike, v pismih so mi odkrivali svoje srce, dušo, družinsko življenje. Z mnogimi sem se dopisovala tudi potem, ko so bili že študentje. Pisma sem uredila ter jih izdala v obliki priročnika, ki se še vedno prodaja, saj je postal obvezno berilo za vse srednje šole.

Za otroke, mladino in odrasle sem missis Zagar; med njimi sem povsod dobrodošla, kakor je le redkim belcem dano. Ne obsojam jih, marveč jim poskušam stati ob strani, kadar me potrebujejo. Med njimi sem delala 32 let, jih predstavljala na raznih forumih, o njih in zanje sem pisala knjige. Otroci se silno radi igrajo, radi so v družbi, niso pa pretirano željni znanja; živijo v sedanosti in zanj. Niso preračunljivi, ne razmišljajo tako kot belci, ni jim do ugleda, vpliva, bogastva. Sposobnejši domorodci so končali šole, celo univerzo, delajo v zdravstvu, v šolah, na policiji, občinskih uradih. Umetniško so zelo nadarjeni, imajo svoje plese, svoje pesmi; aboridžinska vizualna umetnost sega od slik na skalah, lubju in ilch do poslikave telesa; slikali so tudi obrede. Zavedajo se, da so prvotni lastniki avstralske zemlje, ki so jim belci odvzeli zemljo. Zakoniti državljani Avstralije pa so postali šele leta 1967. Zdaj so kot vsi drugi predvsem ljudje, ki tekmujejo za vsakdanjimi dobrinami. Nekoč so aboridžinske matere imele veliko otrok, dosti jih je pri porodu tudi umrlo. Večina domorodk ima prvega otroka med štirinajstim in šestnajstim letom starosti.

"**Če nisem Slovenka, sem nič...**" Drzna je ta izpoved, vendar tako čutim od nekdaj. To sem izpovedovala tudi v svojih pesmih. V tem duhu je razpoznavna moja pesem *Besede*. Za "jase in stezice" in "mladostno upanje" besede "so ostale doma", v tujini so se izgubile. Kaj "dolarji" in vse "bogastvo" sveta. Ob sklepu pesmi prosim mamo: "*Poslji mi besede, ki grejejo poti v tujini*". Tudi v drugih pesmih se domotožno spominjam matere, očeta, mladosti, vsega lepega, kar je za vedno odšlo. V pesmi *Rožnata ruta* oživljam spomin na svoje rojake, ki so padli v Kočevskem rogu, posvečam pa jo svoji mrtvi materi. "Rožnata ruta" je namreč simbol življenja, obnavljanja in tudi veselja, ki naj zamenja črnino oziroma žalovanje za mrtvim sinom. Simbol so tudi "križi", ki označujejo prej neposvečene grobove, simbol je "Križani" - kot vez med živimi in mrtvimi, tudi "zmrznjene krizanteme" so simbol traj-

nega spomina na mater in njenega sina. Slovenska skupnost je v središču dogajanja romana Barbara. Osrednje osebe so nosilke slovenske pridnosti, poštenosti, trdne družinske poveznosti, mladostne zasanjanosti in domotožja, pa tudi neuslišane in zatrte ljubezni. *Barbara* je v celoto povezanih nešteto zgodb, usod naših izseljencev, njihovih skritih upov in za ščepec veselja - dež in spet sonce v senci evkaliptov. Ta roman o slovenskih izseljencih sem napisala zato, da bi Slovence v domovini seznanila s problemi, s katerimi so se soočali naši rojaki po svetu. Kje in kakšne so niti, ki povezujejo Slovence po svetu, o tem govori za tisk že pripravljen roman *Nevidne niti*.

Naši ljudje so se uveljavili predvsem s svojo sposobnostjo in trdim delom. Pravijo, če te viharji življenja ne uničijo, postaneš močan in nepremagljiv. Kako avstralski slovenski izseljenci čutimo s svojo domovino, se je pokazalo ob njeni osamosvojitvi. Jugoslovanski ambasadorji so se povsod umikali, ko smo Slovenci po vsem svetu zahtevali, naj nas podprejo v našem iskanju mednarodne pomoči pri osamosvojitvi Slovenije. Slovenci za nobeno ceno ne smejo dopustiti, da bi jim drugi Evropejci pokupili njihove najlepše kraje in bi Slovenci spet postali tlačani tujih grofov. Tako se je zgodilo z avstralskimi aboridžini. Japonci niso uspeli zavzeti Avstralije z vojno, ko pa so se tam naseljevali, so enostavno pokupili najlepše kraje Avstralije ter jih kultivirali. Ko sedaj prihajajo k nam japonski turisti, živijo v japonskih hotelih, kupujejo v japonskih trgovinah, Avstralci so jim le še služabniki, hlapci, pomagači.

Upamo, da se kaj podobnega ne bo zgodilo Sloveniji. Z vstopom v Evropsko skupnost morajo Slovenci še naprej ostati zvesti svojim narodnostnim koreninam, kulturnim in duhovnim vrednotam, po katerih smo Slovenci to, kar smo in kar smo bili. Če ne bo tako, potem naj se nas Bog usmili - za vedno odhajajočih z obličja družine evropskih narodov. Kajti če nisem Slovenka, sem pač nič.

Vera Gašpar

Gospodu Ivanu Camplinu

Prečastiti diamantni mašnik, častni konzistorialni svetovalec mariborske škofije!

Pozdravljeni bodite, dragi jubilan, sedaj dosegli ste svoj cilj, Bogu zvesto služite 65 let. Voščimo Vam iz srca, naj Bog Vam ljubo zdravje da. On Vas blagoslavlja, vodi, Marija pa naj z Vami hodi. Sedaj, ko pred oltarjem svetim diamantno mašo obhajate, se mi z Vami veselimo in Gospoda Boga za Vas prosimo. Služabnik božji ste in delilec zakramentov.

Vemo, da je duhovniška služba, služba posebne odgovornosti. Za vsakega imate odprto srce, vernike znate lepo učiti in jim v srca vrniti mir.

Vse to so Vaši diamanti. Vaša življenjska pot ni bila s cvetjem posuta, a premagali ste vse težave. Ko gledamo našega jubilaranta, smo lahko veseli in Bogu hvaležni, da v tako visoki starosti še lahko toliko delate. Vsako nedeljo imate tri sv. maše v svoji župniji, pridete pa tudi k nam, kjer imate še četrto sv. mašo za naše drage pokojne in za nas, da bi naš materin jezik še bolj ohranili in obvarovali. Hvala Vam za seniške nadure. Da na jesen Vašega življenja vse to zmorete, je božja milost, ker ste zvesti Bogu in mu služite s srcem in dušo. Vsako nedeljo obogatite naše duše z lepimi pridigami. Zmeraj ste nasmejani, nikoli se ne pritožujete, res dobro znate prenašati vse težave in bolečine. Hvala Vam za vse, tudi za Vaš denarni prispevek za našo župnijo.

Mi, verniki z Gorenjega Senika, prosimo Gospoda Boga in blaženo Devico Marijo, da bi bilo veliko takih duhovnikov, kakor ste vi, gospod Ivan Camplin. Želimo Vam, dragi jubilarant, še naprej tako dobro zdravje, da bi čez pet let obhajali železni jubilej mašništva, in da bi se nekoč po slavnem vstajenju veselili med blaženimi.

Dragi jubilarant, prisrčno Vas pozdravlja vaša mala čreda, ki še spoštuje materin jezik seniških vernikov!

Jože Gerič

Dolina

Obsijana
z leskom lune
molče počiva.
Vrbje ob potoku
se razrašča
v šotorski praznik ptic,
kalužnica ob vznožju
je zaspala
in se nasmiha v sanjah,
žabji spev
v zapoznelo noč
ubrano odmeva,
kmalu bo rdeča deteljica
k jutru cvetela.

Po otavi diši

Spet bomo
voz napregli
in šli po krmo
na gosposko k Marofi.

Prašna bo pot
med rakitjem
in jelšami.

Nalagali bomo
drobno seno
kot nekoč
in dobro nam bo.

Po otavi diši,
pa nikamor
ne bomo več šli.

Stari voz
na gunnu ždi,
za preperelim tramom
že dolgo kosa rjavi.

STOPINJE K TEBI

p. Karel Gržan

Pomagaj drugim in pomagal boš samemu sebi in svoji družini

Ali kako varovati svojo družino pred drogo

Zadnja linija B rimske podzemeljske železnice. Ljudje hite drug mimo drugega, zatopljeni v svoj svet, svoje skrbi, svoje življenje. Redki turisti si prihajajo ogledovat mogočne brezdušne stavbe, ki jih je dal postaviti sebi v čast in spomin Mussolini.

Blizu postaje na majhnem trgu je skupina fantov in deklet od dvanajstega, trinajstega leta naprej - mladi rimski narkomani. Prihajam, da bi prisluhnil utripu njihovega življenja. Pred devetimi leti je bil to moj prvi stik z uživalci mamil. Z vsakim srečanjem je stiska v duši globlja in trdnjše prepričanje o zlaganosti naše civilizacije.

Sedel sem na vlaku in čakal na odhod. Po mračni postaji je hodi- lo nekaj znancev. Pogled se mi je ustavil na deklici. Morda je imela tri- najst let. Nemirna je bila. V rokah je nosila psička. Njen nemir je naraščal, dokler ni s krikom padla na tla in se zvijala v krčih abstinenčne krize. Obraz se ji je pačil v grozljivi stiski bolečine in obupa. Malega zbegane- ga psička je vedno močnejše stiskala k prsim, kakor da bi hotela od drob- ne živalce izžeti ljubezen, za katero je bila ustvarjena njena duša, pa je ni dobila. Dobila je svet blešččče plehkosti užitkarske družbe, ali kot pravi Heidegger, bila je vržena v svet in kulturo, ki je "v svojem zlaganem in nizkot-

nem pločevinastem sejemskem blesku kakor bljuvalo, zgoščena in prignana do vrhunca neznosnosti v lastnem bolnem jazu".

Vlak je odpeljal, krik deklice pa me ni zapustil. Nenehno vznemirja, nenehno kliče in terja odgovor. Včasih se zbudi močna želja, da bi razbil zlaganost, ki jo že toliko časa malikujemo, pa vem, da v tem ni rešitve. Rešitev je drugačna. V ta svet stiske bi moralo stopiti veliko luči, ki bi nakazovale smeri k bolj človeški podobi sveta. Kristjani, ljudje upanja bi morali stopiti na ulice sveta, v najgloblja brezna in biti luč sveta. Biti kot ponujena roka, ki se je lahko drugi oprime in se izkoplje nazaj v življenje. Ali ni govoril o tem Kristus? Kako tuja nam je njegova beseda; kako premeteno smo se zakopali v svojo varnost in udobnost in potem se gremo neko krščanstvo. Zatočnost, ki ne prinaša življenja tja, kjer ječi smrt in se oglašja krik po odrešenju.

23. julija so se na Razborju pod Lisco odprla vrata skupnosti Srečanje - šole življenja. Priznanje Razborčanom za njihovo ponujeno roko in izziv tistim, ki mislijo, da bodo z mislijo samo nase rešili svoje življenje. Svoje življenje rešuješ, če ga rešuješ drugim. Nekdo je ta zakon zapisal v stvarstvo. In prej ko ga razberemo, bolje za nas in še za koga.

Te vrstice zapisujem, ker sem sprejel pismo s povabilom, da zapišem nekaj misli o tem, kaj lahko storijo starši, da preprečijo nesrečo svojih otrok, da bi ne zašli na pot omame.

Ni recepta! Danes je vsak mladostnik in s tem vsaka družina ogrožena z vsiljivo ponudbo (bolj ali manj tolerirano s strani družbe) droge. Nihče ne more več reči: "Pri nas se to ne more zgoditi." Tudi tvoji družini se lahko zgodi. Obstajajo pa varovala:

1. Otrok mora videti, da uživanje droge pušča težke posledice, da droga ugrabi, uniči osebnost, da Ti nisi več ti... Sedanje seznanjanje z nevarnostjo droge je večinoma bolj propaganda za drogo kot pa odvracanje od nje (Mislim na tisto naivno seznanjanje z vrstami droge, uporabo in omamnimi učinki. Dodatek o nevarnostih po takšnem "opisu, ki te vodi v zadetek" nima pravega učinka). Šele soočenje z nekom, ki mu je droga ugrabila njegovo osebnost, ki je bil na tleh, "total v dreku" in se sedaj vrača v življenje, je tisti močni nagovor, ki se lahko dotakne in da misli ti. To mi zatrjujejo mladi Razborčani, ki zrejo, zaznavajo utrip življenja fantov v skupnosti Srečanje. Imeti takšno skupnost v kraju je privilegij. Zato postavljam za Prekmurce in Prleke drzno trditev (verjamem, da 100% resnično): **DROGI SE NE BOSTE MOGLU USPEŠNO ZOPERA-
STAVLJATI, DOKLER NE BOSTE SPOSOBNI USTANOVITI V
VAŠEM PASTORALNEM PODROČJU VSAJ ENE ŠOLE ŽIVLJENJA
- KOMUNE.** Vaši mladi imajo namreč na ulicah in v šolah in gostiščih in...samo en vzorec: kako drogo uživati. Nimajo vzorca kako se vračati iz zasvojenosti nazaj v življenje. Saj mnogi sploh ne verjamejo, da je to mogoče. Komuna deluje za drogo odvracajoče! Statistike potrjujejo, da je v okolici šol življenja manj prisotna. Tudi zato so v neki četrti Rima ljud-

Skof Anton Stres je na Razhorju blagoslovil novo skupnost za zdravljenje odvisnikov

je protestirali, ko je želel don Pierino ukiniti skupnost. Ob njej so se počutili varni. In ne dolgo tega mi je rekel dober poznavalec te problematike, da bi si želel postaviti hišo v bližini komune, ker želi svojim otrokom dobro. In mi? Molčimo, ko prodajajo dilerji drogo pred našim nosom in zganjamo hrup, ko bi se želel nekdo, ki nima z drogo nobenega opravlja več, med nami vrniti k življenju. Pred vas postavljam izziv: **ODPRITE V SVOJI SREDI ŠOLO ŽIVLJENJA.** Prekmurci, Prleki, poznam vas in vem, da ste tega sposobni. Če je v vas ljubezen dovolj velika, bo pregnala strah in boste sprejeli Življenje!

2. Ko se **DRUŽINA** sooči z zasvojenostjo pri svojem otroku, **TEGA PROBLEMA NE BO MOGLA REŠITI SAMA.** Zasvojenec ni več vaš otrok. Droga je ugrabila, zameglila njegovo osebnost. Še tako pristna čustva v hotenju pomoči bodo pohojena, ponižana. Potreben je poseben prijem, pristop, ki ga zaradi problema čustveno ranjeni, uničeni starši preprosto niso več sposobni. Poišcite pomoč. **PROBLEMA NE ZAPIRAJTE V KROG SVOJE DRUŽINE!** Vaša družina ni izjema, vaš otrok ni izjema - je le zasvojenec in vi ste družina z zasvojenecem in potrebujete pomoč. Obrnite se na svojega duhovnika in on vas bo napotil na Zavod Pelikan-Karitas. Lahko se obrnete tudi name: 031 311 023.

3. Opravičujem se, ker so moje besede močne to je zato, ker so samo močni in jasni prijemi uspešni. Morda ste se vprašali, kaj pa preventiva. Še enkrat: sebična preventiva, ko nekdo misli le nase, ni dolgoročno uspešna. Zasvojenost je problem tudi vaše pokrajine (bil sem med vami in že takrat je bil to velik problem - danes je vsaj enkrat večji!) in vaša pokrajina bo morala nekaj storiti - samemu sebi priznati to dejstvo in

postaviti točko opozorila in upanja! Misliti na to, da bi lahko ta problem reševali in ničesar storili, je utopično, do konca nerealno. O tem je bila beseda v prvi točki. Rad bi zapisal še misel za starše mlajših otrok. Tudi tu je rešitev v vzgoji za nesebičnost. Dati otroku vse in pričakovati, da se bo znal otrok odpovedovati - reči drogi ne, je nemogoče. Otrok mora biti od malega postavljen pred stop znake. Vsega kar si želiš, ne moreš dobiti zato ker to ni dobro, ali pa zato, ker imajo drugi manj od tebe in bomo dobrine delili. To je vzgoja v smeri, ko bo imel otrok (upajmo), v nekem trenutku moč in bo rekel ponujeni drogi ne.

Moral bi spregovoriti še o marsičem (velik pomen dobre družbe, dobrih prijateljev, vzgoja za sprejemanje - odprti odnosi...) in opozoriti na marsikaj. 5000 računalniških znakov, kolikor jih je bilo odmerjenih za ta prispevek, sem že krepko prekoračil. Zato le pozdrav iz Razborja in povabilo, da obiščete ta kraj novega upanja, kraj kjer se prebuja življenje.

Ivanka Tompa

O vzgoji malo drugače

Oče: Veste, g. župnik, boli me, ker sin ne hodi v cerkev, je namreč učitelj, pa saj veste...

Župnik: Oče, ne delajte si skrbi, kar ste sinu dali, bo v njem ostalo, ne glede na razmere, ki zdaj trenutno so...

Da, kar otrokom damo, jim nihče ne vzame in tistega, kar so se sami naučili od nas, staršev, še manj. Otroci! Ta krhka bitja, polna neznank, negativnih in pozitivnih presenečenj. Kako z njimi, da starši ne bomo preveč trpeli, ampak uživali, rasli in se veselili z njimi vedno znova in še enkrat vsak dan znova. Da, kako? Ravno to je neznanka. Je kdo med vami, ki bi znal odgovoriti na to zapleteno vprašanje? Priznajte, da je res težko! Odgovora, ki bi me zadovoljil, nisem našla še v nobeni pedagoški literaturi, čeprav polni še tako dolžino knjižnih polic v naših knjižnicah.

Vsak otrok je osebnost zase, ki jo je potrebno rešiti na samosvoji način. Pri vzgoji sodi na prvo mesto skrb za otrokove moralne vrline, skrb za otrokovo prihodnost. Sreča v poznejšem otrokovem življenju pa je sad dolgoletnega truda staršev, šole, Cerkve ter drugih vzgojnih dejavnikov in otroka samega.

"Mama, lepo, da si učiteljica, ker mi lahko pomagaš, ni pa lepo, da ne smeš hoditi k maši."

Tako je za otrokovo prihodnost pomemben vsak dan v njegovem življenju in še bolj, kako ga preživi. Otrok ne more živeti sam zase, saj potrebuje za svoj razvoj in zorenje, za osamosvojitve pomoč drugih.

"Mama, pri očku pa so bili zelo bogati, ker so imeli enajst otrok; jaz imam pa samo sestrico."

Če prihaja pomoč od družine, šole, Cerkve, gre za pomoč z nasprotni strani, tako vsaj čuti otrok. Mogoče je tudi zato težko biti oče oz. mati. To je vsaj zame najtežji poklic. Zato se moramo starši tudi na tem področju stalno izobraževati. Vzgoja otrok je težka naloga in za rezultate starši nikoli ne morejo vedeti vnaprej. Torej, kaj storiti?

Vzgoja, ki temelji na zahtevah in nasvetih, ne pa na zgledih, je slaba vzgoja.

Vzgajamo se vse življenje, korenine vzgoje pa so dane že pred rojstvom. Z odraščajočimi otroki rastemo tudi starši. Bolj uspešno rešujemo zapletene odnose, ki se nedvomno vrinejo večkrat med otroke in starše, večja je tudi naša osebna rast. Kako lepo je gledati starše, ki znajo tudi s pubertetniki živeti v harmoniji. Kako jim to uspeva?

Majhni otroci ti jemljejo spanec, večji pa življenje.

Večina staršev čaka in z veseljem sprejme rojstvo vsakega otroka. Majhni otroci so eno samo veselje, radost, zanje naredimo vse, kar zmoremo. O dimenzijah starševstva takrat še ne razmišljamo.

"Tudi midva z možem sva z nestrpnostjo čakala najina otroka. Bila sta prikupna, vodljiva... Imeli smo se lepo, bila sta tudi zdrava. Občudovala sva ju na vsakem koraku. Presenečala sta naju s pesmicami, risbicami in že sta bila v vrtcu. Iz vrtca nista prinašala grdih besed. Otrok tega doma ni slišal, zato se mu ni zdelo vredno, da bi si jih zapomnil in se potem z njimi postavljaj."

V šoli se potem trudimo, da bi imeli čim boljše ocene, igrali morda kak instrument, se ukvarjali s športom. Otroci nam sledijo, so veseli, če smo mi zadovoljni z njimi. In mi bi naredili vse, da bi ta idila trajala. Ali se idila nadaljuje ali pa dobesedno "butne" nekaj vanje in vse se podre. Učni uspeh pade, pojavijo se laži, vonj po cigaretah, druženje s čudnimi tipi, sovražni pogledi namenjeni staršem, odpor do dela, čudno oblačenje, frizura...

"Tega, hvala Bogu, še z možem nisva doživela, torej naju ta preizkušnja še čaka. Vedno sva si vzela čas za otroke, za pogovor, za smeh, za igre in tudi jok in tolažbo. Dala sva jima vedeti, da bosta krivdo, kakršna koli že bo, prevzela sama in jo tudi popravila. S tem sta spoznala in prevzela občutek odgovornosti."

Ali lahko zahtevamo, da nas otroci imajo radi v zameno za materialno udobje, ki jim ga priskrbimo. Otroci nočejo ubogati na ukaz, kajti oni delajo, ljubijo in spoštujejo, če to čutijo. Ne bodo nas bolj ljubili zato, ker mi ustrezemo vsaki njihovi želji. Tudi negativna čustva znajo otroci še kako dobro pokazati, starši pa moramo zdaj biti previdni, kako bomo odgovarjali. Starši, ki so uspeli ustvariti take pogoje, da odraščanje ni prineslo "revolucije", so imeli srečo in pomoč od zgoraj, kot radi rečemo. Otroci se nam uprejo, Starši smo zmedeni. Tega nisimo pričakovali. Zdaj so otroci "nehvaležni, pokvarjeni, brezobzirni..." Pa je res tako? V njihovi notranjosti in zunanosti se dogaja marsikaj.

Skrivni, tihi pogovori, pogledi, namenjeni le eni osebi, listki, zamišljenost, raztresenost, sanjarjenje, slabe ocene, pa še mozoljčki - puberteta. Naenkrat postane šola odveč, čeprav so ti vseč hodniki in skriti kotički. Nekdo je postavil tvoje življenje na glavo.

Tudi s svojo zunanostjo nisi zadovoljen več. Stojiš pred ogledalom in se jeziš na mozoljčke, na zobe, nos, na postavo. V enem samem trenutku ti je vsega dovolj, v naslednjem pa imaš že vse polno visokoletečih ciljev. A tvoja nora leta ne ostanejo dolgo časa skrivnost. Prijatelji, sošolci, učitelji, pa tudi starši kaj hitro opazijo, da je s tabo nekaj narobe. Občutek imaš, da te nihče ne razume, da bi te radi vsi samo grajali in kaznovali. Priznati moraš, da je hudo biti v norih letih, saj te nihče noče razumeti. Tako pa samo čakaš, kdaj bo spet prišel čas, ko se ti bo začelo "svitati", da je s tabo vse v najlepšem redu. - Pubertetnik

Starši pa se počutijo prikrajšane za ljubezen. To je zdaj povračilo za vse, kar smo storili za njih. Potem iščemo prednike in sorodnike, po katerih ima naš otrok vse napake. Pokritiziramo še šolo in družbene razmere. Otroka prosimo, naj se vendar poboljša, saj mu nudimo vse. Čutimo se prevarane, mučenike - za vse pa so krivi otroci.

Zakaj? Zakaj hočemo vzeti otroku možnost iskanja nečesa, kjer bo pridobil lastno izkušnjo? Odraščanje otroka je revolucionarno dejanje in vsaka revolucija je polna bolečih spoznanj. Pa začnemo pridigati o lastni zgodovini. Pri tem se ne zavedamo, da otroka vzgajamo za naprej, ne za nazaj. Bojimo se za eno izgubljeno leto in ni nam mar za nadaljnjih 60, 70 let, otrokovih seveda. Priznajmo si, da se bojimo le zase. Otrok - starši, ta odnos postane drugačen, kakor je bil v nežni otroški dobi. Takrat je bil otrok "naša last". Še se bomo imeli radi, a na drugačen način, bolj svoboden, postali bomo prijatelji. Na pravi način mu bomo pomagali, stali ob strani, prisluhnili njegovim potrebam. Pazimo, da nas ne bo odrival, poskusili bomo biti demokratični. Ne jim na vsakem koraku posredovati svoje izkušnje.

Mama! Danes je sonce vstalo in objelo svet, kot to počne že neštetokrat. Ti pa si to njegovo toploto prvič začutila, ko si prišla na svet. Takrat si prvič zazrla v sebi še nepoznan svet, ki si ga do danes spoznavala ter hkrati gradila in spreminjala. V njem si našla svoje mesto ter naredila prostor tudi za naju z bratom. Za to ti neizmerna hvala. Svet si krasila s svojimi nasmehi, dobroto, dejanji ter besedami. Spoznala si, kaj pomeni poleteti ter pasti, kaj pomeni veselje in žalost. Ohčutila si upanje, hrepenenje ter stisko. Ustvarila si si svojo sliko lepote. Želim ti, da bi v prihodnje zrla le v to sliko in si ustvarjala nepozabne spomine. Želim ti še, da bi zmeraj znala najti čas zase in svoj notranji mir. Naj te zmeraj spremlja srečna melodija srca in duše. Da bi našla pot do Njega skozi molitev in zato ti podarjam to svečko, ob kateri sem že sama prosila zate. On ima že zapisane moje prošnje, sedaj pa naj gori še zate. Nikoli naj ti ne manjka sanj, upanja in hrepenenja. Rada te imam! - Hčerka

Pustimo otroka, naj se pripravlja na življenje, naj zori, mi pa mu le stojmo ob strani. Babice bi rekle: molite zanj! Nudimo jim varnost in ne igravimo žrtev in dobrotnikov, ki se smilijo samemu sebi. Če otroku pustimo iskanje, bo lahko prisluhnil sam sebi in prišel do zaključkov, ki bodo mogoče vseč tudi nam staršem. V nasprotnem primeru pa si bomo nenehno v laseh. Čudno, če nam zaškriplje pri vzgoji, odpovemo. Po drugi strani pa znamo rešiti probleme v službi ali celo v zakonu ali...

Pri vzgoji pa včasih ne znamo biti kreativni, delujemo celo negativno. Nočemo vedeti, da je otrok v stiski negotov. Čeprav se do nas vede sovražno, nas potrebuje, potrebuje našo pomoč.

Kako najti skupni jezik? Še enkrat poudarjam, mi smo njihovi vodniki, vzorniki. Morda bo otrok še kar nekaj časa proti nam. Nabira si izkušnje z nami. Ne obupajmo! S tem bi obupali nad samim seboj. Počakajmo. Iščimo skupne interese, da se bomo zblížali. Morda se bomo prav zdaj ob odraščajočih otrocih nečesa naučili. Zakaj pa ne, saj prej nismo imeli časa. Ne bodimo nesrečni starši!

Vinko Škafar

Bog v zakonu in družini

*O neizmerna Ljubezen,
hvala ti za najino srečo!
Ti, ki si v svojem božanskem načrtu
že zdavnaj določil,
da Te skupaj ljubiva,
posveti najino ljubezen,
da bo vredna tebe in naju.*

*Zdaj, ko se odpravlja na skupno potovanje,
se resno zavedava,
da bova zmerom morala deliti
vse radosti in vse težave.*

*Držala se bova za roke
tudi tedaj, ko najino življenje ne bodo več sanje
in ko resnica ne bo več pesem.*

*Pomagaj nama, da se bova ljubila,
kakor naju ti ljubiš.*

*Pomagaj nama, da bova v ljubezni zmerom
takšna, kakor sva danes:
pripravljena na sleherno žrtev*

*v čistosti, resnosti, spoštovanju,
zaupanju in vedrini.*

Gornja molitev mladoporočencev naj bo začetno razmišljanje o Bogu v zakonu in družini.

Razveseljivo je, da murskosoboški Vestnik v vsaki številki prinaša na zadnji strani rubriko "V dvoje je lepše" s fotografijo novoporočencev in predstavitevijo para. S tem hote ali nehotе razglašati, da je nekaj dobrega biti poročen. Podobno rubriko ima tudi ljubljanski tednik Nedejo. Razveseljivo je, da oba tednika, česar včasih ni bilo, omenjata cerkveno poroko kot nekaj samo po sebi umevnega za katoliške in tudi evangeličanske novoporočence, saj s tem ustvarjata pozitiven in samoumeven odnos do cerkvene poroke. Večina novoporočencev stopa v zakon brez otrok, nekaj pa z otrokom in tako s poroko nezakonskega otroka pozakonijo in mu tudi pred državo in Cerkvijo zagotovijo starše, ki si obljubijo ljubezen v sreči in nesreči, boleznih in zdravju za vse dni svojega življenja. Katoliškim kristjanom ostaja in bo ostal ideal: vstop v zakon brez vnaprejšnjega skupnega življenja. Z druge strani pa katoliško krščanstvo pozna tudi neuspehe in zato priporoča tistim, ki jim gornji ideal ne uspe, da bi se mu poskušali po svojih najboljših močeh približevati, saj izkustvo uspešnih zakoncev uči, da je to najboljše za sam par in prav tako za najzgodnejšo vzgojo otrok.

Zakon naravni in krščanski človekov poklic

Človek je po naravi tako ustvarjen, da je poklicanost v zakon zapisana v samo naravo moškega in ženske. Stvarnik, ki je človeka ustvaril po svoji podobi in sličnosti, ju je ustvaril kot moškega in žensko in ju poklical k medsebojni ljubezni, saj je sam Ljubezen. Zakon je torej pred vsem drugim naravna ustanova, ki ima božji izvor, saj človeku ni dobro samemu biti. Zato je nekaj dobrega, nekaj od Boga hotenega iskati in najti življenjskega sopotnika oziroma sopotnico in se poročiti. Še več, vsa verstva in kulture imajo poroko za nekaj dobrega, potrebnega, odrešenjskega in prazakramentalnega.

Bog skozi vso zgodovino, tudi izven krščanstva, na neki način omogoča zakoncema, da zaživita svojo poklicanost 'biti zakonca', da razodevata božjo ljubezen, do človeštva. Zato je ljubezen dveh zakoncev 'odsev' Božje ljubezni, kar pomeni, da je njen izvor vedno Bog. Ljubezen med zakoncema prihaja od Boga, in ko gledamo zakončevu ljubezen, intuitivno spoznavamo 'nekaj' Božje ljubezni. Zakonska ljubezen je potrebna. Je prvenstveni prostor, kjer se Bog javlja in razodeva. Brez tega 'prostora' bi Bogu manjkal eden izmed načinov, da bi se pokazal vidnega sredi med ljudmi.

V krščanstvu so dobili ti splošni poudarki zakramentalni pomen,

milostno in odrešenjsko moč, ki je dar za vso Cerkev. Tako je Cerkev zaradi zakramenta zakona bolj sveta in lažje udejanja odrešenje ljudi. Zakon ni zasebna stvar dveh zakoncev, marveč je božji dar, je poklic, da dasta zakonca Bogu in ljudem na voljo svojo ljubezen. Zato gre v krščanskem zakonu za zastonjsko podaritev drug drugemu v Svetem Duhu. Tako zakrament zakona zakonca posvečuje, odrešuje in Boga slavi.

Kristjani verujemo, da sicer vstali Kristus spremlja vsakega človeka, če se ta tega zaveda ali ne, na njegovi življenjski poti in mu pomaga k pravičnim in dobrim življenjskim odločitvam. To zasebno spremljanje posameznika postane v zakramentu zakona trajno Kristusovo spremljanje dveh, moža in žene. Kristus, ki vsakemu človeku kot posamezniku podarja milost, jo prav po zakramentu zakona podari zakonskemu paru, možu in ženi, da bi bila eno telo, da bi drug drugega v Kristusu posvečevala in odreševala. V blagor zakoncev je, da se cerkveno poročijo.

Bog v družini

Uspešen zakon je največje poroštvo, da bosta zakonca lahko odprta za pristno in kvalitetno starševstvo.

Kakovostno življenje zakonskega para je temelj za pristno starševstvo, za rojevanje in vzgajanje otrok; vsak par za toliko otrok, za kolikor imata darove Svetega Duha, ki naj jih odkrivata v medsebojnem pogovoru in poslušanju Boga in znamenj časa. Glede števila otrok ne igra zanemarljivo vlogo kvalitetna zakonska ljubezen in pogum za življenje. Namesto teoretiziranja prinašam tri molitve: očetovo, materino in para ob pričakovanju otroka. Vse tri izražajo zavest, da ima Bog svoje izjemno mesto v času pred porodom otroka. Te molitve iz knjige Bog, ki mi daje dihati, ponujam tudi zato, da bi se mladoporočenci lažje odločili še za enega otroka in da bi jih tudi starejši z razumevanjem podprli.

Noseča sem

*Življenje si,
Bog,
samo življenje.*

*Noseča sem,
polna življenja,
težka od življenja.*

*Kako lepo je
čutiti življenje
in ga ljubkovati.*

*Kako lepo
biti hiša za življenje.*

Varuj to življenje
v meni
po meni.
Z vsemi čutili
se odpiram življenju.
Blagoslovi me,
in vse, ki čutijo težo življenje.

Biti oče

Bog,
Ti podarjaš življenje po meni.
Zahvaljujem se Ti
za to moč.

Naj bom ljubeč in skrben oče.
Nastajajočega življenja se bom dotaknil.
Želim ga občudovati,
čakati,
vse pripraviti
za datum rojstva.

Naj bom tenkočuten,
nežen do svoje žene
in do življenja v njej.

Združena s Teboj

Ljubezen si Ti,
Bog,
in življenje.

S teboj sva združena.
Ljubiva se
in čutiva življenje.

Najina ljubezen je kakor vodnjak,
ki prekipeva
v tem otroku.

Naj bova zavetje
temu otroku.
Naj bova hiša
temu življenju.
Senca
v vročini,
sonce
v mrazu.

Jože Zadavec

Z zdravo prehrano do boljšega zdravja

Hrano predstavljajo živila, ki so tako pripravljena, da jih lahko zaužijemo. Hrana je materialna in duhovna osnova življenja; človek raste, se razvija opravlja svoj poklic le pod pogojem, če dobiva za to pogonsko gorivo, surovine, ki jih telo izkoristi kot izvor energije. Hrana je biološka in nagonna potreba človeka; nekoč je človek skrbel le za količinsko zadostnost hrane. Sodoben človek pa v prvi vrsti gleda bolj na kakovost hrane in jo vedno bolj povezuje z zdravjem. Namesto nagonskega načina se danes hranimo bolj razumsko. Iz hrane črpamo energijo za delo, gradbene elemente telesa za rast in obnovo ter biološko aktivne snovi, ki so potrebne za normalno presnovo vseh organov.

Vse do konca druge svetovne vojne so ljudje v Prekmurju uživali predvsem tradicionalno hrano; hranili so se s tem, kar so pridelali doma. Po drugi svetovni vojni se je način življenja in tudi prehranjevanja močno spremenil. Pojavili so se novi načini v pridelavi, pripravi in konzerviranju živil. Tradicionalno prehrano je vedno bolj izpodrivala prehrana, ki je sledila socialno ekonomskim spremembam v družbi (fast food). Spremenile so se tudi prehranjevalne navede. Trije dnevni obroki so se skrčili na en večji popoldanski ali večerni obrok: prehranjevanje se je preselilo iz domačega, toplega ognjišča v tuje okolje. Davni načini prehranjevanja doma, v domači hiši, med svojimi ljudmi, pri pogrnjeni mizi, sede za mizo, ob počasnem, doživetem uživanju hrane, ob molitvi pred in po jedi, je pomenil za našega človeka poseben obred, v katerem je sam psihično sodeloval.

Namesto nekdanje skromne prehrane so se nenadoma pojavili preobilni obroki preveč kalorične hrane. Svojo vlogo so odigrali tudi pesticidi, herbicidi in hormoni, ki so se začeli uporabljati v kmetijstvu in živinoreji. To je vplivalo na zdravstveno stanje ljudi, pojavljale so se tudi v večjem številu bolezni kot sladkorna bolezen, debelost, visok krvni tlak, bolezni srca in ožilja. Potrebna so bila desetletja, da so ljudje dojeli pomen pravilne in zdrave prehrane na zdravje.

Za našo prehrano je značilno, da vsebuje preveč mesa, mesnih izdelkov in maščob ter premalo ogljikovih hidratov in zelenjave. Človek je bil že od davnine vsejed, hranil se je z mesom in rastlinsko hrano. Hrana naših prednikov v Prekmurju je bila bolj vegetarijanska, saj so gojili pšenico, rž, koruzo, proso, ajdo, oves, in pripravljali hrano iz teh poljščin (več vrst kruhov in kaš ter močnikov). Energetsko gosta hrana s preveč maščobe in mesa se je pojavila na naših jedilnikih šele pozneje, ko so se znatno izboljšali življenjski pogoji naših ljudi.

Tako je prehrana sodobnega človeka polna napak, ki se le težko popravljajo. Človek namreč le s težavo menja svoje navade, tudi takrat, če uvidi, da so slabe. Od mnogih tako imenovanih bolezni civilizacije, ki

so tesno povezane s prehrano, naj omenim arteriosklerozo, ki je najčešči vzrok za bolezni srca in ožilja. Pri moških se bolezen pojavi že v dvajsetih letih življenja, pri ženskah nekoliko pozneje. Bolezen prizadene vse telo, posebno srce, ledvice in velike krvne žile. Bolezen je zelo nevarna in resna, saj že desetletja zahteva največjo smrtnost. Strokovnjaki ugotavljajo njeno tesno povezanost s prehrano in pri tem navajajo celo vrsto nevarnosti za njen razvoj: povečanje maščob, sladkorja, in sečne kisline v krvi; povečanje krvnega pritiska, debelost.

Vsi ti dejavniki so lahko posledica nepravilne prehrane. Med največje nevarnosti spada povečanje maščob (lipicov) v krvi, posebno tam, kjer več kot 40% kalorij ljudje zaužijejo v obliki maščob. V to rizično področje spada tudi Prekmurje. Pri narodih, ki uživajo manjše količine maščob (Japonci, Bantu črnci) je obolenje ožilja mnogo manjše, manj je tudi srčnih infarktov.

Odrasel človek povprečne teže 70 kg, bi moral dnevno zaužiti od 35-40 g maščob (ali 15-20% potrebnih dnevnih kalorij). Toda poraba maščob je danes mnogo večja, tako da prihaja do pojava debelosti in z njo povezanih težav (visok krvni tlak, srčni infarkt, možganska kap, bolezni sklepov in kosti, žolčni kamni).

Vrste maščob

Vse maščobe niso enako nevarne. Važna ni samo njihova količina, temveč tudi vrsta. Imajo različno poreklo (rastlinske in živalske maščobe), tudi po kemični sestavi si niso enake. Pod pojmom lipidi (krvne maščobe) mislimo na mastne snovi različne sestave (trigliceridi, holesterol in fosfolipidi). Razlikujemo zasičene in nezasičene maščobne kisline. Za zdravo presnovo so važne nezasičene maščobne kisline. Zato zdravniki priporočajo uživanje tistih maščob, ki vsebujejo nezasičene maščobne kisline (to so v glavnem maščobe rastlinskega izvora). Če se količina holesterola v hrani poveča, se poveča njegova količina tudi v krvi. Holesterol se nenehno tvori v jetrih, nenehno pa ga dobivamo v telo s hranili živalskega izvora. 80% holesterola, ki je v krvi, izvira iz presnove v jetrih, 20% pa ga zaužijemo s hrano. Holesterol delimo tudi na HDL (holesterol visoke gostote) in LDL (holesterol nizke gostote) ki je bolj nevaren. Merimo ga v mmol/l. Odrasli ga lahko imajo v krvi do 5,2 mmol/l. Največ holesterola vsebujejo možgani, grobovina, klobase, surovo maslo, jajca, siri. Z varovalno prehrano lahko znižamo holesterol v krvi do 20%. Čim večja je količina maščob v krvi, tem večja je nevarnost za nastanek srčnega infarkta. Zato je priporočljiva hrana, ki vsebuje nizke količine holesterola, ki je brez živalskih maščob. Holesterol se namreč nahaja samo v živilih živalskega izvora, v rastlinski hrani ga ni. Če ugotovimo, da imamo preveč holesterola v krvi, moramo preiti na nekajmesečno rastlinsko prehrano. Če to ne pomaga, uporabimo zdravila za zmanjšanje holesterola v krvi.

Ogljikovi hidrati

Vrsta in količina ogljikovih hidratov ima važno vlogo pri nastanku raznih bolezni (debelost, sladkorna bolezen, giht). Prehrana, ki naj bi nas varovala pred temi boleznimi, mora biti revna z ogljikovimi hidrati, ki hitro prehajajo v kri, kot so: beli sladkor, bela moka, čokolada, pecivo, pogače. Namesto tega je potrebno uživati več hrane, ki je bogata s sadnim sladkorjem, kot: jabolka, hruške.

Beljakovine

Stalno, pretirano uživanje živalskih beljakovin, posebno mesa, ne predstavlja samo nevarnosti za nastanek bolezni srca in ožilja, temveč povzroča tudi nastanek tako imenovanih bolezni civilizacije. Pretirana uporaba mesa namreč bremeni kri z beljakovinami (hiperproteinemija), zmanjšuje pretočnost krvnih žil, in pospešuje nalaganje raznih snovi na stene malih žil. Kot posledica tega lahko nastanejo razne bolezni vezivnega tkiva. Tudi pred temi težavami se lahko obvarujemo s hrano, ki naj vsebuje čim manj mesa in mesnih izdelkov in čim več hrane, rastlinskega izvora z zmerno količino mleka in mlečnih proizvodov in sojinih izdelkov, ki so v Prekmurju še premalo v uporabi.

Vlaknine

Za vlaknine in celulozo so dolgo časa menili, da so to snovi, ki niso potrebne pri prehrani. Zato so ljudje rajši uporabljali belo moko namesto črne, beli sladkor namesto sladkega sadja, olupano sadje namesto neolupanega ter premalo solate in druge zelenjave. Kmalu pa so ugotovili, da so vlaknine zelo pomembne pri nastanku raznih bolezni, kot so: debelost, sladkorna bolezen, žolčni kamni, koronarna bolezen, zaprtje, hemoroidi, vnetje slepiča, rak debelega črevesa. Vlaknine vsebujejo živila iz črne moke (rženi kruh), žitaric (kaše) ter otrobi, sadje, zelenjava (zelje, repa). Že naši predniki so pri zaprtju uporabljali pšenične otrobe ali laneno seme v količini 3 žlice pred spanjem.

Minerali, vitamini

Tudi minerali so aktivno vključeni v presnovo. Preveč natrija zaradi velike porabe kuhinjske soli povzroča nastanek visokega krvnega tlaka, pomanjkanje kalija povzroča motnje srčnega ritma, važno vlogo ima tudi magnezij. Od vitaminov je za srce важен B1. Če je naša prehrana dovolj bogata z živili iz črne, ržene moke, če vsebuje dovolj sadja in zelenjave, mleka in mlečnih proizvodov, soje in njenih proizvodov, ni bojazni, da bi prišlo do pomanjkanja vitaminov in mineralov.

Zaključki

Za zdravo prehrano in boljše zdravje se moramo držati naslednjih pravil:

- zmanjšati količino dnevno zaužite hrane,
- zaužiti več ogljikovih hidratov, manj beljakovin in še manj maščob,
- maščobe živalskega izvora nadomestiti z rastlinskimi,
- zmanjšati uživanje živil, ki vsebujejo holesterol,
- opustiti uživanje alkohola in zmanjšati uporabo belega sladkorja,
- živila iz bele, pšenične moke nadomestiti z živila iz črne, ržene moke in drugih žitaric (koruza, oves, proso, ajda),
- povečati uporabo sadja in zelenjave (sveže in suho sadje, zelje, repa, grah, fižol, bob),
- zmanjšati uporabo kuhinjske soli,
- paziti na telesno težo,
- upoštevati varovalno prehrano in gojiti ter razvijati kulturo prehranjevanja.

Prehrana, ki upošteva zgornja načela, dolgoročno ugodno vpliva na presnovo, regulira telesno težo, znižuje količino maščob v krvi in visok krvni tlak in varuje pred raznimi boleznimi ali jih celo zdravi. Z nezdruvo prehrano pa si človek sam programira celo vrsto bolezni.

Prim. dr. sci. Jože Zadavec, dr. med., spec. splošne medicine, doma iz Beltincev

Tone Ciglar

Popotovanje IZ Bistrice NA Lipo

*(potem ko nam ni uspelo priti v MURSKO,
da o ČRENŠOVCIH sploh ne govorimo)*

Leto Gospodovo 2000. Srečanje s prekmursko pokrajino je bilo idilično; tja nas je prepeljal brod, ki je spretno izkoristil moč rečnega toka in hitro zdrvel na drugo stran. Nekaj metrov po Muri navzdol nas je pozdravilo velikansko mlinsko kolo, ki ga je malokje videti. Vztrajno vrtenje kolesa nas je spomnilo na kolo časa, ki marsikaj zmelje in predrugači. Stari časi. Novi časi. Zaostali in napredni časi. Vsakršni časi. Tudi sedanji.

Zgodilo se je

Iz Bistrice smo prišli premočeni kot povodni možje, saj nismo s sabo imeli ne potapljaške obleke ne kopalk. Potem smo imeli nove težave, ker nismo imeli lestve, da bi splezali na Lipo. Nato smo se pa sploh izgubili, ker na zemljevidu nismo nikjer našli Murske. Nekaj časa smo taval, nakar sem rekel, da gremo po informacije v mojo domačo občino Črenšovce, vendar nas je tabla opozorila, da ta vas dejansko (več) ne obstaja, ampak Črenšovci.

Papirje in zemljevide smo vtaknili v torbo. Zaustavili smo se pri prvi hiši, kjer smo na dvorišču videli ljudi. Preprosti in domači, ljubeznivi in postrežljivi. Pripovedovali so nam živo in zanimivo o svojem kraju, o

ljudeh, preteklih in sedanjih časih. Ko bi jim znali prisluhiniti! Potem mnoge stvari ne bi potonile v pozabo kot mlinska kolesa, ki jih sedaj moramo (vsaj za vzorec) z muko spravljati v življenje.

Pojdimo k stvari

Pustimo šalo ali sarkazem, kajti ob marsičem bi se bilo dobro zjokati in predvsem kaj storiti, da bi se dobre domače in stare stvari tudi cenile in spoštovale.

Ničesar ne bom povedal, kar že ne bilo povedano. Najbrž za to tudi nisem pristojen. Povem pač samo svoje mnenje. Saj velja, da "čevlje sodi naj Kopitar". Tisti, ki ste doma, morate najbolj občutiti, da so bile mnoge stvari vsiljene zaradi nevednosti, zmaličene zaradi malomarnosti ali kakor koli že. Sedaj bi za to, da bi stvari postavili na pravo mesto, popravili zmote in napake, ki so se kar pojavile, morali razpisati referendum, če ne bi moralo povedati svoje mnenje tudi ustavno sodišče. Hudo je to, da smo sedaj sami postali neobčutljivi za svoja imena in jih tudi sami uporabljamo v popačeni obliki.

Kakor koli že, izgubljajo se različice in počasi prehajamo na računalniško enopomenskost: vse bo npr. V ! Tako bomo tičali tudi v konici šivanke in nas zato ne bo prav nič zbadalo, kakor če bi čepeli na konici šivanke.

BISTRICA, pa naj bo Gornja, Srednja ali Dolnja

Bistrica moja, kakor kamen v vodo si se potopila... Kar naprej nas potaplja, kot bi tega ne zadosti storila Bistrica - Mura. Stoletja so naši ljudje hoteli biti na, pa četudi bi to bil kol ali drevo, samo da jih Mura ni potegnila v svoje valove in jih odplavila. Mi pa smo sedaj preprosto postavili tudi šolo v Bistrico, tudi kapela-cerkev tiči v Bistrici, potem ko si būraši prizadevajo na vso moč in z vsemi sredstvi, da Mura ne bi silila čez bregove in nasipe in nas zvabila v svoje vodovje.

Če pogledamo spodnjo fotografijo, mislimo, da je pred nami (samo) Srednja Bistrica. Res pa je, da je "meja" med Srednjo in Gornjo Bistrico cesta: na levi (gledano iz smeri Črenovec) Srednja in na desni Gornja Bistrica. Tabla pa je celo postavljena na desni strani, torej na tisti, na kateri je Gornja Bistrica. Gotovo bi sodilo table postaviti bolj smiselno.

MURSKA SOBOTA

Že vem, da drugače ne more biti na ljubljanski postaji, železniški ali avtobusni, kot da vam dajo vozovnico v Mursko. Ampak, da slišim sedaj že doma na Bistrici, v Črenovecih, pod Lipo ali kjerkoli in od kogarkoli, da so bili dopoldne v Murski, pa dejansko povzroča črevesne krče. Pri tem nobeno dokazovanje več nič ne pomaga, tu odpove slovnica še tako izobraženemu Slovencu. Ampak, zakaj se tako dogaja samo s

Soboto, zakaj tega enako nesmiselno ne uporabljajo za Ilirsko (Bistrico), Slovensko (Bistrico), Kamniško (Bistrico), Bohinjsko (Bistrico). Samo s prekmurskimi imeni si lahko vsak privošči sleherno nesmiselnost, ki se

Pogled od Črenovec proti Kolenkovemu mlinu

nam potem zdi kot pravilo. Dobil sem že dokument, v katerem je bila moja rojstna vas takole napisana: Gornja Bis. Vsak lahko presodi, na kaj že to meji!

LIPA

Zakaj ne bi bili dosledni in bi rekli, da plezamo na Lipo, če že nimamo s seboj lestve, da bi se povzpeli na Lipo?

Od staršev in drugih starih ljudi sem se naučil lepe rabe. Kam greš? Pod Lipo. Od kod prihajaš? Izpod Lipe. Nič nismo lezli ali plezali na Lipo, prav tako ne v Lipo. Ne vidim nobenega razloga, da bi to moralo izginiti.

Krajevna imena

Dopuščamo vsakršno rabo naših krajevnih imen kakor tudi osebnih in priimkov. Nihče ne mora v naprej vedeti, kako se imena izgovarjajo ali naglašajo pri nas. Lahko pa povpraša in se da poučiti.

Novinar je iz Lipovcev (Lipovec) poročal o hokeju na travi. Nisem vedel, da obstaja tudi ta vas v Prekmurju. Mnogi mi pravijo, da so bili v Odrancih (Odrāncih) in si ogledali cerkev Svete Trojice. Zopet drugi se pohvalijo, da so jim znani Beltinci (Bēltinci), da so občudovali Plečnikovo cerkev v Bôgojini (Bogojini). Otok ljubezni naj bi bil v Ižakovcih (Ížekovcih in Ižakovcih). Da so Bratōnci (Brātonci) v župniji

Mati	Tomina
Mater	
Poročen	1958. 9. 2. v Črenšovcih
Copulatus	
Umri	
(zdat. 190)	
Mortuus	

Črenšovci, dne 19.4.1998.

Vključnostavo
KLEKL JOŽEF
plebanoš v pokoji v Črenšovcih.
CSERFÖLD, Zalám.

za notranje cerkveno področje

Ima pravico do potravnega izj. župnijski urad v Črenšovcih potrjuje, da je Anton C i g l a r
in ... na Gornji Bistrici prišel zakrament sv. birme dne 21.7.

V Črenšovcih dne 17. VI. 1998.

I. polletje: Rodigati
II. polletje: Rodig

IZDAJA MARIJIN LIST V ČRENŠOVCIH, SLOV. KRAJINA.
Za M. List: KLEKL JOŽEF, vp. pleb. Črenšovci.

V področju dostave ...

I. polletje: Ciglar
II. polletje: Ciglar

Tako je bilo...

Beltinci... Zopet drugi so trdili, da poznajo vas Gomilica (Gomilice). Vendar sem našel, da tudi ugledni poznavalci uporabljajo ime Gomilica, potem pa zapišejo, da prihajajo iz Gomilic (ne iz Gomilice). Prav tako pravijo, da so bili na Bistrici, v drugem stavku pa zapišejo, da se vračajo iz Bistrice.

Nekateri priimki

Pa naj navedem svojega, ko vedno znova moram poslušati, da bi naj bil Ciglar. Doma od staršev in drugih ljudi nisem nikdar drugače slišal, kakor Ciglar, saj je to tisti prastar prekmurski poklic, ki dela cigel - opeko, in ciglarov je bilo v vsaki vas kar nekaj. Zakaj bi z izginotjem poklica moral izumreti tudi priimek?

Mnogi so imeli zapisano v krstnih knjigah priimek Koštrica, Žabota, Poredoš, Keréc... zdaj pa so Koštric, Žabot, Poredoš, Kérec...

Počasi izginjamo

Rečejo nam kose naše krajine na zemljevidih, pa nikomur nihče nič (bilo je objavljeno tudi v Stopinjah 2000!). Kaj bi se potem razburjali zaradi imen. Saj smo vendar na obrobju, ne moremo vedeti, kako je prav, to vedo o sebi in o nas samo drugi, npr. v Ljubljani. In začnemo verjeti v to. Povrhu pa se sramujemo, da bi bili to, kar bi naj bili.

Tudi prekmurske posebnosti so del bogastva naroda, vsega slovenskega naroda. Taka je tudi dvojina, ki jo v Prekmurju zelo dosledno uporabljamo (stari in starejši ljudje gotovo!), ko marsikje v Sloveniji že v uglednih knjigah ni dosledno uporabljana. Čemu zavreči to

Tako pa je vsiljeno sedaj...

jezikovno bogastvo, ki je v pestrosti, ne v banalnem poenostavljanju in poenotenju. Zakaj bi končno vedno morali sprejeti le tisto, kar prihaja z drugih koncev domovine. Zakaj ne bi sprejeli teh dragocenih posebnosti drugi, ki tega nimajo, prav tako, kakor mi sprejemamo njihove posebnosti in se tako bogatimo.

Tone Ciglar

V vinu je resnica in resnica o vinu

V vinu je resnica - In vino veritas

Trta je marsikje veljala za sveto drevo, njen pridelek, vino, pa za pijačo bogov. Zaradi tega je vino bilo podoba spoznanja, saj so bogovi, ki pijejo vino, pametni. Nekatera stara izročila so trto enačila z rajskim drevesom življenja. To drevo pa je bilo drevo spoznanja dobrega in hudega (prim. 1 Mz 2, 9b).

V Izraelu in krščanstvu pomen trte še narašča. Vinograd je eno najdragocenejših imetij. Postane prispodoba za izvoljeno ljudstvo, ki je Božji vinograd. V krščanstvu simbolika preide na osebo: Jezus - Mesija se predstavlja kot vinska trta. Kristjani smo mladike na trti Jezusu. Bog je vinogradnik.

Simbolika vina je nadvse bogata. V antični Grčiji je bilo vino zamenjava za Dionizovo kri in pijača nesmrtnosti. Vino je pri Izraelcih žlahtna pijača in je vedno v košarici obilja, ki jo daje Bog, zato je vedno

tudi daritvena prvina. Tako npr.: "Ljubil te bo, te blagoslavljal in množil. Blagoslavljal bo sad tvojega telesa in sad tvoje zemlje: žito, vino in olje, prirejo tvojega goveda in prirastek tvoje drobnice na zemlji, za katero je prisegel tvojim očetom, da ti jo bo dal" (5 Mz 7, 13). Je znamenje in simbol vseh darov, ki jih Bog daje ljudem. Kakor prvine vseh darov, tako naj človek daruje Bogu tudi prvine vinske trte. "Vino pa daruj kot pitno daritev pri žgalni ali klavni daritvi..." (4 Mz 15, 5).

Vino je na splošno povezano s krvjo, zato je pijača življenja ali nesmrtnosti. Vino v Kristusovem kelihu se spremeni v kri. Pomeni žrtvovanje, daritev, ki je vedno povezana s prelivanjem krvi. Evharistični kelih pomeni pijačo nesmrtnosti, ker je Jezusova kri, ki jo je prelil, da bi imeli življenje.

Janžev hram sredi rajsko lepih vinogradov.

Resnica o vinu - Veritas de vino

V vinu se tudi skriva spoznanje hudega. Prinaša namreč lahko tudi pijanost, ki je simbol zablode, s katero Bog udari neverne in uporne. Navedimo samo cno svetopisemsko besedilo.

"Pri vinu se ne delaj junaka,
vino je namreč že mnoge pogubilo.

Peč in voda kalita jeklo,
srca samopašnežev pa v prepiru preizkuša vino.
Za človeka je vino kakor življenje,
če ga pije zmerno.

Kakšno je življenje za tistega, ki pogreša vino!

Tudi to je bilo namreč ustvarjeno ljudem v veselje.
Vino poživlja srce in razveseljuje dušo,

če ga piješ o pravem času in zmerno.
 Preveč popitega vina pa človeku zagreni dušo,
 povzroči razdraženost in nasilnost.
 Pijanost razvname jezo neumnega v njegovo spotiko,
 zmanjšuje njegove sposobnosti in zadaja rane."

Sir 32, 25-30

Res je, pijanost velikokrat doživljamo kot prekletstvo, najhuje tisti, ki s človekom nezmernega pitja morajo deliti življenje. Kot je zmerno pitje znamenje spoznanja, tako je pijanost izguba pameti, ko človek dejansko zgubi samega sebe in več ne ve, kdo in kaj je.

Deset pravil o pitju vina

Na Janževem vrhu pri Kapeli, kjer zori čudoviti janževce, je v gostišču Janžev hram, latinski napis (fotografija spodaj), v katerem je veliko modrosti, strnjene v deset pravil, ki naj bi jih upoštevali pri pitju vina.

V prostem prevodu (poskusite "prevesti" tudi vi!) se lahko takole glasi modrost, ki jo skriva deset kozarcev, do roba napolnjenih z vinom:

DECEM REGULAE BIBENDI

ali

O ČEM SE MORA VSAK ČLOVEK POUČITI,
 KI HOČE DESET KOZARCEV VINA SPITI

1. Dvigni prvi kozarec, če je ta pravi, saj kot med ti telo in dušo pozdravi.
2. Če hočeš, no ja, tudi drugega vzami, saj ta te še namreč povsem ne omami.
3. Le izpij, dragi, tudi tretjega do dna, če tvoja modrost še kako mero pozna.
4. Četrtega kozarca se ti je bati, zato se z njim le nikar preveč ne brati.
5. Že peti kozarec pred tvojimi usti? Vendar premisli in kar rajši ga pusti!
6. S šestim kozarcem pa proč kar brez pardona, sicer še postal boš kršilec zakona.
7. Nikar se še s sedmim ne delaj umnega, saj zagotovo stori te neumnega.
8. Kdor hoče celo osmega vase zliti, učen mož zagotovo ne more biti.
9. Po devetem nikdar ne boš rok stegoval, če se ti gnusi biti neumna žival.
10. Desetega na hitro po grlu spravi in kar brž si še tudi krsto pripravi.

Plošča z latinskim napisom

Kultura pitja

Vino je čudovit Božji dar, podarjen človeku. Vendar je z vinom tako kot z vodo. Voda je za tistega, ki zna plavati, rešitev, za tistega, ki ne zna plavati, pa poguba. Kdor je gospodar samega sebe, mu vino razveseljuje srce in lepša življenje - je znamenje modrosti, tisti pa, ki te oblasti nima, v vinu potone - zgubi svojo pamet. Največkrat ne sam, ampak z družino, za sabo pa še potegne člane svoje družine.

Napredovala je pridelava vina, tako žlahtne sorte, kakor tudi kletarjenje. Čudovita vina imamo in prihajajo vedno boljša. Tega se lahko samo veselimo. Sedaj je pričakovati še podoben napredek pri človeku - kultura pitja namreč. Po pameti. Razumno. Če hočemo - obredno. Kot ga pijejo bogovi.

Dobro vino - Božji blagoslov, je tako kot vse dobrine, ki nam jih Bog daje po rodovitnosti polj, nasadov in vinogradov. Je znamenje obilja, ki velja tudi danes; sprejemamo ga od njega, ki je človeka postavil v Edenski vrt, kjer je vse prekipovalo od razkošnega obilja.

Sporočilo desetih pravil je tako jasno, da ne potrebuje posebne razlage. Zadošča, da se prepustimo sporočilu, da se nam zapiše v srce in dušo. Naj bo vino, ta pijača bogov, tudi pijača pametnih ljudi. Naj v žlahtnosti vina odkrivamo resnico, ki nam jo sporoča: modremu blagoslov, nespametnemu poguba.

STOPINJE SRCA

Lojze Kozar

Moj prvi izpit

Kozarjevi nečaki so v letih 1972-1976 izdajali družinsko glasilo Snežinka, najprej le rokopisno, kasneje pa tipkano na star pisalni stroj in sicer v desetih izvodih. Tretja številka petega letnika je imela kar 36 strani formata A 5. Za to družinsko glasilo je dve črtici napisal tudi pokojni Lojze Kozar. Ena izmed njih je Moj prvi izpit. Čeprav je bila že "objavljena", z objavo v Stopinjah prvič stopa v širšo javnost. Odkriva Kozarjevo šegavost in smisel za majhne stvari, ki naredijo naše življenje lepo in prijetno.

Čisto sam sem v sobi, ki ji pravijo kabinet. Ne vem, kakšna je ta čudna beseda, in kaj pomeni. Mlad profesor me je privedel semkaj, mi dal računsko nalogo in odšel. In sedaj seštevam, odštevam, množim in delim. Prvo troje je šlo: dobro sem seštel, odštel in naredil preizkus in se je vse lepo ujemalo. Tudi množil sem menda prav, preizkusa pa nisem znal narediti, ker deljenja ne obvladam dobro. Sicer pa vse to ni bilo tako težko, saj sem imel pred seboj papir, v roki pa pero in na mizi črnilo.

Kaj bi pa bilo, če bi moral vse to narediti na pamet? In v tako stisko me je pred nekaj meseci spravil Kovačkin Gyüra, ki je šel s krava-mi iz Ženavlja proti Martinju po krmo. Sedel je na vozu nekje na spred-njem oplenu, kimal z glavo in nečemu vneto pritrdjeval, pa nisem prav

vedel, ali se mu dremlje ali pa nekaj vneto preišlja. Bolj verjetno je bilo to drugo, kajti vmes je kar naprej nekaj godel in se nečemu hehetal. V obraz je bil zabuhel in rdeč in lica so mu sijala kakor rdeča trnjeva roža. Lasje so bili beli in čisto podobni ovčji volni na božičnih kartah, na njih pa je tičal veliko premajhen okrogel klobuček brez traku in z razpokanimi kraji in pomaknjen na tilnik tako prešerno in nevarno, da sem kar naprej gledal vanj, kdaj bo temu staremu človeku zdrsnil na tla.

"Seveda ga bom pobral," sem si mislil, "in jim ga dam v roke, da jim ne bo treba z voza."

Precej časa že hodim za tem vozom in bi se najraje usedel na soro, toda napoti mi je žrd, ki kar naprej poskakuje in vsak udarec oplena, ki odskakuje od ceste, pretira in s svojim koncem riše zelo povečano krivuljo zglodane ceste.

Kravi se pomikata počasi in kar naprej zamahujeta z repi, da bi odgnali sitne obade, ki se obnašajo tako vsiljivo, da mora biti popoldne nevihta. Držim za konec žrda in se dam nekoliko vleči, s tem tudi krotim njegovo veselo in norčavo poskakovanje, potem se naveličam vse te polzeve počasnosti in pohitim mimo voza. Z enim očesom škilim po stricu. Če me bo opazil, bom pozdravil, če ne, bom šel brez besede mimo, slišati pa me tako ne more, saj sem bos in stopam po peščen potih popolnoma neslišno.

Zdaj tudi vidim, kako sprano srajco ima stric na sebi. Iz domačega platna je in nima nobenega gumba več ne na rokavih ne na prsih. Hlače so široke in mahedrave, prav tako iz domačega platna, zvezane so pa s predpasnikom, ki pa je iz enake modre tkanine kakor moje hlače. Tudi stric je bos kakor jaz, v obleki pa prednjači, ker ima še predpasnik, jaz pa samo ene hlače, srajco in kapo.

Kapa mi je pravzaprav odveč, saj se potim pod njo v tem žgočem opoldanskem soncu, ko zemlja trepeti v vročini, kakor da se bo zdaj zdaj zblisnilo in bo svet zagorel kakor bakla. Toda grem iz šole, zato se spodobi, da kapo imam, drugače bi še kdo mislil, da je sploh nimam in to bi bilo grdo.

Že sem dva koraka pred stricem in napetost v meni, da me bo stric opazil, ponehava, ko me nenadoma pokliče:

"Glej, glej, sinek! To si pa lekaj ti?"

"Se," mi m obtiči nekje v grlu.

"V šoli si biu? Ka si se pa navčo?"

"Računali smo."

"Računali, računali. Te pa zdaj dobro pazi, ti mali modrijaš. Zdaj boš delo vižgo, ka mo vidli, kelko znaš."

Zdajle bi najraje pobrisal, pa me je bilo sram. Stric bi si mislil, da ne znam računati, mi pa smo danes neki x preganjali z desne na levo in toliko časa seštevali, odštevali, množili in delili, da je nazadnje revež ostal čisto sam na levi strani, vsa druga števila pa so po nekaki coprnji skoči-

la na desno stran. Tale stric pa misli, da ne znam računati. Zato sem ostal in podmuljeno čakal, kaj neki stric hoče od mene.

"Povej ti meni, mali, kelko je desetgyezero... Ne, ne deset, sto. Povej ti meni, kelko je stogyezerokrat stogyezerokrat? Če mi to poveš, si vižgo doj djou."

Računski stroj v moji glavi začne takoj delati. Enkrat ena je ena, to drži vsaj tako trdno kakor naš Husar - Husar je naš pes - svinjsko rebro v gobcu, s katerega (z rebra, ne z gobca) smo na viizen postrgali vse meso. In ta ena bo nekje na začetku, tudi to drži. Toda vse te mnoge ničle, kaj bi z njimi? Premetavam jih in mešam med seboj, pa jih je kakor lukenj v gumnem rešetu. Nekaj se mi sanja o tem, da je sto krat sto desettisoč in tisoč krat tisoč milijon, toda to pravzaprav sploh ni važno. Važno je ali stric ve, koliko je stogyezerokrat stogyezerokrat, ali ne ve. Če ne ve, mu lahko rečem karkoli. Požmrknem proti njemu in vidim hudomušno lakavost v njegovih očeh in kar tako bleknem:

"Stogyezerokrat stogyezerokrat je desetgyezero milijonov, stric."

"Golobek ti moj mili, gya kak si pa ti to zračuno? Vej pa gya že edno vōro premišlavam, kelko bi to bilo, pa če bi ranč zračuno, bi nej znou vō povedati. Vijdim, ka ne odiš zaman v Ženavle v šolo. No, za plačo si leko na kola sedeš pa se pelaš, ka si ne boš zaman podplate brūso."

"Vaše krave tak pomali idejo, ka da vi do Martinja pridete, stric, te mo gya že spou."

Kaj jc stric rekel, nisem več slišal, tekem sem in vso pot pa šc ves večer sem na tihem računal koliko je stogyezerokrat stogyezerokrat in si sam nisem mogel priti do kraja, ali sem strica nalagal ali sem mu prav povedal. Pravzaprav sem se mu zlagal, saj nisem vedel ali je stogyezerokrat stogyezerokrat zares desetgyezero milijonov ali ne. Toda ali ni vseeno, koliko je?

Štrkov Jožek

**S črvivoga prečnjeka
edne stare škrinje**

Brátji - od srca do srca

Na tvojivi dvej pismi, dragi brat, san ti dužna bār eden odgovor. Za prvo, od nove meše i premicije Svetkovoga gospōda san ti nājbole zafālna: cejlo slāvje si mi v slove prelejau, Bog ti plāti! Kak si največ mogeu, si si zeu t̃au s toga nebeskoga goščēnja, takši lejko! Jes san pa lejko bila samo ōdeleč z vami, preci pobitoga srca i dūhā.

Spitāvleš, zakōj so me Vogri nej pūstili tā. Zrokov je več, nājveksi je zvūnrēdna strogōst našega rēda nūnskoga: či bi adno pūstili, te bi vse

silile na takša i podobna slávja. So pa šče drugi zroki, potajeni i zamučani, tej šče bole skelijo. Krivou je pa tvoje drugo pismo od vašega narodnoga slávja v Čerensovcaj, štero je bole kak mene začudilo častito sestro prejd-nico; njoj moren kak ži znaš vaša duga pisma raztumačiti. Znaš dragi brat, v sakšen slávji obraduvani, vogrski ljudje nēmrejo razmiti, kak se mogeu Muravidék (eli kak ga po novon zovēte Mürska krajina, Prekmurje) tak preobrnōti pa se navdušiti za novo državo, či je jezero lejt būu vōren šte-vankraleskoj korouni? Eti vse jouče za zgūbleni Muravidék i Murakōz (po vašen Medžimurje), vij pa ste se krejodtrgnoli od vogrskoga orsāga jezerolejtnoga i obinjāvlete lūcko državo, kumaj gorispouvano. Kak ste se njoj denok mogli tak nanāgli kcōjprikapčiti?!. Ti mi razloži, ti politikuš prve klāse, ka bom znāla potrōštati č. mater prejdnicu pa našega gondno-ka (ne ven, kak vi pravite: skrbnik eli kak inači?), šteri je tūdi napno vūha, gda se prejdnica nevōlivala. Obā sta me spitāvala, što je to tak zrendau. Kak bi šenta jes to znāla, či san ži od 17. leta nej domā? Te pa povejdala Rozina Berčova, ka je zvejdila na zādnjen povratki, ka so tak zriktali višēsnji dūhovni pastērje Mürske krajīne. Č. mati prejdnica pa naš skrb-nik sta se razčemerila: kak pa to, čemi je to valou, ka se popi mejšajo v politiko, nimajo reko drugoga dela, dūšnopastērskoga?!. Jes san mučala, pa sta li vrtala v mēne. Zato pa pītan tebē, ka bon njima znāla odgovor dati. Ti tan doma pozvedi, mogoče to znājo vaši veški politikušje. Sledkar mi B.-ova povejdala, ka sta pri krejodtrgāvanji od Vogrske pa kcōjprikapčēvanji k Sloveniji v Jugoslāviji mela velki tāu vaš dikān pa čerensovski plivānuš, šteri Novine štāmpajo. Je to istina? Či je rejsan tak, nun vūpala vōovāditi, ka do me hidou meli. Daj mi tanāč, ka naj napravīn. Viš tak me tvoje drugo pismo cilou v nevoło spravilo, čiglij si mōu ti nājbouši namejn. Samo drgōč mi ne pošilaj več pāntlika z jugoslāvskov zastavov, to jiva šče bole razdražilo. Či moreš, brat, mi pomori, olehkoti mojo stisko, raspleti tā zapletena svetska dugovānja, štera me težijo šče pod mērnov nūnskov strehov.

Zdaj z Rozinov bole razmivi, zakaj so naj Štrkov svāk pa vaš g. dikān nej gorpoiskali ovo leto, gda je v Pešti kongressuš būu. To de naj sigdar peklilo. Se čūdiš? Znaš Jožko, mūvi tū v delēšnjen krāji tak čūtivī, ka to nājna natūrma pravica, ka naj domači gorpoiščejo, gda ži tak deleč pridejo. Nej tak? To se dostāja, šče tejsi ka so v vouzi, si to želējo.

Pišti nun pozōsek písala, cedlo zanjega njemi ti daj. Ta bār bole pohājala eden drugoga, kak se za brātjo šika. Vē bi van písala sakomi posebi, da san pa te krejgana, ka preveč pisārin pa zaprāvlan čas za svōj "odrojeni rod".

V krščānskon potrplēnji bridko vōsprobana
sestra A. (Sholastika)

cedla za Pišto

Dragi brat, nevtrūdni gomilski spisovātēl!

Od srca se ti zafalin za tvojivi dvej pismi, tak dugivi, ka san nej vupala mantrati svoje betezaste očij, liki san kočjpozvala Rozino Berčovo, ka nama je prečtejla. Pripuvist Štrkove Manke nama je za dugši cajt pregnala resnost i tihoočo kloštersko: najin smej je predirau stejne, nune so bejžale vküp pa štefe z nama diliti veselo zdüşje, mater Dolorosa pa nas vse opomejnala, ka se takše hrzanje ne dostaja našega stana. No, ve nama Bog to znán ne zeme za grej, to vremenitno veselje, štero je itak žádnje; jako mi žau za Manko, rejsan so nan vsen vküper znali razvedriti den pa natočiti dobro volou s svojov prekšenov rečjov. Kak nama v kloštri tak van tan pri sagdanešnjem kmečkem mantranji - vsen nan je prišeu praf náprušnjek veselja dolnjegomilskih mamc. Nebeški sodnik njin to za dobro gorizeme, vóri, on štima nedužno veselje, pa dobrosrčnoj mamci to znábiti prevága težíno njüvij grehekov. Bog njin daj düšici dobro!

Štrkovi mi pa naj nazvestijo, gda do se služile za mamco gregori-jánske meše. Bog ti plati, Pišta, za tvój spisovátelski trud i dobro volou, štera se tak lipou obistinila, na hasek nikelko zaprejtij, v kloštersko kmico pogroženij düš.

Samo ne zameri: pri vsem svojem nezarenskon spišüvanji si pa nej notridjau, ka za nevole májo naši starišje, si se nej zmislo, ka me to najbole skrbij? Bogzna či bon je šče vidila gdasvejta?

Čiravno noude več mamčinoga navdihávanja, mi zato kaj piši.

Zbogon stapi.

sestra Ana

cedla za Veruno

Šče za tebé denen cedlo v Jožkov kupert, draga mi sestra, tak je bar ne dobíta v rouke svák eli vájin deček. Nazvejstila si mi mamčino smrt, friško jij póbralo, siróto, nej so se dugo mantrali z betegon bilij so pa malo prežmetni, pa njin srce odpovedalo. Bole me skrbij za njüvo düšico, čiglij so se nazádnje spokóрили, kak mi piše Pišta, preci tak na špajso fórmu. Znán je tüdi boža vola, ka so nej meli časa za dugšo pokóro. Tij pa mislin ka si njüvo preminótje nouš tak gnála k srci kak dedekovo, čiglij se süne na tebé zdaj več dela. No ve máš ži pomóč od obej čerej, ki sta ži preci časa vó s škoule. Samo nej ka bi jivi kenprle oženili, ka to tüdi nej takši méd brezi pelína. Družo je pa to, kápa či bi si štera kaj premislila pa najšla volou za klošter, bar za tisti vaš máli váraški či ži neščeta iti etise v Pešto eli više v Beč. Kak sta jivi s svákom odgójla, tak se njeví vržeta. Jako mi žau za njivi.

Šče bole me skrbij za vájinoga dičaka, s šterin máta višise nakanenje. Pišta mi znapisau cejlo prípuvist, kakšo pajdašijo sta mela pokójna mamca pa vájin dičák; očivesno so njemi ženka preveč povouli šli pa ga kváрили s svojín bóžanjon pa lízanjon. Najbole me presüno- lo, kak se šmrklavec obrégnó g. dikáni, ka de se ženo, gda de velki. Kak

je žabaš vūpau to bleknoti adnoj posvečenoj peršoni, svojemi dušnomi pasteri?! Škoda, ka njemi nej oča lače zmero. Tij pa tudi! Zatogavolo ti najbole pišen. Ciglij ga nesmita zbíti do mezlík, njemi nesmita tudi spreglednoti vėkšij prestópkov. Nej ka bi ga samo oča mláto, švanjar máli bi pa pod tvojov jankov zavítje dóbo. Či to dopistiš, de tēbe rejsan bole ští-mau, očo pa zamrzij. Tudi tij ga moreš krišpati, gda je potrejbēn, vājina odgoja more biti skūpná, vednáka, te se dejte vūgne v právi kraj. Najhūšje je, či ga eden stariš odgája inači kak drūgi. Zđaj mi gvūšno potočiš nazaj, kak jes to znán kak neoženjena ženska brezi dicē. Tak, sestra drága, ka se nūne nafčimo od notripripelane dicē pa od njūvij starišov, šteri nan zavū-pajo svojo deco pa prosijo za klóstersko odgojo. Si tudi zgrūntávlen: nej dobro, ka vūva s svakon pistíta dičáka v družbo samij diklíčk, čiglij so sestranē. Šče tak nedūžen špil lejko prikota s seof nespodobne naslejdke. Ve san vaj na to ži opomejnala... Čirávno je šče prefcajt gučati od mesenoga poželēnja, pa sčista slobodno drūženje moške pa ženske dicē to tentácijo ži na mejo správi, hápi tak pomali nezapázno mejšati pamet, zaten pa drūge čūte dražiti. Cilou pa stári deco napelate v tou, či njín dávlete močen strošek, kak napríliko brasko mesou, štero je samo za gospodo pa za težake valou. Rokou na srcē, sestra: privas je večkrat na stouli, zavolo gospode največ, gda pa ostáne, pa deca sēgnejo ponjen. Vūva dičáka ráj navadíta na ležejše mesou, kūreče eli od rece eli - šče najbouše - nikšel!. Zaj mi dójde písanja, me ži očij pečējo.

Za mamco molín - vrla boj pa zbogon stáni.
tvoja mlájša sestra

Šče adno: Víkinima starišoma pri gorícáj zabičájta,
náj svojo kúndrašico notri zaprēta, gda vārata
vājnoga knapa tan okóli lejtati. To de vsen na váu.

Nevtrūjeno skrbliá sestra!

Ravno san prišla s cėrkve: Bog ti daj svēte meše tála! Šče v nede-lo si žmetno ftrgnen krej telko časa za písanje, vōri, eli seadno te sčēn pomēriti: nega nevoule zavolo naše dicē pa njūve odgoje. Nebodi vėkše, draga Ana! Števan bi se smijáu, či bi njemi vōprečtejla tvojo ži telkokrát ponovleno skrb.

Z ženidbov se nikaj ne paščimo, nimaš se kaj bojati. Či bi našívi deklí zdravna poženili, bi mogli henjáti s pintešijov, to nan pa ne bi šlo v račun. Njeví si tudi šče nikaj ne prebirata med vnožínov mládij dečkov, šteri se knán potočijo. Dečki kakpa poleg dobre kaplice goríčke mečejo očij ži tudi na njívi, nej zamán ka sta príličnivi (v moškón jeziki: fajnívi). Kaj-kaj jíví cūkajo, ogovárjajo, se žnjíma pošpájsajo... Eli jíví oča ne nahá tak dugo pri pívcaj, ka bi jíví melí priliko zapelávati. Telko pa ži tudi máta v glávi, ka nej trbej sigdár na stráži státi. Se mi tak vídi, Ana, ka tij v svojoj nūnskoj skrblióvi vídiš prevelke strahē geštē; cilou tan, ge jij

nega. Tak si po nepotrebnon delaš skrbij tudi za našega "knapa". Ne misli, ka pod mojov jankov sigdár zavitje najde, je nej tak šorka kak je mamčina bila. Čiglij ga oča kaj šliga, ga samo te, gda je ži rejsan jako potrejbén, tak ka dičák san sprevidi, ka búu po pravici kaštigani. Zató ne mrzij svojega oča, kak tij načmigávrleš, bár doségamáu nej. Znaš, gda si oča sêde dol, se njemi rad obejsi na stolec, ga obinjávrle pa njemi líže golouto na tēmeni, tan gē bi mogli biti vlasóvrje. Jes to rada vídin, ne vídin pa rada, ka mi je tá salamenska pišlívost móža prerano postarala; kumaj je prikefau z boja domou, več so njemi vlasóvrje dolšli. Mojiva brata pa šče máta tak fajno kečko, ka se rači glédati. San to svoje zandiranje vósklála pri spóvidi, pa so me g. dikán pofčili, ka vnóge móške vlasjē hápijo zapúščati od silnoga stráha v boji. Edni grátajo pišlíví, drúgi sejri (kak uni, kíj so tudi bilij v boji), to si praj ženske moremo sporazmeti, zató ka to "najmenje, ka nan pri móžkaj lejko falij". No, grón po kečki, bár se ne midij s česanjon. Po drúgój stráni šče praf príde, či pišlíví cemeštri z zvonáron vréd pri oltári malo bole svejtijo. Si bár cerkev hasek zeme žnjij.

Za stariše se tudi preveč ne staraj. Tú pa tan jiva dišij, bole oča kak mater, ži zavolo pipe. Oča májo vékšo nevoló z ranov na nougi, z níkšín mázanjon se ne zacejli, liki furt teče pa vunja ten do sósídv. Od Víkinij ti nun písala, nej sta si vórniva, viš, tan bi trbelo dolpotrejtí meseno poželenje, ka ži brše vó z držinske grede, nej pri nedúžnoj dečici. Ka ti denok to vrta v glávi, pa šče v klóštri pri božnoj rani?! Ne zameri, či san te malo obšálila, rada bi te rišijla nepotrebnij skrbij. - Mamci va tudi dála delati cementni kríž, so zakopani deleč krej od dedeka. Se pozna ka jij nega več, z delon zaostájamo. Zbogon, pa moli kaj za nas.

Veruna

**Za tebe nas skrbij,
naše domovine čij!**

Zafálin ti na dugo pričakúvanon písni, čirávno me napunilo z neméron. Ken večkrát ga čten, bole me čúdi pa draži. Skoro ži svádi. Zdaj gda smo se ži veselili, ka ti materna rejč v našoj slovenskoj štampi k srci prirásla, kak si písala po Rozininon povrátki, pa ti šteli naročiti Marijin list tá na tühinsko, zdaj mi nazviščávrleš, ka nemreš zarazmiti, kak smo se Prekmurci mogli krejodtrgnoti od jezerolétne vogrske držáve i se prikapčiti k novoj jugoslávskoj.

Tak preštimlen, draga Ana, ka si nas ti prefcajt povrgla. Premláda, brezi pravoga znánja, šteroga ti vogrska škoula nej mogla dati. Ne zameri, sestra, eli ti si pozábila povedati vašoj prejdnicí, ka smo mi nej Vogri, liki Slovenci. To smo bili ži prle, kak so Vogri prišli v ete naše kraje, meli smo svojo velko Slovensko okroglíno, štera je ségala ten do Balatona pa šče ober njega. Meli smo svoje ravnítele, knejzce (hercege), dokeč so nas

Vogri nej zaseli i nas porinoli v meši kraj med Mürov i Rabov. Mi smo nej meli svoje vojske, zato smo se nej mogli prebrniti z orožjon i tak so nas močnejši od nas prisilili v svojo državo. Stišnjeni na meši kraj smo seadno ostali Slovenci, šče bole smo jezgrovito ostali vkup kak eden narod, očúvali svoj materni jezik i ga gojili v sagdanešnjem guči pa v cerkvi. Nej samo to: naši duhovni voditelje so zarazmili pomenkanje našega duševnoga žitka i po velkon zandiranji i dopuščenji prosvetlenij vogrskij pūšpekov začnoli pisati knige v domačem slovenskom jeziki, zaprva molitvene (ži pred 250 lejti), sledkar pa druge, za sagdanešnje potrejbje. Viš, Ana, v to formo so očúvali naš materni jezik, ka smo šče po jezero lejtaj lücke vladavine to, ka smo sigdar bilij: SLOVENC! Pa nikši Vendi, kak bi nas Vogri radi prekrstili! Po 1. svetovnoj bojni so pa svecki ravnitelje tak zrendali, naj si sakši narod san zvoli, v šteroj državi šče živeti. Zato so se slovansko gučēči narodje stare avstrijsko-vogrške države odločili, ka do šli na svoje. Čehi pa Slovaki so si napravili Češkoslovaško, podkarpatski Rusi k Ruskoj, mi smo se pa prikapčili k tejstoj državi, ge žive naš večinski narod prek Müre, to je k Sloveniji, v vekšen hatari Jugoslavije. Po bojni so nas pohodili visiki svecki politikušje i sprevidili na svoje očij, ka smo rejsan Slovenci na cejlon falati med Mürov i Rabov i spoznali, ka spadamo nikan inan kak k drugin Slovencon, svojin narodnin braton v nanovo spouvanoj južnoslovanskoj državi. Tak ti je to pa inači nemre biti!

Zato pa kak pravijo naši duhovni voditelje, Vogri zobston popejvlete potrianonske žalostinke za krejodceplene krajine, ge ste si druge narode nasilo podrgli. Po takšen bi šče bole mogli brečati Taljanje za vse zgüblene dežele, štere so nigdasvejta zaposejdali njüvi prejdniki Rimlani, ravno tak Franki, Anglosasi... Najbole bi pa mogli tuliti mi Slovenci od zgodovinske nevole, ka so nas edni pa drugi sosidje spošikali na tak malički faláček zemlě, pa šče tu bi nas radi dele obgrizli i prekvāsili po svoje.

Nevólivaš se, sestra drága, zakój so pri ton krejodtrgávanji i prikapčúvanji meli glavni tau ravno naši glavni duhovniki. Zatogavolo, znaš, ka smo mi v ton časi drugij vučenij lüdi (takzvanij zobražencov) nej meli, kak samo duhovnike, pa so mogli oni to brigo na sebe zeti i svoje-mi narodi pomočiti. Za to májo kak kotrige človeče družbe ravno takšo pravico, kak zobraženci drugij stališov. Mogli so nazvejstiti višišin politikušon enodúšno volou národa, či je pa naše lüstvo samou zahtejvalo prikapčenje k novoj državi na velikij zborovánjaj po cejlon Prekmurji. Vse to so vöspelali nej samij, liki vküper s štajarskimi slovenskimi rodolübi, s šterimi so se družili ži več kak pou stolětja, od takzvanij táborov naprej.

Viš Ana, kak sta meli vüvi z Rozinov B.-ov naturno pravico do obiska domáčij lüdi, ravno tak má naše slovensko lüstvo pravico živeti vkup z drugimi Slovenci prek Müre kak v adnoj familiji. Zato se nikaj ne čüdi, ve si pa ti tüdi naša, slovenskij starišov čij, zato moreš čütiti z nami,

čiglij živješ na Vogrskon. Samo ka sta te č. sestra prejdница pa vaš skrbnik zamotila, te s svojin národnin čútenjon zmejšala, nesmimo jima zeti to za grej, tak sta kak Vógra odgojeniva. Mi brátja pa moremo vküpdržati i lübiti svojo rodno domovino. Nepravično bi bilou, draga Ana, ka bi postanola odtujena čij matere Slovenije. Čiravno san mlájši, san te v ton tali mogeu pofčiti, kak si me prosila.

Samo šče to ti denen na srce: či bojna vövdari, te raj poslúni Svetkovoga gospoda pa idi k njemi na Hrvatsko za sakačico. Na deželi node tak hidou, kak v varaši. Naši delavci zdaj v stráhi pred bojnov návelci potújejo domou z vsej túhinskij držáv, najbole z Nemčije.

Z domovinske in bratovske lübezni
te pozdravla
Jožko

Svetska čüda našega stoletja: radio

Mati mi velijo, draga tetica, naj van nazvestin, ka smo dobili spričevála vö z dobro dokünčanin razredon. Ravno smo opravili proslávo vidovdansko kak sakše leto na državni svetek. Pantlike s slávja san zasukau okoli kormanja na novon peciklini, eden faláček pa denen van v písmo. Knige pa zvezke san prasno v škrinjo na iži, naj májo pavuki veselje žnjimi.

Šče vèkše veselje kak na dokünčanon 3. razredi mámo z novin gospodom kaplanon. Da bi vi znali, tetica, kakšega mladoga pa friškoga kaplana smo dobili! Nindri s Štajarskoga so bilij se premeščeni pa se zravna navadili na novo faro tórjansko. Nej za povedati, kak so vlúdni pa prílični. Ne brigajo se samo za naše kmečke dúšice, liki šče za fsefelé drugo. Eli kak pravijo naš dikán: za kulturo. Zravna so začnoli fčiti dekle pa dečke spejvati v farnon zbori, sledkar pa špilati igre. Mojivi sestri se ži veselita v vüpanji, ka jivi potégnejo keoj. Znate tetica, novi kaplan so zvünreda prosti človik, se špilajo z nami ministranti, labdajo pa nagánjajo. Fčijo nas fsefelé nove igrice. Nej samo to: ov tjedon so nas gorvodili v svojo sobico na farofi i nan raskázali prekünštno naprávo, šteroj pravijo rádio. Vrteli so dva gumbeka pa se s fajnc eifraсте lisene kaštúle čülo gučanje pa spejvanje. Ščista naglás, túdi igranje. Ober svetle táblíce je nasrejdí eden tenki batek kak cajgar, šteri se dá vrteti se pa tá, na štero postajo (štácijo) jo šče lastnik nariktati. Na táblíci so nájmre vöspisane vnuoge rádijske postaje, odked vödválejo po zraki takzvané rádijske oddaje, imetniki rádijskih aparátov je pa lovijo po cejlon svejti. To van je adna veleznájdba našega 20 stoletja. Kakša sreča, ka živémo v modernon stoletji (tak njemi pravijo g. dikán)! Jézunka, kak je vse to čüdno! Za postaje so znapísani velki varašovje kak Grádec, Beč, München, London, Berlin itd.

Znate, radia šče nišče nima v cejloj fari, ga šče nišče nej vido zvün nas, záto se jako štimamo. Niti g. dikán ga šče nimajo. Pravijo, ka ga

kūpijo, gda de ži létrka napelana v našen kraji, to pa praj nej več deleč. Te de se praj šče bole ódeleč čülo. Té kaplánov radio je pa na batrije, pár batrij je vkūpzvėzanij v kaštúlici. Vsi smo zejvali od čüdivanja, znáte! Gda san vārau napisano Budapest, san - ve me malo srān povedati - opí-tau g. Kozāra (tak se naš kaplan píšejo), či lejko zasūknejo gumbek prti Róža dombi v Budi, lejko de se čülo kaj z vašega klóštra. Zosmejali so se, ka reko to nemre, Jožek dragi, to praj vóđávlejo samo z edne vísike zidine v vāraši. Ve da boš velki, so me tróštali, te do vóđávali ži z večij mest pa znābiti pozovėjo na štero túdi nūne gučat eli spejvat. Ve nan vi te nazvēstite.

Zdaj vsi ráj odimo manjūštrivat kak prle, g. kaplán nas večkrat pozovėjo v svóy kvatejr pa nan zavrtijo múžiku na rádi. Vsi mso jako veséli, nájbole pa g. dikān, ka so dobili takšo pomoč v cėrkvi. Zdaj do lejko šče bole groužali cement pri zídANJI Fārnoga doma, šteri de naskori več pod strehov. Zabadaf jij cemeštri odvračajo od dela, ka se reko njij ne dostāja. "Nájte, nájte, kak naj zatajín, ka san kmėčkiy starišov sin?!" je njüv odgóvor. Tetica, vij znān ne delate tan nikšega kmėčkoga dela, jeli ka nej?

To van želej vān nepoznāni pa za kmėčko delo nej jako zagnāni - vaše sestre sin

Sledkar kcójdjāno - Pismo san vtekno v adno knigo mohórsko (tej māmó puno, oča so dosmrtni naročnik ži od 1917. leta) pa je najšeu komaj zdaj v jesėn. Dobili smo túdi novoga vučítela, rávno tak prilúdnoga, kak so g. kaplan. Je naš prijāteo, právi, "prvi za stariši." Kak je zdaj prinas fajn, tak v cėrkvi kak v škouli, právo sprotoletje! Zdaj pa rejsan zbogon stante!

Špot našega stoletja: bojna (kak njoj vüjti - eli se dati bujti)

Blížajo se nan božični svėtki, boži mēr naznanjajoči, eli ka či ga je hūdobna človeška pamet ži v káli potapšala: vó je vdārila bojna. Nesreča vsej nesreč. Rouka mi trepeče, gda ti pišen té slove-bogznā či je dobiš v rouke - eli čütin bratovsko dužnost: ponovno te pozávlen domou. Zdaj do takitak mogli klóšter raspistiti - či vas ne pistijo krej, povej za beteg na očāj pa pridi nazaj v svoj rodni kraj. Ne čakaj, ka se bojna razšėri, meje zaprėjo pa nouš mogla nikan!

Viš, Ana, zgódiló se rávno tak, kak so možācje po našen proščėn-ji prešėcali na brvnaj pri Vidovon plouti: bojno očivesno začneta teva dva mustāčara, nájbole paróvniva ravnitela - Hitler pa Stalin. Unjeva si ščėta podvrėti ken več bližānjij držāv. Na viš, ta napouvid se zdaj na žalost sce-
jla obistinila: obā antikrístuša sta napadnola Polsko, si jo razdejlila, zdaj pa ži napelāvleta bojne niti dele po Europi. Znābiti mo naskori mij na

vrsti, kij smo zdaj po priključenoj Austriji ravnotak sosedje toga močnoga nemškoga Madaja. Ži se napinja prti Franciji pa Angliji, Rus pa v Baltiške državice pa na Finsko. Tak je viditi, ka je to več svetovna bojna, ži druga v ton stoletji! Lejko je Europo srán pred cejlin svejton. Tak se vidi, ka eden den samo vdári Hitler na jug, prti toplomi morji, te nan Bog pomagaj. Šče prle pride bóvnjaš na trato pa zbóvnja vó lejtnike notripozvanij moškov: v adnon megnjenji mo mogli notri, na boben.

Tě svoj stráj san v tróštanja želnon vüpanji zavüpau - komi družgomi kak svojoj v svestvo hižnoga zákona dodeljenoj mi tivárišici.

- Bojna, bojna, Jožman mój, zdaj njoj ne vüjdeš! - mi začnola muviti, kak da bi spejvala, - Nóde več kak na štelingi: trahomaš má, nej je za vojsko, ajd vozi! - ti si pa füčkaš s komišije gredóč, kakště te grzejo z duhanon znatepene očij. Tě hopsasáj je mino, hajd v boj, dečkec mój, pa brezi špájsa! Vsi te šli, naj san kajště! -

Molo san se njoj, henjaj za božo volo, ne ságaj, ne draži me!

- Rejsan nej, te jezik srbij, se ti kouža jčžij? No, či te vij strahlívi cüzeki, mo mogle znán mé babe v boj, ka pa drúgo! Pa mo šle, majke mile, či de vrazža sila! Bile mo se kak divje kobile, dedi te pa za pečjöv sideli pa čislo vrteli, naj se vas bojna ne tekne!

Znaš, sestra, se mi je svráb šou po tejli. Či se ne bi smela med naj nájníva školaša, šteriva sta našnofala treskanje med nama, bi jo lekaj šmajсно.

Drgóč, na gümlí, gda so bilá deca v škouli, müva sva pa sečkala ščelinke, san si zgüčau, ka znán pride pomali naš lejtnik na vrsto za orožne vežbe, pět jij že odrokivalo. Malo san se starau za dečico, cilou za maliva, te se pa primítila k meni pa me sküšávala kak hüdi düj Kristuša na pečini ober váraša:

- Ve pa či se sakojački ščeš ognoti vojske, to lejko zriktava samá, naj san kajště. -

Glédan jo nevörvano kak nejmo márše, gda je na vago vlečejo.

- Rišítev se ponüvle sáma od sebe, - mi pokáže na sečkaš, - samo prst, ka je za strejlanje valáu, poríneš med ščelínek, jes malo bole zavrtin, pa... rsk! Špic kazálca odletij med sečko pa gotova meša! Vojske boš rešeni, Jožman mój, zednin pa bojne.

- Ne nori, ženska, ne napelávlí me! - se zgrozín nad njöv, - si se znapíla eli šatan láda s tebov?! To bi búu grdi, smrten grej, grej proti pétoj božoj zapóvidi, - jo proban strejzniti.

- Zakój, za Bôga miloga? Nikoga ne bújeva, samo dobro delo fčíníva, - se mi čüdi, ka ne sprevidín hasnovítoga činénja.

- Tomi práviš dobro delo? - jo smeknen z očmij, - to bi bilou vmárjanje samoga sebě, lastivnoga tejla, nikaj drúgo!

- E odi, kakše vmárjanje, - se mi zahrže, - či de ti faliu samo eden mali ščoček! Vmárjanji se pa rejsan nalečěš, či se daš pozvati notri pa te štenejo na frónto. V Švarún-línijo, ka boš znau! Tan do leteli gulúmbiši

po tebi pa šrapneli z vsej strani kak toča po zretoj kukarci! ! Tisto de grej proti petoj zapovidi, nej pa to málo obrzávanje: žnjín se všemí tomi ogneš. Premíslí. Vido naj níšče nou zvün Bogá, on pa človeki vse na méri nahá. -

- Samo túu boj, zrávna bi naj pokaštígau, - zdígnen glás pa jo grdo glédan. - Sečkaš bi mí odrezau šče drúge prste, lázara bi napravíla z méně, - ne popístin v štúkanjí. Ona pa túdi nej:

- Nej nej, vóri ka nej, vse naténci vóspelava. Najprle se napijéva, jes malo menje, ti pa kak dešč, ka te nou tak bolelo. Gda te šájba vseče, zravná cúkneš rokou nazáj, sí razmo? Jes tí namážen cúnček z droždženov zganícov pa ga zamotan v capo, ka stávíva krv. Vse de v rědi, kak more bíti. Strejlátí nouš mógau, delau boš pa lejko - boš vido, Jožman, šče zafalen mí boš, naj san kajště!

- Henjaj, bassamadenok! - breknén pa vržen ščelínek v njou, - ka brodíš v svojoj zmejšanój bábjój kenjící?! Meně do dečícá šče núcala, cejloga, nej čúnklavoga! Ka bi síroteki z invalidon?! Kakště me stráj, íden ráj v vojsko z drúgímí vrěd, kak drúgi tak jes. Prekrízín se pa kak bou, bou... -

- Prekríži tíj svojo nóro pamet! - me ne henja napelávati. - Ve pa ne boj deca. V bóji te raznesě na faláčke, nou kaj zakápati, nómo znali nítí za tvój grob. Tak pa samo po krátkoj vseklíní, níkaj bole kak dá bi se sme-kno, ostáneš lípou domá pri svojoj lúbíkí pa varvleš drágo dečícó. Ka se mrščíš? Tí ne šmaga bole měr kak bojna? Vdári se po čelí, trdonja: navék boš domá, pri lúbíkí, dečící. Na komíšíjí do vídíli falingo pa te pošíknejo krej, naj san kajště.

- Tentácíja nezarenska, ne draží me! - skríčín besno, - níkší peklěšček jc v tebi, nedaj Bog, ka se na deco preselí! -

- Níkaj božnoga ne kánín, - se rustí dele, - líki mán pravíco te zadržátí domá, túdi s sílov! Mán juš, bogíbogme! Kak se naj sáma mantran s četvéro dicě, a?! No, dúní, búša, čmrgní! -

Erkóč mí vrže v obráz puno košaro sečke. Stepě se, zgrábin rasu-je, elí je vrajděnska bole fríška, skočí v pármó pa se zasúne. Ščén vdrejtí, pa kak se zaženě, me smekne pri srcí, zednín se mí zavrtíj.. Kak zme-jšání odšrájan v hížo pa se prímén za rozpelo na stejní:

- Rashládí mí glávou, Gospodne, zadrží rokou, ka ne prasne bojna vó šče pod našov strehov! -

Znaš Ana, šče zdáj se mí srce zaženě, gda se zmíslín na to. Žmetno je žívetí v strájí, šče žmetnej v takšén spopádí, záto se obráčan k tebi: olchkotí mí járem hížnoga svestva, ka me ne združne. Tí máš veľko príprošnico na něbí, štere redovno ímé nosíš, ízmolí mí prínjoj móč dúhá, ka vkrotín v sebí navále besnosti í zadobín měr srcá... Naj mí pomore v to fórmo, kak je sígdár dúševno podprla svetníškoga brata Benedeka. Cílou zdáj za blížanje světké... Kakště nas razmeče víhěr bojne, tí vóščin kelkotelko mčren Božíč í varstvo nóvoporojenoga Odkúpítela. Naj nan dá

doživeti, ka bi se bratja šče vidili gda na svejti (po dugij 20 lejtaj).

V tój srčnoj želi te pozdravla, sestra delešnja, pa se od tebe poslavlja tvój mlájši brat. Zbogon!

Vüzenščice nasrejdi posta

Naj se ti, častita sestra, najprle nanizin i poklonin: f.b.J.K.! Ve bi te mogeu vikati zavolo tvojega zvišenoga stana, samo si dosta mlájša pa mi nejde. Žena me triica, naj jes zemen klajbas v róke, ka se praj ži dugo nevolivaš na vse stranij, zakój smo vaj nej gorpoískali v Pešti, gda je būu tan Euharistični kongres. Eli kak Veruna ti túdi jes lejko samo zatrdin, ka smo z našin g. dikánon vréd nikak nej najšli prilike za tou, mogli smo se držati naše skupine s Slovenije pa vodíjča. Drugi zrok pa je būu, ka se slávje godilo deleč krej od vašega kloštra. Odpústi nan teda to nespúnjeno oblúbo pa si ne misli (kak čújemo praviti), ka smo vaj samij radi vonaháli, tebe pa Rozino B.-ovo. Nikak nej, Ana, liki nan je močno žau, vóri.

Ve mi naša ži od jesení múvi, kak je bojna vövdárila: viš, vsi vaši kongresuši, nove meše, svecka i cerkvena slávja, vse je bilou zöbston, nej so mogli zadržati srda bóžega. Znábiti, právin, samo či bi nas šlo več tá, bi ga li zadržali. San pústo túdi Ančiko lani v Lüblano na Kongres Kristuša Kraľa, mi je jako zafalna. Múva z Micikov sva pa rávno nikak v ton časi bíla lani vleti na nóvoj meši Ednjakovoga gospóda, bílou nas je ober dvejsto na premiciji. Predgali so Kelenčov gospód (mlajši); tak se naša fara dúhovno povzdígnola, pa túdi tvárno, g. dikán so dela pri Fárnon dómi tak pofríšali, ka je do jesení būu pod strehov, šče pred bojon. Od bojne ti nun písau, mi je šče prva v groznon spomíni! Jako de trbelo moliti pa zadoščúvati, ka ne sègne do nas, zato se pa naš dikán tak paščíjo z vsejmi nóvimi naročili. Kumaj so skúncáli zidanje Dóma, že so hapili zbi-rati pejneze za nove vorgule. Ve so meli velke boje z občinov pa s cerkv. odbóron, vnógi Varašanci so bilij próti, dokeč de boj, so se njin vidile pre-drage za vesníčko faro (šuma je bíla ober stó jezer din), liki naš skrblívi dúšni pastér so se nej dáli dolpotrejtí, ka reko "za božo slávo nikaj nej pre-drágo". Tak so seadno naročili velke vorgule v Lüblani. Pripelali so je rastávlene s sedmimi foringami z bratonske žel. postaje. Dvá tjedna so je skládali vkúp. To ti je na stótime fúčk, frlókov, trpót pa žvegeu po vsój širíni okóruša. Vékši táu žvegeu so májstri prekrili s cifrastimi laticami s potáčekami, na vríji pa postavili dvá pozlačéniva angela. Gda je tá mogočna príprava za igranje bíla vkúpsklajena, sta nan jo g. dikán pa škonik raskázala, cejlomi cerkv. odbori. "Vište", so spregučáli, "to van je kralica vsej ínstrumentov" - Nej smo se je mogli naglédati, té igrálne kralíce. Vse se bliska od lepote. Kak pa nove vorgule šče fajn denejo! Škonik je zravna batrívno zaigrau nanje. Smo se čúdili, kak se lejko tak fríško keój přěčó k takšoj velkoj igrálnoj škéri z dvema vrstama bejlíj pa čarníj tipk pa šče z vnógimi vújška stojéčimi, zvün toga pa šče s cejlov

prestrnov lisenij stopalk namesto poda, na štere teži z nogama, gda nuca bájse. Nej zamán ka je naš škónik vónafčeni za tou (ve ga znán pomliš: Števek Dominkov, naš sósíd); pohájau je škólo za múžiko nindri v Celji. To eti šče nišče nej vido: znaš Ana, z vsejmi štirami je igrau, vóri, z glavov pa lükau v nóte (to so takše kvake-známenja za spejvanje pa igranje). Tak njemi je cejlo tejlo delalo pa bilou v igranje notrivpreženo. Tou je nej za povedati, kakši rüm je šou po cèrkvi, vse je zvečalo, cvílilo, tũčkalo, trpótalo pa pogrmejvalo, nej za popisati! Ve sta nan razlagala, kelko škèri za igranje vorgule nadomeščivlejo, vse ka si je zmisliti na svejti. To ti je zvũnrédno kũnštna príprava, štero znán samo šče v nebesaj májo, tan gvũšno angelje igrajo nanjũu Bõugi v čest i díko vekivečno.

Malo naõpačno je bilou samo tou, ka so nove váraške vorgule oprvin zaigrale pri božoj slũžbi nasrejdí posta. Tij bi znán tũdi bijla proti tomi, kak eti ništerne prepobožne dúše, eli so nan g. dikán s predgance módro rastumačili slávnostno notrivpèlanje toga angelskoga ínštrumenta.

- Ništerne za cèrkveni rëd gorëče dúše so me pregučãvale, naj počakamo z igranjon do vũzma, ak se reko v posti ne dostãja navelko igrati. To je istina. Ravno tak je istina, eli bole potrejbã, ka v bojnon časi bole nadigãvlemo svoje dúše k Bõgi, k tomi nan pa pripomorejo ravno nove orgle z vsejmi svojimi múžikálnimi zmožnostimi. Či po svejti nej tak deleč od nás grmijo štũki, dúvnjajo bombe i treskajo granãte, naj doníjo prinas orgle z vsejmi svojimi regístri, oznãnjajo slãvo božo i rotíjo žaljeno bože Srcë, naj se zglëdne na trpëče národe i spametũje svecke ravnitele, ka henjajo z bojnon i na mëren naçin rišãvlejo velka svecka pítanja. To mejmo pred očmi ob poslušanji novij orgel; tak se lejko naša srca na stežãj odprejo nepreštevni miloščan nekrvãve darítve i poglobijo v skrivnost neskončne bože lũbezni. Bole kak hũdi dúj napelãvle vojskovodje za šerjenje bojne, bole se moremo mirolũbni národje bojũvati za mër i strpno sobívanje meď národi. Kršćeníki pa lejko to najbole dosegnemo v božoj hiži, jelibãr, s pogloblenov molítvijov i s sreã pozdignjenov pesmijov ob spremlãvi naše nove glãsbene pridobítve. -

Naš škónik je za to príliko razšëro i posebi zvežbau cèrkveni pevs-ki zbor. Pri moçnon igrãnji so kakpa tũdi pesmi bíle glasne i mogoučne kak prãve vũzenske víže. Viš Ana, tak smo meli v našoj cèrkvi "vũzenšçice" takrekõč ži nasrejdí posta. Nej naravnõč, liki "indirektno", kak prãvijo g. dikán, zavolo smetenoga bojnoga časa. Nõro bi prãj bilou sçekãvati vũzen, ka reko te lejko ži bojna príruži knán, pa bi velko delo bilou zamán (samo nej ka bi na vũzen meli kalvãrijo, Bõg ne daj!).

Šče tou: gda so pri velkoj meši februãrskoj vorgule punozvočno zadonele, je vse lũstvo gledalo na okõruš pa zejvalo od čũdivanja. Brmele so cilou klopj v cèrkvi, nej zamán ka so ži kaj-kaj lũknjaste od črvov, pa je rüm odmejvau v njij. Šče zaj po več nedelãj národ rad zija na okõruš.

Cèrkveni odbor z dúšnima pastëroma vrëd tak konštatëjra, ka se je z novimi orglami pobožnost v váraškoj cèrkvi očivesno zdígnola, cerkev

napúnila, postáplanje dečkov pred Švecon (oštarijov) pa z bítjon vréd poménšalo. Šče ministrantje zdaj ráj odijo manjúštrivat, pri vélkoj meši se furt naprejpšéjo. Naš dikán se jako štimajo z novimi vorgulamí, niedna fara deleč okóli nima takšij. "Či smo Varašánci, se spodobi i pravično je, ka mámo takše orgle, kak se za váraš šika, jelibár"... se radi sprsijo pa kočjdenejo, ka je to pač rómarski kráj za cejlo Slovensko krajíno.

Tórniška fara je rejsan lejko zafálna Bógi, ka nan je poslau takšega veleskrbnoga dúhovnoga voditela. Da bi jij mij faráni bilij vrejdni!

Vse naj bo Bógi v čest, tak túdi moje písanje. Da bi se ti žnjín bár malo odkúpo za našo nespúnjeno oblúbo! Brezi zamere teda, draga Ana - poštvívana sestra Sholastika, či je tak kesno šče mogóče,

i zbgon stani.

svák Števan.

Lojze Kozar ml.

Vidra z zlato ribo

V dolini, ki se od Srebrnega brega vije proti vzhodu, je nekoč živel reven mož. Imel je le krpico zemlje, zato je težko preživljal svojo družino, ženo in kopico otrok. Včasih je odšel k potoku Meraku, da bi ujel kakšno ribo. V potoku, če le ni bila prevelika suša, je zmeraj plavalo nekaj rib. Čeprav so bile majhne, je bil to za revno družino le dragocen priboljšek.

Nekega dne pa se je ribiču sreča nasmehnila prav do ušes. Ujel je namreč zlato ribo.

"Dobri mož, prosim, izpusti me! Izpolnila ti bom tri želje, le pusti me pri življenju!" je zaprosila zlata riba.

Mož je bil moder, zato je ribo izpustil. Riba je veselo pomahala z repom in rekla: "Ko bom trikrat zaplavala mimo tebe, se ti bodo izpolnile tri želje."

Ribič se je usedel na staro, podrto jelšo in se zamislil. "Včasih sem do žene nekako osoren in trd, pa tudi do otrok bi lahko bil boljši. S sosedmi se včasih kaj prepiram, se jezim zaradi malenkosti. Vse to me dela nesrečnega, zato bi rad bil dobrega srca. Da, zlata riba, to te prosim najprej: stori, da bom imel dobro srce, da bom do vseh prijazen in blag, da bom z veseljem sprejel vsakega človeka."

V vodi je nekaj začofotalo. Ribič se je zdrznil in pogledal v potok. Mimo njega je plavala zlata riba in veselo udarjala s plavutmi. Zdelo se mu je, kakor da bi mu riba prikimala. In resnično, v njem se je nekaj premaknilo. Ribič je začutil, kako mu je srce zagorelo v ljubezni do žene in otrok in vseh ljudi.

"Hvala ti, zlata riba! Izpolnila si mi prvo željo. Odslej bom dober do vseh. Odslej bom zato tudi srečnejši."

Riba je odplavala, ribič pa je začel iskati drugo željo. "Uboga žena

in ubogi otroci! Koliko trpijo, ker smo tako revni. Daj, zlata riba, stori, da bomo postali bogati, da bomo imeli vsega dovolj, lepo hišo ali pa kakšen majhen grad, da bodo v naši hiši služabniki, ki bodo delali na naših poljih in skrbeli za nas."

Ribič je izrekel drugo željo in čakal, da priplava zlata riba. Nestrpno je gledal v vodo, toda ribe ni bilo.

Ko je zlata riba po izpolnjeni prvi želji odplavala navzdol po potoku, se je nenadoma izpod korenin velike vrbe pognala vidra in jo ujela. Z zlato ribo v gobcu je vidra odplavala v svoje skrivališče in jo tam požrla.

"O, zlata riba, ali se ne boš vrnila? Še dve želji mi moraš izpolniti. Da bom bogat in da mi ne bo treba ničesar delati. Le kje hodiš? Zakaj te ni?"

Tedaj je v vodi spet nekaj začofotalo. Mimo ribiča je zaplavala vidra in hitro smuknila v skrivališče.

"O, ti hudoba grda! Ti si požrla zlato ribo! Le čakaj!" se je razjezil ribič. "Uničila si mojo srečo! Plačala boš to!"

Od takrat ribič ni več lovil rib. Lovil je vidre, prodajal njihove kožuhe in tako preživel

svojo družino.

Siromašni mož je že zdavnaj umrl. Zlata riba mu je izpolnila le eno željo in to v tako obilni meri, da še danes v teh krajih živijo ljudje, ki sicer niso bogati, so pa dobrega in plemenitega srca.

Vidro z zlato ribo v gobcu pa še danes lahko vidimo - v grbu občine Gornji Petrovci.

Lojze Kozar ml.

Martínjski praznik

Sonce je že tri dni zahajalo za krvave oblake. Dnevi so bili sončni, a vroči in soparni. Na večer pa so se tam za Srebrnim bregom zgostili oblaki in skrili sonce, preden se je dotaknilo borov. Sonce se pa ni kar tako vdalo. Svojo nalogo je hotelo opraviti temeljito, do zadnje minute je hotelo biti v službi. Ker žarki niso mogli do zemlje, so se udarili z vodnimi hlapi. Razvnel se je hud boj. Hlapi so se zgostili, da je nastal mogočen oblak in pritisnili ob sončne žarke. Ti so se zalctavali v hlapce, se prerivali, gnetli, se odbijali in se izgubljali v megli. A sonce je pošiljalo zmeraj nove bojevnike. Boj je bil hud. Bliskalo je in žarelo. Skoraj pol neba je bilo v ognju. Bolj ko je sonce zahajalo, bolj se je zmaga nagibala na stran oblakov. A kakšna zmaga? Oblaki so krvaveli, vse bolj temna kri jih je

oblivala. Kaj ste torej dosegli? Čemu ste se spustili v boj s sončnimi žarki? Sonce je res bilo premagano, ni ga bilo več videti, noben žarek več ni dosegel Srebrnega brega, hiš in ljudi na njem. Noč se je zmagoslavno spuščala na zemljo. Oblaki so umirali na temnem nebu. Res je, kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima. Kaj pa, če so oblaki stopili v zvezo z nočjo? Noč ima svojo moč, pravijo. In to vedo tudi oblaki. Morda pa so si ponoči, skriti pred pogledi ljudi in skriti pred vsakimi očmi, polnili svoje trebuhe. Morda so pobirali kamne, da jih bodo nato metali na zemljo, na njive, kjer začenja žito valovati v vetru, kjer se koruza steguje proti soncu, kjer se fižol ovija okoli ščapikov, kjer krompir odpira cve-tove, kjer zorijo češnje, kjer jablane tiho snujejo nove sadeže, kjer raste toliko vsega lepega in dobrega za ljudi in za živali. Kdo bi bral misli oblakov! Kdo bi jim mogel ukazovati! Če jim je volja, prinesejo dež, pozimi sneg. Če se razjezijo, sipljejo črčevko. Ko pa pobesnijo, tedaj gorje! Na zemljo mečejo ognjene sulice, ali tudi drug v drugega in iz predrtih trebušov se jim vsuje toča.

Tudi ta tretji večer so otroci varno prignali krave domov. Na paši je bilo kakor druge dni, le krave so bile bolj nemirne, ker so jih obadi bolj oblegali. Boj sonca in oblakov jim ni povzročal skrbi. Zvonar Šteflič pa se je po večernem zvonjenju ustavil pred lesenim zvonikom sredi vasi in se zazrl proti zahodu. Kar dobro je znal brati misli oblakov. Že dva dni je čakal nevihto, a oblaki so se odločili drugače.

Noč je minila in pokazalo se je, da je bila zmaga oblakov kratko-trajna. Sonce se je na nebo priplazilo z druge strani, kjer oblaki niso čakali. Kar hitro se je povzpelo visoko in se smejalo zemlji in oblakom. A oblaki so bili zviti. Skrili so se za obzorje in se posvetovali. Mednje se je priplazil sam hudobec.

"Ste videli, kako se vam sonce posmehuje? Misli, da je zmagalo, misli, da je najmočnejše, da je gospodar neba? A pravi gospodarji ste vi, oblaki. Če želite, lahko prekrijete vso zemljo. Sonce se lahko napihuje, kolikor hoče, ne bo moglo do zemlje. Če želite, se lahko skrijete, odpotujete na konec sveta in naj sonce kar sije na izsušeno zemljo, ljudje ga bodo preklinjali, klicali pa bodo vas, gospodarje neba. Če želite, lahko čez polja nasujete točo za ped visoko, da bodo ljudje okusili vašo moč. Tako boste od vseh stvari najbolj spoštovani."

Te besede so oblakom zelo šle v ušesa. Začeli so se grmaditi in povzročati hrup, da je daleč bobnelo njihovo grmenje. "Tako je, mi smo gospodarji neba. Dajmo, popeljimo se malo po nebu, z mračnim licem pogledjmo ljudi, zberimo točo in posujmo z njo svet pod nami. Naj vsi vidijo, kdo smo!"

Vsi so pritrdjevali tem besedam in med njimi je vse bolj vrelo. Mahali so z rokami, si grdili obraze, brusili sulice, da se je iskriло. Grmenje je stresalo nebo. "Dajmo, pokažimo, kdo smo! Vsi v boj! Poberite vse ognjene sulice, napolnite si trebuhe s točo!" Prihajali so

vedno novi oblaki, vsi pripravljeni za boj, za uničevanje, za zmago. Mogočna vojska se je valila od zahoda, se bližala Srebrnemu bregu. Ljudje so vstajali od kosila in s strahom gledali grozeče oblake, ki so se valili čez Srebrni breg in hiteli dalje proti Sveti Ani in Nedeli.

Le kaj je sonce, ko pride taka vojska? Ubogo, revno bitje. Mravlja na stezi, preko katere drvi podivjana čreda slonov. To ubogo sonce si je zakrilo obraz, strepetalo je pred toliko močjo in se skrilo. Zdaj so oblaki dobili še več poguma in moči. Prekrili so vse nebo od Srebrnega brega do Svete Ane in od Križarke do Špicpera. Metali so ognjene sulice in jih s strašnim gromom spuščali proti zemlji. Nato so poklicali še veter, ki se je razdivjal nad hribi in odnašal vse, kar ni bilo pritrjeno.

Ledeno je zapihalo skozi špranje zvonika, kjer je zvonar Šteflli neutrudno vlekel za vrv, da je zvon ječal od močnih sunkov. Ječalo je tramovje lesenega zvonika. Ječal je tudi Šteflli in med molitev vpletal svoje vzdih: "Gospodne, smiluj se nam." Glas zvona se je zaletaval v oblake, da bi jih razbil in razgнал, a nakopičena gmota je bila zanj prevelika.

Tedaj je oblak nad zvonikom, nahujskan od samega hudobca, zag-nal svojo ognjeno sulico proti samemu zvoniku. Za las je zgrešil in strela je zadela staro hruško blizu zvonika, da se je razklala od vrha do tal. Ob tem je zasikalo, zaprasketalo, zabobnelo, kakor da se je sam peklenšček strgal z verige in zarjovel od zmagoslavja. Štefllinu je zaledenela kri po žilah, spustil je vrv in se ni mogel niti premakniti. Zvon se je še nekajkrat zagnal, udarci kemblja so bili vse slabši, kakor da se izteka neko življenje. Ko je v vetru zamrlo še zadnje brnenje zvona, so oblaki začeli napad. Razparali so si trebuhe in iz njih so se vsuli ledeni kamni. Toča, debela kakor kokošja jajca, je padala na Srebrni breg in okolico.

"Ha, ha! Daj, udari, zmelji, uniči!" so rjovel oblaki in si parali debele trebuhe. "To smo mi, gospodarji neba! Kdo nas more zaustaviti! Daj, sosed, tam je še ena njiva koruze, ne štedi kamnov, potrudi se, dobro zadevaj, naj ne ostane cela niti ena bilka. In ti tam zadaj! Na tistem drevesu je še nekaj listja, drobna jabolka smo že mi potolkli. Izprazni svoj trebuh, naj na jablani ne ostane niti en list! Naj vsi vidijo, da z nami ni šale! Udari, zdaj je prišel naš čas! Na tisto njivo žita izsujte še nekaj trebuhov toče. Pa tja na brajdo ob hiši. Naj ne ostane nobena stvar nedotaknjena in cela."

So to klicali oblaki? Ali se ni med njimi motal sam peklenšček, jih hujskal, da so pobesneli in uničevali sad zemlje in delo človeških rok? Skoraj gotovo. Zvonar Šteflli bi prisegel, da je zavohal žveplo, da je slišal hudičevo piskanje, njegov krohot, njegov zmagoslavni smeh.

Ko več ni bilo kaj uničevati, se je hudobec umaknil. Šele tedaj so se oblaki zavedli, kaj se je zgodilo. Pogledali so razdejanje pod seboj: uničena polja, okleščena drevesa, načete slamnate strehe. Toča je ležala na tleh za ped debelo. Iz hiš so počasi prihajali ljudje, nekateri so nemo,

z veliko bolečino gledali razdejanje, drugi so glasno jokali in tarnali. Bolečina ljudi je šla oblakom do srca. Postalo jih je sram in tudi sami so potočili nekaj solz, ki so kakor droben dež padale na zemljo. A kaj lahko popravijo solze? Oblaki so vedeli, da je sedaj prepozno za vse. Potrto so zapuščali nebo nad Srebrnim bregom in hiteli za obzorje. Kmalu ni bilo več nobenega.

Sonce je spet nastopilo svojo službo. Grelo je zemljo in s svojimi žarki božalo trpeče ljudi. "Ne obupajte, saj bo bolje. Kruha letos res ne bo, a boste že kako. V gozdu bo veliko gob, repe bo tudi dovolj in zelje bo še zraslo. Drevesa si bodo opomogla, trta prav tako. Obljubljam, da bom odslej še bolj grelo Srebrni breg. Spoznali boste, da sem jaz pravi gospodar neba. A tudi vi morate nekaj storiti."

V nedeljo je župnik na Gorenjem Seniku stopil pred ljudi in rekel: "Včeraj je ljudem v Martinju toča uničila vse. Naša vas je bila obvarovana nesreče. Zato vas vabim, da prinese na župnišče kar kdo more: zrnje, krompir, jabolka. Česar ni zdaj, bo kasneje. To bomo potem razdelili med te nesrečne ljudi."

Zjutraj pa so bili pri meni skoraj vsi gospodarji iz Martinja. Rekli so, da hočejo nekaj storiti, da kaj takega nikoli več ne bi doživeli, ne oni, ne prihodnji rodovi. Zmenili smo se takole: Odslej bo v Martinju praznik vsako soboto popoldne od križanega četrta oziroma vnebohoda do praznika svetih apostolov Petra in Pavla. Takrat nihče ne bo delal, ne na polju ne na travniku ne v gozdu ne doma. Ljudje se bodo zbrali pri zvoniku k skupni molitvi, da bi jih Bog v prihodnje obvaroval toče in drugih nesreč."

Ko so oblaki potovali čez Srebrni breg, so videli, da ljudje obljubo resno izpolnjujejo. Ob sobotnih popoldnevih nihče ni delal, bil je praznik kakor v nedeljo. Zbirali so se k molitvi najprej pri zvoniku, nato še pri križu, nazadnje v kapeli. Kdor ni mogel od hiše, je molil doma. Oblaki so spoznali, da je nekdo drug gospodar neba in odtlej so mu bili poslušni. Nikoli več niso ponoreli, nikoli več niso s točo posuli Srebrnega brega.

A kdo lahko zaupa oblakom? Ko pa so tako nepredvidljivi? Ko se dajo tako hitro nahujskati. Sobotno praznovanje je oblake držalo v pokorščini. A kaj bo takrat, ko bodo ljudje pozabili na to davno obljubo? Ko več ne bodo praznovali? Ko bo utihnila molitev? Oblaki komaj čakajo na to.

Melita Muhič

Stopinje v jutranji rosi

Pomladno jutro. Žarki vzhajajočega toplega sonca me počasi z nežno svetlobo vabijo iz sanj.

Prebujam se. Pogled mi uide skozi priprto okno, za katerim se

skriva prekrasna slika novega dne. Tega nočem zamuditi! Že sem pripravljena za sobotni sprehod. Zavijem na travnik, kjer se pod mojimi nogami prebujajo drobcene bilke vseh vrst. Dokončno me predrami plašen skok srne iz gozda, pozdravim polža, pomaham ptici, šepetam z vetrom. Hodim... Za menoj ostajajo stopinje, stopinje v jutranji rosi, stopinje pomladnega dne.

Veliko jih je in vse so del mene. Del mojega življenja. A ostale bodo tu, na travniku, to dokaz, da sem, da živim, da obstajam.

Kažcjo pot, po kateri sem šla. Kapljice rose, ki se svetlikajo, so kakor majhni biserčki, so del mojih stopinj. Ampak te stopinje bodo čez čas izginile. Po njih bo šel spet nekdo drugi in postil za nekaj časa svoje stopinje.

In spet bodo nova jutra, lepši biserčki na travniku, nove stopinje. Za temi stopinjami pa novi cilji, uresničene ali žal neuresničene želje vsakega posameznika.

Zato pa: izbirajmo si svoje, lastne poti, po katerih bomo z veseljem stopali. Poti, ki nas bodo vodile v pravo smer.

Puščajmo za seboj stopinje, ker to smo mi, le jaz, leti, le on, le midva... Naše stopinje so edine, neponovljive.

Pomagajmo, da bo tudi kdo drug šel po njih, pustimo, da si jih bo izposodil in tako dosegel to, kar si želi njegovo srce, kamor ga vleče glas duše.

Zaradi tega ne bomo z ničemer prikrajšani, še vedno bodo to naše stopinje. Pa čeprav le en sam trenutek, en sam hip...

Pa čeprav samo v jutranji rosi...

Melita Muhič je gimnazijka iz Terbegovec, župnija Sv. Jurij ob Ščavnici.

Vladimir Kos

Na pragu v vstajenjsko nedeljo

*V vstajenjsko nedeljo že leto za letom
nad smreko po poti mi zvezda sledi,
do praga v svetišče, ki v zor je odeto
in v pesem na ustnicah zadnje noči.*

*Še jaz jo zapojem in zvezda me gleda -
kot zrla je Vstalega z groba nekoč -
veselo me gleda, kot da se zaveda,
da srečal se z Njim bom, ki Živ je in moč.*

*Še jaz se nasmehnem ji, zvezdi srebrni,
še preden pogrezne v svetlobo se sen.
Želim ji počitek in "kmalu se vrni!
Vsi dnevi so dnevi Njegovih vstajenj."*

Vladimir Kos

Malce po japonsko

(V slogu tanka s 5,7,5,7 in 7 zlogi.)

S kamini gradimo,
in z lesom in bambusom.
Zloge za rimo,
za pesem ob zvoku zvok
vrstimo - saj smo vabljeni.

Vladimir Kos

Kraljica ljubečih oči

Še tisto zapel bom, ki Tebi ugaja,
o Mamica Božja ljubečih oči!
Tvoj Jezus ukazal je Angelom raja,
naj vrata nebeška odpro na stežaj,
pripravijo krono za svojo Marijo...

Ni strah Te bilo, da jo sprejmeš, Kraljica:
oh Sinu kraljevskem premoreš vse več!
V ravnine prekmurske nam sveti, Danica,
v dežju in v meglí in v temi brez svetlic -
Večernica hodi, nad griči blesteča.

Prav celemu svetu Tvoj Jezus kraljuje.
Prekmurje je tudi Njegov zemljevid:
oj, v kolikih krajih med nami stanuje!
A svet še ni v raju. Oh nas se bojuj,
Ti Generalisim nadzemeljskih bitk...

Vladimir Kos

Popoldne se je zdelo že pomlad

Z nebá spustili so meglá zaveso -
naj sonce se spočije, ali ne?
Potem je prišel pozni sneg k drevesom.
"Za postno žalost," vzdihnejo ljudje.

A sneg se je nasmehnil z lučk kristalov
pod kandelabri dolge ceste v mrak.
"Kar pravijo, ne bo povsem držalo,"
mu šepnem, "post ljubezni je lahak."

*Snežinke plešejo in veter svira -
njegov je najbolj avantgarden takt.
Rumen narcis se v bel kristal zapira.
Kako je post z ljubeznijo mehak!*

*Miroslav Slana - Miroslav
Očetov molk*

*Molčal je,
ker je bil trezen,
molčal kot Bog Oče v trikotniku
na sveit podobi;
molče je hodil po hiši
z blagoslovljeno gobo,
molče mogočno kadi hleve in sobe,
molče jedel božično potico*

*Kurentovo bujenje skrivnosti
z vinom mu je priklicalo besede,
a ko je rezal
velikonočno pleče,
je molčal,
kot da je on sam
svetorešnje telo
z gloriolo žuljev
blagoslovljen z zlatim kelihom upov.*

*Za veliko mašo,
v poletnem neurju prebičan,
da se mu je duša isknila
kot kupica vina,
ko skozi pogledaš
proti luči
je molčal,
kot da vse pove že sam praznik.*

*Molčal je, kot molči
hostija v tabernaklju,
molčal je kot moj angel varuh,
molčal je kot molčijo trpeče duše,
ki jih je opekel čas,
molčal je kot gluhonemi sodar.
Bal sem se ga,
ker sem želel besede, besede
in pesem.*

In ko je zapel
na gumnu pri sodu,
se je spremenil v štokljo
in odletel skozi streho.

Se zdaj slutim grozo
njegovega molka
v zemlji, ki so mu jo vzeli
in vrnili dvajset let prekasno.

Miroslav Slana - Miros
Mati, kaj vse sem ti hotel dati

Moj zvedavi deček
stika za biseri
pod slamnato streho spomina,
mati, hotel sem ti dati
bele roke,
ko so tvoje razpokane
večer za večerom
trudno na ličje omahnile,
in srečo, veliko za sto življenj,
potico za moč,
ko si od ust pritrkala
skorjo kruha na tabrhu
za neugnanega kričaća.

Ognji sreče so se prižgali
v tvojih očeh,
angelci so se igrali v njih
in ko so ugasnili,
je mrzla koprena
prekrila tvoj pogled
z žalostinko,
mati, zdaj imaš vse,
kaj vse sem ti hotel podariti,
pa sem dosanjal
le kraljestvo orehovih lupin

Stikam za biseri,
kot da le še v sanjah
prihajam domov v zaprto školjko.
Iz nje odhajam brez biserov
na vedno nove postaje
domovanja.

*Ti pa ne veš,
mati,
da nisem našel sreče v potici,
v belih rókah
in ne veš,
da je moja sreča ostala tam na griču,
na skednju pod slamnato streho -
v pajkovi mreži.*

Stanislav Koštric

Drhtenje

*Nasedli čoln
ob trstičju
z zablodelo
usodo.*

*Jadrnica
na jezerski
gladini.*

*Konec negotov
in plašen.*

Koprnenje

*Nad reko
so se v megli
odstrli
tesnobni spomini
pretihih sanjarjenj.*

*V krvavo sonce,
ki je utonilo domov
sem odprl
zapahnjeno dver
osamljenosti.*

*"Kot nekoč
sem se zasidral
v pristan zadnjega
obzorja."*

Tihi strah

*Mirna, jezerska
gladina
v oblačnem popold-
nevu.*

*Galebi
nad pomolom
zamaknjenosti.*

*"Strah me je
prezgodnjih
zrelih let!"*

Jani Ravenko

Vse se šele začenja

Pred petnajstimi leti se prekmurskima mešnikoma ob Muri Janezu Gregorju in tostran Rabe Ivanu Camplinu še sanjalo ni, da bosta - takrat zlatomašnika - dočakala diamantni jubilej oziroma 65. obletnico mašniškega posvečenja. Še vedno sta čila in zdrava, duhovita in prijazna, duhovniško razsodna - pri vseh ljudeh pa spoštovana in cenjena.

Naša diamantna mašnika sta v žgočili avgustovskih dneh skupaj z 20 duhovniki Slovenske krajine, na čelu s škofom dr. Jožefom Smejcem, v Domu duhovnosti v Kančevcih opravila štiridnevne duhovne vaje. Še več kot zgolj jubilej jima je nebo podarilo! Oba sta še vedno župnika - **Gregor** na Tišini, **Camplin** v župniji Sv. Trojice pri Nedeli v Gornjih Petrovcih. Oba sta zdrava, duhovita, z vsem srcem in dušo zvesta Cerkvi in narodu. Oba obvladata več tujih jezikov: madžarsko, francosko, nemško, latinsko, za silo tudi romsko. Oba ohranjata enciklopedične spomine na čase madžarizacije, dušnopastirskega delovanja na Madžarskem, na konec tisočletnega svetoštevanskega kraljestva v Prekmurju, na sive povojne čase razkristjanjevanja, oba pa tudi v naših dneh morijo od vsega najhujše strupene tipalke, narod uničujoče, namreč, da je v njuni deželi med Muro in Rabo iz leta v leto mnogo več smrti kot rojstev.

Ne Gregor in ne Camplin sicer nista ljubitelja jubilejnih sloves-

nosti, pa sta le popustila prošnjam svojih vernikov. Na mali šmaren je imel jubilejno slavlje v tišinski župnijski cerkvi Janez **Gregor**, v kapeli na Martinju je 20. avgusta praznoval Ivan **Camplin**. Veliko slavlje so mu za nedeljo, 27. avgusta, pripravili hvaležni porabski verniki Gorenjem Seniku. V nedeljo, 17. septembra, pa je bilo nadvse slovesno v Dobrovniku, kjer je bil sam nekoč župnik. Domača župnija mu je pripravila diamantno slavlje v nedeljo, 24. septembra, pri cerkvi sv. Ane v Boreči.

Od šole do oltarja

Diamantni mešnik župnik Janez Gregor je bil rojen 10. decembra 1911 v Murski Soboti, martinski/nedelski/borečki/gorenjeseniški diamantni župnik Ivan Camplin - pesnik, publicist in urednik - pa je bil rojen 23. junija 1912 v Bogojini. Po gimnaziji v Murski Soboti in Ljubljani sta študirala bogoslovne vede v Mariboru (1930-35).

"Po maturi na državni gimnaziji III. smo štirje Prekmurci (Gregor, Škafar, Zelko, Brunec) opravili duhovne vaje pri jezuitih - pri sv. Jožefu. Trije smo se odločili za študij teologije," pravi **Gregor**. "Od leta 1936 do vpoklica v vojsko (1941) sem bil kaplan v Rajhenburgu, današnji Brestanici. Vojaški rok sem služil v Nišu, od tam so me Nemci kot ujetnika odpeljali v avstrijsko taborišče (Hohenfels). Ko so me odpustili, 26. avgusta 1942, sem kot duhovnik moral na madžarsko župnijo (Csákvár). Spet sem se vrnil v rodno Prekmurje ter po nekaj letih kaplanovanja (Beltinci in Tišina) postal 1955 župnik na Tišini; tu sem že skoraj pol stoletja, natančneje 47 let."

Ob diamantni maši Ivana Camplina pri sv. Ani v Boreči

Camplin je v povojnih letih deloval pri Sv. Juriju na Goričkem, v stolni župniji sv. Janeza Krstnika v Mariboru, Lendavi, Dobrovniku, od leta 1979 pa v župniji Sv. Trojice pri Nedeli v Gornjih Petrovcih, kjer je bil župnijski upravitelj že v letu 1941 do tistega dne, ko so ga po nalogu madžarske oblasti vojaki odpeljali ter ga obsodili na pet let najstrožje ječe.

Poleg službe kaplana in župnika je Camplin nekaj časa bil tudi izseljenski duhovnik v Franciji (1937-39) ter škofijski tajnik v Mariboru (1940), kakšno leto je bil na bolezenskem dopustu, med drugo svetovno vojno pa več let po madžarskih ječah.

Gregorju je bila usoda bolj naklonjena. Bil je najprej semeniški duhovnik in vzgojitelj v Slomškovem dijaškem semenišču v Mariboru, med vojno kaplan v hiši grofice Eszterhazi na Madžarskem, od leta 1943 pa vendarle na domačih tleh, med svojim dragim prekmurskim ljudstvom. Gregor na Tišini ni imel kaplana. V pomoč mu je nekaj let bil dr. Harangozo. Zatem so mu pošiljali nedeljske kaplane, rednega pa je dobil šele leta 1978.

Vodi me, dobrotna Luč

Življenjske usode letošnjih duhovniških - zlasti diamantnih in biseromašnih -, naj bodo člani redovnih ali škofijskih skupnosti, so si v njihovih mladih letih na las enake. Podrobno ali le bežno spoznati zgodbo enega, pomeni spoznati tudi zgodbo drugih. Vojna vihra druge svetovne vojne nobenemu ni prizanašala.

Camplina je teplo, ker je kot pesnik globoko začutil raznarodovalno madžarsko kolesje med prekmurskim ljudstvom. Kot zavednega Slovenca so ga madžarske oblasti že leta 1941 obsodile na pet let; dve leti je presedel v budimpeštanskih zaporih, a je preživel vso tisto nepopisno grozoto, kot smo jo po drugi svetovni vojni slišali pripovedovati od mnogih drugih, ki jih je doletela podobna usoda.

"Zvedel sem pozneje, da je privolitev za mojo aretacijo dal sombotelski škof Grösz, v svarilo drugim duhovnikom. Usoda pa se je z njim drugače poigrala. Ko so na Madžarskem prevzeli oblast komunisti, je bil tudi on obsojen na pet let ječe - in vseh pet je odsedel." Ko se je rešil peštanskih ječ, je kaplanoval na madžarski župniji Bánokszyentgyörgy, kjer je spet preveč dvigal "slovenski greben", zato je moral spet v ječo. Iz nje ga je rešil sombotelski škof Sandor Kovacs - "dober, pravičen in plemenit človek". V solzah sta se objela, ko sta se prvič srečala na škofijskem dvorcu v Sombotelu.

Camplinov življenjski lok se počasi sklepa. Na prehojeni poti je bilo toliko dogodkov, preizkušenj, bojev. Nekateri spomini pa so vendarle neizbrisni.

"Z velikopolanskim župnikom Danijelom Halasom sva skupaj

okušala pezo madžarskih ječ. Pri svojih 65 letih duhovništva in 89 letih življenja moram odkrito priznati, da je Halas pretrpel venec mučeništva; njegovi ubijalci so bili naščuvani slovenski ljudje, oblečeni v madžarske uniforme. Katere roke so okrvavljene z njegovo krvjo, tudi to se ve. Tisti, ki vedo, molčijo. Le zakaj? Morebiti ni več daleč čas, ko bo ta moj sojetnik prištet med blažene. Že ko se je vrnil iz budimpeštanskih zaporov, so ljudje zanj - in tudi za nas - govorili, da smo **mučenci za slovensko domovino**, toliko bolj je to veljalo zanj, ki je v očeh ljudi bil svetniški človek."

Bog je delil, On naj sodi!

"Idealnega sveta ni; nikoli ga ne bo," meni župnik **Gregor**. Storil je, kar je bilo v njegovih močeh. Poleg vsega drugega je obnovil tišinsko župnijsko cerkev, uredil cerkveni prostor, povečal župnišče, skupaj z župljani obnovil vse kapelice in križe, povečal kapelo v Gederovcih ter postavil novo veroučno šolo. Toda še vedno je njegovo prepričanje - kot je biseromašnik razmišljal pred petimi leti: "Nič ni več tako trdno, kot je bilo nekoč ... Nekoč, veš, je bilo vse strumnejše, zahtevnejše, odločnejše - glede morale, mislim. Sedaj je nakrhano - tudi duhovniki popuščajo. To kajpada zelo ustreza v ateizem in materializem naravnanim ljudem. To naše krščanstvo se mi zdi včasih tako megleno, nedeljsko, sezonsko. Toliko je ljudi, ki ob nedeljah in praznikih prihajajo k maši, potem pa svoje krščanstvo obesijo na klin skupaj s praznično obleko. Pijančevanja, Bog jim odpusti, tega je na pretek! Bifejev, bistrojev, barov, gostiln - šestnajst jih je pri nas; tako rekoč na vsakem oglu."

Župnik Gregor je zahteven gospod - kot je bil nekoč, je še danes današnji. Odrasli - iz enajstih naselij tišinske župnije se ob nedeljah okrog 900 vernih (prej 1200) zbere pri božji službi - se spominjajo trde in neprizanesljive župnikove roke, pridig z opomini in svarili.

Vsemu navkljub - Tišina je kraj kulturnega spomina: na župnika dr. Franca Ivanocyja, rojaka škofa v Pečuhu dr. Franca Rogača, na 23 duhovniških poklicev (1900-2000), okrog 350 otrok (sedaj le 300) prihaja k verouku (po birmi ni osipa), k šmarnicam vsak večer nad 300 otrok, misijon 1993 je privabil veliko ljudi, da je bilo v enem tednu 5000 obhajil. "Pa vendar," pravi Gregor, "ljudje se oddaljujejo od Cerkve, slog njihovega vsakdanjega življenja ni več krščanski." V času Gregorjevega župnikovanja so bile na Tišini tri nove maše (Jožef Gider, Alojz Ratnik, Friderik Mlinarič), med cistercijane je odšel Bernard Rajbar iz Petanjcev.

Kakor tišinski slavljenelec Gregor, je tudi **Camplin** z dušo in srcem predan svojemu poslanstvu: ob nedeljah mašuje in pridiga v Martinju, Boreči, Gornjih Petrovcih - in še na Gorenjem Seniku med Porabci. Ta "nedeljska vožnja štirih maš" na raznih krajih šteje 40 km.

"Toliko desetletij brezverske in celo protiverske vzgoje je v našem

prekmurskem ljudstvu moralo zapustiti kvarne posledice. Opadlo je število vernikov. Ko sem kot mlad duhovnik prišel v te kraje, v letu 1941, je v enajstih vaseh bilo 900 katoličanov. Ko sem vnovič prišel sem, leta 1979, pa le še 600, od tega pri verouku 55 otrok, po dvajsetih letih pa jih je komaj kdaj 40. Na področju gornjepetrovske župnije Sv. Trojice živi okrog 3000 ljudi, od teh je le petina katoličanov. Ker je torej na tem področju vedno več smrti kot rojstev, ker se je razpaslo zanemarjanje moralno-etičnih načel, so moje napovedi za prihodnost prekmurskega ljudstva zelo slabe. Človeško sodeč, ni jamstva!"

Duhovnik **Gregor** je storil, kar je bilo v njegovi moči. Da je poskušal Tišino ohranjati kot živo cerkveno občestvo, potrjuje tudi marmornata plošča na cerkveni steni z napisom: "Marija, sprejmi v svoje varstvo vse župnije lendavske in soboške dekanije, ki so se Tvojemu brezmadežnemu Srcu posvetili 8. septembra 1957 (stoletnica rojstva dr. Fr. Ivanocyja, op.ur.). Brezmadežno Srce Marijino, bodi naše zavetje zdaj in ob naši smrtni uri. Amen."

Zasluzna duhovnika, letošnja diamantna mašnika, **Gregor** in **Camplin**, sta cenjena in spoštovana pri svojih vernikih, za katere sta živela in živita še dandanašnji. Ta zavest ju od vsega najbolj osrečuje. Hvaležna pa sta tudi za pozornost vodstva krajevne Cerkve, ki je **Camplina** odlikovala z naslovom častnega konzistorialnega (1998) ter duhovnega (1977) svetovalca, **Gregorja** (decanus emeritus 1981, pred tem deset let dekan soboške dekanije) pa z naslovom duhovnega svetovalca oz. častnega kanonika (1971).

Camplina je obdarovala tudi pisateljska in pesniška Muza. Njegova pesniška prvenca *Menih med svetom* ter *Kamenec* sta izšla v decembru leta 1934 v prekmurskem časopisu *Novine Slovenske krajine*. Od takrat do 4. avgusta 1940 so v *Novinah* izhajali njegovi pesniski in prozni prispevki, članki, ocene; od aprila do avgusta tega leta je bil **Camplin** urednik, **Jožef Klekl** pa izdajatelj. Objavljal je tudi v *Marijinem listu*, *Marijinem ogračku* in *Kalendaru Srca Jezusovoga*. Od leta 1974 je stalni sodelavec prekmurskega zbornika *Stopinje*, pred tem je objavljaj tudi v reviji *Nova pot*, *Glasniku SDD* ter *Družinski pratiki*.

Anton Horvat

Biseromašnik Štefan Pihtarič

27. avgusta je v *Dokležovju* obhajal biserno mašo domačin salezijanec g. **Štefan Pihtarič**. Reš je, da je večji del svoje duhovniške službe preživel v tujini na Sionu v Švici, vendar kakor je omenil: "Jaz sem tukaj doma, to je moja domovina, tukaj so pokopani moji starši in jaz vsak dan molim za svoje *Dokležovjce*..." Ob njem sta stala pri oltarju še dva biseromašnika: g. **Jurčak**, dolgoletni župnik v *Dokležovju* in g. **Maroša**,

Biserna maša Štefana Pintariča, na njegovi desni g. Martin Jurčak, nekdanji dokležovski župnik, že 67 let duhovnik; na levi Martin Maroša, 61 let duhovnik.

duhovni pomočnik v Veržēju, okrog njih pa lepo število duhovnikov in salezijanskih sobratov. Pravijo, da je bilo ganljivo in zelo lepo. Ali bo še kdaj biserna maša v Dokležovju, se sprašuje sedANJI župnik? To pa naj ostane vsem za premislek, posebno pa staršem...

Stanislav Koštric

Ob reki

*Rečni vrtinci
se divje raznežijo
ob nasutih skalah.*

*Mlade vrbe
se igrivo spogledujejo
nad mrtvim rokavom.*

*Bivanjska stiska
usodno zadrhti
v pogibel minljivosti.*

Kdaj

*Spomin,
krvav
v otroški nedolžnosti.*

*Deklica
kakor odsev
naivnosti.*

*Praznina,
ki vpije
po Neskončnem.*

*"Popolnsot,
kdaj me boš poljubila
na izžete ustnice?"*

Usoda

*Diši
po spominčicah.*

*Aprilske vrbe
so jasne.*

*Pozabljeni čolni
le sanjajo.*

*"Kako bom
preplul reko
z zlomljenim veslom?"*

ODHOJENE STOPINJE

Franc Tement

Moji spomini na pokojnega biseromašnika mons. Lojzeta Kozarja

Kot blisk se je 29. aprila 1999 širom naše domovine raznesla boleča novica, da je v 89. letu nadvse plodnega življenja prenehalo biti srce odranskega župnika biseromašnika monsinjorja Lojzeta Kozarja. Več kot štirideset let sem poznal tega plemenitega moža, ne le kot sobrata duhovnika, ampak tudi kot dobrega prijatelja, zato mi bodi dovoljeno, da mu skoraj dve leti po njegovem odhodu k Bogu napišem v njegovih "STOPINJAH" nekaj besed v spomin. Nič učenega ne bom zapisal, ampak zgolj nekaj preprostih spominov, ki jih hrani nanj moje srce.

Moji spomini na Prekmurje, na tukajšnje vernike, še posebej na številne sobrate duhovnike, segajo razmeroma daleč nazaj, kar tja na začetek leta 1957. Odkrito priznam, da sem takrat ta del Slovenije slabo poznal. V osmem razredu gimnazije (1947) nam je naša profesorica slovenščine med razlago slovenske književnosti mimogrede omenila Jožefa Klekla starejšega, ki da je med obema vojnama v Črensovcih urejal in izdajal nekatere "nazadnjaške publikacije". In prav župnija Črensovcij je postala moja druga kaplanska postojanka. Jožefa Klekla sem spoznal v mnogo prijaznejši luči, kakor nam ga je nekoč predstavila naša profesorica. V skoraj štirih desetletjih službovanja v Prekmurju sem spoznal in

tudi dobro poznal številne sobrate duhovnike.

Lojzeta Kozarja sem spoznal kmalu po prihodu na novo službeno mesto v Črensovce. S kolegom Alfonzom, kaplanom v Turnišču, sva ga zelo rada večkrat obiskala. Lojze je bil takrat v najlepših ustvarjalnih letih, izredno zavzet dušni pastir odranske duhovnije, poln energije, obdarjen s številnimi talenti. Poleg finega posluha za probleme v dušnem pastirstvu, je imel dar za glasbo, slikarstvo, čebelarstvo, botaniko, povrh vsega pa je bil še ljubiteljski urar. V njegovi pisarni so tiktakale ure, od majhnih do največjih in klicale mojstrove roke, da jih "ozdravi" ali jim vsaj "podaljša življenje". Tista povojna leta so bila za Cerkev na Slovenskem čas trdih preizkušenj. Zagrizeni nasprotnik vere in Cerkve je vse poizkušal, da bi zlasti Katoliško Cerkev vsaj močno oviral pri njenem poslanstvu, če ne že popolnoma potolkel. Skušal je udejanjiti prastaro (rimsko) načelo: "Divide et impera", prevedeno na svetopisemske besede: "Udaril bom pastirja in..." V ta namen je "priklical v življenje" duhovniško društvo (CMD), ki pa po zaslugi velike večine duhovnikov ni postalo tisto, kar je želela oblast. Nemalo jih je zaradi odklonilnega stališča pristalo v "celicah" ali na "družbeno-koristnih deloviščih". Lojze Kozar je ostal trden in neomajen. V društvo nikoli ni vstopil.

Lojzeta je odlikovala močna volja. Živo se spomnim hude nesreče pri gradnji sedanje odranske cerkve. Vendar ga tudi ta katastrofa ni zlomila. Začeto delo je nadaljeval in tudi uspešno dokončal. Pogreb žrtev nesreče ni bil zgolj žalno dejanje, temveč obenem izraz velike solidarnosti odranskih vernikov s svojim dušnim pastirjem.

Pokojnemu sobratu Lojzetu gre zasluga, da je škof Držečnik odransko duhovnijo povzdignil v redno župnijo in Lojze je postal njen prvi redni župnik. Še več. Škof je želel imeti Lojzeta za sovjega najožjega sodelavca v Mariboru. Ponudil mu je kanonikat v mariborskem stolnem kapitlju. Lojze je to čast spoštljivo odklonil in ostal navadni podeželski župnik.

Izpod njegovega peresa je izšla vrsta poučnih in izredno branih povesti. Če smo Lojzeta vprašali, katera njegovih knjižnih del mu je najbolj pri srcu, nam je odvrnil: "Materina ruta". Tudi ostala njegova dela so na primerni literarni ravni. Materina ruta pa je bila zanj nekaj posebnega zato, ker je v njej upodobil lik svoje mnogo prezgodaj umrle matere.

Lojzetov literarni opus je obsežen, čeprav je začel pisati obsežnejša dela razmeroma pozno. Enciklopedija Slovenije je Lojzetu Kozarju sicer posvetila trinajst vrstic - mnogo premalo za tako plodnega avtorja. Če Enciklopedija Slovenije še tako neznatno partizansko prasko opiše do vseh podrobnosti, bi pač smela posvetiti Lojzetu vsaj nekaj več prostora. To še posebej zato, ker je bil tudi Lojze zavzet borec, ne sicer v vojaškem smislu, ampak borec za pravice rojakov onstran državne meje - za Slovence v Porabju. V ohrambo njihovih neodtujljivih pravic je napisal vrsto člankov in jih objavil v raznih slovenskih publikacijah. Opozarjal je

na zapostavljanje naše slovenske manjšine na Madžarskem, tako državne institucije, kakor tudi cerkveno oblast onstran meje.

Na rekolekcijah in raznih pastoralnih srečanjih je Lojze vedno umel postaviti pravo besedo na pravo mesto. Bil je vedno prijeten sogovornik. V duhovniški družbi se je vedno dobro počutil in sobratje smo se radi zbirali ob njem. Do zadnjih dni življenja ni brez tehtnega vzroka zamudil duhovniških srečanj.

Pokojnega Lojzeta smemo mimo prišteti med velike močje naše dobe, kakor so bili in so še: M. Kūzmič, Košič, Ivanocy, Klekl, Smej... Med njimi in mnogimi drugimi moramo naglasiti bl. A.M. Slomška!

Talente in sposobnosti pokojnega Lojzeta sem v sestavku že naštel, vsaj deloma. Eno njegovih odlik pa naj na kraju pričujočega sestavka še posebej naglasim: **LOJZE KOZAR JE BIL V PRVI VRSTI DUHOVNIK.** Bil je lik duhovnika, kakršnega bi najlepše opisal pesnik Tone Kuntner:

"Ti si bil ena sama luč in ena srčna dobrota.
Tāk si zgorel, odšel brez slovesa.
In s tabo je zginil skrivnostni ključ:
Kako biti ena sama luč in ena sama srčna dobrota!"
Za pokojnega Lojzeta pa velja tudi Gregorčičev stil:
"Težko je človek biti, mož še teže,
v nemoški, nečloveški dobi tej;
kdor pa, da mož in človek je, doseže, -
ta vreden je živeti na vselej!" (S. Gregorčič, F. Sedeju).

Lojze Kozar ml.

Spomenik + msgr. Lojzetu Kozarju

"Ležim pod našim ogracekom in vdihavam zeleno grenki vonj visoke trave, ki sili vame od vseh strani in hoče mimo mene navzgor k belkastim oblakom na odmaknjenem nebu, ki se od časa do časa spušča čisto k meni.

Negibno ležim, da okrog mene umolkne sleherna stvar; zemlja pod mano, ki diši po ilovici, po pesku, po razpadajočem listju.

Vsak dan doživljam, kako se spreminjajo barve neba in oblakov, kako so zjutraj veselo belkasti, opoldne svinčeno leni, proti večeru pa, kakor da gredo na veselo rajanje, rožnato napudrani.

Ležim v travi za ogradcem in vsa lepota stvarstva se zliva vame. Zdaj vem, da se iz globin vsemirja vračam domov.

Kakšen bogatin sem, kakšen srečnež!"

Lojze Kozar, Korenine mojega življenja (odlomek)

Nagrobni spomenik Lojzetu Kozarju

Pokojni odranski župnik msgr. Lojze Kozar je bil z vsem srcem duhovnik, bil je srce odranske župnije in v odransko cerkev je položil vso svojo ljubezen, vse svoje sposobnosti, zanjo je prispeval svoje gnotne in duhovne dobrine. Zato je nagrobni spomenik posnet po arhitekturnih prvih inah odranske cerkve. Spomenik je pravzaprav del te cerkve, predstavlja eno steno s stebri in loki. Ob tej steni pa je nakazano nadaljevanje. Loki na spomeniku se nadaljujejo, čeprav vidimo samo začetek loka. Tako se nadaljuje tudi življenje pokojnega župnika, čeprav na drugačen, nam neviden način. Odsekani loki obenem ponazarjajo iztegnjene roke, ki želijo objeti vse, kakor je pokojni župnik s svojo ljubeznijo objemal vse odranske vernike.

Do spodnjega dela spomenika vodijo stopnice, kakor vodijo stopnice v cerkev, k oltarju. Tam vidimo znamenje križa in kelih s hostijo. Križ je znamenje odrešenja, kelih pa znamenje darovanja. Pokojni župnik je vsak dan daroval Kristusovo daritev, za nas, za naše odrešenje in tej Kristusovi daritvi pridruževal svojo življenjsko daritev.

Del tega spodnjega polja zapolnjuje krogla, iz katere izhajajo zlati žarki. To nas spomni na Kristusa, ki ga pesnik imenuje Sonce moje duše. Žarki Kristusove ljubezni so božali tudi pokojnega župnika, tem bolj, ker je velikokrat pogrešal človeško ljubezen, v otroštvu predvsem materino. Pozneje je doživljal mnoga nasprotovanja, celo zapor, a Kristusovo sonce je večno in v njegovi luči je tudi pokojni župnik zmozel hoditi po poti ljubezni. Saj je tudi on bil sonce. Mnoge je grel s svojo besedo, govorjeno in pisano. Mnogim je svetil. In to sonce še sveti, še iz njega izhajajo zlati

žarki. Kajti to sonce je sedaj pridruženo Kristusu, večni, neugasljivi luči. Kamen zgornjega dela spomenika je grobo odlomljen. Spominja na nesrečo pri gradnji odranske cerkve, ki je zasekala globoko rano tudi pokojnemu župniku, saj je bila bolečina teh, ki so izgubili svoje najdražje, tudi njegova bolečina.

V zgornjem delu spomenika je zapisano župnikovo ime. Vklesano je v kamen, vemo pa, da je poleg tega zapisano na najdragocenejšo podlago - na Kristusove dlani. Saj beremo v Premakljivem svečniku svetopisemsko misel: "Na svoje dlani si me zapisal, Gospod. Na svoji dve krvavi, ljubeči dlani si me zapisal."

Na spomeniku so zapisane tudi besede: "Ležim v travi za ogrادم in vsa lepota stvarstva se zliva vame. Zdaj vem, da se iz globin vsemirja vračam domov." Te Kozarjeve besede odkrivajo njegov pogled na svet, v katerem je znal videti mnoge lepote. Obenem so izpoved njegove vere v dobrega Boga, h kateremu se ob smrti vračamo, kakor se vračajo popotniki z dolge poti nazaj domov k ljubečemu očetu.

Idejno zasnovo spomenika je naredil župnikov nečak Metod, načrt pa je oblikoval in izrisal gradbeni inženiring Atrij, oz. Anton Kolarič iz Odranec. Spomenik je izdelal kamnosek Erjavec iz Beltinec s svojimi delavci. Hvala vsem sodelujočim in tudi odranskim vernikom, ki so s svojimi darovi omogočili postavitve spomenika.

s. Mira Peče

Ob pogrebu s. Marjetke Sraka

Predraga naša s. Marjetka!

Ko sem se zadnje čase večkrat ustavila ob Vaši bolniški postelji, zlasti še na oddelku za intenzivno nego in v času, ko niste bili več pri zavesti, se mi je naenkrat zazdelo, da se je čas ustavil; večnost mi je v trenutku postala tako blizu in tako resnična: v njej se mi zdi, da izstopi le to, kar Ti si pred Njim, ki je tvoj Stvarnik, tvoj Gospod in, za nas redovnice, Tvoj Ženin. V tej luči gledam danes Vaše življenje, draga s. Marjetka, in izrazim (tudi v imenu vseh sester HMP, tudi naših vrhovnih predstojnic iz Rima, ki so nam sinoči zagotovile svojo duhovno bližino) svoje občudovanje in hvaležnost za vse, kar ste bili in ostajate na veke, pa tudi svojo žalost in bolečino, ker nas zapuščate.

Stvarnik življenja Vas je poklonil kot prvorojenko plemenitima zakoncema Tereziji (roj. Kovač) in Andreju Sraka, 30. marca 1937 na Melincih. Takoj naslednji dan so vas nesli v župnijo Beltinci k sv. krstu, da bi bili tako čim prej deležni milosti božjega otroštva, za srečno in blagoslovljeno nadaljnjo rast. Številni bratje in sestre, ki so bili veselje Vašega doma (kar devet vas je bilo živih), znajo veliko več povedati o Vaši otroški razigranosti in marljivosti ter zlasti še o velikodušni pomoči

s. Marjeta Sraka

materi pri vzgoji mlajših bratov in sester ob prerani smrti dragega očeta. Po končani osemletki ste naredili kmetijsko šolo, da bi se čim bolj usposobili za delo na domači grudi, v prelepem vinogradu...

Kot že zrelo dekle Vas je Gospod poklical na delo v svoj Božji vinograd. 10. marca 1960 ste vstopili kot kandidatinja v Družbo HMP na Reki. Že takrat ste se odlikovali po svoji premočrnosti, odgovornosti, vztrajnosti, natančnosti. Vaša trdna pobožnost se je v času oblikovanja še bolj poglobila; tej se je pridružila vedno bolj razsvetljena ljubezen do redovnega življenja, salezijanske karizme, do naše redovne Družbe. Vse to je nagnilo predstojnice, da so Vam že zelo zgodaj zaupale zelo odgovorne službe. Kmalu po zaobljubah, ki ste jih naredili 5. avgusta 1963 v Lovranu, ste postali asistentinja - spremljevalka novih kandidatinj, potem pa novink na Bledu. Vmes ste uspešno končali gimnazijo in bili nato od l. 1976 do 1980 magistra novink in ravnateljica skupnosti na Bledu. V tistem času HMP v Sloveniji in na Hrvaškem še nismo bile samostojna provinca, vendar je vodstvo v Italiji že mislilo tudi na to. Poslali so Vas v Rim na študij salezijanske duhovnosti. Po vrnitvi ste še naprej vodili skupnost na Bledu, navdušeno vzpodbujali apostolat sester in dali Vi sami velik doprinos pri organiziranju in vodenju duhovnih vaj za dekleta. Posebno skrb in ljubezen ste posvečali delu za duhovne poklice. Ko je bila leta 1987 ustanovljena samostojna provinca oz. vizitatorija, kot se je tedaj imenovala, ste bili Vi izbrani za njeno prvo predstojnico. Vse svoje moči ste zastavili za dobro organiziranost, učinkovito dejavnost, zlasti pa še za duhovno globoko življenje sester. Veliko ste morali za to tudi trpeti in vse ste znali velikodušno darovati. S prav takšno ljubeznijo in duhovno

energijo ste po šestletnem služenju celotni provinci vodili naprej skupnosti najprej na Bledu, potem pa, do zadnjega diha, še skupnost v Murski Soboti. Tukaj, se mi zdi, da ste se še na poseben način žrtvovali za čim boljši razcvet pastoralnih dejavnosti in ste navdušeno podpirali tako delo v župniji kot tudi širjenje župnijskega vrtca Lavra Vicuna. Ob teh večjih skrbih pa Vam je bila najdražja svetost sester: vzgajali ste jih za čim pristnejšo ljubezen do Jezusa, iz katere naj bi cvetele vse ostale kreposti in vsi navdihi za delo z mladimi. Sami ste dajali zgled tiste goreče ljubezni, ki ne išče drugega kot le to, da se razdaja. Vedeli ste, da za nas, Bogu posvečene osebe, ni druge realizacije na svetu kot je ta, da postanemo kot naš učitelj Jezus Kristus, popoln dar za druge.

Tukaj se moja misel povrne na začetek, na tisto temeljno prepričanje, ki sem ga izrazila z besedami: ob vstopu v večno življenje ostane le to, kar Ti si pred Njim, ki je Tvoj Stvarnik, Tvoj Ženin.

Trdno sem prepričana, da ste pred Njim, ki je Vaš Stvarnik danes Vi, draga s. Marjetka, polnih rok: bogato ste trgovali s talenti, ki Vam jih je zaupal; od otroštva naprej, kot redovnica pa še bolj, ste bili marljivi, odgovorni, iznajdljivi, požrtvovalni brez meja. Vaše roke so danes polne dobrih del, saj so premnogi in ne le me sestre, bili deležni Vaše ljubeče skrbi in pozornosti. Znali ste služiti Bogu v svojih bližnjih. Dali bi nam vse in kadar niste imeli tega, kar je bližnji prosil, ste mu dali največ: svojo ljubeznivo zanimanje in pozornost, svojo molitev in skrito bolečino, ker niste mogli v vsem ustreči. Vaš stvarnik Vam danes pravi: "Pridi, dobra in skrbna služabnica... Vstopi v veselje svojega Gospoda!"

Pred Njim, ki je Vaš Ženin, pa ste kot Nevesta, ki se blesti v vsej svoji lepoti, ker je mnogo ljubila in ostala zvesta do konca. Ljubili ste življenje in hoteli ste ga živeti v čim večji polnosti in čim dlje. Ljubili ste naše Pravilo življenja, po njem živeli in tudi nas tako učili. Zgledovali ste se po naših redovnih ustanoviteljih sv. Janezu Bosku in sv. Mariji Mazzarello in po drugih salezijanskih svetnikih. Poglubljali ste se v njihovo duhovno dediščino in nam jo radi posredovali na srečanjih, v osebnem pogovoru. Ljubili ste Cerkev in krvavelo je Vaše srce, kadar je kdo govoril ali delal proti njej. Radi ste poglobljali govore sv. očeta in dokumente cerkvenega učiteljstva. Skrbeli ste za povezanost in širjenje salezijanske družine in dokler ste sami zmogli ste se udeleževali salezijanskih romarskih shodov in srečanj za sotrudnike; gojili ste stike z don Boskovimi prostovoljkami; vse to le zato, da bi rastla edinost in Božje kraljestvo na svetu.

Kar ste Bogu obljubili z izpovedjo zaobljub, je On vzel zares. Prečistil Vas je v ognju svoje ljubezni, prekoval v trpljenju in hotel, da mu postanete v vsem podobni, tudi v smrti in sicer smrti na križu. Kdor Vas je spremljal v tem zadnjem času, lahko reče, da ste s Kristusom prehodili pot križevega pota. Z Njim ste tiho, vdano, zavestno vse sprejemali. Niste se spraševali zakaj ali kako je to mogoče, da prav jaz tako trpim, pač pa

ste ponavljali: "Glej, prihajam, da spolnim Tvojo voljo Gospod!" Vaša moč se je krepila v molitvi: "Jezus, Ti si moja moč, veselje, upanje in pomoč. Popolnoma se Ti predam, ker vem, da me ne boš zapustil. Sprejmi vso mojo prostost... Karkoli imam si mi podari Ti, vse to Ti vrnem in izročim." Gospod je vzel to Vašo molitev dobesedno zares. Svojo daritev ste doživeli v trpljenju, ki ga poznata le Vi in Vaš Ženin, s katerim sta skupaj doživljala dolgo agonijo medtem, ko smo me sestre ob Vas lahko le molile in premišljevale skrivnost tistih Vaših besed, ki ste jih izrekli pred enim mesecem po težki operaciji: "Vidim Kristusa križanega na tej postelji; naj se zgodi božja volja." Kot seme, ki mora umreti v zemlji, da vzklije novo življenje, ste tudi Vi prišli s Kristusom v tisto pravo, večno življenje. Nam, svojim sestram, lahko upravičeno ponovite besede sv. Marije Mazzarello, po kateri ste se tako radi zgledovali: "Dragi nebeški Ženin... pravijo, da želijo samo tebe... O, ko bi te poznale, kakor Te poznam sedaj jaz!" On pa Vam danes pravi: "Pridi nevesta, prejmi venec slave, ki sem Ti ga od večnosti pripravil!"

Slutim, da je skrivnost Vaše zvestobe in ljubezni tudi v močni povezanosti z Marijo, našo Materjo in Pomočnico. Njej ste se nenehno izročali, njej ste govorili o potrebah sester, oseb, ki so se Vam priporočale v molitev, o problemih sveta. Vem, da ste ji pisali pisemca in ji v njih zaupali vse, kar je napolnjevalo Vaše široko srce. Bila Vam je zgled vere, upanja in ljubezni in z njo ste srečno prispeli do Cilja. Prepričana sem, da Vam je stala ob strani tudi v zadnjem boju in da sedaj že gledate njeno blago obličje.

Ko še nisem upala misliti na to, da se Vam življenje vendarle izteka, sem Vas prosila: "Če se pa zgodi, da se prebudite v večnosti, govorite o nas Jezusu in Mariji, ne pozabite nas!" Hudomušno ste se mi nasmejali in vem, da boste izpolnili našo vročo željo. Sedaj, ko ste jima bližje, prosite za nas milosti, bodite nam mati še naprej.

Hvala Vam, predraga s. Marjetka, za tako bogato in polno življenje. V Jezusovem in Marijinem srcu ostanemo za vedno povezane. Ljubezen, ki nas je združevala v življenju, se nadaljuje in okrepi sedaj, ko ste se preselili v Očetovo hišo (prim. Konst. 60). Zato, za nas, Vaš odhod ni izguba, pač pa velika pridobitev.

Pogrebna slovesnost 1. marca 2000 je zgovorno pripovedovala o tem, kako radi so jo imeli ljudje. Sveto mašo v župnijski cerkvi v Murski Soboti je vodil salezijanski inšpektor Stanislav Hočevár; ob njem sta bila brata duhovnika pokojne s. Marjetke salezijanec Jože in jezuit Janez z več kot 30 duhovniki. Velika soboška cerkev je bila polna. Sorodniki, veliko število sester iz vseh skupnosti, nekaj provincialek, starši in otroci iz vrtea Lavra, sovaščani, župljani Murske Sobotice... Evharistično slavlje je bilo izraz hvaležnosti s. Marjetki za njeno požrtvovalno darovanje do konca; hvaležnost Bogu za dar njenega življenja; prošnja, da bi mnogi mladi stopili na pot darovanja za Božje kraljestvo.

F. P.

Mara Puncer

V 98. letu je 11. avgusta 2000 umrla v Gornji Radgoni. Lahna kap ji je nekaj dni prej onemogočila govorjenje in le malo je še mogla zaužiti. Do konca je razumsko sledila molitvi in sodelovala pri negi. Množično so "teto Maro" prihajali župljani in sorodniki iz Savinjske doline kropit v Trstenjakov dom in prav tako pospremili do groba k sestri Justi, ki je umrla leta 1977. Tudi bivši radgonski kaplani, rojaki duhovniki in dekanijski duhovniki so ji izkazali spoštovanje.

Mara je bila rojena 27.11.1902 kot prva med desetimi otroki v Spodnjih Gorčah - župnija Braslovče. Na učiteljišču šolskih sester v Mariboru je z odličnim uspehom diplomirala leta 1920. Na diplomi je zapisano, da je usposobljena tudi za poučevanje verouka. Tri leta je učiteljela v Dramljah, eno leto na Kapli, nato pa na Vranskem. Tam se je dodatno izobraževala za učiteljski poklic, sodelovala v pevskem zboru, nastopala kot govornica na raznih prireditvah, igrala glavne vloge v dramskih prireditvah pod sovodstvom znanega režiserja Skrbinška. Ko je gestapo Vransko okupiral, je kot prvo aretiral Maro. Štiri leta izgnanstva je preživela v Srbiji. Po vrnitvi je nadaljevala službo na Vranskem, potem pa v domačih Braslovčah, da je bila bliže naši ostareli mami. Kmalu po mamini smrti 1964 se je naselila pri bratu in sestri Justi v Gornji Radgoni.

Vse življenje sestre Mare pred in tudi po vojni je bilo življenje zgledno verne, zavestno in javno verne učiteljice. Nikoli ni izpustila nedeljske maše. Nadučiteljju je rekla: "To ti povem, v cerkev sem in bom hodila". Njena odločnost, za tiste čase predrznost, je predstojnike premagala, da je niso nagnali iz učiteljskega zbora. V Gornji Radgoni je na podoben način nastopala Milena Konečnik.

Mara je uspela ob pogrebu zbrati v Gornji Radgoni vse naše sorodstvo. Ni čudno. Ona je bila nam vsem dobra "teta Mara". Vsak od njih bi znal povedati, kako je prihajala ne le ko je bilo kaj veselega v hiši, ampak predvsem, ko je bilo treba negovati, kaj svetovati, pomagati, tolažiti, dajati upanje. Tudi Radgončani so jo sprejeli kot svojo "teto Maro".

Tisti pripis na diplomi, da je usposobljena poučevati tudi verouk, je prišel do veljave po 50. letih. S kako vncmo je opravljala katehetsko službo za predšolske, 1. razred in s posebno ljubeznijo za učence posebnih šol, ki so v njej dobivali nadomestilo za materinsko ljubezen.

Rožni venec je bil v njenih rokah skoraj vedno, ko sem prihajal v njeno sobo. Z njim v roki je v duhu romala od družine do družine. Nepozabni so spomini na najino vsakdanjo skupno molitev rožnega venca, brevirja, svete maše v cerkvi in zadnje čase v stanovanju. Pri brevirju je vedno s poudarkom molila: "V tvoje roke se vsega izročam."

Zdaj se ti je izpolnilo: "V božjih rokah si". Moral sem sam to napisati, draga Mara, ker sva se imela tako rada, ker sem te tako spoštoval - vzor si mi bila.

Ivan Jerič, Moji spomini, Zavod sv. Miklavža, Murska Sobota 2000

Spomini Ivana Jeriča (1891-1975) so doslej najobsežnejši in najbolj strnjen osebni pogled, a hkrati objektivno dobro dokumentiran zapis o posvetni in cerkveni zgodovini Prekmurja od konca 19. stoletja pa vse do šestdesetih let. Avtor je Spomine oblikoval v zadnjih letih svojega pestrega življenja, največ leta 1972. Beremo privlačno napisano in izjemno razgibano zgodbo o prelomnih časih, z mnogimi pustolovskimi elementi, za marsikoga pa tudi z nič kaj ugodnimi podrobnostmi. Domnevamo lahko, da je rokopis prav zaradi tega petindvajset let iskal založnika, čeprav so zgodovinarji med tem Jeričeva pričevanja pogosto navajali kot najbolj verodostojno referenco. To še posebej velja, kar zadeva boj za priključitev Prekmurja k slovenskemu ozemlju, upiranje madžarizaciji do konca prve vojne in spet med okupacijo - ter pritiske na duhovnike v obdobju madžarske vladavine in obeh Jugoslavij.

V ne tako skromni galeriji pomembnih osebnosti Prekmurja sodi Ivan Jerič na eno bistvenih mest, čeprav je širši slovenski javnosti neznan. Nekako znova ga odkrivajo celo domačini sami. Usoda Ivana Jeriča je na več ravneh tipična za severovzhodno slovensko obrobje: želel je izobrazbo in jo dosegel, čeprav z zamudo. Hrepenel je za matično Slovenijo, ki jo je gledal čez Muro, in izbojeval priključitev Prekmurja. Duhovnik je postal tudi zaradi prepričanja, da lahko tako glede na razmere še najbolj

koristi ljudem. Večino šol razen mature in bogoslovja je opravil v madžarskem jeziku, vendar je storil vse, da se je slovenstvo v Prekmurju uspešno upiralo madžarizaciji. Med drugo vojno je kot duhovnik sodeloval z odporniškim gibanjem, ker so ti ljudje bili zanj borci za svobodo in ker so se uprli okupaciji. Duhovnike je odvrnil od sodelovanja pri ustanavljanju vaških straž in je tako v Prekmurje preprečil nastanek slovenskih enot pod poveljstvom tuje vojske. Po vojni je bil obsojen na montiranem procesu in je odsedel štiri leta strogega zapora. Pa je na koncu knjige (str. 267) vseeno vznesen: "To je sedaj taka domovina, za kakšno smo se svojčas borili, trpeli zanjo in jo ljubili. Dobila je lepi slovenski obraz."

Da bi ga razumeli, kaže povedati še več zanimivih podrobnosti iz življenja tega prekmurskega Čedermaca.

Starši, revni kmetje, mu niso mogli omogočiti šolanja, zato se je sprva preživljal kot delavec, med drugim pri regulaciji Mure. Vztrajno je iskal pot vsaj do srednješolske izobrazbe in z odličnimi uspehi premagoval velike zamude: zaradi vojne in delovanja za osvoboditev Prekmurja.

Srednješolske razrede je na avstroogrskih šolah opravljal privatno, ko je bil vojak na Madžarskem, v Sarajevu (tam je od blizu videl tudi atentat na Ferdinanda), na soški fronti (prebojeval je menda vse ofenzive), maturiral pa je v slovenščini leta 1920 na Škofovih zavodih v Šentvidu pri Ljubljani. Morda je prvi Prekmurec s slovensko matura na tej šoli, kjer je med njegovimi profesorji bil tudi jezikoslovec Anton Breznik, ravnatelj pa škof Gnidovec, kasnejši škofski škof in zdaj tudi slovenski svetniški kandidat. Bogoslovje je šel v Maribor študirat šele leta 1920, kot "odsluženi vojak" in postal duhovnik leta 1924 že v pravih "Kristusovih

letih"!

Ko je po prvi svetovni vojni nastajala Jugoslavija, je Jerič, še dijak-privatist, politično in vojaško deloval za priključitev Prekmurja k slovenskemu ozemlju v okviru Jugoslavije. S tem namenom je takrat zbral prostovoljce in šel celo v Ljubljano prosit za jugoslovansko vojaško zasedbo Prekmurja. Prav tipična je zgodba o tem, kako skoraj nihče pri deželni vladi v Ljubljani ni vedel, kje leži ta "Slovenska krajina", še manj, da tam, na Ogrskem, takoj čez Muro, živi slovensko prebivalstvo. Ivan Jerič s svojim zavzemanjem za slovensko Prekmurje takrat ni v celoti sledil tedanji in kasnejši nesporni avtoriteti, kar je nedvomno upravičeno bil znameniti duhovnik Jožef Klekl st. (1874-1948), prepričan Slovenec ter med drugim izdajatelj več časopisov v prekmurščini (pri njegovih Novinah je začel pisateljsko pot npr. Miško Kranjec). Klekl se je namreč sprva zavzemal za avtonomijo Prekmurja, bodisi znotraj Madžarske, kar se je takrat zdelo nekaj bolj realno, bodisi v Jugoslaviji, saj ni zaupal ne eni ne drugi državi. Avtonomiji je Jerič izrecno nasprotoval, Jožef Klekl pa jo je oblikoval v znani avtonomistični deklaraciji, s katero je sicer meril predvsem na Budimpešto.

Kot v knjigi navaja Ivan Jerič, je bilo v Slovenski krajini izjemno ofenzivno madžaronstvo, proti kateremu je nastopalo le nekaj duhovnikov, saj drugega, slovensko mislečega izobraženstva tedaj v Prekmurju ni bilo. Asimilacija s pomočjo šol in obeh Cerkva je bila zelo učinkovita, oblast pa jo je širila zlasti z nameščanjem madžarsko govorečih in delujočih domačinov in tujih katoliških in protestantskih duhovnikov ter učiteljev. Med vojnami je Ivan Jerič - že kot duhovnik, še vedno imel opravka z bolj ali manj prikritim antislovenstvom nekaterih vidnih ljudi obeh nacionalnosti in veroizpovedi ter vseh slojev. Tako večkrat opisuje pravzaprav tragično renegatstvo svojega predstojnika, soboškega kanonika Slepca, sicer domačina, pa nekatere katoliške duhovnike in pastirje, uradnike ter bogatejši sloj. Prav vsi ti so bili med drugo vojno spet steber potujčevanja.

Lastno delovanje Ivan Jerič v prvi vrsti določa funkcionalno, po narodnostni, slovenski opredelitvi in po stališču do nacionalne in kulturne svobode, zato svoje sodobnike ocenjuje najprej glede na to, kako se "obnesejo" v tem pogledu. Dogodke opisuje nepristransko in dokaj natančno, ljudi pa imenuje s polnimi imeni, četudi so se pokazali v dobri ali negativni luči. Do vseh protagonistov s cerkvene in laične, s katoliške ali protestantske, slovenske ali madžarske strani je - enako kakor do sebe - kolikor mogoče strog.

Kot rečeno - Ivanu Jeriču nekateri pravijo kar "prekmurski Čedermac". Najbrž nekoliko tudi zato, ker bi radi poudarili Jeričev vseslovenski pomen, kar je z likom Čedermaca dosegel Bevk. Žal se nobenemu od obeh prekmurskih pisateljev Bevkove generacije - Mišku Kranjcu in Ferdu Godini (a niti kasnejšim piscem vse doslej) Jerič ni zdel dovolj zan-

imiv za literarni lik. Bil je "samo" skromen, razgledan duhovnik, vojaško bojevit, trden in socialno pravičen mož, kritičen do vsakršne oblasti. Tako pravijo o Jeriču njegovi sodobniki - nekateri med njimi še živijo - in tako je mogoče sklepati iz dejstev, o katerih pripoveduje sam.

Kot avtor spominov Ivan Jerič ravna s snovjo racionalno, ker mu gre predvsem za zapisovanje poteka dogajanj v osebni perspektivi, ne pa za literarno fikcijo. Toda kot pripovedovalec ni nikoli dolgočasen, beseda mu teče gladko, zgodba pa ne zgolj kronološko. Osebe zarisuje zlasti na osnovi njihovega ravnanja, zato pri protagonistih le redko zaslutimo kakšne notranje stiske ali dvome, ki bi močneje presegali racionalne okvire in realne okoliščine. Zdi se, da je avtorja še najbolj zaznamovalo večletno vojaško življenje v mladosti, pa tudi kasnejši boji, saj večinoma ničesar ne presoja osebno, še več - sebe podredi glede na splošno korist ter cilj. Zanj kaj veljajo dejanja in ne dvomi.

Avtor Ivan Jerič sam navaja zelo veliko virov, med katerimi so najpogostejši, najznačilnejši in za zgodovinopisje najdragocenejši citati iz cerkvenih arhivov, še posebej pa iz tedanjega prekmurskega tiska (V M. Soboti je že na prelomu stoletja izhajalo razmeroma veliko knjig in periodike, laične in nabožne, v madžarskem jeziku in v domačem narečju, šele po prvi vojni tudi v knjižni slovenščini).

Srečujemo se s pokrajino in z njeno zgodovino, ki je specifična, predvsem pa zaradi indiferentnosti osrednje Slovenije do obrobja premalo znana. V uvodni besedi zato dr. Jožef Smej, sedanji mariborski pomožni škof, Jeričev mlajši sodobnik, skuša na kratko osvetliti širši kontekst knjige - gotovo tudi zato, da bi ga približal bralcu, še zlasti mlajšim rodovom in "neprekmurcem". Velika zasluga gre nedvomno mlademu duhovniku Alojzu Benkoviču, ki je Spomine pripravil za tisk in jih, da bi jim ohranil avtentičnost, le rahlo jezikovno popravil.

Želeti bi si smeli le, da bi knjigo Spominov Ivana Jeriča spremljala izčrpnjša navajanja literature drugih avtorjev o tematiki in obdobju v tukaj obravnavani knjigi. Še dragocenejša pa bi bila temeljitejša zgodovinska študija vsaj slovensko-madžarskih (in katoliško-protestantskih!) odnosov v Prekmurju in priključitve tega dela k Sloveniji. Najbrž pa bi to bistveno presegalo izdajateljeve cilje in možnosti.

Jeričevi Spomini nam dajo vedeti, da v tej pokrajini ni bilo veliko idiličnega sožitja, ne nacionalnega ne verskega ne socialnega, ne v posvetni in ne v cerkveni hierarhiji, kakor se iz današnje razdalje komu zdi - pač pa so se ti poli nenehno in neusmiljeno merili med sabo. Zasluga zato, da se je zgodba Prekmurja končala tako, kot se je, gre le nekaterim zavednim, trdnim in pogumnim posameznikom. - Predvsem pa velja poudariti naslednje: Ivan Jerič govori o dogajanju, ki nikakor ne more prodreti globlje v splošnoslovensko vedenje, čeprav ni bilo nič manj usodno in nič manj dramatično kot drugje v Sloveniji.

Kolesar s Filozofske - Županičeva knjižnica št.4, Ljubljana 2000

Jubilejni zbornik v počastitev 90-letnice prof. dr. Vilka Novaka; Uredniki zbornika in njegovi pisci so nekdanji njegovi učenci etnologije in današnji nasledniki na imenovani stolici. V knjižnici, imenovani po Novakovem predhodniku, so izdali 300 strani obsegajoči zbornik z vrsto zanimivih razprav s področja narodopisja in kulturne antropologije.

Po uvodnih besedah glavnih sodelavcev nam slavljenca najbolje predstavi obsežna bibliografija del Vilka Novaka, ki jo je skrbno zbral in kronološko nanizal kustos soboškega Pokrajinskega muzeja Franc Kuzmič. 50 strani naslovov najraznovrstnejših člankov, znanstvenih razprav in knjižnih izdaj vse od leta 1924 do 2000 nam bibliografsko razgrinja široko zastavljeno in koncizno obdelano področje življenjskega dela narodopisca in slavista Vilka Novaka. Vsi prispevki v zborniku se bolj ali manj naslanjajo na njegovo znanstveno delo. Tako razprava o Redefiniciji slovenskega narodopisja v objemu evropske etnologije avtorice Ingrid Slavec Gradišnik, ki nas pouči o bistvu etnografije, o razločkih med etnologijo in etnografijo, kot tudi prispevek Boruta Brumna o antropologiji in etnologiji Evrope, zbiranju ljudskega izročila (starožitnosti) in folkloristiki. Na Novakovo primarno delovno področje je intonirana tudi razprava o Vlogi in pomenu slikovnih ponazoril v Baragovi misijonski metodi, o čemer se je razpisal Zmago Šmitek.

O priseljevanju prekmurskih ljudi v Slovenske gorice piše Rajko Muršič; ob tem raziskuje, katere prekmurske prvine "ljudske kulture" so na Štajerskem pognale korenine. Vito Hazler pa se je razpisal o vodnjakih in starodavnih studencih na podeželju (na Goričke, Ravenskem in Dólinškem), s poudarkom na naravnih vodnih izvirih, vrelih in sodobnih oblikah oskrbe s pitno vodo. Vzporedno s to nahajamo tu še sociološko-etnološko študijo o kavi kot vse bolj cenjeni pijači v 18. in 19. stoletju (Božidar Jezernik).

Sestavek o aplikativni etnologiji Janeza Bogataja skuša raziskati razvoj uporabnosti etnologije kot vede ter razmerje med njo in družbo. Mojca Ramšak pa je objavila študijo o Ustni zgodovini in življenjskih zgodbah na poti k etnologiji. Gre za ustno sporočanje kot dopolnitev pisne zgodovine tako doma kot po svetu.

Zanimivi sta tudi razpravi o klekljanih čipkah (Tadeja Primožič) in lončarski dediščini Gorenjske (Tatjana Dolžan Eržen).

Zbornik prinaša na koncu še bibliografijo doktorskih in magistrskih del na oddelku za etnologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in vrsto spominskih fotografij z Novakovih študijskih ekskurzij s študenti.

Nasploh preveva jubilejni zbornik človeško toplel odnos piscev do svojega vzornika v poklicu in sopotnika (slednje zlasti v zapisu Milka Matičetova).

Jože Ftičar

Življenje po prekmursko, 2000

Ob 10. obletnici smrti Jožef Gjurana je v žepnem formati izšla zbirka njegovih humorističnih črtic, popestrena z lastnimi ilustracijami. Zbral in natisnil jih je Marjan Žerdin; uvodoma je podčrtal, da so Gjuranove črtice, pisane v dolinskem govoru rojstnega kraja (Gomilice) pravi slovarček prekmurskega narečja. Njegov izvorni humor iz kmečkega življenja, povedan v jeziku vaškega "prekšenjaka" je porajal pri bralcih vedrino duha in jim nudil zabavno čtivo. V besednem gradivu Gjuranovih kratkih zgodb je pravcati izbor starosvetnih izrazov iz kmetovega materialnega in duhovnega sveta, zato je škoda, da zbirke pred natisom ni pregledal narečja vešč lektor, saj mrgoli v njej tiskovnih napak. Škoda tudi, da urednik ni zbral vseh avtorjevih zgodb, tako iz predvojnih objav (npr. v Koledarju Srca Jezusovega), kot tudi nekaterih iz Stopinj. Ne bi bilo odveč, ko bi šaljivim zgodbam dodal še Gjuranove spomine na arhitekta Jožeta Plečnika, po čigar načrtih je kot dolgoletni župnik v Bogojini dopolnjeval notranjščino znamenite Plečnikove cerkve. Eno od predvojnih črtic, tu izpuščenih, je urednik objavil v Štrkovih novicah 2000, števil. 2. (Jürjov Marko pripovedavlejo).

Jože Ftičar

Panonski letopis 2000 (Pinkovac - Güttenbach)

Večjezični zbornik z gornjim naslovom izdaja Panonski institut na Gradiščanskem. Letošnji - sedmi po vrsti - je najobsežnejši doslej (550 strani), ker je zasnovan ob izteku 2. tisočletja in začetku novega. Med jubilejnimi prispevki izstopa zlasti razprava o plemiški družini Zrinski in hrvaškem škofu Josipu Juraju Strossmayerju. Jubilejno so obarvani tudi časnikarski odmevi prvih demokratičnih volitev 1990 na Hrvaškem, Madžarskem in v Sloveniji. Temu vsebinsko najobsežnejšemu sklopu je dodan še rezultat letošnjih volitev na Hrvaškem. V razdelku Narodi in narodnost zlasti izstopa razprava Wolfganga L. Gombocza o nemški manjšini v Sloveniji, s posebnim ozirom na tozadevne spise Stefana Karnerja, Erika Krischa, Mirka Križmana, Tončija Kuzmaniča in Dušana Nečaka. V sklopu Kultura in literatura je poleg obsežne primerjalne študije o vplivih hrvaške narodne pesmi na skladatelja Josepha Haydna ponatis predavanja Roberta Hajszana (glavnega urednika letopisa) o povezanosti protestantov z Gradiščanske in v Prekmurju z lanskoletnega simpozija na to tematiko na Petanjcih. V tej zvezi je škoda, da urednik slovenskega dela ni vključil v letopis katerega od številnih referatov slovenskih avtorjev s tega odmevnega znanstvenega simpozija. Tudi v razdelku Lingvistika ni nobenega prispevka z našega področja, prav tako ne najdemo nobene slovenske pesmi v zadnjem poglavju Panonski liriki. Tako slovenski del letopisa tudi letos ni enakopravno zastopan ob ostalih treh sosedskih jezikih, kar zgovorno kaže že sam naslov.

Jože Ftičar

Rudi Čačinovič: Zgodbe minulega sveta, 1999 (samozaložba)

Svoj avtobiografski opus je avtor pomnožil s peto knjigo spominov. Medtem ko prejšnje odstirajo njegovo idejno, politično in poklicno preteklost, nam ta odstira njegovo otroštvo in mladostno obdobje in bi kot taka spadala na začetek piščeve memoarske literature. Svoje dokaj pisano poreklo, domačo vzgojo in osebnostni razvoj spretno uokviri z orisom družbenih in zgodovinskih razmer svoje ožje in širše domovine, pri čemer zlasti izstopa sociološka podstat obravnavanega časa. Tako nam otroško odkrito oriše, odkod silni notranji boji, ki so ga hromili v mladosti, katere duhovne silnice so ga palmile v nihanje med vero in nevero in kako sta ga slednjič vpliv profesorjev prišlekov, kazensko poslanih v Prekmurje (t.i. "Sibirijo") ter srečanje z marksizmom na univerzi trajno idejno zaznamovala (o tem nadrobneje že v prejšnjih knjigah).

V posebnem poglavju skice za portrete prijateljev se Čačinovič tankovestno sprašuje, če ni s svojim idejnopolitičnim agitacijskim delom usodno vplival na Miška Kranjca kot pisatelja, očitajoč si njegovo politizacijo. V opisu razmer in vplivov okolja na oblikovanje lastne osebnosti se pisatelj ponavlja; marsikaj tega smo prebrali že v njegovih prejšnjih knjigah. Tej je dodal še Svarilna pisma prijateljev in kratko predstavitev nekaterih zgodovinskih osebnosti. Knjiga poživljajo risbe in slike starih hiš, ulic, gradov in sakralnih stavb v Rakičanu in bližnji Soboti in ji dajejo tako dokumentarno vrednost.

Jože Ftičar

Protestantizem-zatočišče izgnanih na Petanjcih, M. Sobota 2000 (Solidarnost)

Zbornik znanstvenega srečanja v Radencih in na Tišini jeseni 1999 prinaša skupek predavanj dvodnevne simpozija z gornjim naslovom. Številni referati slovenskih, nemških in madžarskih avtorjev razgrinjajo najrazličnejša vprašanja protestantizma v Prekmurju, v Porabju, na območju avstrijske Štajerske in na Gradiščanskem.

Teme za znanstveni posvet je pripravil pokojni dr. Vanek Šiftar. V štirih tematskih sklopih so zaobseženi vsi referati: o grofih Nádasdyjih (István Söptei) in njihovem dvoreu (Branko Kerman, Franc Kuzmič), o protestantskih izgnancih z avstrijskih in madžarskih dežel, ki so se zatekli v omenjeni dvorec (Walter Brunner, H. Halbrainer), nadrobneje zvemo o protestantskem gibanju v Prekmurju, Porabju in na Gradiščanskem v tem obdobju (Viljem Kerčmar, Gustav Skalič, Katalin Munda Hirnök, Robert Hajszan, Marija Mukič Kozar) ter končno o pomenu protestantizma za oblikovanje slovenskega knjižnega jezika (dr. France Novak), s posebnim poudarkom na vzgoji narodne zavesti (prof. Jože Vugrinec).

Referati obdelujejo problematiko s stališča zgodovine, arheologije, politologije, sociologije, ekonomije, narodopisja in jezikoslovja. Širšem svetu jih predstavljajo povzetki v angleščini, nemščini in

madžarščini. Pri skrbni, tako rekoč reprezentativni izdaji zbornika sta sodelovala akademika dr. Anton Vratuša in dr. Jože Pogačnik, glavni urednik pa je bil prof. Jože Vugrinec. Ob virih, opombah in ilustrativnem gradivu zbornik prinaša na koncu več prilog ter biografske in bibliografske podatke o sodelujočih avtorjih.

Jože Ftičar

Košičev teden XII, KS Bogojina 2000

Tako pa res noben kraj ali župnija v Prekmurju ne goji izročila svojega rojaka in prirediteljev že dvanajsto leto kot Bogojina s svojim Košičevim tednom. V nakladi 750 primerkov so izdali knjižico z mnogimi sodelavci in prispevki najrazličnejše vsebine: od splošno prekmurskih (o udeležbi Prekmurcev v prvi svetovni vojni, o devetdesetletnici V. Novaka, o Miklošu Küzmiču, o posameznih vaseh /zgodovina Ivanec, o Bukovnici, Bogojini/, o starih navaadah, likovni koloniji itn.). Predsednik KS piše v uvodniku, da je letošnji Košičev teden ob občinskem prazniku namenjen slovenski besedi in kdor je poznal nekdanje bogojanske župane pred pol stoletja in več, močno čuti razliko: kako gladko piše današnji župan, to bi težko razumel tedanji, še manj pa znal napisati. Najbolj občudujemo veliko število sodelavcev knjižice in - veliko pesnikov in pesmic, nekaterih zelo modernih, največ jih ima Davorin Bukovski o Bukovnici. Simona Šemen in Jana Brumen pa pišeta take pesmi, da bi jih mogle objaviti tudi revije. Martin Horvat pa v narečju zajema značilnosti svojega kraja, dela in življenja. Tudi osnovnošolci dobijo besedo in na koncu ocenjevalci vin, kar je posebej zanimivo.

Čestitamo Bogojančarjem in njihovim najbližjim sosedom k tako zanimivi knjižici in k tolikim sodelavcem z najrazličnejšo vsebino. V duhu jih vidim pred seboj in jih primerjam z nami, ko nas je pet šlo pred 80 leti v prvi razred gimnazije v Soboti...

Vilko Novak

Arhitekt Jože Plečnik v Prekmurju - Ljubljana 1998

"Zdi se mi, da je Bogojina polna skrivnosti, in menim, da ste jim na sledi..."

Ali slišite, ljudje, Bogánjčarge, in vsi drugi naokrog, ki se ji bližate od filovske, gančanske, tešanovske strani in zagledate belo golobico nad vasjo, tik pod goricami - kaj pravi znameniti dunajski profesor za zgodovino in teorijo arhitekture na visoki šoli za uporabno umetnost? On seveda misli na bogojansko Plečnikovo cerkev, na njeno umetnost, ki jo je na kratko predstavil na zboru umetnostnih zgodovinarjev v Moravskih Toplicah 25. septembra 1997, sedaj pa moremo ta njegov referat brati v nemščini, v kateri je predaval ter v slovenskem prevodu v knjigi ARHITEKT JOŽE PLEČNIK V PREKMURJU (str.23-37). Slike, stare in posameznih delov nove cerkve, pa najdemo na str. 43 - 48 v isti knjigi.

Dunajski profesor pravi, da je bogojansko cerkev v zadnjih letih le trikrat obiskal - toda gotovo se je med temi obiski poglôbil vanjo, tako v zunanjščino kot posebej v notranjščino, ki jo sicer kratko, toda jedrnato označuje. V strokovnem jeziku in izražanju, toda tudi nestrokovnjaki morejo razumeti iz te njegove oznake, zlasti ugotovitev, ki smo jo navedli na začetku tega pisanja ter drugo na koncu oznake notranjščine na str. 36: "Okoli njega (glavnega stebra sredi cerkve, iz katerega se pnejo loki na vse štiri strani) se razvija dinamičen (tj. razgiban) prostor, ki mu kljub uporabi tradicionalnih konstrukcijskih in formalnih sredstev ni para v zgodovini (arhitekture ali stavbarstva, V.N.)" Treba se je postaviti v staro cerkev in natanko opazovati ta "čokati steber" in loke, ki gredo iz njega na štiri strani ter tako tvorijo ter - pravi dalje dunajski profesor - ustvarjajo v prostoru napetost med mirovanjem in gibanjem" ter glavno in stransko manjšo ladjo, kar profesor strokovno zelo posrečeno opisuje in označuje. In še dva stavka sta, ki jasno razumljivo in pomembno kričita o znamenitosti te Plečnikove umetnine: "(Cerkvena dvorana) ki je - tako rekoč - prispevek k dvatisočletni tradiciji (izročilu) krščanskega sakralnega (bogoslužnega) prostora." To pomeni, da česa podobnega ni v evropskem cerkvenem stavbarstvu, ki ga dunajski profesor gotovo natanko pozna in ve, kaj govori. Zato nadaljuje z jedrnatim: "Plečnik je zame veliki mojster, ki ponavzočuje zgodovino in zna dolgotrajne in pogosto nezdružljive razvojne tendence izraziti v eni sami prostorski ideji. Takšna neopisna prostorska umetnina je zame prav njegova bogojanska cerkev". In še naprej: "Bolj kakor vse njegove sodobnike ga odlikuje dejstvo, da za nove zamisli ne potrebuje novega jezika (tj. načina izražanja)... Zdi se mi, da je Bogojina polna skrivnosti, in menim, da ste jim na sledi. Sam pa sem se le za hip pomudil v tem prečudovitem prostoru."

Ta profesorjev "hip" pomeni kajpada tri obiske v Bogojini, ki so gotovo trajali več ur, njegova dognanja pa so enkratna in sad dolgega opazovanja, razmišljanja ter primerjanja z drugimi cerkvami. Pomembno je, da je to napisal tujec, ki gotovo stvarno gleda na stavbo-umetnino, o kateri govori in ne kak domačin, ki bi kar "na pamet" slavil domačega umetnika in domačo umetnino. Že pred njim je Italijan Ferlenga v milanski umetnostni reviji 1990 napisal 14 strani dogo razpravo o bogojanski cerkvi in gotovo bodo o njej še pisali mnogi tujci in domačini.

V tej knjigi piše še sedem domačih strokovnjakov o Plečnikovih delih v Prekmurju z raznih vidikov, pri čemer naj samo pripomnim, da sem bil tako srečen in naročil pri njem nagrobnik Števanu Kūharju v Bratonicih 1932, brošuro o njem pa je dal v tisk sam Plečnik, izbral format in črke; dalje nagrobnik martjanskemu župniku Horvatu. Sicer bi pa imel še več pripomb, o nekaterih nepravilnostih sem pisal že prej drugod. Npr. da keramični okraski na stropu niso izmislek lončarjev, ki so jih le izdelali po risbah Franca Bajleca. Plečnik tudi ni bil na proščenju v

Dobrovniku, ker je pozneje prišel v Prekmurje prvič. V knjigi je govor tudi o martjanskem oltarju ter o graški cerkvi.

Vilko Novak

Opomnja k moji bibliografiji

Nerad zapišem to iz grščine vzeto tujko v našem koledarju, ki si prizadeva pisati po domače, vsakomur jasno,umljivo. Toda ta strokovni izraz je tako uveljavljen, da bi se nenavadno slišalo namesto njega: knjigopis. Bibliografije sestavljamo za posamezne stroke ali njih dele na koncu knjig ali razprav, pa tudi o delu posameznih pisateljev, znanstvenikov ali sploh pišočih ljudi. Bibliografije morajo biti vsebinsko popolne ter sestavljene oblikovno pravilno, po sodobnih pravilih, zahtevah.

O mojem delu je bilo sestavljenih več spisov, a le delnih. "Doma in na tujem... Vsekakor pa tudi ta bibliografija ni popolna in tudi verjetno nikoli ne bo..." se opravičuje sestavljalec dveh skoro enakih bibliografij, objavljenih v Stopinjah 1999, 92 - 116 in v letos izišlem zborniku Kolesar s Filozofske, str. 21 - 73. Avtor Franc Kuzmič "se za morebitne napake že vnaprej opravičuje(m)", sam pa se mu na tem mestu javno zahvaljujem za njegovo prizadevanje, preden zapišem nekaj splošnih in najkrajših opomb k njegovima bibliografijama.

Rajni glavni urednik Stopinj, Lojze Kozar, mi je poslal rokopis bibliografije v pregled. Ne spominjam se vsega, kaj me je v zvezi z njim vprašal. Najprej sem bil proti objavi take bibliografije, ki ni niti približno popolna in sem predlagal, če jo že hoče objaviti, naj črta vse ocene in poročila o knjigah, ker v njih razprave in večji spisi (knjige) kar izginejo. Spominjam se, da sem nekaj tega že sam črtal in pokazal, da mnogo večjih in pomembnejših spisov manjka. Povedal sem tudi, da ni prav, ločiti spise, ki so bili objavljeni v Novinah (sestavil J. Ftičar) in dodajati brez moje vednosti pripombe: "po vsej verjetnosti", "je avtor bržkone" in podobno. Dokler avtor živi in ga nihče niti ne vpraša, so take pripombe neustrezne, kakor tudi v drugi bibliografiji v Uvodnem pojasnilu, češ: "...saj niti sam avtor z zanesljivo gotovostjo ne more prepoznati nekaterih domnevnih njegovih, a nepodpisanih prispevkov." Tu ne gre za strokovne spise, marveč za dnevna poročila, časniške ali publicistične člančiče. Tudi sem uredniku povedal, da ni pravilno, ločiti tiste prispevke, ki so bili objavljeni v Stopinjah in jih izpustiti iz glavne bibliografije (sestavil L. Kozar, str. 122-127).

Sam vodim svojo natančno bibliografijo, ki jo je nekdo brez moje vednosti na ta ali oni način posredoval avtorju obeh bibliografij, kar zlahka dokažem. Končno nič zato - tako je vsaj ustrežnejša, čeprav manjka v njej približno tretjina mojih objavljenih spisov. Najprej sem jo z navedbo le-teh v Stopinjah želel dopolniti, ko sem pa videl, koliko bi tega bilo, sem to misel opustil in bom le navedel nasplošno napake in vrste manjkajočih

spisov, kar se mi dozdeva nujno glede neobčutne vrzeli.

Moji spisi so objavljeni v devetih jezikih in tako so v naslovih del ter revij mnoge napake, posebno v madžarskih, ki so bistvene tudi za pomen besed (znaki za dolge samoglasnike, preglas na ö in ü s pikama ali vejicama itn.) Pa tudi v slovenskih besedilih so napake, celo napačni naslovi, kot pesem Sonata nam. Samota (Mladika 1928, 30 - obakrat).

Poleg štirih knjig sem prevedel iz madžarščine, francoščine in nemščine nad trideset pesmi, leposlovnih črtic (francoske: A. Daudet, P. Loti, Montesyueu, madž.: Földi M., Karinthy F., Zilahy L., Surányi M., itn.). - Pri knjigah je potrebno popraviti, da sva v zbirki ljudskih pravljič Zlata puščica (v bibliografijah kot knjiga ni podčrtano!) s Š. Barbaričem prevedla on prvih 12, jaz pa vse naslednje - torej prav nasprotno, kot je zapisano v kolofonu knjige po krivdi uredništva Mladinske knjige. Iz te zbirke je bila večkrat samostojno ponatisnjena pravljič Zajčkov zvonček kot samostojna knjižica, a že z letnico 1955 (v drugi K. Bibliografiji na str. 37.).

Pod letnicami, pod katere so uvrščeni spisi, so le-ti razvrščeni po abecednem redu avtorjev ali prve besede v naslovu, če avtor ni naveden. Ker ocene in manjša poročila niso označene, se razprave in pomembnejši članki izgubijo med njimi. In ker približno tretjina mojih spisov ni navedena, izpričujeta obe bibliografiji docela napačno podobo mojega znanstvenega in publicističnega dela.

Vilko Novak

Stanislav Koštric
Pridih večnega

*Takrat nekoč
bo prijetno
ter nežno
brez trpljenja.*

*In neskončno
bodo cvetele
dišeče akacije
v opojnosti.*

*Toda brez strasti
te bom objel
Večnost kot
prekrasno lepotico.*

TVOJE IN MOJE STOPINJE

Tone Ciglar

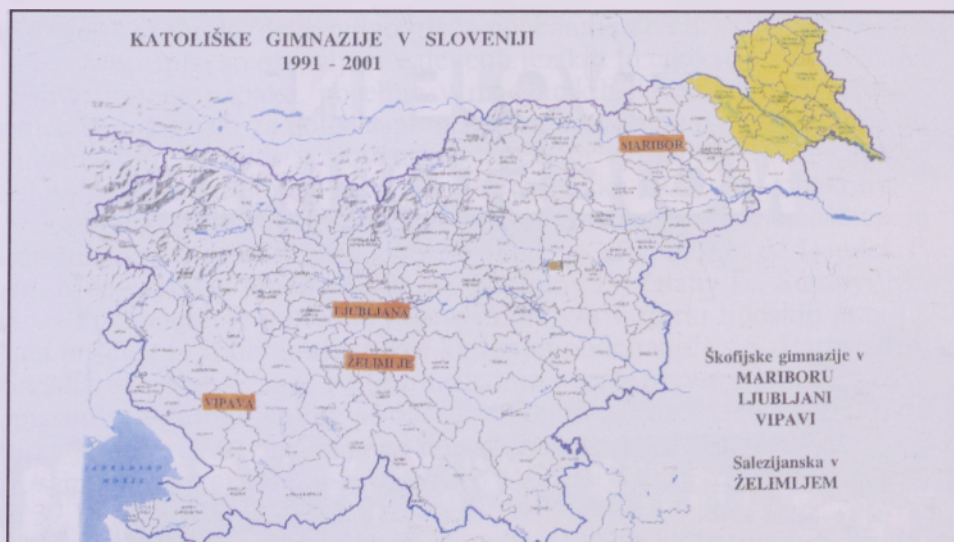
Ob 10-letnici katoliških gimnazij v Sloveniji

Tukaj ne bom govoril o pomenu šole in o vlogi zasebnih posebej. Mineva pa 10 let od začetka zasebnega šolstva v Republiki Sloveniji. Kratka doba, vendar zelo pomenljiva. Gimnazija Želimlje kot prva zasebna skuša že v svoji publikaciji doreči, da je "spomenik neodvisni in svobodni Sloveniji".

Eno izmed znamenj svobode so zasebne šole. Svoboda pa ni samo dragocena, je tudi draga. Vendar je svoboda. Ponujena nam je možnost. Sami se moramo odločiti zanjo in jo ohranjati. In morda tudi kaj žrtvovati. Ko te možnosti ni bilo, smo o tem sanjali, sedaj pa sanje postajajo resničnost.

Vprašanj pa gotovo ostaja veliko. V Sloveniji so štiri zasebne katoliške gimnazije: škofijske v Mariboru, Ljubljani in v Vipavi ter salezijanska v Želimljem (pri Ljubljani). Vse štiri imajo tudi dijaške domove, kjer je najprej prostor za tiste iz bolj oddaljenih krajev. V Želimljem, kjer so dijaki vsako leto povprečno iz 55 slovenskih občin, bivata v domu dve tretjini.

Šola je danes način življenja, redna oblika zorenja v človečnosti in znanju, zato mora biti ne samo dobra izobraževalnica, ampak tudi kvalitetna vzgojna ustanova. Prihodnost bo odvisna od kvalitete ljudi. Danes je sicer v Sloveniji maloštevilnim omogočeno, da pridejo na katero

od katoliških gimnazij, vendar je to nekaj, kar moramo vsi sprejeti kot pozitivno ponudbo.

Kaj vodi starše pri svetovanju svojim otrokom, ko se le-ti odločajo za srednjo šolo? Kakšen je pri tem delež dušnih pastirjev, ki so bili vedno mecen mladih, ki bi želeli študirati, pa jim je bila potrebna pomoč? Gotovo lahko v tem odkrijejo možnost, kako v svojem župnijskem občestvu priti do ljudi, ki bodo pomenili novo kvaliteto delovanja in sodelovanja. Tako tudi na krajevni in občinski ravni. Prepričan sem, da bi

Želimejska gimnazija iz zraka

župnijsko občestvo tudi finančno podprlo mlade, ki bi se bili pripravljene odločiti za to pot.

Nekateri menijo, da so te gimnazije daleč (od doma). Mariborska ni nič dalje kot druge v Mariboru, gotovo bližja od tistih v Celju ali Ljubljani. Ljubljanska in želimeljska nista nič dalje od drugih v Ljubljani, in bližji od tistih v Kranju in Kopru.

Je pač tako, da nimamo vsega v domačem kraju. Možnosti pa obstajajo. Če se hočem kopati v morju, moram do morja, noge si seveda lahko namakam v slani vodi tudi doma. Če hočem na dvatisočaka, moram vsaj do najbližjega, ki je lahko tudi daleč, na drevo pa lahko splezam tudi v bližnjem gozdu.

Za Gimnazijo v Želimljem lahko rečemo, da je vaša, saj smo jo gradili z darovi mnogih, ki ste prispevali v Sklad Gimnazije Želimlje ali darovali kako drugače.

V šolskem letu 2000-2001 lahko ugotovim, da iz treh pomurskih dekanij ni nobenega dijaka. Bili pa so do sedaj iz beltinske in turniške župnije. Skoraj prepričan sem, da bi se vsako leto našlo kaj mladih, ki bi se odločili za Maribor, Ljubljano ali Želimlje. Vse, kar bi za to žrtvovali, bi se z leti poplačalo in obrestovalo, ne samo mladim, ki bi se za te šole odločili, pač pa tudi župniji ter kraju, iz katerega izhajajo, končno pa tudi vsemu slovenskemu narodu.

Deset let ni veliko. Gotovo pa toliko, da o stvareh lahko premislino in sprejmemo najustreznejše odločitve.

Skupina dijakov

Jože Zadravec

Zlate niti vidnega in nevidnega sožitja

V Cerkvi na Slovenskem so se ponekod v nedeljo za nedeljo vrstili obredi blagoslovitve zvonov. Imenovali so jih svetoletni zvonovi. "Naj bodo pomnik Svetega leta 2000; zanamcem v spomin in opomin!" Kristjani so pohitevali z obnovitvenimi deli na župnijskih in podružničnih cerkvah in kapelah; prišli so slovenski škofje in blagoslovili napore ljudi, zavzetih za lepoto Božje hiše. "Mi obnovljamo cerkev, ona pa povezuje nas ter nas duhovno prenavlja!" Sinodalni izzivi so dosegli svoj višek v drugem - jesenskem - zasedanju. "Sinoda v Cerkvi na Slovenske - na pragu tretjega tisočletja - želi kristjanom in vsem ljudem dobre volje pokazati, kje smo in kaj hočemo!"

Duhovniki sedmih dekanij II. naddekanata mariborske škofije pa

Evharistično slavlje pod dežniki

so razumeli, da je središčno svetoletno dogajanje predvsem v skrivnosti evharistije. To so tudi pokazali z evharističnim dnevom, v nedeljo, 1. oktobra, ko so se s svojimi verniki zbrali v/pred župnijsko cerkvijo sv. Nikolaja v Murski soboti. Mašo so spremljali združeni pevski zbori pod vodstvom prof. Marjana Potočnika.

Zastopniki 71 župnij - od Ptuja (kjer duhovno oskrbujejo župnijska občestva predvsem očetje minoriti) do Gornjih Petrovec (kjer kraljuje starosta med slovenskimi aktivnimi duhovniki pesnik Ivan Camplin) - so v najgloblji zbranosti pred Najsvetejšim, postavljenim na mavrično pisanem daritvenem oltarju, molili, peli in premišljevali ob vodilni misli, izpisani na pročelju odra "Kdor mene uživa, bo živel vekomaj!" Zatem je skupaj s svojimi duhovniki II. naddekanata maševal škof dr. Franc Kramberger. Vse, dar se je od začetka do konca dogajalo pred cerkvijo sv.

Nikolaja, je bilo vidno znamenje, da nas evharistija tesno združuje med seboj in z Bogom. Vsem je utrjevalo zavest, ki jo je Jezus ubesedel: "Jaz sem z vami vse dni do konca sveta!" Slednjemu se je na njemu lasten način odstirala zavesa, ki kaže v skrivnost Božje navzočnosti.

Recimo, da se je evharističnega slavlja udeležilo okrog štiri tisoč ljudi, a prej več kot le toliko. Ni veliko, pa tudi ne malo. Gotovo je le, da so bili odlično občestvo, ki je predstavljalo vse kristjane na območju 71 župnij. Na tem območju živi 223.677 ljudi, od teh je 188.519 katoličanov, tistih pa, ki redno obiskujejo nedeljsko Božjo službo - tako statistike! - pa je 44.720. Tudi cerkve - župnijske (71) in podružnične (36) - ter kapele (115) so vidno znamenje nevidnih verovanjskih skrivnosti. Njihovi nemi, a še bolj zgovorni pričevalci so tudi grobovi vseh duhovnih poklicev v tem stoletju - duhovnikov, redovnic, redovnikov, bogoslovcev (1968) - s križi zaznamovani, a tudi živih duhovnih poklicev (474) na območju župnij II. naddekanata.

Evharistično triurno slavlje v Murski Soboti je bilo le odmev vesoljnega 47. evharističnega kongresa, ki mu je v Rimu od 18. do 25. junija letos z vodilno mislijo *Jezus Kristus, odrešenik sveta - za novo življenje*, predsedoval papež Janez Pavel II. Murskosoboško evharistično slavlje je bilo dovolj razpoznavno - kot vir in vrhunec (fons et culmen/krščanskega življenja. V srčiko svojega evharističnega nagovora je škof Kramberger vpletal misli, ki jih je izrekel drugi vatikanski cerkveni zbor: *"Evharistija je največji zaklad Cerkve, iz katerega živi in raste, je skrivnost dejavno navzočega in delujočega ter darujočega se Kristusa. Evharistija je središče vseh drugih zakramentov, ki je v njej na najodličnejši način Kristus dan kot pravi zakrament, kot početnik vseh drugih zakramentov. Evharistija je tisti Božji dar, v katerem je Kristus naš gostitelj in hrana obenem; je vrhunec vsega cerkvenega bogoslužja in duša celotnega krščanskega življenja. Evharistija je zakrament edinosti in ljubezni v Cerkvi in sploh med kristjani."* **Škof je prikllical med slavnostni evharistični shod tudi duha in miselnost blaženega škofa Slomška. Ta je dejal:** *"Tri korake je naredil naš odrešenik za nas. Prvega iz nebes na zemljo, ko je postal človek, ko je svojo Božjo naravo skril v podobo človeka; drugi korak z zemlje na križ, ko je za nas trpel, umrl in vstal ter tako postal naš odrešenik; tretji korak s križa na oltar, ko se je pod podobo kruha in vina za nas daroval, se nam daje in med nami prebiva."*

Evharistija je višek in vir vse dejavnosti Cerkve, utrjuje občestvo duha ter spodbuja rast k vzajemnosti. K temu so vabile besede vseh, ki so se tesneje vključevali v molitveno uro: člani župnijskih svetov, bogoslovci, mašni strešniki, redovne sestre, redovni brat, predstavnik očetov, mater, družin. Župnik s Pertoče Jože Vinkovič, kaplan iz Črensovec Ivan Krajnc, bogoslovec Danijel Lasbajer iz Gornje Radgone so ob sodelovanju članov župnijskih svetov ter Živega rožnega venca pripravili v uri čiščenja dobre misli v spodbudo vsem. *"Cerkev naredi evharistijo, ta pa naredi Cerkev!"* Evharistija v nas utrjuje zavest, ki jo je Jezus ubesedel: *"Jaz sem z vami vse dni do konca sveta."* Da bi se potisočerala ta zavest, so izpovedovali prošenjski klici: Naj mladina v Kristusu najde smisel življenja, iz njega živi ter ga prinaša svetu (Ljutomer); da bi se mladi

odločali za duhovne poklice ter Kristus sledili v njegovi nesebični ljubezni do ljudi (Lendava); da bi odpuščali krivice in napake, preraščali razlike in bili verodostojne priče evangelija (M. Sobota); da bi se zavzemali za bolne, trpeče in zapostavljene, osamljene in stiskane (Ptuj-Zavrč); da bi vselej molili za rajne (V. Nedelja).

Evharistija je zahvaljevanje Bogu, ki nas zastonjsko ljubi, zato nas spodbuja k odprtosti za radost in stisko bližnjega. K temu so vabili simbolični darovi, ki so jih na daritveni oltar, v roke škofa Krambergerja, prinašali zastopniki dekanij: vino in grozdje (Ljutomer), kruh (Lenart), lončeni izdelek (Lendava), tri srajce (Murska Sobota), kip sv. Jurija (Ptuj-Zavrč), košarica sladkorja (Velika Nedelja).

Bil je velik in lep praznik, v katerem je bilo razpoznavno verno katoliško ljudstvo od Slovenskih goric do Srebrnega brega pri Martinju. Napis nad daritvenim oltarjem Kdor mene uživa, bo živel vekomaj - z ikobanami najlepših rož, kar jih premorejo prekmurski vrtovi, se je končalo evharistično snidenje v Murski Soboti. Tebe, Boga hvalimo / Hvala večnemu Bogu je bila pesem s hvalnico vesoljne Cerkve zaznamovana, pa tudi zunanji klic, da je slednji odhajal z duhovno naložbo najglobljega doživetja.

"Svetoletni evharistični shod sredi panonske ravnine vabi, da

Zastopnik lendavske dekanije izroča škofu lončeni izdelek

oživimo vero v Jezusovo navzočnost v evharistiji, ki je največja Božja ljubezen, darovana človeštvu!" To so bile besede soboškega župnika Martina Horvata, ki je v imenu bolnega soboškega dekana prelata Martina Poredoša na začetku evharističnega slavlja pozdravil veličasten shod častilcev Najsvetejšega iz 71 župnij. S prijazno besedo zahvale vsem navzočim, posebno škofu in duhovnikom, je svetostno snidenje sklenil ljutomerski dekan in radgonski župnik Andrej Zrim. Mnogim je molitveni spomin navrgel še prekmurskega rojaka iz Bogojine mariborskega pomožnega škofa dr. Jožefa Smeja, nekdanjega kaplana, župnika in dekana soboške dekanije, sedaj pa voditelja II. naddekanata mariborske škofije. Prav ta dan je škof Smej bil zastopnik škofije na evharističnem kongresu v Zagrebu.

Franc Tement

Nova kapela v čast Mariji pomočnici v Trnju

Zakoncema Ivanu in Ani Hozjan v Trnju 101 se je končno izpolnila dolgoletna želja: največ na lastne stroške (nekoliko tudi s pomočjo dobrih sovaščanov) sta zgradila novo kapelo, ki smo jo minulo nedeljo (6. avgusta) blagoslovili na čast Mariji Pomočnici. Obred s sveto mašo sta opravila domača dušna pastirja. Ob tem nabožnem znamenju se bodo gotovo radi ustavljali mimoidoči in se Materi božji vsaj s kratkim vzdihljajem priporočili. S to novo kapelo se izroča v varstvo vsa Hozjanova družina, z njo pa vas Trnje in hkrati župnija Črenšovci.

Zakaj slovenski vernik tako rad časti Marijo in njej na čast postavlja kapele in celo cerkve? Nič čudnega, saj je bila Marija med tistimi redkimi zvestimi, ki je šla z Jezusom do križa. Stala je pod križem z ljubljenim učencem.

Sveto pismo nam predstavlja Marijo kot najodločnejšo zastopnico ponižnih in ubogih, pa tudi kot močno ženo, ki je pretrpela revščino, trpljenje, beg in pregnanstvo. Marija, naša nebeška Mati, neprestano sodeluje pri izgradnji zemeljske družbe, išče pravičnost, osvobaja zatirane, izkazuje ljubezen, prihaja na pomoč potrebnim, predvsem pa je priča tiste ljubezni, ki jo je Kristus prinesel na svet.

Ob blagoslovitvi nove trnjarske kapele se je domala vsa zbrana vas obvezala, da bomo tudi v bodoče še bolj vestno živeli iz krsta, da bomo živeli po

Nova Hozjanova kapela v Trnju

Božji volji, v zvesti hoji za Kristusom. **MARIJA, POMOC KRIST-JANOV, PROSI ZA NAS!**

p. Miha Sekolovnik

Dom duhovnosti Benedikt

K čemu nas izziva čas?

Vprašanje predstavlja določeno diagnozo današnjega časa, odkrivanje vrednot za prihodnost, ne le ukvarjanje s problemi. V središču našega dela je človek, njega želimo podpreti, opogumiti v tem času, toda za kaj? Na mesto "pogovora z Bogom", pogosto vstopa "pogovor o Bogu", kristjan ali nekristjan se ne bori toliko za odrešenje v onostranstvu, ampak za tukaj oprijemljivo srečo. Individualizem vse težje sprejema splošne vrednote; kaj je dobro, poljubno odloča vsak sam. V pluralizmu je krščanstvo, če sploh vemo kaj je, le ena izmed mnogih danosti ... Zraven tega še pritisk modernosti: novo je boljše, kot staro, preizkušeno. Vse določa tržišče, ki gradi na napredku, tehnični učinkovitosti in ekonomski rentabilnosti.

Čas, ki nas izziva, je tudi prelomni čas, čas krize v Cerkvi in državi; krize vrednot, socialne, kmetijstva... Jezus je bil realist, a v težkih in negotovih časih uči o semenu, ki pozna le zakonitost, da se neke oprime zemlje in raste, ne glede na težke okoliščine. Če vidimo nove možnosti, ni odvisno le od resničnosti, ampak od naših oči. Kako na svet in Cerkev sredi njega gleda Bog? Morda bi z njegovimi očmi videli, kako vedno raste novo, kako se odpirajo možnosti, ki jih niti ne slutimo. Kar doživljamo ta trenutek, je začetek novega, pomlad; v kolikor pa je pri nas

Pesem nas povezuje

še zima, je po zakonitostih rasti na kakšno stvar potrebno tudi počakati, vendar ogrevati ozračje, da lahko vzklije.

Kaj bi v tem prispevku lahko povedal o delu v Domu duhovnosti. Od 1.1.1999 do 1.9.2000 (20 mesecev) se je naših srečanj udeležilo 4650 gostov.

1. Zakonci, priprava na zakramente (prvoobhajenci, birmanci in starši)
2. Družbeno angažiranje mladih, odnos do okolja
3. Razstave, likovne kolonije, jezikovni tečaji
4. Duhovne vaje, duhovne obnove, meditacija, Sveto pismo
5. ŽPS, pevci, animatorji

Kje vidimo svoje poslanstvo?

Ker ni mogoče delati vsega, smo se v Domu odločili, da bomo zasledovali predvsem dve smeri: delo z mladimi in otroki ter njihovimi starši (s številom skupin smo kar zadovoljni) in različne oblike duhovnih vaj. Čeprav se ti dve smeri včasih izključujeta že zaradi urejenosti hiše in reda v njej (kraj tišine in zbranosti ali mladostnega "živ žava"), vidimo v tem svoje poslanstvo in bomo pri načrtovanju tem skupinam dajali prednost. Če bo hiša prosta, pa bomo z veseljem sprejemali tudi druge gostujoče skupine. Gotovo k poslanstvu naše hiše spada tudi oblikovanje cerkvenih sodelavcev, vendar z žalostjo ugotavljamo, da na naše ponudbe ni bilo odziva, razen nekaj skupin ŽPS in pevcev. V letu 2001 ponovno načrtujemo šolo za animatorje v treh terminih.

Otroci pred Domom duhovnosti

Čeprav je največ udeležencev iz vrst mladih in otrok, je glavno poslanstvo Doma v izobraževanju - oblikovanju odraslih. Pod verskim vidikom vsebino tega dela vidimo v prizadevanju, da bi udeleženci poglobili odnos do molitve, bogoslužja in tudi novih oblik duhovnosti; da bi pridobili in posredovali pravo podobo Cerkve, ter spoznali njen socialni nauk, ki je toliko desetletij manjkal; da bi ob zdravi podobi Cerkve odkrivali tudi pomen narodnosti, različnih veroizpovedi, sosedstva, sožitja. To je pot oblikovanja zavestnih in zavzetih skupnosti laikov, sodelavcev in apostolov sredi sveta.

Poglejmo širše - razmišljajmo skupaj

Govorimo o ponovnem zanimanju za verske in duhovne vsebine, ki pa velikokrat gredo mimo Cerkve. Še lahko, kljub krščanskim koreninam, govorimo o katoliški - krščanski Sloveniji, Pomurju? Dinamika glede etike - morale na vseh področjih je skoraj nepregledna. V Cerkvi in v družbi gre v ozračju zamegljenosti in medsebojnih obtožb v izgubo veliko energije. Globalizacija kot obsežen, ne le tehnično - ekonomski, ampak tudi socialno - kulturni, mentalni in verski razvoj, je gotovo znamenje našega časa in zahteva vso našo pozornost, ustvarjalnost in sposobnost razločevanja, sicer se bomo odzvali, kot že večkrat v zgodovini, z desetletji zamude. Z vedno večjim poznavanjem vzrokov, vplivov, možnosti in nevarnosti dogajanj na različnih področjih lahko govorimo tudi o globalizaciji odgovornosti. Ob vsem, kar je človek že dosegel in kar še lahko, se pojavlja tudi dvom in globoki strah, ter temeljno vprašanje: Kaj je človek, kako ga oblikovati kot osebnost, istočasno pa tudi strukture v katerih živi.

Precej govorimo o Evropi, ki pa je pred letom 1989 dejansko obstajala le kot kontinent, a še zemljepisne meje niso jasne. Delitve Carigrad - Rim, Sever - Jug, ... se pojavljajo v različnih oblikah. Kako vso to različnost živeti v edinosti? Obnova Evrope ne potrebuje le poznavanja zgodovine, ampak tudi seznam nalog za prihodnost, ki jih ima tudi krščanstvo, ker sta Evropa in krščanstvo skozi zgodovino najtesneje povezana. Zato je pomen krščanskega izobraževanja - oblikovanja odraslih velik še posebej v deželah nekdanjega komunizma. Pomemben je tudi dialog z današnjimi modernimi tokovi in iskanje odgovorov na prioriteta vprašanja. Iskanje razumljive govorice, ki nagovori tudi srce; iskanje vloge naše Cerkve v družbi in v vesoljni Cerkvi; soočanje z drugimi verstvi in sektami; ne le sklicevanje na krščanske korenine, ampak tudi odkrivanje, kakšen je lahko prispevek krščanstva Evropi danes.

Kar želimo, da ostane, se mora tudi spreminjati in neprestano izboljševati. Ko ob spoznanjih teologije, ki gradi na evangeliju in tudi drugih znanostih, oblikujemo sebe in svet, dajemo sebi in svetu najboljše smernice za jutrišnji dan. Tudi letos v imenu Doma: Bog povrni za vaše sodelovanje!

Vladimir Kos

Kristus vstal je - tudi v Beltincih.

Beltinci - le kdo pozna ta kraj?
 Pikico na zemskem zemljevidu,
 s cerkvijo v nebeškem zemljevidu...
 Tukaj sonce vzdolž ravnine vzhaja.
 Luna se spreha ob potoku.

Beltinci - na najbolj sveti dan!
 Vigred je pripravila cvetice,
 rod Prekmurk zadivljane potice.
 Žegen jih za skrito moč ohranja,
 z vsako gibanco ljubeče zvito.

To nedeljo niso le klopi,
 tudi ploskve grude pred svetiščem
 polne so za sveto gledališče,
 kjer od mrtvih Vstali, Živi Kristus,
 božja Hostija, ob šel med vrti.

Zvon za zvonom se zaziblje v vrisk,
 pesem se v procesijo razvije,
 staplja se med godbe melodije,
 sonce se z monštrance zlate bliska,
 kot da z njo pozdravlja stare znance.

V množici gledalcev žena, mož
 drug ob drugem kakor kip stojita.
 Njuna duša v zimo je zavita,
 v njunih oknih tle strupene rože
 nezvestobe, v dvoje tajn deljene.

Zvon za zvonom ziblje se vesel,
 godba izgovarja melodije,
 veje zelene in gruda klije,
 v svodu so oblaki čisto beli -
 sam gospod pomika se v sprevodu.

Pesem vriska. Godba zaigra
 tisto pesem - isto kot pred leti,
 ko sta prvič smela se objeti,
 mož in žena, srečna šepetaje,
 jako čutita, kako sta večna.

Zdaj se spet jasno spominjata
 tiste pesmi v ritmu nog sprevoda,
 godbe z hobnom prav v obliki soda,
 vrst gasilcev s šilasto čelado,
 svil bander in zvoncev ministrantov.

Ali nista sklonila glavo,
 ko je mimo šel Gospod, v zahvalo,
 da ju združil je. In bo ostalo
 Murino polje v rokah potomcev...
 Dom ob križnem dreivu na poljani.

Kaj je vrglo srečo v Murin tok?
 Jeza, ki ne more poslušati,
 ki se mora zmeraj zgube bati -
 jeza nedoraslega otroka.
 "Žal mi je, Gospod nebes v monštranci!"

*V dvoje src Njegov prodre pogled.
 Vonj pokore združi se s kadilom,
 se zamota v baldahina svilo,
 dvoje src se združi s Srcem v sredi,
 dvoje rok se trepetaje najde.*

<i>"Kristus vstal iz groba je!" doni, usta vriskajo pripev z zvonovi, veter troši ga, kjer spe grobovi, k Muri nese ga, z gozdov v ravnine. Kristus vstal je v beltinski družini.</i>	<i>Zdi se ti - vstajenska pravljica? Toda čas je zdaj - vstajenska doba. Tisti, ki se vrnil je iz groba, v sveti Hostiji živi med nami -</i>
---	--

Marija Sraka

Priprava na sv. birmo

Priprava na zakrament birme spada v redno župnijsko pastoralo. Kateheti iščemo in uporabljamo različne načine, kako ob pripravi na zakrament mladim približati skrivnost vere. Eden izmed teh načinov so duhovne vaje v krajši ali daljši obliki. V župniji Murska Sobota smo se odločili za enodnevno srečanje za birmance v Kančevcih. Prvi del take priprave je v šestem in drugi del v sedmem razredu. Ker je v vsakem letniku od 100 do 120 veroučencev, razdelimo vsak letnik v štiri ali pet skupin. V domu duhovnosti preživimo dan v soboto oz. nedeljo.

Metoda dela v obeh letnikih je podobna. Večinoma so razdeljeni v male skupine po šest ali sedem oseb, nekaj je skupnega pogovora, gledanje diapozitivov. Pomembno je, da so z birmanci tudi starejši mladinci kot animatorji. Njihova prisotnost je pomembno pričevanje, saj so mnogi mestni otroci osupli, da so mladinci in študentje pripravljeni vzeti si dan ali celo več dni časa, da ga preživijo z njimi in zanje. Pomembno je tudi pričevanje vere in njihova verska izkušnja. Brez animatorjev dela v malih skupinah ne bi moglo biti, saj so oni odgovorni, da birmanci v skupini resno sodelujejo. Pomagajo jim pri razmišljanjih in jih usmerjajo v pogovorih. Skupina zapiše vse pogovore na plakate in jih pozneje predstavi vsem. Pesem in igra je prav tako sestavni del dneva, čeprav ta ne prevlada nad vschino.

Zakramenti so za kristjane vidna znamenja nevidne milosti. Jezus je hotel, da vsak zakrament vsebuje snov in njegovo besedo, ki posvečuje. Zato v šestem razredu govorimo o znamenjih. Najprej se pogovorimo o znamenjih, ki jih mladi že poznajo in srečujejo v vsakdanjem življenju, tako o naravnih kot dogovorjenih in krščanskih znamenjih. Nato spregovorimo o vodi, ognju - luči, kruhu, kaj pomenijo za vsakdanje življenje, njihovi uporabnosti ali uničujočem delovanju in v življenju kristjana kot znamenja božje navzočnosti. Ob vsakem zapišejo tudi prošnje in zah-

vale, s katerimi sodelujejo pri maši.

Zanimiv je pogovor o kruhu. Dobre kuharice nam v domu za ta pogovor spečejo okusen domači kruh, ki ga razlomimo in tako razdelimo med seboj, okušamo, kako je dober, otipamo, kako je mehak in vohamo, kako diši. Mladi začudeno ugotavljajo, da je kruh tudi brez namaza dober. V skupinah raziskujemo, koliko poklicev sodeluje pri pripravi kruha. Navadno rečejo, da pet ali šest. Ko jim povem, da naj poiščejo vsaj 60 poklicev, pravijo, da to ni mogoče. Ko pa se zamislijo, od česa vse je odvisna priprava kruha, jih odkrijejo še več, tudi do 90. Prescnečeni so, da mora toliko ljudi delati, da imajo sami vsak dan sveži kruh na mizi.

Ob vseh prvinah so izbrani tudi svetopisemski odlomki in pregovori. Svetopisemske odlomke obravnavamo in naučijo se jih zaigrati. Z malo dobre volje in njihove fantazije nekatere skupine prav domiselno in doživeto odlomek zaigrajo in s tem poživijo mašo.

Sklep in vrhunec dneva je bogoslužje, ki v skrajšani obliki povzema bogoslužje velike sobote: vsi se zberemo v atriju doma, ob vhodu, kjer je prvi del bogoslužja in razmišljanja.

Začnemo z razmišljanjem o vodi in zaigrajo odlomek, kako Mojzes prikliče vodo iz skale. Duhovnik nato vodo blagoslovi, vsi obnovimo krstne obljube in pokrižamo drug drugega z blagoslovljeno vodo.

Sledi razmišljanje o luči in zaigrajo odlomek o gorečem grmu, ko Mojzesu spregovori Bog. Duhovnik blagoslovi velikonočno (ali drugo večjo) svečo, animator razdeli male sveče, da ima vsak eno, ki jih prižgemo pri veliki sveči. Sledi spreved s prižganimi svečami do kapele, kjer jih ugasnemo in oddamo.

Evangelij o slepem Bartimaju, ki prosi za luč, zaigrajo že v kapeli. Sledi kratek nagovor duhovnika, prošnje mladih in evharistična daritev. Po obhajilu so njihove zahvale.

Sedmi razred (leto birme) ima svoje srečanje že v novembru, da se lahko katehet pri rednem verouku vrača nazaj na vsebino srečanja in oživlja vsebino duhovnega dneva.

Moto srečanja je Jezusovo povabilo: "Ihodi za menoj."

Najprej razmišljamo in se srečamo z evangelijskim odlomkom, kako Jezus izbira in vabi apostole, a tudi vsakega izmed birmancev. Iščemo, k čemu vabi Jezus vsakega izmed njih in način, kako bo na klic odgovoril.

Mladi so poklicani, da iščejo in odkrijejo svoje mesto in svoje poslanstvo v življenju. Zato odkrivamo, kakšne darove in sposobnosti so prejeli in kako jih bodo razvijali. Nekateri so jih že odkrili, drugi pa pravijo, da nimajo nobenih sposobnosti. Zato jim animatorji v skupinah pomagajo uvideti, da je vsak človek sposoben za več stvari.

Pubertetniki težko verjamejo, da Bog vodi življenje vsakega izmed nas. Prej verjamejo v horoskop in slepo usodo. Zato mora vsak

mladostnik najti vsaj en dogodek v svojem življenju, ko je Bog na poseben način zanj skrbel ali mu pomagal. Za mnoge je to težka naloga, a je pomembno, da odkrijejo božjo navzočnost v svojem vsakdanjem življenju.

Pomemben del dneva je pogovor o zakramentu birme, posebej o darovih Svetega duha. S primeri iz njihovega življenja in v govorici, ki je njim blizu, jim skušam približati aktualnost darov Svetega duha in pomen za njihovo življenje. Tudi mladostnik jih potrebuje, da bo mogel varno prekrmariti svoje mladostno obdobje in dozoreti v zrelega odraslega kristjana.

Če skupine dobro delajo in nam še ostane čas, spregovorimo tudi o sadovih duha in delih mesa. Svetopisemske besede "prevedemo" v njihovo vsakdanjo govorico in postanejo zelo aktualne. Marsikateri mladi se ob njih zamisli in osupne, ko besede razume.

Vse svetopisemske odlomke, ki jih na srečanju obravnavamo, dobijo tudi na listih, da si jih zalepijo v zvezek. Tako je sodelovanje bolj resno, saj vsak odlomek vsakdo prebere in ga mora tudi znati razložiti.

Tudi v sedmem razredu je vrhunec in sklep dneva mašno bogoslužje, ki ga vodi domači duhovnik, da se vsaj ob sklepu sreča z birmanci. Pri maši vsak izmed učencev sodeluje vsaj z eno zahvalo in eno prošnjo. Tako ni niti enega, ki ne bi vsaj enkrat prišel pri maši do besede.

Ob vseh iskanjih načinov, kako mladim približati vero in jih pripraviti na življenje po veri, pa je najpomembnejša prošnja tako birmancev, kakor staršev in botrov, katehetov in vsega vernega občestva: "Pridi, Sveti Duh!" Ali pa kot molimo in smo včasih molili po naših družinah: "V čast Sv. duhu za pravo pamet." Danes bi rekli, da je potrebno moliti za pravo spoznanje, pravega duha, ki nas bo učil prav živeti. Sprašujem se, če je ta prošnja v čast Svetemu Duhu dovolj prisotna v naših molitvah. Kolikor darov Svetega duha si bomo izprosili, toliko jih bomo prejeli. Jezus je obljubil, da nas ne bo zapustil sirot: "Jaz pa bom prosil Očeta in dal vam bo drugega Tolažnika, da bo ostal pri vas vekomaj, Duha resnice, ki ga svet ne more prejeti, ker ga ne vidi in ne pozna." (Jn 14, 16 - 17) Jezus dalje obljublja, da nas bo Sveti Duh "učil vsega in spomnil vsega" (Jn 14, 26). Zato je ob pripravi na birmo resnično potrebno prositi: "Pridi Sveti Duh!"

Važnejši dogodki župnij Pomurskega pastoralnega področja

APAČE - Preteklo pastoralno leto se je začelo z nepozabnim dogodkom za celo slovensko Cerkev in tako tudi za našo župnijo, ko nas je obiskal papež Janez Pavel II. in razglasil Antona Martina Slomška za blaženega. Iz Apač smo se s tremi avtobusi in več osebnimi avtomobili udeležili tega srečanja v Mariboru. Bilo je veličastno, bilo je enkratno! S temi globokimi vtisi se je leto nadaljevalo.

Božične praznike smo praznovali v velikem pričakovanju jubilejnega svetega leta 2000 in preko medijev spremljali, ko je papež odprl sveta vrata v baziliki svetega Petra v Vatikanu.

Apaški prvoobhajanci v letu 2000

V aprilu smo v župniji globoko doživljali trpljenje in vstajenje Kristusa ob velikonočnih praznikih, ko smo prisostvovali duhovno bogato pripravljenim obredom v cerkvi.

V maju je bilo zelo slovesno, ko je 34 otrok v lepo okrašeni cerkvi, z velikim pričakovanjem v srcu, pri svečani maši, prvič pristopilo k obhajilni mizi.

Prav tako slovesno je bilo v naši župniji 10. junija, ko je 123 mladih prejelo zakrament sv. birme. Škof Jožef Smej je birmancem povedal lepe misli za življenje, ki naj ne bo brez Kristusa in naj jim bo bogat z darovi Svetega Duha. Posebej jih je pozval, naj zakrament sv. birme ne bo za njih slovo od Cerkve.

V juliju je bila naša župnija gostiteljica mladinskih ekumenskih

Ministranti

pogovorov. Udeležilo se je lepo število vernikov in veliko mladih, tudi iz evangeličanske skupnosti. Gostje srečanja so bili profesor dr. Stanko Janežič iz Maribora, senjor. Evang. cerkve Geza Erniša in več katoliških in evangeličanskih duhovnikov. Bogati nagovori gostov in bogate misli mladih so prisotnim olepšali nedeljsko popoldne.

V avgustu so verniki naše župnije sodelovali pri pripravah na naše žegnanje na praznik Marijinega Vnebovzetja. Kot je običaj vsako leto, so po vaseh že en teden prej pletli vence iz zimzelena in z njimi in s cvetjem okrasili cerkev za ta naš velik praznik. Slovesno bogoslužje je pri obeh mašah vodil maestro Marjan Potočnik iz M.Sobote.

Skupina, ki pomaga pri čiščenju in krašenju cerkve, se je udeležila slovesne maše in srečanja s škofom dr. Francem Krambergerjem na Bizeljskem. Veliko se nas je zbralo in škof dr. Kramberger je po maši pri kosilu vsako skupino posebej pozdravil in nagovoril.

V tem letu so verniki obnovili nekaj kapelic v župniji. Tako je gospod župnik že blagoslovil obnovljeno kapelico v Drobotincih, v Stogovcih in pri Treh križih v Nasovi. Verniki so vsepovsod pripravili v ta namen bogato srečanje, gospod župnik je opravil slovesno blagoslovitev, zaključili pa so s prijetnim druženjem ob prigrisku in pijači.

Nismo pa pozabili na izgled svoje cerkve in župnišča. Tako smo letos na novo prekrili del gospodarskega poslopja. Pripravljeni pa so že načrti in predračun za obnovo cerkvenega zvonika. Za finančno pomoč smo zaprosili tudi Občino G.Radgona.

Drugi dogodki v župniji so se odvijali čez celo leto. Tako je godba

*Obnovljena kapela v
Lešanah*

na pihala pripravila božični koncert. V tem letu je bil izvoljen novi župnijski pastoralni svet, ki šteje 20 članov.

Veliko vernikov se je udeležilo večdnvnega teološkega tečaja v G.Radgoni.

Cel avtobus vernikov je bil na dekanijem romanju na Ptujski gori. Od tam so se zapeljali v Prekmurje, si ogledali novi podružnični cerkvi v Gaberju in Petišovcih, romanje pa sklenili s slovesnimi večernicami pri Kraljici miru v Kobiljanskih gorica.

Vse naštetu nam pove, da je bilo življenje v naši župniji v preteklem pastoralnem letu zelo razgibano in bogato.

BAKOVCI - Župnija Bakovci stopa letos v dvajseto leto svojega obstoja. Ustanovljena je bila na jožefovo 1981 in slovesno razglašena na dan farne zavetnice svete Ane 26. julija istega leta. Pet let pred ustanovitvijo župnije so bakovski verniki začeli graditi farni dom, župnišče, kjer je tudi veroučna učilnica. Ta gradnja je vernike močno povezala. Ob tem je nastajalo tudi farno občestvo, ki je postalo zametek nove župnije. Iz tega sledi, da je lahko tudi gradnja, pri kateri verniki sodelujejo, pomembno pastoralno delo.

Ko je župnišče bilo zgrajeno, so verniki Bakovci v anketi izrazili

Nastop dekliškega pevskega zbora ob materinskem dnevu v Bakovcih

željo, da bi bila tudi cerkev tako lepa kot je župnišče. Zato smo že leta 1982 začeli tudi z obnovo vaške kapele, ki je z ustanovitvijo župnije postala župnijska cerkev. Zahvaljujoč dobremu arhitektu g. Jožetu Kregarju, ki je znal čudovito združiti staro z novim, je bakovska cerkev dobivala novo podobo. Idejne načrte za obnovo cerkve znotraj in zunaj je naredil on. Tri dni potem, ko je bilo uresničeno njegovo zadnje delo, krstilnik v bakovski cerkvi, je arhitekt Jože Kregar umrl, zadet od kapi. Letos je 10. obletnica njegove smrti. Bil je globoko veren mož. Razen notranje opreme je cerkev okrašena tudi z barvnimi okni, ki so delo g. akad. slikarja Milana Bizovičarja iz Ljubljane. Zadnja okna v Jožefovi kapeli so bila nameščena jeseni 1999. Okna v glavni ladji predstavljajo: sveto Družino, Jezusovo trpljenje, Jezusovo vstajenje in simbol Cerkve. V jožefovi kapeli pa so upodobljeni: sveti Anton Padovanski, sv. Martin in bl. Slomšek. Na štirih malih oknih pa so upodobljeni štirje evangelisti s svojimi simboli. Vse to je seveda samo zunanji okvir za duhovno dogajanje župnije. Najlepši okras cerkve so gotovo verniki, ki se ob nedeljah in praznikih zbirajo k bogoslužju.

Bojim se, da je po dvajsetih letih obstoja župnije navdušenje

Vitracji Milana Bizovičarja: evangelisti Matej, Marko, Luka in Janez

nekoliko popustilo, da srednja generacija ni več tako povezana z župnijo, kot je bilo to v začetku. Nastajajo prazne vrzeli pri nedeljski sveti maši. Upada tudi število rojstev. Zato bo potrebno poživiti pojemajoči plamen ognja. Stopamo v birmsko leto, ko naj bi župnija doživela nove binkošti in poživila delo božje milosti. Temu naj bi pripomogla tudi proslava 20 - letnice župnije in 120 - letnice cerkve, ki jo načrtujemo za prihodnje leto. Ob tem jubileju se bomo hvaležno spomnili tudi pokojnega g. kanonika Ivana Jeriča, ki je položil duhovne temelje bakovske župnije. Letos, 21. decembra, je 25 - obletnica njegove smrti. Gospod naj mu bo bogat plačnik za vse, kar je dobrega storil Slovenski krajini in še posebej naši župniji.

BELTINCI - O rednih dogajanjih v župniji smo že večkrat pisali, zato letos omenjamo samo naslednja:

Slomškova beatifikacija na Betnavi v Mariboru - Iz naše župnije je šlo na beatifikacijo škofa Antona Martina Slomška okrog 1000 vernikov: od malih otrok, mladine, mladih zakoncev do ostarelih petinsedemdesetletnikov. Bili smo med najštevilčnejšimi, če ne celo najštevilčnejši. Zakaj takšno število? Ker so člani ŽPS dvakrat obiskali vsako družino v župniji in vse osebno povabili na beatifikacijo. Vsi so odnesli iz Maribora globoke vtise o beatifikaciji in o drugem srečanju s papežem Janezom Pavlom II.

Župnijski misijon - ob vstopu v jubilejno leto 2000, ob vstopu v 240. obletnico župnije.

Vršil se je od 3. do 12. decembra 1999 z vodilom: "GOSPOD, DA BI SPREGLEDALI".

Misijon so vodili patri jezuiti, in sicer: p. Lojze Markelj, p. Beno Lavrih in p. Franc Svoljšak.

Na misijon smo se pripravljali eno leto predvsem z molitvijo. V ta namen so še posebej molili člani rož živega rožnega venca - 85 rož imamo v župniji (torej 1275 desetak na dan).

Trikrat so nas v času priprave obiskali misijonarji: na praznik Sv. Družine, ko so napovedali misijon, za tridnevno duhovno obnovo za 8. razred in za duhovno obnovo za birmance in njihove starše.

Dvakrat je v tem času po vseh vaseh romala Marija od družine do družine (v adventu in mesecu oktobru), enkrat misijonski križ (v postnem času) in enkrat Slomšek (v pripravi na beatifikacijo).

Vsak četrtek smo pred izpostavljenim Najsvetejšim tudi molili za uspeh misijona. Misijon je bil vsak dan množično obiskan. Čez 3.000 vernikov je opravilo sv. misijonsko spoved, v tem času smo razdelili 11.000 sv. obhajil. Otroci so bili na srečanjih skoraj vsi. Pošolske mladine je bilo na posebnih srečanjih od 80 - 150. Veliko več pa se jih je še udeležilo skupnih srečanj in opravilo sv. spoved. Zakoncev je bilo na posebnih srečanjih od 600 - 800. Obiskali smo okrog 200 bolnikov na

domovih, v bolnišnici in v treh domovih za ostarele.

Zaključna misel o župnijskem misijonu pa je bila: Če se misijona ne bi udeležil samo eden vernik, misijon ne bi popolnoma uspel. In obratno velja: Če bi misijon pomagal samo enemu verniku pri poglobitvi vere, se ga je že splačalo imeti!

V cerkvi pa bomo še dve leti - do ponovitve misijona (advent 2001) vsak četrtek pol ure pred sveto mašo pred izpostavljenim Najsvetejšim molili za uspeh misijona. Tudi člani rož živega rožnega venca vsak dan molijo tudi v ta namen.

240 obletnica župnije in romanje v Rim. V poletnih mesecih (julij - avgust) leta 1759 je bil sprejet sklep o delitvi turniške pražupnije in o ustanovitvi nove župnije v Beltincih (Dokument "Regulatio" se hrani v zagrebškem nadškofijskem arhivu). V praksi pa je župnija zaživela leta 1760, v času grofa Janeza I. Csakyja. Prvi župnik v Beltincih je postal Peter Sabotin in bil župnik tukaj samo dve leti. Župnija je takrat z dolnjim Prekmurjem spadala pod zagrebško škofijo.

Na praznovanje 240 - obletnice župnije smo se pripravljali z župnijskim misijonom.

Zunanjo slovesnost smo obhajali prvo nedeljo v mesecu juniju, in sicer 4. junija ob slovesnosti svete birne, ko je bil tukaj mariborski pomožni škof dr. Jožef Smej. Pri drugih svetih mašah je bil slavnostni pridigar naš rojak mag. Peter Štumpf. Med drugim je povedal: "Zaradi pastoralnega dela župnikov, kaplanov, in katehistinj ter zaradi vere, prejemanja zakramentov, števila duhovnih poklicev, življenja in dela ljudi za župnijo, je beltinska župnija postala eden od biserov mariborske škofije

Beltinski romarji v Rimu

in celotne Cerkve na Slovenskem."

Za prejete darove, ki jih je župnija prejela v teh 240 letih, smo se v tem svetem letu šli zahvalit v središče krščanstva - Rim. Najprej smo romali z enim avtobusom starejši verniki, potem pa je še romalo 25 mladih iz naše župnije skupaj z mladimi iz turniške župnije. Vožnja z avtobusom je trajala 13 ur.

Na poti smo se najprej ustavili v Padovi in obiskali grob priljubljenega svetnika svetega Antona Padovanskega, katerega oltar imamo tudi v naši cerkvi. Druga naša postaja je bil Assisi. Tam smo se na grobu poklonili svetemu Frančišku Asiškemu in občudovali lepo Frančiškovo baziliko, ki je po potresu zopet čudovito obnovljena.

Po Rimu, kjer smo ostali tri dni, pa nas je vodil naš rojak, voditelj slovenskih oddaj na radiu Vatikan, jeziut mag. Janez Sraka.

V treh dneh smo obiskali vse štiri glavne bazilike: Sv. Petra v Vatikanu, sv. Marije Velike - Snežne, sv. Janeza v Lateranu in sv. Pavla izven obzidja. V vseh bazilikah smo šli skozi sveta vrata in molili po namenu svetega očeta.

Obiskali smo tudi vatikanske muzeje in restavrirano Michelangelovo Sikstinsko kapelo, ki napravi na obiskovalce enkratni vtis.

Prav tako smo obiskali delavnico patra Rupnika, Slovenca, ki je naredil znameniti mozaik v papeževi zasebni kapeli.

Zadnji dan romanja, v nedeljo, smo bili na Trgu sv. Petra med stisočglavo množico. Skupaj s svetim očetom smo molili Angelovo češčenje in poslušali papežev govor o evharistiji. V tistih dneh je namreč v Rimu potekal evharistični kongres. Prejeli smo tudi papežev slovesni blagoslov.

Po srečanju na Trgu sv. Petra smo bili gostje slovenskega veleposlaništva v Vatikanu, kjer je trenutno zaposlen naš rojak Jože Tivadar iz Lipovec. Vse osebe veleposlaništva z veleposlanikom na čelu nas je prijazno sprejelo in pogostilo. Skupaj smo celo zapeli. Dobili smo tudi nekaj hrane za na pot.

Oratorij 2000 - V dneh od 17. do 23. julija smo za naše otroke že drugič organizirali oratorij, ki ga je vodila sestra Hčera Marije Pomočnice Cilka Hozjan skupaj s 15. animatorji - mladinkami in mladinci iz naše župnije. Vzornica letošnjega oratorija je bila Lavra Vikunja, svetnica iz Santiaga v Čilu.

Oratorija se je letos udeležilo okrog 140 otrok od predšolskih do osmega razreda, in sicer vsak dan od 9. do 16. ure.

Najprej so otroci poslušali zgodbo o Lavri (vsak dan je bila določena moralna vrednota: ponos - ponižnost, pogum, moč odpuščanja, vztrajnost, iskanje resnice, darovanje...)

Potem so otroci šli v različne delavnice: skavtstvo, risanje z naravnimi barvami, naravoslovna delavnica, modelarstvo, papirnati izdelki,

Utrinek z oratorija 2000

slikanje na steklo, vžiganje na desko, izdelki iz slame, ročna dela.

Vsak dan so otroci v župnijskem domu dobili tudi kosilo. Dobri verniki so namreč prinesli različne dobrine, da smo otrokom lahko zastonj pripravili kosilo. Po kosilu so bile različne igre. En dan smo se hodili tudi kopat v Banovce. Oratorij smo zaključili v nedeljo pri 8. sv. maši, kjer so otroci sodelovali s petjem in uvodi.

Srebrna maša p. mag. Janeza Sraka

Voditelje smo nagradili tako, da so se priključili mladinski pevski skupini na romanju v Slazburg in na izletu na Grossglockner.

Srebrna maša p. mag. Janeza Sraka - Najprej je bila pri 10. sveti maši v župnijski cerkvi v nedeljo, dne 30. julija, potem pa v melinški kapeli na proščenje Marije Snežne, dne 6. avgusta. Srebrnomašnik je spregovoril o svoji duhovniški izkušnji, o položaju Cerkve v družbi in svetu, o udejstvovanju kristjanov v družbi, o zlu, ki vlada v svetu. Ker je voditelj slovenskih radijskih oddaj na radiu Vatikan, je o vsem tem dobro obveščen.

Obnovitvena dela - Nadaljevali smo predvsem z gradnjo nove kapele v Bratoncih. Znotraj smo jo ometali in prepleskali ter naredili barvna okna in novi veliki luster.

Na Melincih so na novem delu kapele prebarvali in zaščitili kovinsko streho.

BOGOJINA - Tomaž Kempčan čudovito vzpodbuja verno srce k duhovni rasti, ko zapiše: "Stori, kar moreš, in Bog bo podpiral tvojo dobro voljo."

Tudi v minulem pastoralnem letu, ki je objelo dobršen del svetega leta, smo se v župniji po svojih močeh trudili spoznavati zven božje volje in jo spreminjati v življenje.

Kakor že nekaj let nazaj smo advent duhovno obogatili s Tednom naših družin. Teden je nagovoril še posebej družine birmancev, ki so razdeljeni v skupine pripravili s svojimi animatorji zelo domiselno in lepo božičnico.

Birmanci z birmovalcem

Slovenski kulturni praznik tudi letos ni šel neopazno mimo župnijskega življenja, saj je po darovani maši za vse žive in rajne kulturnike sledil še duhovno-kulturni program.

Prvoobhajanci - žal jih je bilo samo 10 - so se s starši udeležili krajshe duhovne obnove v Kančevcih. Sledile so jim skupine birmancev s starši, ki so se ob pripravi na birmo res zelo lepo odzvali, saj so vse pripravljeno obdobje stali ob strani otrokom v njihovi duhovni rasti (obisk maše, molitev, neposredna priprava svetišča in okolice itd.). Starši, ostanite ostanite še naprej priče žive vere svojim mladostnikom! Veliko zahvalo pa dolguje župnija tudi animatorjem birmanskih skupin: Stanka, Jožica, Mateja, Marija, Ivan in Dušan - hvala vam. Birmanci, vi pa ohranite misel birmovalca dr. Jožefa Smeja, da moramo po veri tudi živeti. Naj vam vsem (52) Sv. Duh pomaga razumeti, kako dobro in lepo je živeti kot praktičen kristjan.

Ob birmi je bil drugi duhovni višek v župniji nova maša g. Dejana Horvata iz Strehovec, ki jo je pel 2. julija, ponovil pa pri kapeli sv. Vida v rodni vasi. Novomašni pridigar je bil rojak škof Jožef Smej, ki je ob ljubljanskem pomožnem škofu Alojzu Uranu somaševal tudi pri

Nova maša g. Dejana Horvata

ponovitvi nove maše. Bog daj, da bi nove maše v zadnjem desetletju bile seme novih duhovnih poklicev v župniji. S to molitveno željo smo v Strehovecih neposredno pred novo mašo imeli tudi devetdnevnicu, ki se je je udeleževalo kar nekaj sto ljudi. Novomašnika, ki že kaplanuje v Beltincih, pa naj spremljajo vsi blagoslovi.

Volitve novih članov so v ŽPS prinesle kar nekaj novih obrazov.

Vsem članom ŽPS in ključarjem naj božja previdnost naklanja veliko moči in modrosti pri duhovnem oblikovanju župnijske skupnosti.

Enako naj ne zapusti "delovna vnema" skupine pri Župnijski karitas, saj so člani storili nemalo veselja otrokom (Miklavž, počitnice) in pomoči potrebnim.

Župnijska romanja smo v minulem pastoralnem letu usmerili na Slomškovo beatifikacijo v Maribor. Slovesnosti se je udeležilo okrog 300 vernikov.

Svetoletna romanja pa so "odprli" starejši ministranti (srednješolci), s katerimi smo v maju romali na Ptujsko Goro.

Mladi so se pri mladinskih veroučnih srečanjih zbirali v treh skupinah in sicer v Filovcih, Strehovcih in Bogojini. Vse skupine pa je enkrat na mesec duhovno obogatil "gost meseca".

Dvanajsti Košičev teden kulture je bil posvečen slovenski besedi. Okvir tedna je zaobjel nemalo lepih prireditev: kmečka opravila so ovekovečili v sliki člani LIKOSA; pohodniki so obiskali kulturne in naravne znamenitosti v župniji; žlahtnost slovenske besede so na literarnem večeru približali poslušalcem pesnik Tone Kuntner, pisatelj Bogdan Novak in profesorja Jože Zadravec in Jože Vugrinec; cerkveni pevski zbor in večer folklore sta kar dvakrat napolnila dvorano v kulturnem domu v Bogojini. V Filovcih je novomašnik Dejan blagoslovil obnovljeno znamenje Sv. Trojice. O domači besedi je ob profesorjih slavistih mladim spregovoril tudi škof J. Smej. Zahvalno mašno daritev za "domačo besedo" je opravil dr. Karel Bedernjak, slovesnost je spremljala pesem združenih zborov iz G. Bistrice, Odrance in Bogojine. Poseben sklep Košičevega tedna pa je pripravila Lovska družina Bogojina s Hubertovo mašo.

Tri mesece je v svoji rodni župniji delil božjo besedo in Kruh življenja misijonar Janez Puhan, ki že skoraj tri desetletja deluje na Madagaskarju.

Na "snovnem področju" tudi nismo počivali. Vrli verniki iz Strehovce so lepo obnovili kapelico sv. Jožefa Delavca; obnovljenih je bilo tudi nekaj verskih znamenj. Žal nam ni uspela obnova svetil v farni cerkvi; razlog - v vrsti slovesnosti nismo našli časovne vrzeli, v kateri bi lahko postavili "na ogled" cerkev brez svetil.

Ob svetem letu, katerega dobršen del je že za nami, naj izzveni vsem župljanom, ki jim je vera vodič, ljubezen pa pot k Bogu in k ljudem, kot tudi vsem, ki kakorkoli v duhovnem ali tvarnem smislu skrbijo za župnijsko skupnost - iskren: Bog povrni.

CANKOVA - Katchetsko nedeljo s slovesno sveto mašo, recitalom in molitvijo k Svetemu Duhu smo imeli na nedeljo blaženega Antona Martina Slomška; to je bila zunanja oblika začetka veroučnega in pastoralnega leta 1999/2000. (Spomnimo se, da je 12. septembra 1999 bila na

Cankovi lepa slovesnost s sveto mašo in posebno prireditev pred Osnovno šolo z udeležbo veliko ljudi ob 90 letnici smrti duhovnika in narodnega buditelja Prekmurja Jožefa Borovnjaka, za katerega pa Slovenska Krajina premalo ve... 19. septembra pa smo se udeležili slovesnega bogoslužja s papežem v Mariboru.). - 6.10.1999 je bila pri nas duhovna obnova s somaševanjem za duhovnike soboške dekanije; 25.10. pa je bilo celodnevno čiščenje Svetega Rešnjega Telesa, ko župnija zastopa celo škofijo v molitvi in čiščenju Oltarnega Svestva.

V novembru, mesecu, ki je posebej zaznamovan z molitvijo za duše v vica, smo molili tudi za papeža, ki je obiskal Indijo (od 5. do 8.11.), predvsem pa za uspeh vseslovenske sinode. Na zahvalno nedeljo (7.11.) se je poleg škofove zahvale v imenu župnijskega občestva zahvalil tudi domači župnik vsem, ki velikodušno darujejo za potrebe župnije, pa tudi za potrebe drugih župnij in škofije ter vesoljne Cerkve (Karitas, MIVA, misijoni in drugo); spomnili smo se tudi družine Sinko-Majer iz Skakovec, ki je darovala skozi celo leto rože za krasitev cerkve, pa tudi družina Mikl iz Avstrije rada priskoči na pomoč, če slučajno zmanjkuje primernih rož za krasitev. 14.11. smo v popoldanskih urah imeli posebno sveto mašo v Gori pri Korovcih na Gozdno poučni poti iz Korovec proti Gerlincem; sodelovali so lovci in njihov zbor rogistov. 17.11. je za našo župnijo dan zdravstva, ki ga praznujemo s sveto mašo in s srečanjem vseh zdravstvenih delavcev naše župnije ob prigrizku in pogovoru; v bodoče pa načrtujemo tudi posebna predavanja. God svete Cecilije pa daje priložnost, da se srečamo, pogovorimo in poveselimo z vsemi člani obeh cerkvenih pevskih zborov.

Blagoslov otrok

December najprej zaznamujejo lepo obiskane zornične svete maše ob 6. uri zjutraj. V decembru 1999 smo se že pripravljali na jubilejno sveto leto, ki se je začelo z božičem, ko je papež odprl sveta vrata na Petrovi baziliki. Za okrasitev cerkve za božične praznike sta poskrbeli gospa Jožica, ki ima cvetličarno v Kuzmi in dr. Mirjana Petrovič, ki je skupaj z zvonarjem in svojo sodelavko lepo okrasila tudi božično drevo. Ko je bil tudi praznik Svete Družine, smo imeli blagoslov "drobne" pa tudi "večje" dece, najmlajši sta bili Eva in Nina, stari komaj 3 mesece. Zahvala gre staršem, pa tudi lepemu vremenu za izredno lepo udeležbo in duhovno doživetje. Tudi "hvalodavanja" na Silvestrovo se je udeležilo lepo število vernikov.

Nastop mladinskega zbora v Postojnski jami

Bogu smo hvaležni, da smo dočakali sveto leto 2000, v katerem lahko dobimo veliko milosti in odpuščanja za sebe in za druge. To leto je zaznamovano z duhovnimi svetoletnimi obredi in potovanji za župnijo, dekanijo, škofijo in vesoljno Cerkev. Neke vrste duhovna poglobitev za en avtobus naših faranov je bila že 2. januarja 2000, ko smo obiskali Postojnsko jamo in žive jaslice v jami. Organizatorji živih jaslic v Postojnski jami so namreč tja povabili naš mladinski cerkveni pevski zbor, da so ob jaslicah odpeli nekaj božičnih pesmi. Vsi pravijo, da je bilo lepo doživetje. 9.1. je med sveto mašo in po njej prepeval nonet Lyndwa od Grada.

6. februarja je bil za našo župnijo lepo doživet dan. To nedeljo sta imela biserno poroko Jožef Geder in Marija r. Žilavec. Že zlata poroka je znamenje lepega družinskega in zakonskega življenja ter zdravja. Toliko

bolj pa to velja za 60 - letni jubilej. Gederovima se je rodilo osem otrok. Ena hčerka je kot dojenček žal umrla. Pet hčera in dva sina pa še živijo in so v ponos župniji in Sloveniji. Tri hčerke so si ustvarile družine in domove v Kanadi in se biserne poroke niso udeležile, so se pa ob isti uri zbrale in so bile v duhu prisotne na domačiji v Domajincih, tudi preko telefona; drugi štirje otroci pa so s sorodniki bili prisotni. Ob fotografiranju so se postavili za biseroporočenca, kot zid in znamenje, da jima bodo pomagali, če bosta njihove pomoči potrebna.

Biseroporočenca Geder

Marec 2000 je bil v znamenju volitev novih članov v Župnijski pastoralni svet. 19. marca smo praznovali god farnega patrona - Svetega Jožefa; slovesnost z veliko spovedovanja je vodil p. Miha Sekolovnik iz Kančevca. Ob priliki župnijskega praznika pripravi Turistično društvo Cankova in Občina Cankova posebne Jožefove dneve s kulinarčno razstavo in razstavo domače obrti. 25. 3. je hčerka Avgusta Pavla, znanstvenika, pesnika in prevajalca, Judita, v spremstvu našega župana Viktorja Voršiča posadila vrtnico ob spomeniku svojega očeta v parku na Cankovi.

8. aprila sta obhajala zlato poroko Karel Škodnik in Karolina r. Gomboc iz Domajinec. Imata štiri otroke z družinami. Kakor biseroporočencema Gederovima, tako je tudi zlatoporočencema Škodnikoma med drugimi čestital tudi mariborski škof.

6. maja se je nekaj članov našega ŽPS udeležilo škofijskega shoda na Slomškovem grobu.

V juniju smo imeli prvo sveto obhajilo na nedeljo po Gospodovem

vnebohodu; izpoved vere pa na binkoštno nedeljo. V tem mesecu so bila tudi proščenja po vaseh.

V juliju in avgustu so se nekateri naši župljani udeleževali verskih prireditev na dekanjski in področni ravni. 29.7. pa je naša župnija romala na Svete Višarje; nekateri smo bili tam dejansko prisotni, drugi pa so nas spremljali v mislih. Na Svetih Višarjah smo se srečali z večjim številom romarjev iz Ajdovščine in Sežane (koprška škofija) ter iz župnije Rovte (ljubljska nadškofija). Za vse nas je bilo globoko doživeto somaševanje; prejeli smo svetoletni odpustek in molili za potrebe Cerkve.

Na področju župnije in Občine Cankova so bile tudi druge prireditve: Zlata lisica v Korovecih, Turistično-kmečke igre v Domajincih, 50 - letnica Prostovoljnega gasilskega društva v Domajincih, 110 - letnica gasilstva v Puževcih. Gospa Irena Šavel je ugotovila, da je salzburški nadškof Adalvin že 865 (14.1.) posvetil cerkev v čast svete device Marjete (Antiohijske) v kraju Puževci. Ta cerkvice je pozneje propadla in namesto nje so zgradili 1880 kapelo v Domajincih na čast sv. Marjeti. To kapelo verniki in vaščani Domajinec sedaj obnavljajo in bo obnovljena za Marjetino proščenje 22.7.2001, če Bog da! Vse je v božjih rokah.

ČRENISOVCI - Revija pevskih zborov lendavske dekanije je bila 14.5. v Črensovcih. Nastopali so župnijski pevski zbori Kobilje, Bogojina, Beltinci, Turnišče, Lendava in Črensovci. Izbor pesmi je bil v glavnem posvečen duhovniku in skladatelju Matiju Tomcu. Matija Tomc se je rodil 25.12. 1899 na Kapljiščih pri Metliki. Jesen življenja je preživel kot župnik v Domžalah. Umrl je 10.2.1986 v Domžalah. Revijo pevskih zborov je pripravil mladi turniški pevovodja Matej Pucko. Prireditve je potekala v novem črensovskem župnijskem domu ob veliki udeležbi hvaležnih poslušalcev. Po nastopu je bila za vse kratka pogostitev.

Prvo sveto obhajilo v Črensovcih je bilo 28.5. 2000. Vseh letošnjih prvoobhajancev je bilo 45, skoraj vsi iz drugega razreda. Po končanem slavlju v župnijski cerkvi jim je bila prirejena kratka zakuska.

Srečanje bistriških abrahamovcev. V soboto, 2. julija 2000, so številni nekdanji šolarji bistriške osnovne šole obhajali jubilej - 35. obletnice, odkar so zapustili kot osmošolci šolske klopi. "Siv dan je prišel, razšli smo v vprek in šir, kamor gnalo je življenja in srea nemir." (O. Župančič, Duma). Slavje so začeli z obiskom pokojnih sošolcev. Sledila je sveta maša, ki jo je vodil in pridigal njihov nekdanji katehet Franc Tement ob somaševanju sošolca - jubilanta Štefana Hodnika. Po končani maši so imeli družabno srečanje. Slavje je pripravil Štefan Hodnik.

Naslednjo soboto, 8.7.2000, je slavil odhod z bistriške šole pet let mlajši letnik: obhajal je 30 letni jubilej zaključka osnovne šole. Za organizacijo slavlja se je zavzel sošolec Zvonko Utroša, ob pomoči Martina Cvetka, Jožeta Kelenca in Drage Raj. Tudi ta letnik je povabil medse svojega nekdanjega kateheta - veroučitelja č. kan. Franca Tementa. Po obisku

Ob blagoslovu pastoralnega dela župnijskega doma

pokojnikovega groba je bila sveta maša, ki jo je opravil domači župnik. Po končani maši so imeli vsi sošolci, družno z nekaterimi učitelji, družabno srečanje v gostišču Cigan na Srednji Bistrici.

29.7.2000. To je bilo srečanje 60 - letnikov v Črensoveih. Tudi to srečanje so prireditelji požlahtnili s sveto mašo in deloma s svetim obhajilom. Sveto mašo je vodil in imel nagovor sošolec, stolni organist, dr. Štefan Ferenčak, ob somaševanju in pozdravnih besedah domačega župnika Franca Tementa. Za organizacijo lepo uspelega srečanja se je mnogo trudil sošolec Jože Sobočan iz Žižkov. Ena znanih sošolk je oskrbela fotokopijo slike osmošolcev, obdano s pomenljivim napisom: Poletje 1954 je živo pred nami, kot da je od takrat minil le en sam trenutek. In še: Ničesar ne vidimo priti, a vemo in čutimo vsi: nekaj od nas odhaja in drugo nam sega v dlani.

Župnijska cerkev je stara 140 let

Župnijski dom smo po petih letih uspešno končali. 10. septembra 2000 smo imeli v Črensoveih kar dvojno slavlje: 140-obljetnico dograditve sedanje črensovske farne cerkve in dokončanje izgradnje novega župnijskega doma. Naše vasi so prvotno spadale v prazupnijo Turnišče, deloma v župnijo Beltinci (Bistrice). Leta 1807 je bila ustanovljena naša župnija: župnija Svetega

Križa. Prvi župnik je bil Peter Borkovič. Novo cerkev je leta 1860 slovesno blagoslovil tedanji sombotelski škof Szenczy Ferenz.

DOBROVNIK - Versko življenje v naši dvojezični župniji oblikujemo pri nedeljskih mašah, pri molitvi in verouku. Tudi pri nas smo bili zelo veseli beatifikacije škofa Slomška, zato smo poromali na to slovesnost v Maribor. V mesecu oktobru smo molili rožni venec v zahvalo za blaženega škofa Antona Martina Slomška.

Naše otroke je obiskal Miklavž in jim prinesel darila. Na božič smo se lepo pripravili, še posebej z zakramentom svete pokore in obiskom bolnikov in ostarelih po domovih. Dvojezično polnočnico je prenašal madžarski radio iz Lendave. Božičnico so pripravili učenci 2. razreda DOŠ Dobrovnik pod vodstvom razredničarke Anice Car in moški pevski zbor iz Dobrovnika.

Na praznik sv. Jožefa smo izvolili nov župnijski svet. Starim članom smo se zahvalili za opravljeno delo, novemu 23 - članskemu svetu pa zaželeli mnogo Božjega blagoslova in uspešnega dela.

V svetem letu smo se posebej v postnem času duhovno pripravljali na velikonočne praznike, še posebej ob celodnevem češčenju sv. Rešnjega telesa.

V maju so otroci, še posebej prvoobhajanci, z veseljem prihajali k šmarnicam in tako pokazali ljubezen do Marije.

Ob priliki prošenja sv. Florijana v Žitkovcih smo blagoslovili nov pokopališki zvon in notranjost mrliške vežice.

izpoved vere v Dobrovniku

Diamantna maša g. Ivana Camplina

Spomladi smo Vinogradniškemu društvu Dobrovnik, z dovoljenjem Škofijskega ordinariata v Mariboru dali v brezplačen najem 10 arov bivšega vinograda, kjer so zasadili 57 sort vinske trte in tako uredili ampeološki vrt.

Lepa je bila slovesnost prvega svetega obhajila, ko je 20 prvoobhajancev prvič sprejelo Jezusa in izpoved vere 21 osmošolcev.

Župnijsko prošenje sta vodila Viktor Vratarič, nekdanji dobrovniški kaplan, sedaj župnik v Kostivnici pri Rogaški Slatini in Marton István, župnik iz župnije Vásárosmiske na Madžarskem. Popoldansko srečanje bolnikov in ostarelih je vodil novomašnik Dejan Horvat iz Strehovec.

Stari in novi člani župnijskega sveta smo poromali v svetoletno cerkev k Nedeli v Gornje Petrovce, kjer župnikuje nekdanji dobrovniški župnik, častni konzistorialni svetovalec Ivan Camplin. Bil je naš dober gostitelj, pokazal nam je svojo obširno župnijo in nas pogostil. Ogledali smo si tudi romarsko Marijino cerkev pri Gradu in grad, ki ga obnavljajo.

17. septembra smo z veseljem sprejeli jubilanta Ivana Camplina, ki je pri nas obhajal diamantno mašo - 65 let duhovništva. Zahvalili smo se mu za 32 let župnikovanja

Obnovljena slika sv. Jakoba

v naši župniji. Pridigala sta mu lendavski župnik in naš rojak Tomislav Santak in dekan Franc Kodila, župnik iz Velike Polane. Ob tej priliki je naš slavljenec blagoslovil obnovljeno nekdanjo oltarno sliko sv. Jakoba, ki jo je obnovil restavrator specialist Bine Kovačič iz Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Maribor, doma od Svete Trojice v Slovenskih goricah.

Prostovoljne prispevke in namensko zbirko za obnovo slike so prispevali verniki, del sredstev sta primaknila občina Dobrovnik in Madžarska samoupravna narodna skupnost iz Dobrovnika. Hvala Bogu smo uspeli z zbiranjem denarnih sredstev in sedaj obnovljena slika bogati našo cerkev.

DOKLEŽOVJE - Tudi v župniji ob Muri v Dokležovju se je v Svetem letu 2000 veliko tega zgodilo. Mnogi so sicer napovedovali, da se 2000 ne bo pisalo, vendar se še vedno piše in podpisuje pod mnogimi dogodki. Res, da svet pretresajo katastrofe in nesreče, pa kljub temu se je dogodilo in se dogaja veliko lepega in zanimivega.

Vrstijo se romanja, proslave, prireditve, slovesnosti kakor vsako leto in še več. Tudi mi smo že v januarju poromali v svetoletno cerkev sv. Trojice v Odrance, kjer so prepevali naši možje in popestrili obnovo sv. misijona. V juliju smo pa poromali k našim sosedom na Hrvaško k Mariji Bistirčki, kjer smo skupaj z romarji Črensovec in Kapele obhajali slovesno somaševanje v slovenščini, kar so tudi verniki posebej popestrili z lepim petjem.

V mesecu marcu se je vsa župnija priporočala v molitvi sv. duhu,

Ob birni v Dokležovju

da bi izvolili dobre in pametne člane župnijskega pastoralnega sveta. To se je zgodilo na praznik sv. Jožefa in škofija je člane potrdila s posebno plaketo imenovanja. Slovesnost predstavitev je bila na belo nedeljo, ko so prejeli poseben božji blagoslov, da bi svoje poslanstvo, opravljali vestno in koristno v dobro vse župnije.

Prvo obhajilo

Posebna slovesnost, katera se dogaja samo vsako četrto leto, je bila sv. birma. Za ta dan smo se pripravljali več kot eno leto. Zadnje leto še posebej pri verouku, še prej pa z molitvijo pri maši in še posebej z obhajanjem prvih petkov in sobot. Pri tem so tudi sodelovali starši in botri. Posebne priprave smo imeli v Veržetu in pa v Velesovem. Vsa župnija je resno vzela ta dan in so se vsi zavzeli, da bi to bil ne samo praznik na zunaj, ampak tudi v duši. Zato je birmovalec kanonik Jože Goličnik takole zapisal: "Birmska slovesnost je bila v nedeljo, 14. maja 2000. Birmanih je bilo 56 birmancev. Pri sveti maši so sodelovali birmanci, starši in botri, pevci in vse zbrano občestvo. Lepo pripravljeno birmansko slavlje je gotovo prevzelo vse navzoče. Upam, da hoste v župniji še dolgo čutili blagodejno delovanje Svetega Duha, ki bo govoril in deloval po birmancih." To je zapisano! Kaj bo pa ostalo v življenju? Kako lepe so fotografije ko se kaj dogaja, potem pa lepih obrazov ni več, ostanejo še spomini. Sicer pa ne smemo biti malodušni. Nekaj bo le ostalo!

28. maj 2000 je tudi bil praznik. Osem prvoobhajancev se je prvič srečalo z Jezusom pri svetem Obhajilu. Lepo oblečeni, lepo pripravljene in tudi starši z njimi. Toda zadnje čase najmanjše število. Vse manj otrok. Imamo lepe hiše, vse v cvetju. Prizadevamo si za "naj, naj domačijo". In

IZPOVED VERE DOKLEŽOVJE 11.6.2000

Izpoved vere

kako mora biti domačija lepa, če ni otrok. Okras hiše so otroci in njihov nasmeih. To je cvetje bodočnosti.

Vsakoletni dogodek v župniji je tudi "izpoved vere" osmošolcev. Letos je to bil v zadnjih letih najštevilnejši razred in tudi zelo priden. Obljubili so, da bodo svoja veroučna srečanja še naprej redno nadaljevali. Upam, da bodo svoje obljube tudi držali! Tako močnega razreda verjetno kmalu ne bo ali pa v Dokležovju sploh ne. Vsi nižji razredi so manjši in tudi novorojenčki niso številni. Ali bomo počasi izumirali?...

DOLENCI - G o r i č k o - je gričevnat svet med Muro in Rabo. Sestavlja jo vrsta zaobljenih slemen in širokih dolin. Gozdovi zaraščajo tretjino prodnato - peščenih površin. Gozdovi brez podrasti so vabljivi zaradi obilice užitnih gob, ki jih prav sedaj prihajajo nabirat od vsepovsod. Poleg kmetijskih kultur ima skoraj vsako kmečko gospodarstvo sadovnjak in vinsko trto na brajdah okrog hiše. Tu in tam so večje ali manjše planjave nasajene tudi z plemenito vinsko trto, toda ti kraji niso preveč znani po tej plemeniti kulturi.

Lep je gorički svet. Bralec teh vrstic je vabljen, da se pride o tem sam prepričat, saj ne bo težko našel poti, ki ga bo pripeljala v ta gornji gričasti predel našega slikovitega Prekmurja. V zadnjem letu so ti kraji še bolj znani širši javnosti, saj so odprta velika delovišča od Murske Sobote pa do mejnega prehoda z Madžarsko - do Hodoša. Tukaj gradijo železnico, ki bo že v bližnji prihodnosti tudi na ta način povezava med našo slovensko deželo in sosednjo Madžarsko, ter daljnim vzhodom.

Gorička naselja so kar gosto posejana z duhovnimi centri ali

župnijami. Večina teh centrov je katoliških, kar nekaj je pa tudi evageličanskih gmajn, ali pa biva po teh krajih versko mešano prebivalstvo.

In ravno to je značilnost teh krajev, da tukaj sobivamo katoličani in bratje in sestre evageličani. Med nami je še kar lepo sožitje in tudi več ali manj sodelovanja, za kar se moramo oboji truditi, saj nas vse vodi ista ideja: blagor vernikov in delo za zveličanje vseh božjih otrok. Kristus nam vsem daje isto naročilo: "Naredite vse narode za moje učence . . .".

Ena izmed goriških župnij se razprostira tudi blizu trameje med Slovenijo, Madžarsko in Avstrijo. In to so naši Dolenci. Župnija je že zelo stara, saj se omenja že kar več stoletij. Naš rojak, duhovnik in pisatelj, lansko leto umrli gospod Lojze Kozar, je pred leti napisal obširno knjigo v dveh delih, kjer opisuje, kako je ravno v tej župniji ohranjal katoliško vero licenciat Jancz (licenciat je duhovni pomočnik v krajih, kjer zaradi pomanjkanja duhovnikov ni posvečenega mašnika).

Župnijska cerkev sv. Nikolaja v Dolencih je prvič omenjena že leta 1331. Nekdanje gotske prvine so ohranjene v oltarnem predelu sedanje cerkve in na prislonjenih opornikih. Po prezidavi leta 1766 so ladjo in oltarni prostor (prezbiterij) obokali in postavili baročni zvonik. Leta 1770 so namestili značilne plastike in glavni oltar s stebriščno arhitekturo.

Kraj Dolenci je razložen po nizkih zaobljenih slemenih ob Dolenskem potoku. Za Dolence bo leto 2000 ostalo zgodovinsko leto. Naši generaciji bo marsikaj ostalo zapisano v spominu, poznejše generacije bodo pa iz kronike in zapisov spoznavali, kaj vse smo doživeli, ustvarili in naredili v tem svetem letu 2000, na tem prehodu v naslednje stoletje in tisočletje.

Oh zlati poroki zakoncev Zorjan

Vedno pri naših poročilih razdelimo župnijska dogajanja na dva področja: duhovno in materialno. Tako naj bo tudi v teh koledarskih zapisih letos. Gotovo, da so materialna dela bolj vidna. Pa verjemite, da se trudimo, da bi tudi duhovno področje ne zaostajalo. Na enem in drugem področju delamo, da bi gradili, da bi napredovali ter bi tudi naša generacija dala svoj delež h graditvi živega župnijskega, duhovnega občestva. Naj nas pri teh prizadevanjih Bog spremlja s svojim blagoslovom.

Naj zato samo telegrafsko naštejemo glavne točke vidnejših dogodkov iz življenja naše župnije:

1. V soboto, dne 9. oktobra 1999, je bilo veliko župnijsko slavlje in veselje v družini Zorjan iz Dolenc, saj sta oče in dedek ter mati in babica Štefan in Marija obhajala svoj zlatoporočni jubilej. Za dolgoletno skupno življenjsko pot sta se Bogu zahvalila v domači župnijski cerkvi sv. Nikolaja, kjer sta pred oltar stopila pred pol stoletja. Domači župnik je v mašnem nagovoru poudaril, kako sta zlatoporočenca svetel zgled zakonskega življenja. To sta zmogla tudi zato, ker sta bila vseskozi predana Bogu in Mariji. Vesela sta, da jima je Bog namenil skupno starost, ter praznovanje tega jubilejnega praznika. Na mnoga leta. Tudi zlate poroke so pomembne, saj dajo starejši s tem, ko vztrajajo v skupnem življenju: v sreči in nesreči, v bolezni in zdravju - toliko let, kot daje novoporočencem naročilo poročni obred. S tem nagovarjajo tudi mlade, naj se le odločijo ter sklenejo svoje skupno življenje tudi pred Cerkvijo.
2. V župniji je potekal tudi predzakonski tečaj, in sicer od 5. februarja naprej šest sobot. 17 tečajnikov ga je obiskovalo in z zadovoljstvom

Dolenski prvoobhjanaci

končalo.

3. Župnija je dobila tudi nov Župnijski pastoralni svet. Volitve so potekale na drugo postno nedeljo, ki je sovpadala s praznikom sv. Jožefa. Izvoljeni člani so bili umeščeni na nedeljo po veliki noči - belo nedeljo. Z novimi člani smo že poromali v Maribor ter pri oltarju blaženega A.M. Slomška izročili temu našemu svetniku njihovo delo in pastoralo naše župnije.

4. Na peto postno - tiho nedeljo so se pa zbrali pri Gradu pevski zbori iz goriških župnij na tradicionalni nastop ter s posamičnimi ter skupnimi nastopi doživeli lepo pevsko slovesnost.

5. Na veliko noč smo pred vstajensko procesijo blagoslovili novo nebo, novo cerkveno bandero in nove luči za procesije.

6. Po zavzeti pripravi in veselem hrepenenju po prvem srečanju z Jezusom, tako kot samo otroci doživljajo, je šest drugošolcev zadnjo nedeljo meseca maja pristopili k obhajilni mizi.

7. 29. maja smo začeli z rušenjem starega, že krepko dotrajanega župnišča in takoj začeli graditi novega. Dela hitro napreduje. Načrtujemo najnujnejše končati do zime in na farni praznik sv. Miklavža prositi našega gospoda škofa dr. Franca Krambergerja, da bo naše delo - novo župnišče tudi blagoslovil.

8. Pogumno in odločno so v mesecu maju štirje osmošolci dali javno obljubo zvestobe Bogu in življenju po evangeliju.

9. Na praznik Marijinega Vnebovzetja, 15. avgusta, smo blagoslovili novo mrliško vežico ter prenovljeni križ v Malih Dolencih.

Gotovo, da bi lahko še to in ono opisal, saj se iz dneva v dan, iz tedna v teden, trudimo, da bi naše župnijsko občestvo duhovno napre-

Štířje dolenski osmošolci

dovalo in verska znamenja ohranjala lep videz. To so nam zapustili naši predniki, mi moramo to zvesto ohranjati in dostojno predati naslednjemu rodu. Toda naj bo za letos dovolj. Pri vsem našem župnijskem delu in trudih pa naj nam Gospodar življenja nikdar ne odtegne svoje vse-mogočne roke. Tako bodi!

GORNJA RADGONA - V tem svetem jubilejnem letu smo v župniji svetega Petra v Gornji Radgoni skušali ohranjati dosedanje verske vrednote in poglobljati vero vseh; od najmlajših do najstarejših.

V okviru priprav na 2. sinodalno zasedanje, smo se tudi v tem letu zbrali v Gornji Radgoni in v Ljutomeru člani ŽPS in ožji sodelavci. Skupaj smo z voditelji Brankom Cestnikom (v Gornji Radgoni) in dr. Ivanom Štuhecem (v Ljutomeru) skušali poiskati smernice, ki naj bodo vodilo našega življenja, da bi kar v največji meri izbirali življenje. Veliko je bilo konkretnih predlogov o odnosu vernika do družbe in Cerkve, o prejemanju zakramentov, predvsem o birmi in botrstvu ..., ki smo jih poslali na tajništvo sinode.

Slovesnost farnega žegnanja je v tem letu povzdignil naš rojak g. Davorin Vreča, kaplan iz Murske Sobote.

Tudi letos smo se srečali s starši in sorodniki bogoslovcev in semeniščnikov ter razpravljali o liku duhovnika za novo tisočletje.

Šmarnice, srečanje zakoncev, srečanje bolnih in ostarelih ter vsa ostala srečanja so potekala po ustaljenem letnem programu.

V Trstenjakovem domu so številna dogajanja skozi vse leto. Zbirajo se mladi in skavti, Miklavž je obdaril številne otroke, na materin-

Zakonci jubilanti v Gornji Radgoni v letu 2000

Osmošolci v Gornji Radgoni

ski dan so mladi osrečili matere s svojim nastopom. V tem letu je verouk poučevalo kar 6 katechetov: župnik, kaplan ter 4 katehistinje. Lidija Hamler je v tem letu uspešno krmarila z osmim razredom.

Mladi so pripravili pustni ples, skavti adventne in postne delavnice ... Ob koncu adventnega časa so skavti poskrbeli, da je Betlehemska lučka miru bila na voljo za vsak dom. Prav tako smo z lučko obiskali oskrbovance v domu oskrbovancev v Rakičanu. Ob 3. obletnici smrti dr. Antona Trstenjaka smo prisluhnili razmišljanju o njegovi veličini po predavanju dr. Huberta Požarnika z naslovom Ali (še) potrebujemo dobrega človeka.

TRSTENJAKOVI DNEVI

28. in 29. januarja so pri nas potekali 1. Trstenjakovi dnevi. Prvi dan nam je spregovoril dr. Anton Stres o človeku, ki je bitje prihodnosti. Drugi dan je bila slovesna sveta maša, ki jo je vodil mariborski škof dr. Franc Kramberger. Po maši je ob slovesni akademiji opravil tudi blagoslov Trstenjakove dvorane in odkritje Trstenjakovega doprsnega kipa, ki ga je izdelal kipar Marjan Keršič - Belač. Ob slovesnosti so predstavniki občine, župnije, univerze v Mariboru, univerze v Ljubljani, ustanove dr. Antona Trstenjaka in inštitut Antona Trstenjaka podpisali posebno pismo o dobri nameri in sodelovanju. Ob tej priložnosti smo se zahvalili vsem številnim izvajalcem del pri izgradnji Trstenjakovega doma. Hvaležni smo številnim donatorjem, ki so nam omogočili tako lepo urediti Trstenjakovo dvorano. Predvsem zavarovalnici Triglav, Krekovi investicijski družbi, Krekovi banki in Trstenjakovi ustanovi.

Marca smo pričeli s predavanji teološkega tečaja v Gornji

Radgom. Prisluhnili smo predavanjem, ki govorijo o znamenjih upanja. Najprej nam je spregovoril profesor dr. Tone Jamnik. Dr. Marjan Turnšek nam je spregovoril o slovenski svetosti kot znamenju upanja proti upanju, dr. Christian Gostečnik pa o zasvojenosti. Sestra Snežna Večko je spregovorila o upanju, ki ima temelj v Božji besedi. Prav tako smo gostili predavatelja dr. Draga Ocvirka ter dr. Ivana Štuheca. Vsa predavanja so nam bila podlaga našim nadaljnjim razmišljanjem. Predavanjem so prisluhnili verniki tudi iz sosednjih župnij; predvsem iz Svetega Jurija, Kapele, Radnec in Apač.

Tudi predzakonski tečaj za vse, ki so dopolnili 17 let in se v naslednjih dveh letih nameravajo poročiti, smo opravili marca. Žal mladi, ki bi še posebej potrebovali nauke o krščanski vrednotah v času fantovske in dekliske dobe, ne prihajajo, pač pa tisti, ki so pred poroko. Vemo pa, da so predavanja v prvi vrsti namenjena vsem mladim od 17. do 20. leta.

Tudi pri nas smo izvedli volitve članov ŽPS. Izvoljenih in imenovanih ter od strani škofa potrjenih je 22 članov. Prav tako smo na novo izvolili člane gospodarske komisije ali ključarje. Za člane ŽPS je volilo 791 vernikov, ključarje pa 793. V tem letu smo že imeli 4 redne seje, udeležili smo se škofijskega srečanja članov ŽPS v mariborski stolnici, sinodalnega dneva ter počitniškega srečanja na Dolnjih Slavečih, ko smo obiskali tudi cerkev Marije Vnebovzete pri Gradu in starodavni grad. Tudi krasilke, kosci in drugi sodelavci so se udeležili tega srečanja. V počitnicah smo v okviru Karitas sodelovali v humanitarni akciji za nabovo dvižne ploščadi družini Majcen. Posebno komisijo je vodil g. župan. Tudi župnijska Karitas je v tem letu nekoliko zaživela.

Prvoobhajanci v Gornji Radgoni

V času prvomajskih praznikov so se mlajši mladinci z veseljem pridružili duhovni obnovi pri Svetem Križu nad Belimi Vodami. Skupino je čudovito vodila sestra Irena Grandošek iz Maribora. Starejši mladinci so imeli rezerviran termin v drugem delu tedna, pa se zaradi številnih "drugih obveznosti" duhovnih vaj niso udeležili. Dneve zbranosti za starejše mladince je bil pripravljen voditi dr. Tone Jamnik.

V soboto, 13. maja, je bilo 145 veroučencev, od tega 75 fantov in 70 deklíc iz šestih in sedmih razredov potrjenih v veri. Kot marsikje drugje pa žal tudi pri nas mnogi po birmi pozabijo na svoje obljube, saj je premalo vzpodbud in zgleda pri njihovih starših in sorodnikih. Postavlja se resno vprašanje, ali ne bi res birmo prenesli v obdobje po osnovni šoli. Zakrament svete birme je podelil g. prelat Franc Zdolšek. K angelski mizi pa je letos prvokrat pristopilo 61 veroučencev.

ROMANJA

Tudi letos smo se udeležili romanja ostarelih in bolnih na Brezju. Nazaj grede smo se ustavili v Mariboru, kjer smo prisostvovali pri posvetitvi novega mariborskega pomožnega škofa dr. Antona Stresa.

Tudi Ptujsko Goro smo tradicionalno zelo številčno obiskali, ogledali pa smo si še križniško cerkev v Veliki Nedelji, Ormožu, Jeruzalemu in pri Svetem Tomažu.

Mladi so se udeležili evropskega novoletnega srečanja v Varšavi ter svetovnega dneva mladih v Rimu. Poromali smo tudi na Sveto Goro pri Novi Gorici. Vsakoletno planinarjenje smo združili z nepozabnim romanjem na Višarje ter pohodom od doline Tamarja do Vršiča. Nazaj grede smo se pozdravili tudi z brezjansko Marijo.

Ne smemo pozabiti tudi romanja v Međugorje ter seveda svetoletnega slovenskega romanja v Rim, ki smo se ga prav tako udeležili.

Po vrnitvi iz Međugorja smo sklenili, da bomo ob petkih eno uro pred večerno mašo izpostavili Najsvetejše za tiho čiščenje in posebej moliti za mir in nove duhovniške ter redovniške poklice. Prav posebej za tri naše semeniščnike in tri bogoslovce.

Za leto 2000 smo pripravili svoj župnijski koledar. Opremljen je bil s slikami vaških kapel naše župnije. Kapele so slikarska dela svobodnega umetnika - slikarja Zdenka Krpana iz Gornje Radgone.

Tudi z obnovo verskih znamenj v župniji nadaljujemo. V avgustu je bil blagoslovljen v Lastomercih Holcov - sedaj Perkov križ.

Leto 2000 nam je postreglo tudi s kadrovskimi menjavami. Od nas se je po treh letih kaplanovanja poslovil g. kaplan Alojz Kačičnik, ki je odšel na podiplomski študij v Rim. Ganljivo je bilo slovo mladine, skavtov, pevcev ter vseh ostalih župljanov. Tudi na Spodnji Ščavnici je bilo pristrčno in ganljivo slovo. Na Lojzovo mesto je bil dodeljen g. kaplan Jože Prah, ki je prišel k nam po enoletnem kaplanovanju v Vojniku. Obema želimo obilo božjega blagoslova pri nadaljnjem poslanstvu.

V tem letu smo se v župnijski cerkvi pri daritvi svete maše

poslovili od številnih vernikov in jih ponesli na Božjo njivo, kjer čakajo vstajenja. Med njimi naj omenimo duhovniško mater Frančiško Kocbek, Maro Puncer, Terezijo Čučko in Nežo Omulec, ki so s prebiranjem jagod rožnega venca trosile številne milosti naši župniji in podpirale naše semeniščnike in bogoslovce s svojo nenehno molitvijo. Vse so umrle v visoki starosti 90 in več let. Naj počivajo v miru in tudi v večnosti molijo za nas.

GORNJI PETROVCI - NEDELA - Na praznik vseh svetnikov, 1. novembra, smo se popoldne ob dveh v lepem številu zbrali na pokopališču v Martinju. Poslušali smo kratka premišljevanja, ki jih je napisal nekdanji gimnazijski profesor Franc Sušnik.

Za prošenje sv. Katarine v Lendavi, 25. novembra 1999, sem vodil vse štiri maše, madžarske in slovenske. Naprosil me je moj nekdanji odlični ministrant, sedaj lendavski župnik Tomislav Šantak. Razlog: pred šestdesetimi leti sem bil kaplan v Lendavi.

Sv. mašo v martinjski kapeli na božični večer je snemala soboška TV.

V ponedeljek, 27. decembra 1999, smo v župnijski cerkvi pri Nedeli imeli božični koncert. Nastopili so: mešani zbor Martinje - Boreča, moški kvartet iz Martinja in dekljski nonet Lyndwa od Grada. Lepo petje nam je pričaralo božično skrivnost. Odziv poslušalcev je bil za naše razmere zadovoljiv.

26. januarja 2000 je umrl moj nekdanji ministrant iz leta 1941, sedanji ključar romarske cerkve sv. Ane v Boreči Janez Bedek. Službo

Prvoobhajanci pri Nedeli

Osmošolci ob izpovedi vere

Pavel iz Porabja.

V soboto, 10. junija, je p. Miha Sekolovnik naše drugošolce in njihove starše pri Benediktu uspešno pripravljajal na prvo sveto obhajilo. Slovesnost je bila 25. junija, ko so obenem osmošolci izpovedali vero in tako končali osnovnošolski verouk.

Prošenje pri Nedeli je 18. junija vodil p. Donat Kranjec. Proščenje pri sv. Ani je bilo nekoliko okrnjeno, saj so bili kipi svetnikov v restavratski delavnici, čeprav je bilo obljubljen, da bo oltar do proščenja povsem obnovljen.

Župnik Ivan Camplin je v tem letu obhajal diamantno mašo, 65-letnico duhovništva. Prva diamantna maša je bila v kapeli v Martinju na proščenjsko nedeljo, 20. avgusta. Naslednjo nedeljo se je slavlje nadaljevalo v župnijski cerkvi sv. Janeza Krstnika na Gorenjem Seniku. Sledila je diamantna maša v Dobrovniku, kjer je župnik preživel "33 Kristusovih let". Še prej, 9. septembra, so nas obiskali člani ŽPS iz Dobrovnika. Poromali so v vsa tri naša svetišča.

Osrednje slavlje v domači župniji ob diamantnem jubileju je potekalo v nedeljo, 24. septembra, pri cerkvi sv. Ane v Boreči. V imenu

ključarja je opravljal dvajset let.

Imeli smo tudi dve zlati poroki. V soboto, 5. januarja 2000, sta dočakala 50-letnico poroke Janez in Ana Sukič iz Martinja. Zlato poroko sta obhajala v prenovljeni kapeli Srca Jezusovega in brezmadežnega Srca Marijinega v Martinju. V soboto, 12. februarja, pa sta se v cerkvi sv. Ane v Boreči zahvaljevala Bogu za petdeset let skupnega življenja Štefan in Cecilija Kozar iz Boreča.

Na Jožefovo smo tudi v naši župniji izvolili nove člane ŽPS. Bog daj, da bi nam vseh šestnajst članov bilo v pomoč pri novi evangelizaciji.

Zelo je uspel nastop dekanijskih pevskih zborov ob prenovljeni romarski cerkvi sv. Ane v Boreči v nedeljo, 7. maja 2000. Ob lepem vremenu in dobrem obisku so nastopili pevci iz devetih župnij ter zbor Avgust

Diamantna maša župnika Ivana Camplina pri sv. Ani

bolnega g. dekana je spregovoril prodekan Martin Horvat. Pozdravne besede z najboljšimi željami so še izrekli: Ciril Kozar v imenu ŽPS, Katjuša Micevski v imenu veroučencev, župan Franc Šlihthuber in evangeličanski duhovnik Vili Kerčmar iz Gornjih Petrovec. Mašni nagovor je imel kar slavljenec, ki je ob sprehodu skozi svoje življenje izrekel misel, da je vse milost, božji dar, tudi dolgo življenje in tudi 65 let duhovništva. Pel je domači pevski zbor, dve pesmi pa je posebej zapel moški kvartet iz Martinja, ki je jubilanu s pesmijo zaželel vse najboljše. Brigita in Alojz Andrejek sta prinesla na oltar kolač kruha iz domače moke in vrč vina iz domačega vinograda v zahvalo, da se jubilant z molitvijo sprehaja po njihovih poljih, vinogradih in domovih in tako poskrbi, da se na vse razliva božji blagoslov.

Slovensko Cecilijansko društvo je 23. septembra 2000 podelilo priznanje organistu Cirilu Kozarju, ker že dvajset let opravlja to službo v nedeljski župniji. Zavzeto in uspešno vodi mešani zbor in moški kvartet, ki poje tudi pri sv. mašah in raznih cerkvenih slovesnostih. Iskrene čestitke!

GRAD - Veroučno šolsko leto 1999/2000 je bilo v znamenju bližnje priprave na sveto birmo, ki je bila na nedeljo Sv. Trojice, 18.6.2000. Razen rednega verouka so bila za birmance v jesenskih in prvomajskih počitnicah enodnevna srečanja za posamezni razred. Pod vodstvom voditeljev in animatorjev so se začela ob devetih, dopoldne in se končala s sv. mašo, ki je bila popoldne ob štirih. K sv. maši so bili povabljeni tudi starši, saj je bil z njimi razgovor po maši. Na velikonočni ponedeljek

(24.4.2000) se je večina staršev in posamezni botri udeležili enodnevnih duhovnih vaj v Domu duhovnosti v Kančevcih. Med devetdnevnicco za sv. birmo je prišel vsak razred dvakrat na vrsto, ko je posebej z uvodi, prošnjami in zahvalami sodeloval pri sv. maši. V tem času so se birmanci srečali tudi z dekanom ter škofom birmovalcem. Birmovalec je bil škof dr. Franc Kramberger. Iz župnije je bilo 88 birmancev, vseh birmancev pa 90.

Ob papeževem obisku in razglasitvi A.M.Slomška za blaženega (19.9.1999) je poromalo pod vznožje Pohorja pri Betnavskem gradu v Maribor 120 faranov. Na zahvalno nedeljo (7.11.1999) so se mladi najprej v župnijski cerkvi, popoldne pa v Kančevcih, ob svetopisemskem besedilu s pesmijo in molitvijo Bogu zahvaljevali za stvarstvo in življenje. Za "Bedenični popoldan" v Kančevcih, ki je bil lepo obiskan, je bilo dodano še nekaj misli o Slomšku.

Župnijska kronika na kratko omenja, da je 28. septembra 1980 bil blagoslovljen križ pri domačiji Jožefa Lenarčiča, Grad 144, (kovačev križ). Od takrat je poteklo 19 let in domači so dali znova obnoviti ta križ. V krogu domače rodbine in bližnjih sovaščanov je bil obnovljeni križ blagoslovljen 13. novembra 1999.

Postaja tradicija, ko Turistično društvo Grad prireja "Andrejevo senje", s katerim je povezana tudi sv. maša v kapeli v grajskem poslopju. Tako je bila v soboto (27.11.1999) ob 9. dopoldne maša v kapeli v gradu in blagoslov adventnih vencev. V obnovljenih prostorih grajske stavbe je bil po maši tudi kratek kulturni program, ki so ga pripravile ljudske pevke in nonet Lyndwa. Med programom je župan občine Grad, g. Danilo

Otroški zbor z nadškofom Perkom in sestrami v Mali Loki

Kalamar odprl v teh prostorih razstavo starih nabožnih slik, ki so jih domačini posodili za to priložnost.

Na praznik Marijinega brezmadežnega spočetja (8.12.1999) je bilo romanje otroškega zbora in nekaj staršev teh otrok k sestram na Malo Loko. Kapela v njihovi redovni hiši je posvečena Marijinemu brezmadežnemu spočetju. Tako je otroški zbor sodeloval pri njihovem "proščenju" in tako razveselil ostarele in bolne sestre. S to majhno pozornostjo so se mladi hoteli na poseben način zahvaliti redovni skupnosti za razumevanje, da še naprej prihaja s. Mirjam v župnijo, ima pevske vaje in sodeluje pri šolskih mašah. Po končanem obisku na Mali Loki smo nazaj grede poromali še na Slomškovo Ponikvo, si ogledali Slomškovo domačijo, župnijsko cerkev ter šli na grob prejšnjega župnika pri Gradu g. Štefana Receka, ki je tam pokopan.

Za sveti večer so veroučenci ob pomoči animatorke Štefka Fujs, Radovci 44 (študentke sociologije) pripravili božični prizorček pisateljice Rože Gantar. Videli smo zgodbo o malem pastirčku, ki nas je uvedel v božično praznovanje. V mesecu januarju 2000 smo imeli v župniji tečaj priprave na zakon, ki se ga je udeležilo 25 tečajnikov. Na 2. postno nedeljo (19.3.2000) smo tudi v župniji izvedli volitve članov Župnijskega pastoralnega sveta.

V jubilejnem svetem letu 2000 je tudi naša župnijska cerkev Marije Vnebovzete svetoletna cerkev, v kateri se lahko pod posebnimi pogoji dobi svetoletni odpustek. Tako je bila naša svetoletna Marijina cerkev gostiteljica "prvega koncerta postnih pesmi" obmejnih goriških župnij, ki je bil na četrto postno nedeljo (2.4.2000). Nastopilo je sedem

Sveti večer ob jaslicah - odrasli in otroški zbor

Birmansko praznovanje nagovarja vse

Božje in Marijino varstvo.

Na binško to nedeljo (11.6.2000) je 19 prvoobhajancev prvič pristopilo k svetemu obhajilu.

Pri župnijski cerkvi v tem času ni bilo večjih obnovitvenih del, ampak samo sprotne vzdrževalna dela. Za glavni, daritveni in oltar sv. Družine v župnijski cerkvi so nabavljeni novi oltarni prti, ki jih je izdelalo šiviljstvo Mitra v Radomlju. V škofijski pasarski delavnici v Hočah so obnovili in na novo pozlatili za župnijsko cerkev monštranco in za motovilsko kapelo mašni kelih s pateno. V skladu s pravilnikom o pregledu in preizkusu tlačnih posod so delavci mariborske plinarne opravili redni pregled obeh rezervoarjev za plin. V motovilski kapeli je narejeno zvonjenje na električni pogon. Za tla so nabavljeni tepihi, na podstrešju pa steklena volna za toplotno izolacijo.

HOTIZA - V jubilejnim letu 2000 se je versko življenje v majhni župniji odvijalo v utečenem redu. Slovesni prazniki so v cerkev privabili večino vernikov. To se je posebej odražalo v velikem tednu, za slovesnost prvega svetega obhajila in za celodnevno češčenje.

Prvikrat je v svoja srca prejelo Jezusa devet naših drugošolcev. To

zborov. Tradicionalni koncert obmejnih pevskih zborov, ki je bil do sedaj v božičnem času, se je od božične tematike preusmeril v postno in s tem tudi v postni čas. Namen organizatorjev je, naj tudi marsikatera postna pesem, ki gre v pozabo, znova zaživi.

Na 5. velikonočno nedeljo (21.5.2000) je bila pri gasilskem domu pri Gradu ekumenska slovesnost, ko sta domači župnik in kaplanka g. Simona Prosič iz Gornjih Slaveč, ob prevzemu orodnega vozila GD Grad, ob sodelovanju KUD France Prešeren, opravila obred blagoslova tega vozila.

Na 7. velikonočno nedeljo (4.6.2000) je 24 osmošolcev slovesno v procesiji z nageljčkom na prsih stopalo v župnijsko cerkev, kjer so se Bogu zahvalili za uspešen konec osemletke in se izročili za nadaljnje

Hotiški prvoobhajanci

slovesnost je vedno zelo osebna, saj sodelujejo pri pripravi in pri sami slovesnosti starši, botri in domači. Resnično je to obenem družinski in župnijski praznik.

Najbolj ganljivo je obhajanje, ko ob prvoobhajancu prejmeta sveto obhajilo tudi oče in mati. Tako prvoobhajanec doživi, da tudi njegova mati in oče hočeta, da je Jezus vedno navzoč v njihovem družinskem življenju.

Na praznik prvakov apostolov, Petra in Pavla, ki sta zavetnika župnije, je bogoslužje vodil lendavski kaplan Matija Tratnjek, ki je župljane z zgledom apostolov spodbujal k doslednemu krščanskemu življenju.

V naši župniji bi lahko leto 2000 imenovali "leto žalosti". K večnemu počitku smo položili veliko naših župljanov.

Posebej tragična je bila smrt enaintridesetletnega Branka Stanka, ki je zgorel v svojem avtomobilu pri gramoznici nedaleč od reke Mure. Na dan pogreba Branka Stanka pa je v prometni nesreči kot pešec umrl osemintridesetletni družinski oče Martin Kirec. Zapustil je dva šolarja. Pri slovesu obeh umrlih se je zbrala velika množica, ki je nemo zrla v novo izkopana groba.

Leto 2000 je bilo za Hotizo leto izumiranja. Le dvoje rojenih otrok do konca septembra in enajst umrlih. Od tega osem moških in troje žen.

Če se bo to nadaljevalo, se bo zgodilo, da bomo čez sedem let imeli veroučni razred, kjer bodo le po trije učenci. Sedaj jih je v vsakem razredu od deset do petnajst.

"Izberi življenje" je geslo sinode, pri mladih ljudeh na žalost ne

spodbudi zavesti, da so odgovorni za usodo slovenskega naroda in Cerkve.

V tem letu je bila župnija in vas Hotiza eno veliko gradbišče. Modernizacija ceste in vaška kanalizacija so bile v ospredju. Ker je vse to zahtevalo znatna sredstva, se v župniji nismo lotili kakšnih večjih del, čeprav imamo za urejevanje še veliko stvari.

Predvsem se moramo vsi truditi za rast božjega kraljestva v naših srcih, za negovanje medsosedskih odnosov, družinskega življenja in posebej nas morajo skrbeti mladi, njihovo življenje in težave, ki jih je veliko.

Pred nami sta v prihodnjih letih dva pomembna verska dogodka: to je birma v letu 2002 in sveti misijon kakšno leto pozneje.

KANČEVCI - Lansko leto (1999) je bila naša majhna župnija deležna dveh osrečujočih dogodkov: posvetitve lepo obnovljene župnijske cerkve (18. julija) in birme (29. avgusta). Ob posvetitvi cerkve smo se spomnili tudi dveh pomembnih zgodovinskih dogodkov: 80-letnice priključitve Prekmurja Sloveniji in 10-letnice blagoslovitve temeljnega kamna Doma duhovnosti. Vsi ti dogodki in proslave so vtisnili svoj pečat v spomin in srce naših ljudi. Življenje sicer teče naprej po utirjenih poteh, vendar je čutiti, da je gnano z neko novo, tiho in nevidno energijo v območje Svetega.

Od lanskoletnega zapisa v Stopinjah do danes bi omenil samo nekaj dogajanj v naši župniji:

1. **Trikraljevska akcija.** Akcija "otroci za otroke" je bila pri nas vedno nezadovoljiva: za misijone smo zbrali v "šparavčke" največ 5.000 SIT.

Trikraljevski koletniki

Prav zaradi tega smo se že lani odločili za koledniški način trikraljevske akcije. Ker je bil uspeh tega načina nepričakovano odziven, smo ga letos še bolje organizirali: namesto ene skupine kolednikov, smo imeli dve. Z eno skupino je koledoval župnik, z drugo pa en odrasel faran. Vernike-katoličane smo obvestili, da bo del zbranega denarja šel g. Ernestu Saksidu, misijonarju v Braziliji, drugi del pa bo namenjen potrebam naših domačih cerkva: župnijske, selanske in prosenjakovske. Ljudem smo v župnijskem listu priporočili, naj napišejo, kolikšno vsoto namenjajo in v kakšen namen.

Rezultat trikraljevske akcije je bil izreden. Nabrali smo 717.618 SIT in 1960 ATS. Od tega za misijone 185.000 SIT. Veselje je bilo vsak dan opazovati otroke-kolednike, ki so se veselili lepega sprejema, zbranih prispevkov in tudi darov prav njim namenjenim: pomarančam, čokoladi, piškotom... Namen akcije pa ni bil samo zbiranje denarnih sredstev, temveč tudi obisk vseh domov, v katerih prebiva kak katoliški vernik. To zadnje nam ni povsem uspelo, saj nam je zmanjkalo časa.

2. **Križev pot.** V času župnikovanja g. Franca Kodila je v postnem času bil križev pot ob petkih in nedeljah. Po njegovem odhodu na novo župnijo, ko je bila kančevska župnija v soupravi, je križev pot odpadel (v Oznanični knjigi ni namreč nič zapisanega). Ko sta župnikovala p. Štefan Balažic in p. Stanko Matjašec, sta ga ponovno uvedla, vendar samo ob nedeljah po župnijski maši. Tako je bilo tudi nekaj let v času župnikovanja sedanjega župnika. Že lani (1999) pa smo vpeljali križev pot tudi ob postnih petkih. Tudi letos smo ga imeli. Pri njem se je zbirala sicer samo peščica ljudi (5-10), vendar je to za naše razmere razveseljivo... Po križevem potu smo delili tudi sveto obhajilo.

3. **Proščenje.** Proščenje v Prosenjakovcih v čast sv. Jožefu Delavcu smo opravili v nedeljo 7. maja. Slovesno mašo in slavnostno pridigo je imlel naš pater dr. Gabrijel Recek, doma iz Rogaševca, sedaj pa župnik v Ljubljani-Štepanja vas.

Proščenje v Selu, 2. julija, ob nekdanjem prazniku Marijinega obiskanja je prav tako opravil p. Gabrijel. Vzdušje je bilo slovesno, pridiga in petje lepo, le obisk je bil nekoliko manjši, kakor prejšnja leta, in sicer zaradi novomašne slovesnosti v Bogojini (g. Dejan Horvat).

Benediktovo proščenje, 9. julija, je sprejel g. Franc Kodila, ivánovski rojak, nekdanj bedenični župnik, sedaj polanski župnik in lendavski dekan. Ljudje so v velikem številu prihiteli k slovesni maši ob 10. uri in pozorno sledili lepi pridigi svojega dragega rojaka in dobrotnika naše župnijske cerkve.

Proščenje v domanjševski kapeli, ki je posvečena Marijinemu vnebovzetju, smo opravili na sam praznik 15. avgusta ob pol enajstih. Za vodenje proščenjeskega slavlja smo zaprosili bivšega lendavskega župnika, častnega konzistorialnega svetovalca, g. Jožefa Bernada. Zbranim je spregovoril v slovenskem in madžarskem jeziku, kar je vernike

madžarske narodnosti zelo razveselilo. Mašni obrazec in petje pa sta bila slovenska.

4. Prvo obhajilo. Na binkoštni praznik, 11. junija, smo imeli prvo sveto obhajilo. Šest učencev naše veroučne šole je po dveletni pripravi prvič prejelo Jezusa v svoje srce. Na slovesnost smo se pripravljali s tridnevnicco, h kateri so se zbirali ne samo prvoobhajanci in njihovi starši, temveč tudi drugi ljudje... Samo slovesnost prvega obhajila in hkrati sklep veroučnega leta je ob 10. uri vodil p. Miha Sekolovnik, voditelj Doma duhovnosti in tudi katehet.

5. Tridnevnicca ob kongresu. Ker je bil v Rimu svetovni evharistični kongres (22.6. - 24.6.), so nas slovenski škofje povabili, da bi imeli v vseh župnijah molitev pred Najsvetejšim. V naši župniji smo to izpeljali tako, da smo imeli tridnevnicco od četrтка (22.6. - Telovo) do sobote (24.6.). Tridnevnicca je bila lepo obiskana.

Morda se bo kdo ob tem poročilu nasmehnil, češ, kaj pa sploh pišejo o teh zadevah. Najprej pač zato, da se oglasimo in večje ter bolj cvetoče sestre-župnije Pomurskega pastoralnega področja seznanimo, da njihova najmanjša sestrice duhovno še živi. Drugi razlog pa je v tem, kar sem omenil že v začetku: Življenje v naši župniji teče sicer po utirjenih poteh, vendar se zdi, da je to življenje gnano z neko novo, tiho in nevidno energijo v območje Svetega. Pri nekaterih ljudeh se znova vrača čut za molitev, za mašo med tednom, za pomoč župniji... To so pa znamenja, ki nas napolnjujejo s hvaležnostjo do Boga in z zaupanjem v prihodnost.

KAPELA - Vsako leto je priložila v pomurski koledar Stopinje svoj prispevek tudi župnija Kapela. Ta župnija se razprostira na prleških vrhovih: od Janževega do Murskega po dolžini in od Okoslavskega do Račkega Vrha po širini ter Hrastje Mote v dolini ob cesti Radenci - Ljutomer. Nekje v sredini župnije je Kapelski vrh s farno cerkvijo, katera se vidi iz vseh strani in od koder vidimo daleč naokrog. Naj se tudi v letošnji številki znajde en prispevek iz tega našega predela Pomurskega pastoralnega področja, kjer gospodujejo "veter, sonce, grozdje in rujno vino".

Prejšnja leta so bila posvečena verskemu življenju župnije, kulturni dediščini kraja, farni cerkvi in spomenikom - kapelicam in znamenjem, s katerimi so posejani naši vrhovi, cestna in potna križišča ter naša naselja. Kaj nam torej še ostane? Sicer veliko, boste rekli, toda to veliko je potrebno sestaviti, napisati in oddati. To je pa že drugo vprašanje. Tudi letos naj bo nekaj iz našega verskega duhovnega življenja. Potem pa še nekaj o eni zadevi, ki je trenutno zelo aktualna v našem kraju in župniji in sedaj že nekaj časa v ospredju. Pravim kraju in župniji, saj to jemljem kot celoto, saj je to eno področje in so tudi eni in isti ljudje. Naloga vseh nas pa je: napredek in lepše življenje krajanov.

Najprej nekaj župnijskih dogodkov, ki so zaznamovala versko

Prvoobhajanci na Kapeli

življenje v našem župnijskem občestvu. Gotovo je to bil najprej praznik prvega svetega obhajila. V letu 2000 je bilo po pripovedovanju domačinov najmanjše število prvoobhajancev. To najdem tudi v župnijski kroniki. Ko je leta 1978 bila ustanovljena župnija Radenci, je bila polovica teritorija kapelske župnije priključena novi župniji. Takrat se je tudi število otrok več kot prepolovilo. Tako je letos bilo samo 14 srečnih učencev 2.

Izpovedali smo vero

razreda veroučne šole, ki so doživeli srečen dan svojega prvega svetega obhajila. Toda mi se tolažimo: ni važno število, važna je kvaliteta. Njihovo srečo odsevajo njihovi nasmejani obrazi . . .

Učenci 7. in 8. razreda so v tem svetem letu 2000 prejeli tudi potrditev Svetega Duha ali zakrament svete birmе. 54 jih je prejelo ta zakrament po rokah škofovega namestnika, kanonika Jožeta Goličnika, župnikovega sošolca iz bogoslovja. 20 učencev, ki so letos zaključili osemletno šolanje, se je ob zaključku šolskega leta udeležilo zahvalnega bogoslužja. Nekaj jih je to slovesnost že opustilo. Prisotni pa v svojih srcih čutijo željo, da bi ohranili zaklad vere vse življenje. Za to so tudi skupaj z veroučiteljem in zbranim farnim občestvom pri tem bogoslužju prosili vsemogočnega Boga. Bog naj jim da vztrajnosti in moči, kajti življenje, ki je pred njimi ne bo lahko in tudi dano obljubo bo težko vedno uresničevati.

V župniji poteka tudi akcija popravil in obnov vaških kapelice. Nekaj je že obnovljenih, nekaj jih obnavljajo. Trenutno so v delu tri. V naselju Okoslavci, že blizu meje med našo župnijo in župnijo Sv. Jurija ob Ščavnici, stoji ob glavni cesti, last Avgusta Hojsa, lepa vaška kapelica. Lastnik je poskrbel za lepo obnovo in organiziral slovesno blagoslovitev tega vaškega svetišča. Slikar Martin Mertük iz Beltincev je

pa poslikal njeno zunanost. Tako jo krasijo slike: sv. Avgušтина, bl. Antona Martina Slomška in spredaj Jezus na Oljski gori. Ob slovesni blagoslovitvi je nastala tudi sledeča spominska fotografija.

In sedaj še zadeva, ki je bila napovedana že zgoraj. Župnija že nekaj časa načrtuje nove orgle v farni cerkvi sv. Marije Magdalene na Kapeli. O njih se pogovarjamo, načrtujemo zbiramo denarna sredstva in vabimo razumevajoče ljudi in ustanove, da bi s svojimi prispevki priskočili na pomoč. Farani se odzivajo, razumevanje za to ima tudi naša Občina z vodilni občinskimi ljudmi. Hvala vsem.

Orgle, ki jo sedaj krasijo in so vsa desetletja služile v cerkvi svojemu namenu, je leta 1832

Ob blagoslovitvi kapele v Okoslavcih

izdelal Josip Otonič, kar potrjuje orglarjev lastnoročni popis v orgelski sapnici. Imajo osem registrov v manualu in tri v pedalu. Manual obsega 47 tip s skrajšano prvo oktavo, pedalnih tipk je 18 s prav tako skrajšano oktavo.

Obnova teh starih orgel bi terjala zelo visoke vsote, saj so do kraja izrabljene in čudež je še, da organist lahko za silo spremlja zborovsko in ljudsko petje. In tudi obnovljene bi ostale vedno stare. Če bi želeli izvesti kakšen klasičen koncert, je to popolnoma nemogoče, saj so orgle za volumen cerkve majhne, zardi skrajšanega obsega manuala in pedala ni mogoče izvajati kakšnih zahtevnejših skladb znanih domačin in svetovnih skladateljev.

Iz tega je razvidno, da je nujno misliti na nove. Te načrte že pripravljamo. Škofijska orglarska delavnica bo naredila nove orgle in upamo in želimo, da bi se na pomlad leta 2002 že oglasile. Takrat bo v Stopinjah gotovo o njih daljši zapis.

Tako se na duhovnem kakor tudi materialnem področju trudimo, da bi bila naša župnija, naše kapelsko božje občestvo živo, dejavno in zvesto Bogu in domovini. Saj nas k temu še na poseben način ob prehodu v novo stoletje in v tretje tisočletje vabi naš prvi blaženi z besedami: "Sveta vera bodi Vam luč in materin jezik ključ do prave srčne omike." Bog nas v tem usliši.

KOBILJE - Leto 2000 smo pričakali brez posebnih napetosti.

Velikonočni prazniki so dvignili razpoloženje. Čeprav nas je vseh faranov malo, se nam je zdelo, kakor da bi nas bilo veliko.

Tudi mi smo sodelovali na pevski reviji v Črensovcih. Z nastopom smo lahko zadovoljni. Zapeli smo Tomčevo "Moja duša poveljuje Gospoda" in Hladnikovo "Marija vir si nam veselja".

Prvič v življenju sem poročal na božjo pot v Mariazell, kjer sem se srečal s prijateljem, duhovnikom benediktinskega reda, doma iz Prosenjakovec, p. Edijem Kuharjem.

Že nekaj let smo napovedovali nabavo pokopališkega

Novi zvon v zvoniku na pokopališču

zvona. Vzrokov, da smo ga čakali nekaj let, je bilo več. Na zvon smo dali narediti križ in zapisati besede **BLAGOR MRTVIM**. Kljub hudi vročini smo ga 4. julija 2000 blagoslovili. Ob tej priložnosti je bila sv. maša pred mrliško vežico.

V nedeljo, 27. avgusta, smo pred drugo mašo blagoslovili lep križ pri zidanci Vladimirja Zdravca. Križani je lesen in je narejen na Madžarskem. Po blagoslovitvi križa je bila maša v kapeli.

Novi križ v goricah

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU - "Veselimo se življenja z Bogom" je bilo geslo križevskega misijona, ki je potekal od 27. novembra do 5. decembra 1999. Voditelj p. Maks Klanjšek je vodil in pripravil srečanja in okroglo mizo za odrasle, p. Janez Ferlež pa je animiral predvsem otroke z vsakodnevnimi delavnicami.

Na okrogli mizi so sodelovali zdravnica, redovnica in bodoči redovnik in navdušili s pričevanjem o tem, kako nas Bog kliče - tudi prek zakramentov. Na večeru, ko je potekal pogovor o slovenski sinodi, pa nam je spregovoril dr. Ivan Štuhec tudi o vlogi kristjana v družbi. Zaključno srečanje pa je za mlade pripravil v soboto večer p. Janez z ansamblom Spoznanje s Ptuja in referatom o nevarnostih duševne zlorabe prek glasbe. Tako je bila župnijska cerkev trikrat dnevno skoraj polna.

Tako kot vse župnije po Sloveniji je tudi naša zaznamovala izvolitev staro-novega Župnijsko pastoralnega sveta. Tako smo imeli v nedeljo, 14. maja 2000, slovesno umestitev novega ŽPS.

25. maja se je vsa župnijska skupnost veselila prvega

Obnovljena kapela med Bunčani in Staro Novo vasjo

Predsednica TD Majda Kolbl pozdravlja okrog 450 navzočih ob blagoslovitvi kapele in ceste

svetega obhajila naših prvoobhajancev, kateri so se skozi vso veroučno leto marljivo pripravljali na ta veliki dogodek. Kar 52 jih je pristopilo k Gospodovi mizi in so med mašo sodelovali s petjem, molitvijo in branjem beril.

V začetku junija pa se je od osnovnošolskega verouka poslovilo

Blagoslovitev dvorane Emavs

43 osmošolcev. Bog daj, da bi seme vere v njih raslo in se krepilo, da bi postali zvesti in pogumni pričevalci evangelija.

Dve blagoslovitvi kapel sta bili v naši župniji v tem letu. Najprej smo 25.7. blagoslovili obnovljeno nekdanjo romarsko postojanko Prekmurcev k Sv.Trojici v Slovenskih goricah, namreč kapelo med Staro Novo vasjo in Bunčani, 15. avgusta pa obnovljeno kapelo v Banovcih. Ob obeh slovesnostih je g. župnik Štefan Vinkovič blagoslovil tudi novo asfaltirano cesti z željo, da ob njima ne bi bilo nikoli nobenega križa in svečk. Naj Marija, kateri sta kapeli posvečeni, varuje in spremlja vsakega, ki se k njej zateka.

Tradicionalnega dekanijskega romanja na Ptujsko goro pa smo se udeležili romarji v dveh avtobusih in sicer na zadnjo nedeljo v avgustu. Pot smo nadaljevali v Novo Štifo na Dolenjskem in v Kočevsko Reko.

Prvič imamo letos pri verouku tudi 45 učencev prvega razreda devetletke in je tako vseh veroučencev 420.

Naše župnijsko 'žegnanje' pa je letos vodil naš domačin g.Jožko Šomen, misijonar v Kongu. Njegove besede so nas ponesle in naše varljive materialne gotovosti v živahen tok drugačnega življenja ljudi, s katerimi živi g.Šomen. Marsikdo se je zamislil ob njegovi predstavitvi življenja na črni celini.

Skrb za otroke in njihovo ponočevanje po bližnjih diskotekah, od koder se vračajo zgodaj zjutraj, nas je vzpodbudila k odločitvi, da zanje tudi nekaj naredimo. Iz nekdanjega gospodarskega poslopja župnije smo zgradili večnamensko dvorano z imenom "Emavs". S svojo drzno sodobno obliko dvorana daje vtis domačnosti. Poseben prostor je namenjen računalniku in mešalni mizi, kjer imamo možnost predvajanja glasbe. Na balkonu, na katerega pridemo po zelo zanimivih stopnicah, lahko zaigramo bilijard ali pa pikado. V dvorani smo začeli vsako soboto od 19. do 24. ure predvajati glasbo, ki jo mladi poslušajo v diskotekah. Zvočno in svetlobno je torej zadeva na enaki ravni kot ostale diskoteke. Razlika je le v tem, da v prostoru "Emavs" ne dopuščamo kajenja cigaret ter uživanja alkoholnih pijač - brezalkoholno pijačo ponujamo zastoj. Upamo, da bodo tako mladi kot njihovi starši sprejeli ta način zabave in jih tako obvarovali pred marsikatero prečuto nočjo. Naše sporočilo vsem mladim je, da za dobro zabavo ne potrebujejo kakršnihkoli opojnih substanc, temveč dobro družbo in veliko smeha.

KUZMA - 4. julija 1999 je bil blagoslovljen evharistični križ v Trdkovi, kot znamenje krščanske edinosti in sožitja ljudi treh dežel ob tromeji. Letos, 25. junija, smo obhajali prvo obletnico blagoslovitve. Ob domačem župniku sta somaševala domačin Štefan Kuhar in sosed Ivan Camplin ob navzočnosti vernikov iz sosednjih krajev. 9. julija je bila Ceril Metodova nedelja in prošenje pri kapeli v Trdkovi. Popoldne je potekalo srečanje na tromeji, ki je v navadi v samostojni Sloveniji.

Prva obletnica blagoslovitve evharističnega križa v Trdkovi

Tromeja, stičišče meja treh držav (Avstrije, Madžarske in Slovenije) je točka, ki združuje tri narode, tri jezikovne skupine, tri veroizpovedi. To je točka, v kateri se združijo tri meje, ki so še pred dobrim desetletjem tako zelo ločevale ljudi (npr. bodeča žica, minsko polje...).

Prav je, da živimo skupaj s sosedi v miru in sožitju, ter vsestranskem sodelovanju. Tudi na letošnjem srečanju treh dežel na tromeji se je zbrala velika množica občanov vseh treh dežel, velika družina prijateljev, sorodnikov, znancev, sosedov. Pozdravne nagovore so imeli župani Kuzme (Jožef Škalič), Gorenjega Senika (Martin Ropoš) in St. Martina (Franc Kern). Spregovorili so tudi predstavniki političnega življenja, prisotne pa sta pozdravila tudi župnika, g. Ficko iz Kuzme in g. župnik iz St. Martina. Za prijetno razpoloženje, za kulturni in zabavni program je poskrbelo Turistično društvo Tromejnik.

Da ji ni vseeno za prihodnost tromeje, je pokazala občina Kuzma tudi z novo investicijo na tem območju. Letos je bila namreč odprta tudi krožna 2600 m dolga gozdna učna pot Tromejnik. Ta pot je pomembna popestritev ponudbe in idealna priložnost za sprostitve.

Da je ta del goriškega razpoznaven, dokazujejo tudi romarji in turisti iz vse Slovenije. Tako so prišli romarji in turisti iz Ljubljane dvakrat z avtobusom in avtobus iz Maribora, ko so bili na razstavi g. Lojzeta Perka v Mengšu. Tudi kolesarji se radi podajo na to pot, ne samo iz Prekmurja, ampak tudi iz Ljubljane in Gorenjske.

Se nekaj utrinkov iz župnije. Krajanje Trdkove zelo skrbijo za kapelo Sv. Cirila in Metoda, zato so čutili potrebo, da jo obnovijo znotraj

Šmarnična pobožnost

in zunaj.

Glavni župnijski praznik je vnebohod. Slovesnost je opravil g. Martin Horvat. Zavetnika župnije sta sv. Kozma in Damjan. Slovesnost je vodil g. Joško Vinkovič.

Na praznik prvega sv. obhajila je enajst prvoobhajancev pristopilo h Gospodovi mizi in se v polnosti udeležilo svete daritve.

Osmošolci so uspešno končali osnovnošolski verouk. Bog daj, da bi krstno obljubo in izpoved vere ohranili vse življenje. Na tem mestu se s hvaležnostjo spominjamo naših bratov in sester, ki so odšli v večnost. Ostanimo z njimi duhovno povezani tudi preko groba.

LENDAVA - Nekaj dogodkov iz našega župnijskega utripa velike dvojezične lendavske župnije.

Na Slomškovo nedeljo 19. septembra smo se množično udeležili slovesnosti na Betnavski poljani, kjer smo prisostvovali slovesnemu bogoslužju, ki ga je daroval sveti oče Janez Pavel II. Priče zgodovinskega dogodka razglasitvi škofa A. M. Slomška smo se ta dan polni radosti vračali domov. Veliko častilcev ima v lendavski župniji blaženi škof Slomšek. Že ob napovedi, da bo škof Slomšek dosegel čast oltarja, je domači župnik sklenil, da bomo blaženemu A.M.Slomšku na čast postavili spomenik na cerkvenem trgu v naravni velikosti.

Veroučno leto smo začeli isti teden kot novo šolsko leto. Zavedamo se starši in kateheti velike odgovornosti za verski pouk naših šolarjev. Šolarska maša je vsako prvo soboto popoldan. Lep odziv priča, da so to mašo veroukarji in starši sprejeli za svojo. 80 birmancev se je z vso resnostjo pripravljalo na zakrament svete birme. Birmanske skupine so si izbrali sami in v njih dejavno sodelovali. Na prve petke v mesecu so redno obiskovali maše in prejemale zakramente. Pred birno so opravili duhovne vaje v Kančevcih. Birma je bila na praznik Jožefa delavca. Doživeto bogoslužje, ki so ga oblikovali sami birmanci, je vodil g. škof

Lendavski birmanci

Jožef Smej. Za nagrado so najzvestejši birmanci poleti uživali na ankaranski plaži. Mladinski skupini sta dve: prva v Lendavi, druga v Gaberju. V zimskih počitnicah se je večina njih udeležila duhovnih vaj v Kančevcih in Želimljah. Mladi so se v vročih poletnih dneh ohlajali v slovenskem morju, gostoljubje pa so jim nudili salezijanci v Ankaranu. Ministranti so prisostvovali na dekanijskih srečanjih, nekaj pa jih je opravilo duhovne vaje.

Šmarnice so del življenja naših veroukarjev. Najzvestejši so v juliju poromali na Ptujsko goro, od tam pa v Želimlje, kjer so dan preživeli ob igri petju in veselem druženju.

Na nedeljo Kristusa Kralja je pri nas vedno zunanja slovesnost prošenja. Dve madžarski sveti maši je daroval g. župnik Marton Isván, župnik v Vasárosmiske, slovensko sveto mašo pa je daroval p. Miroslav Batarilo OFM, iz Kamnika. Na praznik svete Katarine je vse maše daroval g. Ivan Camplin, nedeljski župnik.

Karitas si na vso moč prizadeva z različnimi akcijami, da bi lajšal potrebe pomoči potrebnim. Še vedno so večje potrebe, kot odziv darovalcev. Ne moremo vsem prosilcem ugoditi. Teden Karitasa je okronala godba na pihala iz Letenye na Madžarskem s koncertom v župnijski cerkvi.

Miklavž ima veliko skrbi, ko prihaja v našo župnijo. Vseh 700 daril je razdelil v dveh skupinah. Obiskal pa je tudi naše trpeče brate in sestre v Domu starejših. Le te obiskuje Jezus vsak mesec dvakrat, na prvi petek in tretji petek v mesecu, ko jim preko daritve svete maše in obhajila vliva novih moči za vdano prenašanje trpljenja.

Romarji iz Lendave v Sveti deželi

V adventnem času smo v pripravo na praznovanje Božiča vpletli dva koncerta. Nastopili so madrigalisti iz Sombathelya, in Shirlien Roden iz Anglije.

P.dr. Jelenits István, profesor moralne teologije, je imel v adventu predavanje z naslovom: Kristjan v novem tisočletju.

Zadnje leto v iztekajočem se tisočletju smo se pripravljali na sveti misijon. Od 15. do 23. januarja 2000 so misijon vodili očetje jezuiti za slovensko in madžarsko govoreče vernike pp. Benedikt Lavrih, Lojze Markelj, Róna Gábor in Soti János. Da je misijon bil potreben, pa čeprav je minilo od zadnjega komaj slabih sedem let, so na koncu potrjevali verniki, ki so se redno udeleževali misijona. V mesecu januarju 2001 je že določen datum za obnovo misijona ki bo trajala štiri dni.

Volitve v svet vernikov smo imeli v mesecu februarju, v ŽPS pa v mesecu marcu. Le ta ima po novem 30 članov. Uradno razglasitev in slovesno umestitev pa smo opravili na prvo neveljo v aprilu s sveto mašo. Novi člani so se udeležili sinodalnega dne v Odrancih.

Po misijonu so nas obiskali dijaki cerkvene gimnazije iz Nagykanizse, ter predstavili šolo in sodelovali pri mašah s gregorianskim petjem.

Sveto leto smo v duhu navodil vzeli resno. Med tri pomembne svetoletne dejavnike sodijo romanja. Že v marcu smo poromali v Sveto deželo, maja v Mariazell, v poletnih dneh v Salzburg in Budimpešto in konec avgusta v Rim.

S posebno ljubeznijo so se spomnili otroci svojih staršev in jim pripravili bogat kulturni program ob dnevu staršev.

Ob blagoslovitvi kipa sv. Štefana

13. maja, ob obletnici prikazovanj v Fatimi, imamo vsako leto procesijo z milostnim kipom fatimske Matere Božje. Slovesnost je vodil prodekan in soboški župnik g. Martin Horvat.

Konec maja pa so se vrata župnijske cerkve zaprla zaradi notranjih obnovitvenih del. Župnijska cerkev bo v tem letu slavila 250 letnico. Za ta pomemben jubilej jo želimo olepšati, kolikor nam bodo dovoljevale finančne moči. V tem času so svete maše po vaseh in pri Sveti Trojici v Lendavskih goricah. V času počitnic nas je obiskal naš misijonar p. Žerdin Antal, ki deluje v perujskem pragozdu.

Podjetje Varstroj d.d. iz Lendave, je za misijon g. Jožefa Šomna, ki deluje v

Zairu, podarilo varilni aparat v vrednosti 70.000 SIT. G. Jože se je velikodušnega dara zelo razveselil, vsem podjetjem in obrtnikom pa naj bo družba Varstroj zgled za posnemanje.

Na cerkvenem trgu je postavljen kip svetega Štefana, madžarskega kralja, ki je svoj narod pred 1000 leti pokristjani in mu dal samostojno državo. Poleg njega pa bo stal kip blaženega Slomška. Upamo, da bomo do prihodnje Slomškove nedelje uspeli realizirati zamisel o Slomškovem kipu. Podstavek z napisom smo dali že postaviti. Sedaj manjkajo samo še velikodušni dobrotniki, ki bodo s svojimi prispevki omogočili postavitve kipa. Le te naj nam izprosi blaženi škof A.M.Slomšek.

LJUTOMER - Prilika je zopet, da pogledamo življenje enega leta in kar je pomembnega zapišemo, da se ohrani.

Načrte, ki smo si jih zadali, smo uresničili, celo nekaj več smo uspeli s pomočjo in dobroto vernikov. Največje delo smo opravili, ko smo postavili pod streho naš PASTORALNI CENTER. Po domače ga imenujemo MARIJINI DOM, kjer naj bi mladi ljudje našli prijatelje, kjer naj bi preživljali prosti čas, kjer naj bi drug drugega bogatili in pomagali oblikovati kulturo srca in duha. Dom je pod streho in je že sedaj priča dobrote

Gradimo Pastoralni center za mlade

in delavnosti. Veliko potov se je nabralo s pridobivanjem dovoljenj. Gradbeni odbor je odlično opravil svoje poslanstvo. Podiranje starega poslopja je potekalo brez nesreče in navdušeno. Gradnja je stekla in zidovi so rasli in tudi streho so namestili in pred zimo vgradili okna. Res, veliko delo. Mojstri so odšli, mi pa nabiramo novih moči in sredstev za nadaljevanje. Draginja in neizpolnjene obljube botrujejo, da delo počiva. Mi pa še vedno upamo in načrtujemo. Roka kdaj naj bi to zgradili, nismo postavili. Res nas je nekoliko presenetilo slabo stanje ostrejša gospodarskega poslopja, ki smo ga morali obnoviti in na novo pokriti. Pa še stara greznica je dotrajala in smo morali urediti tudi to zadevo. Hvala bogu za opravljeno delo.

Veselili smo se nove kapele v Gresovščaku in jo z veliko slovesnostjo tudi blagoslovili. V tej čudoviti dolini je nastala zelo lepa kapela s požrtvovalnim delom in veliko dobroto domačinov, ki so prispevali, da kapela že stoji. Manjka le zvon, ki bo klical k molitvi in mrtvim v slovo. Tudi to bo, saj ga bo darovala župnija in tako bomo nagradili požrtvovalne domačine v Gresovščaku.

Pripravili smo SINODALNI DAN v naši župniji za en del naše dekanije. Bilo je lepo, ko so nam pomagali voditelji sinodalnega gibanja prikazati pomen in vrednost sinode na Slovenskem.

Tudi nov ŽUPNIJSKI PASTORALNI SVET smo izvolili. Lepo smo začeli delati v blagor ljutomerske župnije in se samo veselim nadaljnega dela in sodelovanja, kar naj bo v osebno zadovoljstvo vsakega posameznika in v blagoslov župnijskega občestva.

Z veseljem sem se odzval kot župnik prošnji za blagoslovitev

Nova kapela v Gresovščaku

DOMA STAREJŠIH OBČANOV LJUTOMER. Vedno več je osamljenih starejših. Ob blagoslovitvi sem poudaril, da to ne sme biti blok, ampak v pravem pomenu DOM za ljudi. V tem domu naj ima mesto ljubezen, spoštovanje, razumevanje, odpuščanje in molitev. Načrtovan je v tem domu tudi duhovni prostor, kjer se bodo lahko oskrbovanci umirili in v molitvi srečevali s svojim Bogom. Veseli nas, da dom tako pospešeno dobiva končno podobo, da bo kmalu lahko sprejel prve prebivalce.

Skoda le, da ni uspelo SREČANJE ZAKONCEV JUBILANTOV, ko je prejšnje leto bilo tako lepo in pristrčno, da smo upali, da bo vsako leto tako. Pa že naslednje ni uspelo. Upamo le, da bo znova zaživel.

MARKOVCI - Že vrsto let, po smrti župnika g. Varge, soupravlja župnijo Markovci župnik iz sosednje župnije Dolenci. Zato naj izpod mojega peresa izide kratko poročilo tudi o materialnem in duhovnem stanju tega

župnijskega občestva v tem svetem jubilejnem letu 2000

M a r k o v c i - kraj, ki se razprostira v mirni dolini na levi in desni strani potoka Krke. Sedanjo cerkev, posvečeno Marijinemu obiskanju, so postavili leta 1884 ob starejšem zvoniku. Kraj je prijazen, z veliko zelenila in gozdov, hribočki in doline so posejane s hišami, travniki in njivami. Prebivalci teh krajev ljubijo svojo zemljo, se posvečajo delu na njej, še mogoče kdaj ob nedeljah in zapovedanih praznikih.

Za razliko od drugih goriških župnij je ta župnija pretežno katoliška. Verniki imajo radi svoje farno svetišče in sodelujejo tudi pri svoji duhovni poglavitvi ter se po svojih močeh trudijo, da bi v vseh pogledih

Prvoobhajanci v Markovcih

napredovalo. Župnijsko središče je slika zavzetosti župljanov za svoje duhovno središče in odraz njihovega verskega življenja.

Naj bodo na kratko opisani važnejši dogodki župnijskega življenja v svetem jubilejnem letu 2000:

1. Doživet dogodek je bil v minulem adventu, ko smo sprejeli betlehemsko luč. Verniki so z veseljem prižgali svojo svečo pri tem blagoslovljenem plamenu ter jo odnesli na svoje domove, kjer jih je ves božični čas spominjala na svete betlehemske dogodke v tisti blagoslovljeni božični noči.

2. Tudi v tej župniji je potekal v mesecu februarju predzakonski tečaj šest sobot. Deset tečajnikov ga je doživeto in gotovo z velikim duhovnim pridom opravilo.

3. Ker je od smrti zadnjega rednega dušnega pastirja župnišče prazno, zato prihajajo od časa do časa kakšne verske skupine za nekaj dni na duhovna srečanja in duhovne vikende. Tako so se tu duhovno poglobljali že v februarju skavti iz Zreč in v mesecu juliju iz župnije Črenšovci. Oaza miru za taka srečanja je dobrodošla.

4. Četrtega junija se je pet prvoobhajancev iz te župnije prvič srečalo z živim Bogom med nami pri prvem svetem obhajilu.

5. Tudi ta župnija je dobila na belo nedeljo na novo izvoljen Župnijski pastoralni svet. Dal nam ga je sv. Jožef. Nameščeni pa so bili na nedeljo po veliki noči.

Tudi to duhovno občestvo našega Prekmurja in to župnijo naše drage Slomškove škofije naj spremlja božji blagoslov, varuje dobra Marijina materinska roka, saj je njej posvečena farna cerkev in župnija ter priprošnja mogočnega priprošnjika in varuha svete Kristusove Cerkve. Tako bodi!

MARTJANCI - Poletje in jesen leta 1999 je bilo v naši slovenski Cerkvi in še posebej v mariborski škofiji zaznamovano s pripravo na obisk svetega očeta in v pričakovanju zgodovinskega dogodka, ko bo sveti oče škofa Antona Martina Slomška razglasil za blaženega. Verniki martjanske župnije so se Slomškove beatifikacije udeležili v lepem številu.

Blaženi škof Anton Martin ima v naši župniji posebno mesto. Gospod Matija Hajdinjak, dosedanji župnik v Martjancih, je skupaj z verniki v Domu svetega Martina zgradil lepo kapelo, ki je posvečena A.M.Slomšku. Kapelo krasita lepi sliki, ki sta delo akademskega slikarja Štefana Hauka. Akademski slikar je na eni sliki upodobil bl. škofa A.M.Slomška, na drugi pa Božjo mater Marijo. Nova kapela nam služi v zimskem času za vsakdanji bogoslužni prostor. Ko smo 14. novembra lanske leto imeli župnijsko prošenje, je g. škof. dr. Franc Kramberger blagoslovil kapelo. Tako je bilo blagoslovljeno delo mnogih dobrotnikov in donatorjev in delo ter skrbi g. Matija Hajdinjaka. Blaženemu škofu A.M.Slomšku smo izročili v varstvo in priprošnjo naše družine, predvsem

Škof Franc Kramberger blagoslavlja kapelo bl. A.M. Slomška

otroke in mladino, katerim je Slomške v času svojega zemeljskega življenja posvečal posebno skrb in ljubezen. Nova kapela je za našo župnijo bogata duhovna pridobitev, saj naši verniki radi obiskujejo nov bogoslužni prostor in se priporočajo blaženemu škofu.

Pastoralno leto smo posvetili praznovanju jubilejnega in svetega leta 2000. Skavti in drugi veroučenci so se vključili v župnijsko delo in s svojim sodelovanjem olepšali miklavževanje in še posebej praznovanje Jezusovega rojstva. Otroci so se na materinski dan zahvalili svojim staršem in drugim, ki jim posvečajo svojo ljubezen in skrb.

Veroučenci osmega razreda so se pripravljali na izpoved vere. Žal je nekaj mladih po birmi zapustilo svoje prijatelje. Kljub temu so tisti, ki so vztrajali v spoznavanju Jezusovega življenja in nauka, lepo sodelovali. 7. maja je skupina štirih fantov in šestih deklet pred župnijskim občestvom izpovedala vero, obljubila zvestobo Bogu, Cerkvi in župniji. Bog daj, da bi jim Kristus ostal prijatelj in zaupnik ter pomočnik v njihovih mladostnih letih in prizadevanjih, da varno vstopijo v zrelo in odraslo življenje.

Veroučenci drugega razreda so se vse leto pripravljali na zakrament svete pokore in prejem Sv. Rešnjega Telesa. Starši in prvoobhajan-ci so imeli enodnevno duhovno obnovo v Kančevcih. Za starše je bil to še posebej bogat in doživet dan, saj so prisluhnili Marinki Mahole, ki je v okviru programa Šola za starše, staršem dala veliko lepih in koristnih napotkov za vzgojo in spremljanje njihovih otrok. Čeprav je bila skupina prvoobhajancev maloštevilna, so se potrudili in sodelovali pri sveti maši, ko so prvič pristopili k angelski mizi. 21. maja so doživeli trenutek vese-

Izpoved vere v Martjancih

lega srečanja z Jezusom pod podobo kruha. Deset prvoobhajancev je ponosno in radostno sprejelo prijatelja Jezusa v svoje srce.

Romanja: 22. junija so verniki martjanske in pečarovske župnije obiskali Međugorje. Pot do Međugorja smo preživeli v molitvi in prepevanju Marijinih pesmi. Čas, ki smo ga preživeli v Međugorju, je bil čas molitve. Obiskali smo tudi komuno, kjer se zdravijo zasvojeni fantje, ki so nam posredovali pretresljive življenjske izpovedi in povabili starše, naj

Martjanski prvoobhajanci

bodo svojim otrokom v pomoč in oporó, da jih ne bi družba potisnila na rob propada.

22. julija smo romali k Materi Božji na Brezje. Romarji so opravili sveto spoved in prejeli svetoletni odpustek. Z Brezja nas je pot vodila na Kurešček.

Člani novoizvoljenega ŽPS in pevci so 29. julija romali na Ptujsko goro. Po sveti maši smo se ustavili v cerkvi Sv. Trojice. Popoldan smo preživeli v družabnem vzdušju ob jezeru.

Nekaj mladih se je udeležilo svetovnega srečanja mladih v Rimu.

Člani ŽPS in pevci so se spomnili bolnih in ostarelih. 3. septembra so jim pripravili duhovno in družabno bogato nedeljsko popoldne. Najprej smo se zbrali v cerkvi, kjer je bila priložnost za sveto spoved. Med sveto mašo je bila priložnost za prejem bolniškega maziljenja. Po sv. maši so se mnogi verniki, ki nosijo križ bolezni, veselili srečanja. Nekateri se niso videli več let.

V naši župniji deluje skavtska skupina. Predvsem člani mlajše skupine se radi srečujejo in se učijo ljubiti in spoštovati lepoto božjega stvarstva in sočloveka. Začetno navdušenje je pri nekaterih usahnilo, večina pa vztraja in bogati svoje mlado življenje s kulturnimi, moralnimi in verskimi vrednotami.

MURSKA SOBOTA - Naj nadaljujemo naš zapis v letošnje Stopinje tam, kjer smo lansko leto končali. Namreč, zadnjo nedeljo septembra (26. sept.1999) smo v Krogu praznovali 150 letnico kroške kapele sv. Florijana. Geslo tridnevnice, ki jo je vodil dr. Karel Bedernjak skupaj z našim rojakom gospodom Štefanom Grabarjem (župnik pri Sv. Juriju ob Ščavnici), je bilo: **DA BI NAS VAROVAL ČASNEGA IN VEČNEGA OGNJA**. Ob tej slovesnosti smo v Krogu predstavili knjigo z naslovom *Krog skozi stoletja*. Knjigo je napisal, oziroma zbral podatke rojak Kroga, gospod Franc Vogrinčič, učitelj zgodovine. Nekaj zgodovinskih podatkov prevedenih iz madžarščine, je dodal mariborski pomožni škof dr. Jožef Smej. Celotno knjigo pa je računalniško obdelal in pripravil za tisk gospod Alojz Benkovič (župnik v Stranica pri Slovenskih Konjicah). Kapela ob 150 letnici ni bila vsa obnovljena, temveč samo okolica in zvonovi. Sedaj je že nov tudi zvonik in streha kapele, znotraj je ometana, fasada pa še čaka.

Samo nedeljsko slovesnost je vodil škof dr. Jožef Smej ob somaševanju nekaterih bivših župnikov in kaplanov v soboški župniji. Slovesnosti se je udeležil tudi evangeličanski duhovnik iz Murske Sobote, mag. Leon Novak.

Na misijonsko nedeljo (24. oktobra 1999) je škof dr. Jožef Smej blagoslovil novo Jezusovo in Marijino podobo na Bagarijevem-Šomnovem križu, ki stoji na križišču Bakovske, Vegove in Trstenjakove ceste. Križ je nekaj mesecev prej razbil neprišteven fant iz Murske Sobote, zato

Maturantka Valentina Sabol pozdravlja škofa J. Smeja in vse navzoče ob blagoslovitvi Bagarijevega-Somnovega križa

oskrnili. Kristusu so polomili roke in noge. To je okoliške ljudi zelo prizadelo in bolj kot iskanje skruniteljev smo si prizadevali križ obnoviti in ga na novo postaviti. To nam je tudi uspelo in danes smo zopet vsi veseli." To veselje smo zares doživeli ob blagoslovitvi križa, saj smo še dolgo po blagoslovitvi zadržali ob klepetu, pecivu in domači kapljici.

Velika noč v jubilejnem letu bo župljanom soboške župnije ostala v lepem spominu tudi zato, ker nas je ta dan obiskal v naši župniji papeški poslanec v Sloveniji, njegova Ekscelenca msgr. Edmond Farhat, ki je vodil velikonočno procesijo, nato pa daroval sv. mašo. Med pridigo je msgr. Edmond Farhat dejal: "Prekmurska duša je znana po svoji zvestobi, odprtosti za novo in iskanju dobrega. Če danes časi niso več takšni kot nekoč, pa ostajajo načela in vrednote naših prednikov ter mir sreča. Spreminja se način življenja in oblika modernega sobivanja, ne spreminja pa se bistvo vere in identiteta vernika. Vaše družine so zdrave in blagoslovljene. Branite jih in varujte jih pred modernim onesnaževanjem. Materialno življenje je lepo, kadar se odpira tudi v duhovno razsežnost." Najbolj smo njegovi Ekscelenci zaploskali, ko nam je dal upanje na ustanovitev nove škofije v Murski Soboti.

Po maši se je gospod nuncij srečal v dvorani s pevci in župani

so se sosedje dogovorili, da križ obnovijo. Škof dr. Jožef Smej je blagoslovil križ ob navzočnosti prelata, gospoda Martina Poredoša, in mnogih vernikov. K prazničnemu vzdušju pa je pripomoglo tudi lepo petje pevskega zbora.

Maturantka Valentina Sabol je škofa takole pozdravila: "Zelo smo veseli in počaščeni, da smemo danes biti tukaj z Vami na blagoslovitvi tega križa. Križ je naše krščansko znamenje in prav zato so jih naši predniki postavljali na različnih krajih. Tudi ta križ so naši predniki postavili kot znamenje, da tukaj živimo kristjani. Pa so pred časom to znamenje

Apostolski nuncij dr. Edmond Farhat s soboškim pevci za veliko noč 2000

Obnova zvonika in gotskega prezbitertja v poletju 2000

(Antonom Slavicem - M.Sobota, Jožetom Kavašem - Beltinci in Stanislavom Ivanušičem - Razkrižje), zatem si je ogledal duhovni center v Kančevcih, nato pa imel kosilo z nekaterimi duhovniki Pomurskega pastoralnega področja.

Naše gospodarsko delo, ki smo ga v letošnjem letu opravili, je bilo delo na zvoniku. Zvonik smo prekrili z novo bakreno pločevino, ki jo je darovala družina Štefana Pavlinjeka, za kar se ji najlepše zahvaljujemo. Obnovili smo fasado zvonika, prekrili stari del cerkve, nastavili vse štiri nove urne številčnice, vse nove urne številke in nov urni mehanizem. Veseli smo, da je vse delo srečno potekalo, da se ni nič hudega zgodilo, saj meri vrh

soboškega zvonika 65 metrov. Okrog cerkve smo položili tudi strelovod in pripravili priključke, ki bodo verjetno čakali na leto 2002, ko predvidevamo prekriti novi del cerkve in urediti fasado.

Letos smo začeli obnavljati tudi stari del cerkve. Znižali smo tla, restavratorji iz Zavoda za naravno in kulturno dediščino iz Maribora pa že obnavljajo freske, nato pa še položimo nov tlak. Tako bo stari prezbitერიj soboške cerkve sv. Nikolaja (prvič se imenuje leta 1297) dobil novo podobo in bo hkrati odprt in urejen za obiskovalce, tudi za naše župljane in občane Murske Sobote, saj mnogi morda ne vedo za ta gotski prezbitერიj in to najstarejšo stavbo mesta, ki se skriva pod zvonikom.

Tako kot pri duhovnikih, pride tudi pri redovnih sestrah Hčere Marije Pomočnice do menjav. Tokrat smo se v nedeljo, 13. avgusta, poslovili in se zahvalili za delo v naši župniji s. Simoni Komar in s. Viktoriji Nemec. Pozdravili pa smo tri sestre: s. Marijo Auzilijo Simončič (prestojnica hiše), s. Mojco Pipan in s. Bernardo Gerič.

Na pastoralnem področju si vsi trije duhovniki, vse redovne sestre HMP, dr. Marija Sraka in vsi kateheti prizadevamo za čim bolj poglobljeno duhovno življenje.

DRUGI DOGODKI V ŽUPNIJI

- V ponedeljek, 11. oktobra 1999, so nas obiskali v okviru misijonskega dneva mladi iz Zambije pod vodstvom p. Miha Drevenška. Skupina se je imenovala Ba Cengelo, kar pomeni SVETLE LUČKE.

- Osrednja prireditev "KLIC DOBROTE" je bila v nedeljo, 28. novembra, v dvorani III. osnovne šole, za kar se vodstvu šole iskreno zahvaljujemo. Prireditev je potekala pod okriljem soboške župnijske Karitas pod geslom "S starejšimi na poti". Koordinator celotne prireditve je bil Edi Jakšič, ki je tudi povezoval vse pevske skupine (nastopile so v glavnem starejše skupine). Na prireditvi je bilo zelo lepo prikazano preko videokasete (pripravila sta jo Dušan Legen in Jože Lebar) delo in življenje starejših.

- V četrtek, 2. decembra, smo odprli razstavo gibanja Krščanskega bratstva bolnikov in invalidov. Invalidi in bolniki so se predstavili na temo advent-božič.

- Na četrto adventno nedeljo, to je tudi nedelja velke spovedi v naši župniji, se je nekaj naših župljanov posvetilo Jezusovemu in Marijinemu Srcu.

- Starši župnijskega vrtca LAVRA so v sredo, 15. decembra, zaigrali v Grajski dvorani dramsko igro z naslovom Zvezdica zaspanka. Ljudi je bilo toliko, da so morali takoj po prvi predstavi odrsko igro ponoviti.

- V petek, 17. decembra, je bil v organizaciji Krekove banke božični koncert, ki so ga izvajali Franc Kompare-trobenta, Tomaž Plahutnik-citre, Tomaž Krt-orgle in Nina Kompare-vokal.

- Vzgojiteljice vrtca LAVRA so 20. decembra v župnijski dvorani zaigrale BOŽIČNO ZGODBO. Tudi to "zgodbo" so morale vzgojiteljice zaradi

velikega števila ljudi ponoviti.

- Skupaj z evangeličani smo v nedeljo, 23. januarja 2000, v evangeličanski župniji v Soboti, praznovali ekumenski dan. Tudi ta dan smo začutili, da nam je vedno bolj v ospredju to, da smo kristjani, kakor to, da živimo v različni cerkvi.

- Župnijski vrtec LAVRA je 8. februarja, na Prešernov dan, praznoval skupaj s starši kulturni dan.

- Od 18. do 27. februarja smo v okviru šestih teoloških predavanj poslušali predavanja pod geslom: ZNAMENJA UPANJA. Ta predavanja so pomembna za izpopolnjevanje našega krščanskega obzorja. Tako je bilo tudi tokrat, ko smo v pogovorih dobili marsikateri odgovor na vprašanja, ki se nam zastavljajo v našem vsakdanjiku.

- Na prestopni dan v svetem, jubilejnem in olimpijskem letu je umrla redovnica s. Marjetka Sraka, predstojnica reda Hčera Marije Pomočnice v Murski Soboti. Pogrebno slovesnost je 1. marca vodil inšpektor slovenskih salezijancev, mag. Stanislav Hočevar.

- Vzgojiteljice vrtea LAVRA so v petek, 24. marca, skupaj z otroki in njihovimi starši praznovali PRAZNIK STARŠEV.

- Dijaki gimnazije Antona Martina Slomška iz Maribora so po intenzivnih vajah v Duhovnem centru v Kančevcih razveseli tudi nas v soboški župniji, ko so nam pripravili lep, živahen in kvaliteten sobotni koncert, 1. aprila, po večerni maši.

- Na velikonočni ponedeljek, 24. aprila, smo imeli koncert, ki sta ga pripravila gospod Marjan Potočnik, maestro (orgle) in prof. Janez Vouk (trobenta).

- Naše prvo proščenje je prvo nedeljo v mesecu maju, v Krogu (sv. Florijan). Nato sledijo proščenja v Satahovcih (binkošti), Lukačevcih (Peter in Pavel), na Pušči (Karmelska Mati Božja), v Murskih Črncih (Marijino vnebovzetje), Rakičanu (Marija začetek našega veselja) in na koncu še župnijsko proščenje (sv. Nikolaj), ki je ponavadi vedno na prvo adventno nedeljo. Na vseh proščenjih je v letošnjem letu pridigal gospod dr. Stanislav Matičič, razen na Pušči, kjer je pridigal župnik-Martin Horvat.

- V nedeljo, 14. maja, je bilo 72 otrok iz soboške veroučne šole pri prvem sv. obhajilu

- V soboto, 20. maja, je škof dr. Jožef Smej birmal 144 birmancev.

- V torek, 23. maja, smo se poslovili od dolgoletnega ključarja Štefana Trplana, ki je bil rojen 1. septembra 1917 v Moravskih Toplicah. Pogrebno slovesnost je vodil dekan soboške dekanije, gospod Martin Poredoš. Župnik Martin Horvat je ob slovesu med drugim tudi povedal: "Pokojni Štefan so bili tudi miroljuben človek. Mnogi so jih prav zaradi te evangeljske drže cenili in spoštovali. Kljub letom, čez osemdeset, so bili mladostni po srcu, kar se je na poseben način kazalo tudi v tem, da so jih na poseben način imeli radi mladi in otroci."

- V nedeljo, 28. maja, je bilo 45 otrok iz rakičanske in kroške veroučne šole ter iz Pušče pri prvem sv. obhajilu.
- V nedeljo, 4. junija, je 102 osmošolcev izpovedalo svojo vero.
- V soboto, 10. junija, je bila v naši župniji revija otroških in mladinskih pevskih zborov iz Pomurskega pastoralnega področja. Predstavili so se sledeči zbori: Otroški zbor, dekliška skupina in vokalno instrumentalna skupina "Dobri pastir" iz Črensovec (mentor vseh treh skupin Edita Žalik); iz Lendave so prišli: Ansambel 8. razreda, ansambel Millenium in ansambel mladincev (mentor Matija Tratnjek, kaplan); iz Bogojine sta nastopila Cerkveni mladinski zbor župnije in pevska skupina "Talita" (mentor obeh skupin Marija Kolenko; iz župnij Veržej (mentor Marjeta Ivančič), Razkrižje (mentor Katja Žibrat), Kobilje (mentor Stanko Antolin) in Murska Sobota (mentor s. Marija Imperl) so nastopili otroški zbori; iz župnije Sv. Jurij ob Ščavnici je nastopil otroško-mladinski zbor (mentor Marija Simonič); iz župnije M. Sobota pa je še nastopil mladinski zbor (mentor Marjan Potočnik, maestro).
- V nedeljo, 18. junija, smo predstavili nove člane ŽPS (vseh je 30), ki smo jih izvolili v nedeljo 12. marca. Vsi so dobili diplomu mariborskega škofa dr. Franca Krambergerja. Po predstavitvi v cerkvi smo imeli skupno kosilo.
- Na predvečer dneva državnosti je bil v organizaciji LIONS-kluba v naši cerkvi koncert, ki so ga izvajali svetovno znana Irena Grafenauer (flavta) in celjski godalni orkester. Denar s koncerta je bil namenjen Društvu slepih in slabovidnih Pomurja.

- V ponedeljek, 26. junija, je 35-letni moški iz Vukovarja na Hrvaškem razbil v naši cerkvi kip fatimske Marije in kip Marije Pomočnice. Poleg imenovanih kipov je rabil vaze, svečnike in vse, kar mu je prišlo pod železno palico.

- V sredo, 28. junija, smo z mladimi kolesarili na Bukovniško jezero.

- V ponedeljek, 3. junija, smo začeli s tedenskim oratorijem. Udeležilo se ga je 72 otrok in 20 animatorjev.

- V četrtek, 13. julija, smo praznovali 1. obletnico blagoslovitve kipa fatimske Marije. Obenem smo pred sv. mašo opravili pravno molitev zaradi oskrunitve kipa Matere Božje. Slovesnost je vodil mariborski pomožni škof dr. Anton Stres.

- V petek, 14. julija, sta soboški župnik Martin Horvat in evangeličanski duhovnik mag. Leon Novak blagoslovila v Soboti gasilska avtomobila.

- V nedeljo, 13. avgusta, smo imeli župnijsko srečanje bolnih in ostarelih iz župnije. Slovesnost je vodil gospod Andrej Lampret.

- V nedeljo, 20. avgusta, so mladi odšli s s.Elizabeto Petek na duhovno srečanje k sv. Primožu na Pohorje.

- Ob 250. obletnici smrti velikega skladatelja Johanna Sebastiana Bacha (1685 - 1750) je potekal v naši cerkvi orgelski koncert in to 13., 20. in 27. septembra. Kot izvajalci koncerta so se predstavili gospa Angela Tomanič, gospod Dimitrij Reje in gospod Milko Bizjak.

- Tudi romali smo veliko in to od lanske jeseni s 25. avtobusi: V Pech (Madžarska), Bratislava, Brezje (Štirikrat), po Pomurju, Sveta gora in Sveti križ, Benetke, Kurešček (dvakrat), Mariazell (Avstrija), Ptujška gora (dvakrat), Gospa sveta, Svete Višarje, Slovenj Gradec z Legenom, Petrovče (večkrat), Nova Štifta pri Gornjem gradu, Marija Bistriška, Stična

ODRANCI - V jubilejnem letu 2000 je bila naša cerkev Svete Trojice razglašena za romarsko. Kako smo preživeli to sveto leto, se nekoliko vidi iz dogodkov, marsikaj pa je očem skrito.

Na 4. adventno nedeljo 1999 so bili sprejeti med ministrante fantje 2. in 3. razreda: Davor Marič, Kristijan Marič, Aleš Kavaš, Niko Tompa, Mihael Skledar, Erik Kavaš, Marko Žerdin in Patrik Radulha. Da bi z veseljem in vztrajno služili Gospodu!

Franc Kavaš je ob sodelovanju vse družine naredil nove figure iz mavca za jaslice v cerkvi. Naredil je tudi leseno štalico in uredil vse potrebno, da je bil božični dogodek vsem domačim in obiskovalcem še bližji.

Ob trikranjevskem koledovanju je osem skupin otrok obiskalo vse hiše v župnji. Zbrali so 311.000 SIT za otroke v Braziliji in še veliko sladkarij zase.

Od novembra 1999 vodi naš cerkveni mešani zbor bivši soboški organist, sicer pa odranski rojak Franc Zver. Otroški zbor pa vodi Neda

Štirindvajset prvih srečanj z Jezusom

Tompa, dijakinja Škofijske klasične gimnazije v Šentvidu nad Ljubljano. Oba organista in pevce naj spremlja Božji blagoslov!

V jubilejnem letu 2000 smo imeli obnovo misijona. Vodila sta jo p. Beno Lavrih in p. Franček Bertolini, ki je nadomestil obolelega p. Lojzeta Marklja. Sklep obnove je bil v nedeljo, 30. januarja. Takrat so k nam priromali verniki iz Dokležovja s svojim župnikom Antonom Horvatom. Pri maši je pel moški zbor iz Dokležovja pod vodstvom Alojza Balažica in ob spremljavi sposojenega organista Cirila Kozarja.

Leta 1950 se je v Odrancih poročilo 21 parov. Zlati jubilej so dočakali: Franc in Marija Sečkar, Ivan in Katarina Kavaš, Martin in Marija Raduha, Štefan in Marija Horvat, Štefan in Angela Kavaš, Štefan in Marija Zver. Zlatoporočence smo 26. marca povabili k sv. maši in se jim zahvalili za zgled ljubezni in zvestobe.

Na jožefovo so tudi pri nas potekale volitve članov ŽPS. Razdeljenih je bilo 1320 volilnih listkov z imeni 38 kandidatov. Vrnjenih je bilo 984 listkov. Volilna udeležba torej znaša 74,5 %. Dvajsetčlanski ŽPS je po umestitvi začel z resnim delom.

Križev pot v naravi, 2. aprila zvečer, je bil tudi letos zelo obiskan. Zbralo se je čez petsto ljudi iz domače župnije in od drugod.

Župnijska Karitas je jeseni 1999 začela zbirati sredstva za nakup računalnika in Braillove vrstice za Blanko Škafar iz Odranec, ki obiskuje 5. razred šole za slepe in slabovidne v Ljubljani. Braillovo vrstico je Blanki izročil predsednik Župnijske Karitas Mirko Vrbnjak na slovesnosti po sv. maši v nedeljo, 21. maja 2000. Ob tej priliki smo se zahvalili vsem dobrotnikom, odranskim vernikom in drugim, ki so v zelo kratkem

Odranski osmošolci: Ostajamo zvesti Jezusu

času zbrali nekaj nad dva milijona tolarjev.

V nedeljo, 21. maja, je pri nas potekal drugi dekanijski sinodalni dan lendavske dekanije. Okrog sto udeležencev se je najprej zbralo v cerkvi, nato pa so nadaljevali delo v prostorih osnovne šole, kjer so razpravljali v šestih skupinah. Sklepe so predstavili na plenumu in jih nato poslali na tajništvo sinode.

Šestnajst fantov letnika 1982 se je na lastno pobudo na dan rekrutacije, 30. maja, najprej zbralo v cerkvi pri sv. maši, vsi v belih srajcah in kravatah. Vsi so tudi pristopili k sv. obhajilu. Njihov zgled naj vzpodbudi naslednje generacije rekrutov!

Na dan proščenja, 18. junija, je bil blagoslovljen spomenik pokojnemu župniku Lojzetu Kozarju. Zamisel je podal nečak Metod, načrt je izrisal Gradbeni inženiring Atrij iz Odrancev (g. Anton Kolarič), spomenik pa je iz granita izdelal kamnosek Erjavec iz Beltincev s svojimi delavci.

Dan pred proščenjem so imeli pri nas svoje srečanje ministranti lendavske dekanije. Obiskali so nas tudi romarji iz Spodnjih Jarš z dvema avtobusoma, zvečer pa je peš priromalo še okrog 400 vernikov iz črensovske župnije, ki so romanje sklenili s sv. mašo.

Že sedmi oratorij v Odrancih je potekal od 8. do 13. avgusta. Čez 130 otrok je vsak dan sledilo zgodbi Lavre Vikunje, pelo, se igralo in ustvarjalo v raznih delavnicah. Tudi letos so oratorij ob pomoči domačih animatorjev vodile naše rojakinje s. Marta, s. Cilka in s. Marija. Ob sklepu oratorija so mladi namesto pridige zelo doživeto odigrali prizor o blaženi Lavri.

Odranski rekruti: zvesti Bogu in domovini

Romali smo na Brezje, v Belo krajino (Tri fare, Metlika, Črnomelj, Novo mesto - Šmihel), v Stično, Turnišče... Vsako nedeljo pa romamo v našo župnijsko svetoletno cerkev. Bog daj, da bi nas bilo vedno več!

PEČAROVCI - Mirmo in ustaljeno življenje naše župnije je pretresla žalostna novica, da je 9. oktobra 1999 umrl g. Friderik Gumilar, ki je 22 let bil župnik v naši župniji. Gospodar življenja ga je poklical k sebi. Mnogi verniki so se mu želeli zahvaliti za njegovo delo in za njegove molitve, zato so se v lepem številu udeležili pogrebne slovesnosti. Bog naj mu povrne za njegovo duhovniško poslanstvo.

Naša župnija se je vključila v praznovanje občinskega praznika občine Puconci. 14. oktobra smo v naši župnijski cerkvi prisluhnili verskim pesmim domačega cerkvenega zbora, pevskega zbora evangeličanske cerkve Puconci, pevskega zbora evangeličanske cerkve Bodonci in pevskega zbora binkoštnice cerkve Vadarci. Doživeli smo bogat duhovni in kulturni večer, ki se ga je udeležil župan občine Puconci g. Ludvik Novak s svojimi sodelavci.

Čeprav je število otrok, ki obiskujejo verouk majhno, so pripravljeni na sodelovanje in se vključujejo v življenje župnije. Vcoručenci 8. in 7. razreda so pripravili božičnico, pri kateri je sodeloval tudi otroški pevski zbor. Tudi staršev ob materinskem dnevu nismo pozabili.

Novo veroučno leto je bilo leto pričakovanj predvsem za veroučence drugega razreda, ki so se pripravljali na prvo sveto obhajilo in na prvo spoved. Na prvo sveto obhajilo se je pripravljalo šest fantov in

Prvoobhajanci in starši v Pečarovecih

ena deklica. V pripravo na ta lep in pomemben zakrament je bila vključena tudi enodnevna duhovna obnova v Kančevcih. Čeprav je bila skupina Jezusovih prijateljev majhna, so bili pogumni, saj so pripravili celotno slovesnost prvega svetega obhajila. 14. maj je bil zanje dan, ki ga je naredil Gospod. Prvič prejeti kruh življenja in ponesti Jezusa v vsakdanje življenje, je gotovo trenutek, ki se ga razveseli vsak otrok. Da je bil to za otroke res velik dan, so dokazali tudi med počitnicami, saj so bili letošnji prvoobhajanci vsako nedeljo pri sveti maši. Čeprav so mahni, so velika luč verskega življenja.

Fantje in dekleta 8. razreda so se pripravljali na veroizpoved. Prag med otroštvom in mladostjo je težak in boleč. Na veroučnih srečanjih so izražali veselje in tudi negotovost pred svojo mladostno prihodnostjo. 30. aprila so se s sodelovanjem pri sveti maši zahvalili svojim staršem, botrom, katehetom in vsem, ki so jih podpirali na njihovi verski poti.

"GOVORI GOSPOD, TVOJ HLAPEC POSLUŠAJ!"

Mesec maj, Marijin mesec, je bil za našo župnijo še posebej čas milosti, saj so se hitro bližali dnevi sv. misijona. Na misijonskem križu v cerkvi je zapisana letnica 1990, kar pomeni, da je bil zadnji misijon pred desetimi leti. Da bi sveto in jubilejno leto bil čim bolj duhovno bogato, smo se odločili, da bomo imeli v naši župniji misijon. Člane novoizvoljenega župnijskega pastoralnega sveta je čakala odgovorna naloga. 2. aprila smo blagoslovili križe in slike bl. Antona Martina Slomška, ki so jih člani ŽPS odnesli najprej na svoje domove in nato izročili sovjim sosedom, da bi molili za uspeh misijona. Vernike je molitev povezala in hkrati vabila na misijonske govore. 20. maja so člani ŽPS prinesli križe in slike

Sebeščanski in martjanski romarji na Križevcu

nazaj v cerkev in zvonovi so slovesno naznanili začetek časa božje milosti. Misijon je vodil pater g. Stane Bešter. Geslo misijona: "Govori Gospod, tvoj hlapec posluša", so izbrali mladi, ki obiskuje mladinski verouk. Marsikdo je v teh dneh od 20. do 28. maja napolnil svojo dušo z božjo milostjo. Ob sklepu misijona, 28. maja, je bil z nami g. škof dr. Franc Kramberger, ki je vodil zahvalno mašo in navzočim vernikom podelil svetoletni odpustek.

Zakonca Celec ob diamantnem jubileju

Romanja: 22. junija smo obiskali Medugorje. Romanje smo preživeli v molitvi, prepevanju pesmi in opazovanju posledic, ki jih je pustila vojna na Hrvaškem. Dnevi romanja in bivanja v Medugorju so bili čas milosti za vse udeležence.

22. julija smo romali na Brezje. Obisk svetoletne cerkve je bila lepa priložnost, da prejmemo svetoletni odpustek. Iz Brezij smo se odpravili na Kurešček.

Mladi iz naše župnije so se udeležili svetovnega srečanja mladih v Rimu. Čeprav je bilo romanje za telo naporno, so se vrnili duhovno obo-
gateni.

17. septembra smo bili v naši cerkvi priča redkemu, a lepemu jubileju. Oče in mati duhovnika Stanka Celeca, ki je župnik v župniji Maribor Brezje, sta praznovala 65 let zakonskega življenja. Sin duhovnik je vodil zahvalno mašo. Starša Celec sta pravi biser in diamant v naši župniji, saj kljub teži let in bolezni prihajata redno k sveti maši tudi ob delavnikih. Hvaležni smo jima za vse molitve, s katerimi spremljata vernike naše župnije. Naj jima Bog povrne in ju še dolgo ohrani med nami.

PERTOČA - Versko življenje v svetem letu je bilo pri nas povprečno.

Statistični podatki v Sloveniji in drugod po Evropi govorijo o upadanju spovedi, obiska maše, molitve... V naši župniji še vedno v velikem številu prihajamo k adventno-božični in postno-velikonočni spovedi. Čutimo potrebo po odrešenju in iščemo Božjega usmiljenja. Prav v svetem letu smo dobili novo spovednico. Tako smo zamenjali še drugo izmed dveh dotrajanih spovednic. Načrte zanjo je naredil duhovnik, arhitekt Peter Požauko iz Maribora. Kot duhovniku sta mu znani obe vlogi, ki ju doživljamo v spovednici. To je služba duhovnika-spovednika in vloga spovedanca. Kadar duhovnik spoveduje, je delilec Božjega usmiljenja. Ko pa se sam kot grešnik poda k spovedi k drugemu duhovniku, pa je

Romarji v Oberndorfu

Prvoobhajanci na Pertoči

navaden spovedanec. Ko pristopamo k spovedi, si včasih želimo bolj pogovorno obliko prejema zakramenta sprave, včasih pa bolj anonimno. V naši novi spovednici imamo obe možnosti. Lahko se odločimo za levi vhod spovednice, ki je klasična z izbiro sedenja ali klečanja. Lahko pa vstopimo skozi desni vhod, kjer nas najprej čaka klečalnik, ali pa naredimo korak naprej in si odpremo vrata ter se sede ob duhovniku v pogovoru udeležimo svete spovedi. Po prejeti odvezi in odpuščanju grehov pa je odhod iz enega ali drugega dela spovednice vedno olajšanje za naše duše. Svetoletna spoved nam je omogočala tudi prejem svetoletnega odpustka.

V svetem jubilejnem letu Jezusovega rojstva smo poronali v Oberndorf. V tej vasi blizu Salzburga je leta 1818 prvič zadonela pesem Sveta noč, blažena noč. Kljub industrializaciji teh krajev še danes občutimo milino narave, ki je navdihnili skladatelja Franca Gruberja, da je napisal pesem, ki je osvojila ves svet. Obiskali smo tudi njegov grob v Halleinu.

Posebej svečane so bile v svetem letu procesije. Po dolgih desetletjih uporabe je nebo že precej obrabljeno in scefrano. Zdaj imamo novo nebo. Tako bolj čutimo Božjo bližino, ko v procesiji pod novim nebom ponesemo živega Boga med ljudi.

V svetem letu smo radi prejemale sveto obhajilo. Število podeljenih obhajil je bilo nadpovprečno. Na žalost pa imamo v župniji čedalje manj otrok in s tem tudi manj prvoobhajancev. Svetoletnih prvoobhajancev je bilo le petnajst!

RADENCI - Vsak konec dneva s sklenjenimi dlanmi izrazimo zahvalo, vsako novo svetlo jutro prosimo za svež in prijazen dan.

Radi se obračamo nazaj, urejamo misli, realiziramo hojo z Gospodom in želimo njeno strumnost ter odtise hraniti na dnu svojih duš. Tudi v župniji Sv. Cirila in Metoda v Radencih sijejo reliefi dogajanj dneve nazaj.

Strniti v kratko jedro bogastvo vsega, bi razvejalo krošnjo kot njeno dnevno poslikavo, počasi se prebujajočo, a vendar lepo zeleno in bujno. Kot naše nedeljske maše, kot naša srečanja z mladimi, bolnimi in ostarelimi, druženja, petje, molitev v podobi čudovitega in globokega pogovora z Bogom v naravi...

Sveto in bogato ter predvsem poučno, v besedi stkanu veroučno leto v naši župniji je bilo povezano skozi vse dni in praznične ter navadne nedelje, ko se tako radi pogovarjamo med seboj, v družini in z Gospodom. V lanskih, že hladnih zimskih mesecih smo se radi srečevali ob večerih pri svetih mašah, rajni smo se spominjali, molili zanje. Dušni pastirji ljutomerske dekanije so se v pripravi na duhovni obnovi in pogovoru srečali na rekolekciji. Pari, ki se bodo med seboj in z Bogom povezali v zakramentu sv. zakona, so se v toplih večerih družili ob pogovoru. In priprava na sveto leto 2000 je minila v zbranosti. Advent s svojo simboliko je res segel v srce. Veroučenci so s sodelovanjem vnesli mir in veselje ob novem rojstvu. Z butarami so oklepšali cvetno nedeljo. Skupaj s starši, botri in celotno cerkvijo je glas zvenel v nebo.

Prvoobhajanci-veroučenci 2. razreda so se pripravljali na srečanje z Jezusom v podobi kruha, z belimi golobi so krila združili birmanci-ve-

Zlata maša nekdanjega župnika g. Franca Levsteka v Radencih, 2. julija 2000

Velikonočna razstava v prostorih pod cerkvijo, ki jo je pripravilo KUD Bubla Radenci

roučenci 7. razreda. S cvetjem okrašena božja hiša v Radencih zmerom obogati pripravo bogoslužja, ob prejetju sv. obhajila v srce najmlajših pa so srčki z imeni in iskrenimi prošnjami izrazili čudovito sliko kot prelivajoče se radožive barve v umetnini.

In posebno hrepenenje ob sv. birmi se je zrcalilo na obrazih štiriindvajsetih veroučencev. Ure in ure smo preživeli skupaj pred "njegovim" dnevom, z marljivostjo in pripravljenostjo so se veselili dogodka, združili smo se v pravo verigo prijateljstva, vanjo pa za vodnika vzeli Gospoda in kajpada našega duhovnika Petra Ivančiča.

Tisočere želje, znanje... vse to je postalo kraljestvo, otroško, božje. V dlani z Njegovo smo ob koncu veroučnega leta prijateljsko in športno obarvali urice, s kolesi, voljo, smehom, pesmijo in molitvijo smo poromali po naši okolici. S sončkom in počitnicami pa romarsko pot oblikovali še v prijetno druženje v sosednjih državah. Obogatili smo si dušo, oblikovali spomine. Hvala duhovniku in Jezusu.

Drobni dogodki, vsak zase, so označili preteklo veroučno leto. Potrkali smo že na vrata novega, vanj pa bomo prenesli, poleg duhovne energije nabrane čez poletne dni, v pest stisnjeno srce za Boga ter kažipotu k Njemu rekli: "Da, ta pot je prava."

RAZKRIŽJE - Ko bi nebeške in angelske jezike govoril, ljubezni pa bi ne imel, sem brneč zvon ali doneče cimbele, pravi Sveto pismo. Ljubezen je tista, ki nas povezuje v družini, župniji, občini in domovini. Kako lepo je, če so ljudje složni in se razumejo. Uspeh njihovega dela in ustarjanja je na vseh področjih viden. Seveda se to pozna tudi v cerkvi. Če je

Oh sveti birni na Razkrižju

duhovnik dolgo časa na župniji, lahko opazuje, kako se razvija duhovno življenje v župniji in kako vse to tudi pripomore k napredku določenega kraja.

Lansko leto smo se poslovili od dolgoletnega upokojenega župnika na Razkrižju kanonika in dekana g. Stjepana Slavička. Morda bi kdo dejal: "O tem ne pišite!" A vendar je bil on vezni člen v zgodovini razkriške župnije, saj je bil na tej župniji 40 let. Ne moremo ga pozabiti, kajti na njega nas vežejo takšni in drugačni spomini. Vse to je bilo potrebno, "da se uresničijo božja dela", pravi Sveto pismo. Zato mislim, da moramo o teh stvareh odkrito govoriti. Če pa čutimo v sebi sovraštvo ali občutek krivde, je prav, da opravimo sveto spoved. Pokojni duhovnik je tej župniji dal neizbrisni pečat, to je dejstvo. Čas, v katerem je deloval, ni bil rožnat ne za vernike ne za njega. Vsem je bilo težko, nobeni župniji in nobenemu župniku ne bi privoščil, da bi živel v takšni situaciji. To je sedaj preteklost. Upam pa, da se lahko vsi, tako duhovniki kot verniki iz razkriške situacije veliko dobrega naučimo za našo boljšo in lepšo prihodnost. Duhovnika Slavička smo pokopali v njegovi rojstni župniji v Draškovecu. Na pogrebu je bilo tudi veliko ljudi iz Razkrižja, saj smo se prišli zahvalit duhovniku za vse dobro, kar je storil v naši župniji.

Kakor že nekaj let so tudi letos člani razkriškega turističnega narodopisnega društva pripravili pri Ivanovem izviru Božično noč. Letos so hoteli povedati nekaj več kot prejšnja leta. Tako se je zgodba o Jezusovem življenju začela že z angelovim oznanjenjem Mariji. Postavljene so bile tudi nove kulise in novi kipi v štalici. To zgodbo so gledali mnogi ljudje: mladi in stari, domačini in tujci, verni in neverni. Jezus je s svojim

Ministranti v novih oblekah

rojstvom vse pritegnil k sebi.

Po treh letih smo imeli v naši župniji sveto birmo. Slovesnost je bila na god svetega Janeza Nepomuka, ko je pri nas proščenje. Birmanih je bilo 43 učencev iz 6., 7. in 8. razreda. Birmovalec, apostolski administrator dr. Franc Kramberger, je v homiliji lepo orisal pomen tega zakramenta. Sveta birma ni konec verouka, temveč šele začetek. S tem zakramantom smo bili bolj odgovorno in zrelo vključeni v sveto Cerkev.

Razkriški zbor

Ob novem letu so naši ministranti dobili nove liturgične obleke. Naredili so jih v Slovenski Bistrici, podaril pa nam jih je neimenovan dobrotnik. Takšne obleke so v preteklosti imeli v vseh župnijah, vendar smo jih zaradi komodnosti odpravili. Morda zahtevajo več dela in truda pri pospravljanju in vzdrževanju, naši ministranti pa se v njih kar dobro počutijo.

V mesecu juniju je naš cerkveni mešani pevski zbor obhajal sedemnajst let svojega obstoja. Vseskozi je nad njim bdel duhovnik, maestro Marjan Potočnik. Naša razkrižka občina mu je na letošnjem občinskem prazniku podelila naslov častnega občana. Seveda se mu za njegovo delo lepo zahvaljujemo, saj je zbor z njegovo pomočjo gostoval na mnogih župnijah. Tako so nas letos obiskali pevci iz Podnanosa pri Vipavi in cerkveni mešani zbor iz Murske Sobote. Drugo leto jim bomo vrnili obisk.

Letos smo se odločili, da bomo prepleskali našo cerkev. Zadnjič so jo pleskali leta 1920 za časa štrigovskega župnika Možara, saj je tedaj naša cerkev spadala k Štrigovi. Želeli smo ohraniti staro slikarijo, vendar ni bila umetniška in so nam svetovali, naj jo odstranimo. Tako bo naša romarska cerkev zasijala kot bela nevesta. Naše farane bo privabljala k božji službi, romarje k češčenju Svetega Janeza Nepomuka, popotnikom bo zagotavljala večjo varnost in vsem, ki živijo ob meji, sporočala, da smo vsi otroci enega nebeškega Očeta, ne glede na to, kakšen jezik govorimo ali kateremu narodu pripadamo.

SVETI JURIJ OB ŠČAVNICI - Novo pastoralno in veroučno leto smo začeli s katehetsko nedeljo, 12. septembra. Vodilo katehetske nedelje je bilo: z veseljem pojdemo k Jezusu. Pri maši so sodelovali veroučenci in njihovi starši z uvodi, prošnjami, petjem in z malim prizorčkom, ki naj bi nas vse uvedel v resno in odgovorno delo z veroučenci.

Vodilo meseca rožnega venca je bilo: moli, moli rožni venec jurijski kristjan. Poleg tega, da rožni venec, ki je družinska molitev, molimo po družinah, ga molimo v naši župnijski cerkvi vsak dan pol ure pred sveto mašo. Molimo ga za različne potrebe Cerkve. Tudi z veroučenci pri verouku v mesecu oktobru zmolimo na začetku ali na koncu vsaj desetko rožnega venca. Vsako leto kateheti v naši župniji ugotavljajo, da otroci radi molijo tudi to obliko molitve, samo vzpodbude s strani odraslih so potrebni. Ali jo imajo dovolj pri domačih, še posebej pri svojih starših?

Na praznik vseh svetnikov je bila sveta maša tudi na pokopališču. Med mašo je pel odrasli zbor. Po maši pa smo se vsi pomaknili h križu, kjer so bile molitve za rajne in blagoslov grobov.

Veroučenci so v adventnem času zbirali denar po misijonskem predlogu "OTROCI ZA OTROKE". Čez 100.000 SIT smo poslali na misijonsko središče v Ljubljano. Prav tako so veroučenci v pripravi na božič

izdelovali božične voščilnice, ki so jih podarili za potrebe Župnijske karitas.

Župnijska karitas vsako leto kupi na začetku šolskega leta šolske potrebščine in jih deli veroučencev, oziroma njihovim staršem, ki so morda brez zaposlitve ali drugače v materialni stiski. Člani Župnijske karitas že od vsega začetka sodelujejo v programu dobredelnega koncerta ob pomurski prireditvi "KLIC DOBROTE". Pred božičem in veliko nočjo pa člani obiščejo vse ostarele iz naše župnije, ki preživljajo jesen svojega življenja v domovih za ostarele in onemogle. Precej jih je: v Rakičanu, Lukavcih, na Ptuju, v Hrastovcu in v Mariboru. Ob tej priložnosti jih tudi skromno obdarujejo. Predvsem pa je pomemben čas, ki ga v pogovoru namenijo njim. V tem času tudi po župniji obiskujejo bolne in ostarele. Letos so jih pred veliko nočjo obiskali 95. Župnijska karitas pripravlja v mesecu maju v župnijski cerkvi srečanje bolnih in trpečih, ki še lahko pridejo v domače svetišče. Najprej so molili rožni venec, med molitvijo je bilo spovedovanje, nato pa sveta maša. Med mašo pa podelitev svetega bolniškega maziljenja. Po duhovnem srečanju so člani Župnijske karitas vse navzoče pogostili.

V adventu smo se skupaj s Kulturnim društvom občine Sv. Jurij ob Ščavnici pripravljali na polnočnico v župnijski cerkvi. Polnočnico je direktno prenašal radio Murski val. Pred polnočnico smo pripravili božični program, v katerem so nastopali: godbe na pihala, odrasli zbor, otroško-mladinski zbor in ljudske pevke. Med programom pa je učiteljica ga. Bređa Žunič iz Bolehnečic z otroki in mladino pripravila lepo božičnico.

Takoj po novem letu smo se skupaj z Ministrstvom za kulturo Republike Slovenije, domačo občino Sv. Jurij ob Ščavnici in župnijskim uradom odločili obnoviti druge - tako pravijo strokovnjaki - najstarejše orgle na Slovenskem pri Svetem Duhu na Stari Gori. Restavrator je bil g. Andrej Lenarčič iz Ljubljane. Celotna investicija je stala okrog devet milijonov tolarjev. Orgle so že popolnoma prenovljene in naj dolgo služijo svojemu namenu. Vsem, ki so finančno podprli obnovo orgel, še posebej pa župljanom domače župnije, se za vse darove iskreno zahvaljujem. Bog plačaj vsem!

V marcu smo z mladimi iz naše župnije pripravili za dekanjsko molitveno uro gledališko predstavo z naslovom "Marmornati križ". Predstava je bila na odru v občinskem kulturnem domu. Zbralo se je okrog 130 mladih iz naše dekanije. Vaje z mladimi je vodil in lepo speljal molitveno uro g. prof. Franc Čuš iz Sv. Jurija ob Ščavnici. Za njegov trud se mu v imenu mladih najlepše zahvaljujem.

30. aprila smo imeli župnijsko žegnanje v čast sv. Juriju, patronu naše župnijske cerkve. Slovesnost je vodil naš rojak, g. Anton Perger, župnik v Vojniku. Z nežno in gorečo besedo je vzpodbujal svoje rojake, naj se vsak čas zavedajo svojih duhovnih korenin. Kakor drevo ne more

rasti brez zdravih korenin, tako tudi župnijsko občestvo ne, če ne jemlje duhovne hrane iz korenin svojih prednikov, ki so živeli svoje krščansko življenje v času in prostoru, ki jim ga je Bog namenil. Hvala g. Antonu in naj ga spremlja božji blagoslov pri njegovem nadaljnjem duhovniškem delu. Po maši je bil blagoslov konj in proslava ob občinskem prazniku.

Spomladi se je veliko jurijevskih vernikov udeležilo teološkega tečaja, ki je bil letos prvič v Trstenjakovem domu v Gornji Radgoni. Vsa predavanja so bila zelo zanimiva, še posebej psihološko predavanje g. Christiana Gostečnika iz Ljubljane. Na seji ŽPS smo ugotovili: čim bliže je teološki tečaj naši župniji, tem več župljanov se ga z veseljem udeležuje. Zato menimo, da letošnji teološki tečaj v Gornji Radgoni ni bil muha enodnevnic, ampak da se bo nadaljeval vsako leto.

Z velikonočno nedeljo smo začeli v župniji duhovno pripravo na sveti misijon, ki bo od 2.-10. decembra 2000. Vodila ga bosta patra jezuita: g. Lojze Markelj in g. Tomaž Podobnik iz Ljubljane. Razmnožili smo posebno molitev za uspeh misijona v naši župniji. Od velike noči naprej vsak dan pri maši molimo to molitev, prav tako pa verniki vključujejo to molitev v svoje molitveno življenje doma, v krogu svoje družine. Poleg vsakodnevnih molitev za uspeh misijona, se vsak mesec enkrat verniki udeležujejo posebne svete maše v ta namen, po maši pa se zadržimo v molitvenem razpoloženju pred Najsvetejšim. V oktobru pa bo po vaseh romala podoba Matere Božje in naše družine vabila k skupni molitvi za uspeh misijona.

V mesecu maju je okrog 80% veroučencev redno obiskovalo ŠMARNICE. Okrog 50 jih je iz Sv. Jurija ob Ščanvici, Čakove, Blaguša, Biserjan in Jamne obiskovalo šmarnice v župnijski cerkvi. Drugi veroučenci pa so se zbirali po ostalih vaseh, eni v vaših kapelah, drugi pa ob vaških križih. Vse udeležence šmarničnih pobožnosti je domači župnik tudi obiskal. Pri njih je maševal, po maši pa se je nekaj časa z mladimi in odraslimi zadržal ob kozarčku vina in prigrizku v sproščenem in prijetnem pogovoru.

14. maja smo imeli slovesno zaključno mašo z našimi osmošolci. Skupno smo se zahvalili Bogu za osem let verouka, za starše, prijatelje, učitelje in katehete, ki so jim v teh letih stali ob strani in jih vodili po krščanski poti v srečno življenje. Zahvalna maša je bila tudi prošnja dobremu Bogu, da bi se ti mladi župljani tudi po osnovni šoli na različne načine vključili v aktivno župnijsko življenje.

4. junija pa je 33 prvoobhajancev prvič prejelo v svoja čista srca Jezusa pod podobo kruha. Prvoobhajance smo pripravljali na njihov velik dan pri verouku, na njihovih domovih in v župnijski cerkvi. Tudi s starši prvoobhajancev smo imeli več srečanj. Slovesnost prvega obhajila je povzdignil otroško-mladinski zbor pod vodstvom ga. Marije Simonič.

V mesecu avgustu je bila velika slovesnost pri Špindlerjevih v Berkovcih. 70. letnico zakonskega življenja - železni jubilej sta prazno-

Osmošolci ob izpovedi vere

Zakonca Špindler ob 70-letnici poroke

vala zakonca Frančiška in Jožef Špindler iz Berkovec 32. Zakonsko zvezo sta sklenila 3. septembra 1930 v župnijski cerkvi v Križevcih pri Ljutomeru. Po 70. letih skupnega življenja je na njunem domu opravil zahvalno mašo domači župnik. V zahvalo sta jubilarita župnijski cerkvi podarila novi mašni plašč, za kar se jima župnija pristrčno zahvaljuje. V zakonu se jima je rodilo 7 otrok. Imata pa tudi 13 vnukov, 21 pravnukov in eno prapravnukinjo. Vsi Vama želimo, da Vaju ljubi Bog ohrani še dolgo med nami.

Z mladimi smo se tudi letos udeležili duhovnih vaj na Trsteniku pod Stožičem. Duhovne vaje je vodil domači župnik. Vsi smo začutili, kako lepo je nekaj dni preživeti v zbranosti, tihoti, molitvi, pre-

mišljevanju in pogovoru. Najlepši trenutek za vse pa je bila molitev rožnega venca zvečer v temi in povrh tega še v naravi za uspeh misijona. En dan smo se povzpeli tudi na Stožič in šele na vrhu smo začutili, kako lep je božji svet, s soncem ves odet... Duhovno sveži, z novimi ideali in močmi smo se vrnili domov, z željo, da bomo tudi sredi vsakdanjega hrupa in trušča skušali živeti po evangeliju.

Prva skupina mladih na Stožiču

Župnijsko romanje smo imeli zadnjo nedeljo v avgustu. S tremi avtobusi smo se odpeljali k Mariji na Ptuijsko Goro. Ob 9.00 uri smo bili z ostalimi romarji iz naše dekanije pri sveti maši, ki jo je daroval g. dekan Andrej Žrim ob somaševanju dekanijskih duhovnikov. Po maši in okrepčilu pa smo nadaljevali pot našega župnijskega romanja. Poromali smo v župnijske cerkve: v Šoštanj, Dobrno, Novo Cerkev in na koncu še v Vojnik, kjer smo imeli večernice in se po večernicah zadržali v prijetnem klepetu in pesmi z našim rojakom župnikom Antonom Pergerjem.

Z otroško-mladinskim zborom pa smo julija romali v župnijo Kisovec, kjer smo imeli sveto mašo. Po maši smo si ogledali vse znamenitosti Vač. Ob dobri in prijazni vodički smo zares spoznali vse, kar ponujajo Vače. Peveci in pevovodkinja so bili z letošnjim romanjem izredno zadovoljni.

Z odraslim zborom pa smo letos poromali v Velenje. Tam smo si ogledali premogovniški muzej. Spustili smo se 160 m globoko in z zanimanjem poslušali vodiča, ki nam je na vsakem koraku razlagal, kako težko je bilo delo rudarja v premogovniku. O tem smo se tudi sami lahko prepričali. Po ogledu starega premogovnika smo nadaljevali pot v Slomškovo Ponikvo. V župnijski cerkvi smo imeli mašo, med katero so peli pevci odraslega zbora. Med mašo smo se Boug zahvalili za Slomška, ki nam ga je dal za luč, ki naj vedno sveti na naši življenjski poti, hkrati pa smo še sebe izročili v varstvu. Sledil je ogled Sloma, Slomškove rojstne hiše, nato pa se nam je že prilegla večerja. Z lepimi doživetji smo

se v večernih urah vrnili domov, kjer bomo ob nedeljah in praznikih tudi po lepi in ubrani pesmi dočutevali dobrega in usmiljenega Boga.

V teh vrstnicah so zapisane samo nekatere vidne stopinje - veliko je še nevidnih našim očem, ki jih pozna le dobri Bog - ki smo jih puščali za seboj jurjevski verniki v pastoralnem letu 1999/2000. Velikokrat se nam zdi, da so te stopinje polne blata, krvi in solz. V luči vere pa upamo, da bo nekoč napočil dan, ko se bomo rahlo smehljali ob opazovanju prehojenih stopinj. Kljub vsej človeški krhkosti, nebogljenosti in grešnosti bomo opazili, da so vendarle tudi naše stopinje bile polne svetlobe.

SVETI JURIJ V PREKMURJU - Podobno kot drugod po Sloveniji smo tudi v naši župniji začeli pastoralno in veroučno leto v pričakovanju razglasitve A. M. Slomška za blaženega in drugega obiska svetega očeta v naši domovini. V tem duhu smo praznovali 12. septembra 70-obljetnico posvetitve naše sedanje župnijske cerkve. Slovesnost je vodil g. Mirko Rakovnik, župnik iz Ljubljane - Kodeljevo. Naslednjo nedeljo smo se udeležili srečanja na Betnavi. Lahko in moralo bi nas biti še več iz naše župnije.

Drugo nedeljo v oktobru smo bili deležni prijateljskega in domačega obiska pevcev iz Zavodenj pri Šoštanju. Z ubranim petjem so sodelovali pri sv. maši, nato pa je moški oktet s kratkim koncertom polepšal oktobrsko nedeljo.

14. novembra je bila z nami misijonarka Marija Sreš. Vsaj na kratko nam je predstavila svoje misijonsko delo in poslanstvo v Indiji. Tudi naša župnija je ponosna na rojaka pokojnega g. Jožefa Giderja, preprostega, pa kljub temu velikega misijonarja, ki je z neutrudljivim goričkim srcem misijonaril po Kitajski. Veselimo se dni, ko bomo v preprosti obliki spoznali njegovo delo tudi pri nas.

Že nekaj let nazaj verniki naše župnije delijo sadove dela svojih rok s potrebami župnijske Karitas Štepanja vas - Ljubljana. V zahvalnem pismu takole pišejo: "Hvala vsem vernikom v župniji, ki so prispevali darove za našo župnijsko Karitas. Vse velikodušno delimo vsem potrebnim. Ljudje so veseli, zadovoljni in srečni. Vse, kar koli ste nam dali, pride prav."

Prvo nedeljo v decembru smo imeli zdaj že tradicionalno miklavževanje. Božične praznike pa nam je olepšal božični koncert mešanega pevskega zbora Kulturnega prosvetnega društva Rogaševci pod vodstvom g. Štefana Rožmana. Prvi pomembnejši dogodek v novem letu 2000 za našo župnijo je bilo ekumensko bogoslužje v času molitvene osmine za edinost kristjanov v evangeličanski cerkvi na Gornjih Slavečih.

Za pomlad pravimo, da je znanilka novega življenja. V prisposodbi bi to lahko rekli za vas Sotina, kjer so začeli graditi novo kapelo. Za to ima največ zaslug Kollerjeva družina. Načrte je naredil Atrij - gradbeni inženiring, Odranci. Temeljni kamen je 26. marca blagoslovil soboški

župnik in prodekan Martin Horvat. Dela izvajajo domači mojstri: Zidarstvo Hajdinjak od Svetega Jurija, Tesarstvo Gider, Murski Črnči, Kleparstvo Šinko, Skakovci in Elektroinštalaterstvo Šadl, Pertoča. Danes dobiva kapela že svojo zunanjo in notranjo podobo. Pripravljen je zvon. Upamo, da bo še to jesen zazvonil. Kapela se gradi v zahvalo, s prigaranimi sredstvi. Kapela želi biti znamenje vsem tistim, ki bodo prihajali čez mejni prehod Kuzma - Sotina v Slovenijo. Prav tako pa znamenje medsebojnega sožitja in edinosti vsem ljudem različne veroizpovedi na našem območju, saj bo posvečena svetima bratoma Cirilu in Metodu, slovanskima in velikima ekumenskima apostoloma.

Obnovljena kapelica na Gornjih Slavečih

Praznovali smo tudi častitljive jubileje treh vaških kapel. 1948 leta so na Gornjih Slavečih zgradili malo kapelico, toda veliko in zgovorno znamenje za tiste čase. Ob zlatem jubileju smo začeli z obnovo, ki je bila ob pomoči vaščanov in Občine Kuzma letos dokončno lično obnovljena. Ob blagoslovitvi in prazniku Srca Jezusovega pa so se vaščani spomnili in postavili spominsko ploščo svojemu rojaku dr. Mirku Lenaršiču, duhovniku in ljubiteljsko - umetniškemu fotografu. Prav tako v juniju pa smo praznovali mnogo častitlivejši jubilej 160-letnico kapele sv. Florijana v Kramarovcih. Ob lepo obnovljeni kapeli se je zbralo lepo število ljudi. Tako kot ob prazniku sv. Florijana so tudi pri tej slovesnosti prisostvovali

gasilci. Številčno zelo dobro obiskan, domač, prijeten in slavnosten pa je bil praznik Marije Snežne v Fikšincih. Vsako leto je to lep praznik. Posebno zgovoren in v duhu svetega in jubilejnega leta 2000 pa je bil letošnji. Najprej praznik 150-letnice kapele. Tako kot kramarovska kapela je bila obnovljena tudi notranjost fikšinske kapele, vse delo mojstra in fantov Janeza Skrabana iz Murske Sobote. Potem spomin vseh, ki so 1945 leta zapustili rojstni kraj. Nekateri se niso več vrnili, mnogi pa se še vedno radi vračajo v rojstni kraj, posebno ob prazniku Marije Snežne. V znamenje sprave in nadaljnjega medsebojnega življenja je na kapeli

160-letnica kapele v Kramarovčih

postavljena spominska plošča. In da je res tako, priča udeležba treh duhovnikov, katerih korenine izhajajo iz Fikšinec. Alfred je danes župnik v Franciji, upravlja pa tudi župnijo v sosednji Nemčiji. Njegova mati je kot mlado dekle odšla iz Mencigarjeve družine v Francijo. Siegfrid je trileten skupaj s starši bil izseljen v Avstrijo in je župnik blizu Dunaja. Prav tako rodni iz Fikšinec izhaja p. Bernard Jauk. Vsi tesno vzdržujejo stike z rojstnim krajem prednikov, zavedajo se svojih korenin in se radi vračajo. Ob omenjenih je somaševal še domači župnik. Slovesnost je vodil mariborski pomožni škof dr. Jožef Smej. "Marija je odgovorila na Božje vabilo in prav to naj pomeni in bo tudi današnji praznik," so škofove besede. Prinašati mir

Somaševanje ob 150-letnici kapele v Fikšincih

povsod kjer smo, pa je vabilo ostalih govornikov. V znamenje Božjega miru in v znamenje pripravljenosti, da smo ta mir pripravljeni tudi živeti, smo po sv. maši blagoslovili tri golobčke, jim ob ploskanju zaželeli, naj poletijo v miru. Seveda nadaljevalo se je praznovanje. Pri vseh treh kapelah so praznovanje skrbno pripravili domačini sami. Prav posebna hvala pa vsem članom ŽPS.

Obnovljeni zvonik v Ocínju

Prav tako omembe vredna je blagoslovitev strokovno obnovljene- ga več kot tristo let starega zvonika na ocínjskem pokopališču. Večji zvon je 1943. leta začel peti pri sv. Ani v sosednji Avstriji, manjši pa še naprej poje v obnovljenem zvoniku. Tako zvonik kot križ sta bila ob prizadevanju domačinov in predstavnikov krajevne skupnosti obnovljena pod strokovnim vodstvom Zavoda za kulturno in naravno dediščino iz Maribora. V Ocínju tudi pričakujemo in se veselimo na ostankih temeljev porušene kapele novozgrajeno kapelo.

Čeprav je bilo že veliko napisanega, pa ne smemo pozabiti tudi praznovanja prvega občinskega praznika občine Rogaševci. Zelo jasna, pregledna in vidna sta oba simbola občine grb in zastava. Na plavem polju kraljuje sv. Jurij, ki odločno premaga vsakega zmaja. Občinski praznik je sovpadel z velikim tednom in praznovanjem velike noči. Pohvale vredno je, da so bile vse prireditve načrtovane in izvajane primerno velikonočnemu prazniku. Na sam praznik 24. aprila na jurjevo, ko pri nas praznujemo zavetnika župnijske cerkve, je bila svečana proslava, blagoslov in otvoritev novega otroškega vrtca. Naj bo varen, prijeten in vzgojno uspešen dom na kulturnem in duhovnem področju za vse naše malčke.

Tudi gradnja nove osnovne šole pri Svetem Juriju se nadaljuje. Prireditve, obletnice in proslave niso same sebi namen. Želijo nas spomniti na bogato preteklost, pomagati k odgovornemu življenju danes, vse v upanju na lepo in srečno prihodnost nas vseh.

TIŠINA - Naš kaplan Ivan Kranjec se je od nas poslovil. Prvega avgusta je postal župnik v Martjancih in še soupravitelj župnije sv. Sebastjana v Pečarovcih. V našo župnijo je bil nastavljen Jožef Rogač, novomašnik iz Bogojince. Obeh se spominjamo v molitvah in prosimo, naj ju spremlja božji blagoslov.

Vsako leto 4. novembra imamo češčenje Sv. Rešnjega Telesa. Sveti maši imamo ob pol 8. uri in ob pol štirih. Sv. Rešnje Telo izpostavimo ob pol devetih. Verniki so razvrščeni po vasch, da pridejo častit Jezusa, otroci imajo češčenje ob dveh. Nato častijo Najsvetejše verniki iz Gradišča in vsi, ki med dnevom niso mogli priti.

Štetje vernikov smo imeli dvakrat - dve nedelji. Našteli smo okoli 950 nedeljnikov. Pred leti smo našteli 1200.

Ivanocyjeve dneve smo imeli 3. in 4. decembra ob 18. uri v kulturni dvorani na Tišini. Prvi večer je predaval bogojanski župnik Stanko Zver (Jožef Klekl st., najvidnejši Ivanocyjev učenec), drugi večer pa prof. Metka Fujs (Pomen priključitve Prekmurja k Sloveniji).

Močno prehlajen sem šel 17. decembra na zdravniški pregled. Moral sem ostati v bolnišnici do 7. januarja 2000.

19. marca smo imeli volitve novega ŽPS. Izvolili smo 20 članov. Novoizvoljene člane je škof potrdil za mandatno dobo do leta 2005.

Prvo obhajilo na Tišini

Tišinski osmošolci

Vernikom so bili člani predstavljeni 14. maja pri rani maši po pridigi. Vsi so dobili škofovo potrditev in prejeli blagoslov. Prva seja ŽPS je bila 17. maja po šmarnični pobožnosti.

Rozini Horvat smo se zahvalili za dolgoletno čiščenje cerkve in krašenje v cerkvi, prav tako tudi Heleni Činč za krašenje v cerkvi. Sklenili smo, da naj v bodoče čistijo cerkev in okolico vsak teden verniki, vsako soboto ena vas.

Sv. hirma na Tišini

Prvo obhajilo je bilo 14. maja pri deseti maši. Vseh prvoobhajancev je bilo 42.

Osmošolci so izpovedali vero 28. maja pri rani maši ob pol osmih. Vseh je bilo 42.

Zakrament sv. birme so 4. junija prejeli učenci 6., 7., in 8. razreda. Podelil jim ga je Mirko Krašovec, stolni kanonik. Vseh birmancev je bilo 137.

V cerkvi smo dali obnoviti kipe: sv. Jožefa, Lurške Marije in sv. Ane, prav tako kip vstalega Zveličarja. Vse je obnovil Martin Mertük.

Romali smo v Međugorje od 26. 4. do 29. 4. in s tremi avtobusi k Mariji Bistrici.

Duhovno obnovo smo imeli pred birmo in ob mali maši. Obe je vodil p. Lojze Markelj, DJ. Zadnji dan obnove, 10. septembra, je pater maševal in pridigal ob proščenju na Krajni. Popoldne smo pa imeli srečanje bolnikov ob 4. uri v župnijski cerkvi. Med mašo so nekateri prejeli sv. maziljenje. Po maši so bili bolniki in spremljevalci skromno pogoščeni.

Mladina je skupaj z martjansko romala v Stično 16. septembra.

TURNIŠČE - Že sredi počitnic smo posvetili en teden uvajanja v Sveto pismo kot posebno pripravo na birmo. Takoj prvo nedeljo v septembru smo začeli novo pastoralno katehetsko leto. Posebno pozornost smo namenili birmancem in prvoobhajancem. To je bila že osma priprava na birmo, ki je potekala ob Svetem pismu. Birmanci so se poleg rednega verouka vse leto zbirali tudi v skupinah pod vodstvom animatorjev. Le-ti so iz vrst staršev in članov ŽPS. Po skupinah so skupaj prebrali 1. in 2. Mojzesovo knjigo in Lukov evangelij. Tako ob božji besedi, nedeljskim sodelovanjem pri sveti maši in opravljanjem različnih dobrih del (npr.: obiskujejo bolnike, zbirajo za misijone - trikraljevska akcija, obisk maše med tednom v adventu in postu), zorijo v veri in krščanskem življenju. Vsi birmanci so bili vključeni v veliko devetdnevnic - devet prvih petkov, ki je "hvala Bogu" velika milost za našo župnijo, saj na sam prvi petek prejme, še vedno, med 550 do 650 vernikov svete zakramente.

Veliko skrb smo med drugim posvetili obisku papeža Janeza Pavla v Mariboru, saj nas je tja poromalo čez 900 vernikov, kjer smo se Bogu zahvaljevali za dar slovesne razglasitve škofa A. M. Slomška za blaženega. V Mariboru se je župnik srečal tudi s p. Mihom Drevenškom, s katerim se je dogovoril za obisk pevske skupine BA CENGALO iz Zambije, kateri so nas teden dni kasneje ves večer (najprej smo imeli skupno sveto mašo, nato pa še koncert) navduševali za mladost Cerkve v Afriki.

Z Mešanim pevskim zborom (MPZ) in člani ŽPS smo zadnjo soboto v septembru poromali na Ponikvo, kjer se je vse dopoldne odvijalo snemanje oddaje "Župnijski zbori pojo" v organizaciji Radia Maribor.

V oktobru, mesecu rožnega venca in čaščenja Matere božje, smo v cerkvi pripravili razstavo doma izdelanih rožnih vencev. Avtorji razstave so bili naši veroučenci, ki so pripravili nad 250 rožnih vencev.

Na 33. navadno nedeljo so se v naši romarski cerkvi zbrali in srečali na že tradicionalnem molitvenem srečanju ŽPS, člani ŽPS, molivci za duhovne poklice in člani rož rožnega venca iz celega Pomurja. Molitveno uro so oblikovale redovnice, somaševanje pa je vodil p. France Zupančič - spiritual v mariborskem bogoslovju, s sodelovanjem bogoslovcev.

Nedelja Kristusa Kralja in prva adventna sta bili v znamenju župnijske Karitas - darovi dobrih ljudi v denarju in trajnih živilih, sodelavci članov Karitas so naredili 350 adventnih venčkov, kateri so bili namenjeni mlajšim družinam (izkupiček pa smo namenili potrebam Karitas). Ves čas nas je spremljala misel, da so med nami ljudje, ki so potrebni naše pomoči, katera se lahko odraža ne le v materialnih dobrinah, temveč tudi v topli besedi in molitvi. Vsem hvala!

Pred 2. adventno nedeljo je sveti Miklavž v cerkvi obiskal vse predšolske in male otroke (obdarjenih je bilo 130 otrok).

Na praznik Brezmadežne smo blagoslovili Marijine podobe. Marija je romala po vaseh, ulicah in sosedstvih ter vabila vse k molitvi za bolnike in starejše.

Na 2. adventno nedeljo smo v čast Brezmadežni poromali k svetemu Benediktu na Goričko in popestrili Benedički popoldan s pesmijo in besedo.

3. adventno nedeljo so birmanci pripravili kviz iz Svetega pisma.

Na božič smo se pripravljali z obiskom adventnih maš, pred samim praznikom pa nam je božičnica, ki so jo odigrali otroci ob sodelovanju župnijskih zborov, čudovito pričarala globino božične noči - rojen je Odrešenik. K naši pripravi je predvsem pripomogla tudi božična spoved, ki je pripravila sreča naših družin na Odrešenikovo novo rojstvo v naših sreih.

Na starega leta dan pri "falodavanju" smo blagoslovili trikratjevske kolednike, ki so ponesli blagoslov v vse družine in zbrali 553.000 SIT za misijone. Zaslužijo vso pohvalo.

Januar je bil v prizadevanju širjenja verskega tiska. Kakor pada število naročnikov in bralcev v župniji, tako tudi pada čut za Cerkev. V mesecu februarju smo že 21. organizirali tečaj priprave na zakon. Kar 48 fantov in deklet se ga je udeležilo. Sodelovala sta tudi zakonca Fras iz Maribora.

V zimskih počitnicah smo za mladino organizirali duhovne vaje na Homecu pri Slovenj Gradcu. Udeležilo se jih je 32 mladih.

V noči na prvi petek v mesecu marcu je bilo vlomljeno v zakristijo. Odnešene so bile vse svete posode, ki so potrebne pri bogoslužju. Hvala Bogu, storilca sta bila takoj prijeta. Vsi predmeti so bili vrnjeni. Za

to skrunitev smo imeli pravno tridnevno duhovno obnovo (celodnevno čaščenje), ki jo je vodil p. dr. Vinko Škafar.

V soboto, 25. marca, so mladi skupaj z g. kaplanom pripravili lep kulturni program - hkrati so bili povabljeni tudi starši iz naše dekanije k svetoletnemu srečanju. Tako duhovno pripravljeni smo pričakali g. škofa dr. Franca Krambergerja, ki je prišel na pastoralni obisk na 3. postno nedeljo. Z župnijskim občestvom se je srečal pri vseh treh dopoldanskih mašah. Posebej je prisluhnil birmancem, posebej nagovarjal starše in botre ter se srečal z novo izvoljenim ŽPS in ključarji.

Že na veliki petek smo začeli z devetdnevnicco za birmance, starše in botre. S pričevanjem svoje vere duhovniškega poklica in svojega poslanstva so nas nagovarjali dekanijski duhovniki. Birmansko slovesnost na belo nedeljo, 30. aprila, je vodil stolni kanonik Jože Goličnik in potrdil v veri 105 naših birmancev.

V nedeljo, 21. maja, je obljubilo zvestobo Kristusu in Cerkvi 53 osmošolcev. Na to slovesnost so se pripravljali s krajšo duhovno obnovo v Veržaju.

Ves mesec maj smo pridno prihajali k šmarnicam. Prvoobhajanci pa še k posebni pripravi za prvo sveto obhajilo. 50 prvošolčkov je na binkošti, 11. junija, doživelo srečanje z Jezusom v evharistiji.

24. junija smo se udeležili vseslovenskega srečanja bolnih in invalidov na Brezjah.

9. julija smo skupaj z beltinsko mladino poromali v Rim. Med potjo smo se ustavili tudi v Assisiju in doživeli nekaj duha asiškega ubožca svetega Frančiška. V Rimu smo doživeli srečanje s pred krščan-

Izpoved vere v Turnišču

skim Rimom, (s poganskim), z Rimom prvih krščanskih stoletij (katakombe) in grobovi mučencev ter z Rimom kot središčem krščanstva, ki posebej v svetem in jubilejnem letu zbira na desetine milijonov mladih in starih romarjev. Poromali smo v vse štiri velike svetoletne bazilike in bili deležni svetoletnih odpustkov. Našemu vodiču, ki nas je vodil skozi zgodovino umetnosti v naš čas, p. Janezu prisrčen Bog plačaj!

Župnijska Karitas je organizirala že tradicionalno poletno srečanje starejših, povezano s sveto mašo v cerkvi in "agape" v učilnici.

V Turnišču je bil poletni tabor slepih in slabovidnih, ki ga organizira nadškofijska Karitas Ljubljana. Pri tem dogajanju je nadvse zavze-to sodelovala domača Karitas, z materialnimi darovi pa mnogi naši verniki. Slepí in slabovidni mladi pa so pripravili več kulturnih prireditev in sodelovali dve nedelji pri svetih mašah. Ob tej priložnosti sta nas nagovarjala bratranca Kerina. 23. julija nas je nagovoril Tone Kerin, misijonar iz Madagaskarja, ki je vodil tudi srečanje za starejše župljane, Stane Kerin pa je na Krištofovo nedeljo blagoslovil naša vozila in nas voznike (sam je pobudnik Mive v Sloveniji). Nagovoril nas je 30. julija ob zaključku tab-ora slepih pri mašah v cerkvi in na proščenju v Gomilicah. Župnikovi ožji sodelavci so se spomnili z besedo, pesmijo in spominskimi darili 20 let župnikovanja domačega župnika.

Letos smo po zgledu mnogih župnij tudi v naši župniji odločili za poletni oratorij. Sveti don Bosko je zapisal: "Če mladi nimajo nikogar, ki bi se ukvarjal z njimi, kaj hitro postanejo bič za družbo." Oratorij je mladostna igrivost, plemenitost sreča, ustvarjalnost in dobrotelost. To pa je odvisno od ljudi: od teh, ki se imajo radi in ki to ljubezen OMOGOČAJO.

Oratorij: Toliko nas je bilo

Letošnja tema nas je nagovarjala preko življenja mlade Lavre Vikunje, ki je žrtvovala svoje življenje za spreobrnitev svoje matere. To je zgodba o otroku, ki po Božji volji vzgaja odrasle. Začetek oratorija je bil v ponedeljek (31. julija) ob 9. uri in je trajal vsak dan do sobote (5. avgusta) do 16. ure. Tako se je vsak dan zbiralo okrog 135 otrok. Njihov čas smo dopolnili z raznimi delavnicami: glasbena delavnica, slikarska, novinarska, kmečka, dopisovalna, delavnica, kjer se izdelujejo izdelki iz papirja, botanična, delavnica okrasov, svetopisemsko ustvarjalna in delavnica ročnih spretnosti. V dopisovalni delavnici so otroci napisali pisma občinskim, državnim in cerkvenim voditeljem. Nanje so odgovorili štirje: g. škof ordinarij dr. Franc Kramberger, nadškof in metropolit dr. Franc Rode, prvak SDS g. Janez Janša in naš novi pomožni škof dr. Anton Stres. Iskren Bog plačaj vsem za vsako molitev in pomoč!

Oratorij: v Nedelico peš, nazaj s traktorjem

Komaj smo zaključili in nekoliko uredili lepa doživetja oratorija, že smo pričeli štiridnevno duhovno obnovo na velko mašo. Posebej smo v svetem letu vabili poleg domačih vernikov delavce iz dekanije, člane rož rožnega venca in molivce za duhovne poklice, ministrante, mlade zakonce, člane ŽPS, mladino iz Pomurja in vse poročene. Gotovo je največje doživetje celonočno bedenje pred samim praznikom Marijinega Vnebovzetja z mašo opolnoči in prihodi romarskih procesij iz sosednjih župnij, ki postajajo vedno bolj množična. Glavno romarsko slovesnost je vodil g. pomožni škof dr. Jožef Smej. Duhovna voditelja sta bila p. Miha in p. Vinko. Mladinsko srečanje je vodil p. Branko. V službi sprave pa so zelo požrtvovalno sodelovali vsi dekanijski duhovniki, za kar jim gre

posebna zahvala. V dneh duhovne priprave in na sam praznik smo razdelili več kot 12.000 svetih obhajil.

V nedeljo po velki maši je bilo srečanje bolnih in invalidov len-davske dekanije. To srečanje je vodil in nas pri maši nagovoril g. novo-mašnik Dejan Horvat.

VELIKA POLANA - Skupaj z vso Slovenijo in vesoljno Cerkvijo smo 19. septembra 1999 v lepem sončnem nedeljskem dnevu na Betnavi v Mariboru doživeli razglasitev za blaženega škofa Antona Martina SLOMŠKA.

Novo pastoralno-katehetsko leto smo začeli z novo pomočjo, dobili smo katehistinjo Natašo Horvat, doma iz župnije Črensovci, ki je diplomirala na Pastoralno-teološki šoli v Mariboru, katehetska smer. Ima tudi kanonično misijo-dovoljenje za verouk od škofa dr. Franca Krambergerja. Zaupali smo ji predšolske in 4. razred, pomagala bo še pri mladinskih srečanjih in pri KARITAS.

Novo-jubilejno in sveto leto 2000 smo začeli še z drugimi velikimi spremembami v polanski župniji. V cerkvi na koru sta se zamenjala organista in pevci. Dolgoletni polanski organist in rojak, orglal je preko 40 let, za kar smo mu hvaležni, g. Ciril Žerdin, se je odpovedal, je pa še pripravljen sodelovati. Njegovo mesto pa je zasedel g. Jože Gerencner, učitelj glasbe in zborovodja. Zraven je prišlo tudi nekaj novih - mlajših pevcev. Vsem dosedanjim in vsem, ki vztrajajo, priskrba hvala. Novim pa: korajža velja!

V nedeljo 19. marca smo izvolili novi ŽPS, cerkvene ključarje in

Starejši in novi polanski cerkveni pevci in organista

ŽGS. Res je precej novi, posebno v vasi Mala Polana. Vse je potrdil g. škof-ordinarij. Umestitev je bila na velikonočni ponedeljek.

Razveselilo nas je tudi imenovanja novih slovenskih-pomožnih škofov v mesecu maju.

V nedeljo, 21. maja 2000, smo imeli v polanski cerkvi edinstveno slovesnost sprejem MLADIH V MARIJINO DRUŽBO. Po prijavi in temeljiti pripravi doma, pri mladinskem verouku in v Domu duhovnosti v Kančevcih, jih je bilo sprejetih v posebno Marijino varstvo med sv. mašo in lepo akademijo v čast Mariji 28 fantov in deklet - večinoma srednješolcev I. in II. letnika. Prav to nedeljo nas je razveselila novica iz Rima: "da s strani Svetega sedeža NIČ NE NASPROTUJE, da se začne postopek beatifikacije oziroma javne izjave mučeništva Božjega služabnika polanskega župnika Danijela HALASA. Njegova zasluga je, da se je ohranila Marijina družba mladih v polanski župniji vse do današnjih dni. Po njegovem zgledu in priprošnji: MARIJA MLADINI KAŽI POT LEPOTE!

Novi člani Marijine družbe v Veliki Polani l. 2000

V nedeljo 28. maja smo imeli izpoved vere letošnjih osmošolcev. Naslednjo nedeljo, prvo v mesecu juniju smo imeli prvo sv. obhajilo. Letos le 11 prvoobhajancev, od tega 8 dečkov in le 3 deklice.

Zunanjo slovesnost praznika Srca Jezusovega ali farno proščenje smo obhajali letos že v juliju. Tridnevnicu in slovesnost je vodil p. Klemen Verdev, kapucin iz Škofje Loke.

Škapulirsko proščenje v Mali Polani je bilo letos na sam praznik Karmelske Matere božje v nedeljo 1. julija. Blagoslovljena so bila temeljito obnovljena vhodna vrata kapele. Delo sta opravila domačina

Polanski prvoobhajanci v pričakovanju Jezusa

mlada mizarja brata Joško in Štefan Hozjan. Njuna mama pa je od novega leta naprej oskrbnica-mežnarca kapele.

Zelo lepo in slovesno pa smo letos obhajali vsakoletno tretje polansko ali Donatovo proščenje, ki je zadnjih 25 let tudi združeno z obletnico posvetitve cerkve. Župnijsko cerkev Srca Jezusovega je v nedeljo, 10. decembra 1975, posvetil takratni mariborski škof dr. Vekoslav Grmič. Torej v sv. jubilejnem letu 2000 polanska cerkev slavi svoj srebrni jubilej posvetitve, njen posvetitelj pa zlatomašni jubilej, zato smo ga za to slovesnost povabili in se je prijazno odzval. Pred sv. mašo nam je blagoslovil novozgrajeno kapelico lurške Matere božje pred cerkvijo. Denar za gradnjo sta poslala zakonca-izseljenca Matija in Marija Lackovič iz Francije. Njima in vsem, ki so pomagali pri gradnji, iskren Bog plačaj!

Bog plačaj škofu-ordinariju dr. Francu KRAMBERGERJU za Odlok o začetku postopka za razglasitev župnika DANIJELA HALASA za BLAŽENEGA in imenovanje POSTULATORJA v tej zadevi prof. p. dr. Vinka ŠKAFARJA, OFM Cap, docenta pastoralne teologije, župnika-moderatorja pri sv. Jožefu v Mariboru!

Radi bomo molili za beatifikacijo župnika Halasa, ki ga odslej smemo javno imenovati Božji služabnik. Njegov grob je med nami na pokopališču v Veliki Polani. Priporočali se mu bomo v molitvah. Uslišane prošnje pa bomo sporočali postulatorju.

VERŽEJ - Sveto leto 2000 smo pričakovali z optimizmom in se nanj pripravljali s spodbudami in srečanji. Marija romarica je v adventu

obiskovala družine, sv. Miklavž pa je razveselil naše najmlajše z darili med slovesnostjo v občinskem domu.

Biseromašnik g. Martin Maroša je imel spominsko mašo v Beltincih, na Melincih in v Veržeju.

Naš otroški zbor s svojo dobro in požrtvovalno pevovodkinjo Marjeto Ivančič, je 6. januarja romal v Ljubljano, na srečanje otroških zborov.

Dobrodelna organizacija Kolpingova družina se je uradno ustanovila tudi v Veržeju, čeprav že več let deluje med nami.

Otrokom so se pri zaključni maši navadno pridružili starši, da je število preseglo 150 ljudi. Duhovne vaje za molilce(ke) so zbrale 41 oseb. Romanja so nas ponesla v Medžugorje (dve skupini), Kurešček in Brezje, ter v odransko svetoletno svetišče in Lendavo. Trudili smo se, da so res bila romanja. Molilci za duhovne poklice imajo v naši cerkvi vsako zadnjo nedeljo popoldne molitveno srečanje že od leta 1984. V ta namen imamo tudi vsak prvi četrtek pred večerno mašo izpostavitve ter češčenje Najsvetejšega. Trudimo se, da bi rasla pobožnost prvih petkov in sobot. Bolnike obiskujemo redno, posebno ob prvih petkih, ter jih vključujemo v molitvene skupine. Z otroki se zelo trudimo pri verouku in pripravi za zakramente.

Lepo uspeva ZDRUŽENJE MARIJE POMOČNICE, ki ima namen širiti pobožnost do Evharistije in do Marije Pomočnice. Člani se zbirajo vsak mesec pred Najsvetejšim pri skupni molitvi in potem pri bratskem pogovoru in sožitju.

Občina Veržej je lepo proslavila prvo leto obstoja. V mesecu maju

je priredila več slovesnosti. Naj omenimo le spomin na dva velika Verženca: Dr. Fran Kovačič je bil zgodovinar, teolog, svetniški duhovnik, kateremu Veržej v veliki meri dolguje Marijanišče; drugi je glasbenik Slavko Osterc. V lepem kulturnem popoldnevu so Kovačiču posvetili spominsko sobo.

Župan inž. Drago Legen in sodelavci se lahko ponašajo z uspehi. Največji je ureditev pokopališča, okolja in dograditev mrliške vežice. Na slovesnost so povabili novega beograjskega pom. nadškofa Stanislava Hočevarja, ki je blagoslovil vežico in pokopališče. Gasilci so lepo obnovili svoj dom, ki ga je blagoslovil g. Franček Maršič.

Tudi Marijanišče obnavlja svoje prostore, da bi lažje in lepše sprejemalo vse, ki želijo poglobiti svojo vero ali preživeti nekaj dni v miru. Letos je takih bilo dosti iz Pomurja in od drugod. Teden dni so preživele pri nas skupine iz Portoroža, Ljublane, Celja, Razkrižja, Nizozemske, Madžarske, mladi Rdečega križa iz Pomurja, tudi skupina mladih iz Slovaške ter od drugod.

Letos, 2. maja, je Bog poklical k sebi enega naših dobrotnikov. To je bil g. obrtnik Marjan Mulec. Pokopali smo ga 6. maja z veliko slovesnostjo in hvaležnostjo. Imel je razburkano, včasih zagrenjeno življenje, žel nerazumevanja in nehvaležnosti. Rad pa je priskočil na pomoč, kjerkoli se je kaj lepega in koristnega delalo. Naša vas mu dolguje električno zvonjenje, pomagal je pri prekrivanju cerkve in obnovi fasade in še in še. Naj mu dobri Bog stotero vse poplača.

Hvala tudi drugim dobrotnikom, živim in pokojnim. Hvala staremu ŽPS, za sodelovanje in pridnost. Novemu želimo še večji uspeh in dobro voljo.

Zaključimo z bolečo točko sprememb v vodstvu župnije in Marijanišča. G. Franček Maršič, ki je devet let navdušeno garal in delal, je bil potreben drugod. Mnogi za njim žalujejo. Vsi se mu zahvaljujemo in zanj molimo. Njegov spomenik, nova zgradba učilnic, ostane in nas bo nanj vedno spominjala.

G. Franc Kavaš je bil le dve leti med nami. Dobrohoten in delaven se je trudil kolikor je mogel, ne da bi gledal na svoje zdravstvene težave. Tudi njemu se zahvaljujemo in zanj molimo.

G. Peter Štumpf je zdaj naš novi župnik in ravnatelj. Mnogi so rekli, "Ta je naše gore list". Res je njegov oče iz Bunčan in on sam ima veliko sorodnikov med nami in ljubi našo župnijo. Sprejemamo ga z radostjo in mu obljubljam pomoč. Z njim sta prišla še druga dva salezijanca, ki nam nista tuja: G. Ivan Turk, zadolžen za slovensko Salezijansko družino (molivci, sodelavniki, bivši gojenci...) in za župnijske misijone, ter g. pomočnik Janez Krnc, ki je že bil med nami nekaj časa in je za seboj pustil najlepši spomin. Je ekonom skupnosti in zadolžen za obnovo Marijanišča. Vsi trije bodite dobrodošli.

Kazalo

Andrej Zrim: Uvodna beseda	3
Lojze Kozar ml.: Koledarski del	4
Lojze Kozar ml.: Spoštovani bralec, spoštovana bralka!	28
Stopinje svetih	
Franc Kramberger: Slomšek in naš čas	29
jz: "Kdor ne časti svojih slavnih prednikov..."	32
Franc Tement: Blaženi Anton Martin Slomšek... ..	35
Lojze Kozar ml.: Pričevalci vere	36
Lojze Kozar: Eden kamen me teži	40
Vladimir Kos: Muri	42
Lojze Kozar ml.: Haukova upodobitev Danijela Halasa	42
Stopinje Duha	
Jožef Smej: Dan, ki se mu ne moremo odreči	44
Anton Stres: Z vero in zaupanjem v tretje tisočletje	46
Ivan Štuhec: Novi mariborski pomožni škof dr. Anton Stres	49
jz: Ljubim te, Slovenija	51
Oddaljene stopinje	
Jožef Smej: Dr. Franc Markoja-Markfi	55
Vilko Novak: Dvoje Kleklovih pisem	62
Lojze Kozar ml.: Ljudje pred nami	65
Franc Puncer: Moja župnija	68
Franc Kuzmič: Izdajateljska in tiskarska dejavnost prekmurskih Židov	71
J. Lovrenčič - F. Dündek - J. Ftičar: Iz Martiniške kronike	76
Vendel Kozar: Vojakov dnevnik	80
Stanislav Zver: Znamenja v župniji Bogojina	85
Štefan Trajbarič: V hudih časih dokažeš koliko zares veljaš	90
Nepozabne stopinje	
jz: Fotokronika	96
Stopinje za mejo	
Franc Tement: Vprašanje slovenskega izseljenstva	117
Jože Zadravec: Nevidne niti	121
Vera Gašpar: Ivan Camplin	128
Stopinje k tebi	
Karel Gržan: Pomagaj drugim... ..	130
Ivanka Tompa: O vzgoji malo drugače	133
Vinko Škafar: Bog v zakonu in družini	136
dr. Jože Zadravec: Z zdravo prehrano do boljšega zdravja	140
Tone Ciglar: Popotovanje IZ Bistrice NA Lipo	143
Tone Ciglar: V vinu je resnica	147
Stopinje srca	
Lojze Kozar: Moj prvi izpit	151

Štrkov Jožek: S črvivoga prečnjeka edne stare škrinje	153
Lojze Kozar ml.: Vidra z zlato ribo	165
Lojze Kozar ml.: Martínski praznik	166
Melita Muhič: Stopinje v jutranji rosi	169
Jubilejne stopinje	
Jani Ravenko: Vse se šele začenja	175
Anton Horvat: Biseromašnik Štefan Pintarič	179
Odhojene stopinje	
Franc Tement: Moji spomini na mons. Lojzeta Kozarja	181
Lojze Kozar ml.: Špomenik + msgr. Lojzetu Kozarju	183
s. Mira Peče: Pokojna s. Marjeta Sraka	185
F.P.: Mara Puncer	189
Tiskane stopinje	
Ivan Jerič: Moji spomini (Peter Kuhar)	190
Kolesar s Filozofske (Jože Ftičar)	194
Jožef Gjuran: Življenje po prekmursko (Jože Ftičar)	195
Panonski letopis 2000 (Jože Ftičar)	195
Zgodbe minulega sveta (Jože Ftičar)	196
Protestantizem... (Jože Ftičar)	196
Košičev teden XII (Vilko Novak)	197
Vilko Novak: "Zdi se mi, da je Bogojina polna skrivnosti"	197
Vilko Novak: Opomnja k moji bibliografiji	199
Tvoje in moje stopinje	
Tone Ciglar: Ob 10-letnici katoliških gimnazij v Sloveniji	201
jz: Zlate niti vidnega in nevidnega sožitja	204
Franc Tement: Nova kapela v čast Mariji Pomočnici v Trnju	207
Miha Sekolovnik: Dom duhovnosti Benedikt	208
Marija Sraka: Priprava na sv. birmo	212
Važnejši dogodki župnij Pomurskega pastoralnega področja	215
Pesmi	
Jože Gerič: Pogosto se zalotim,	116
Dolina, Po otavi diši	129
Stanislav Koštric: Drhtenje, Koprnenje, Tihi strah,	174
Ob reki, Kdaj, Usoda,	180
Pridih večnega	200
Miroslav Slana - Miro: Očetov molk,	172
Matí... ..	173
Vladimir Kos: Na pragu v vstajensko nedeljo,	170
Malce po japonsko, Kraljica ljubečih oči,	171
Popoldne se je zdelo že pomlad,	171
Kristus vstal je - tudi v Beltincih	211

POŠTNE IN TELEFONSKE ŠTEVILKE ŽUPNIJSKIH URADOV POMURJA

ŽUPNIJA	Poštna št	Tel.-št. (02)
Apače	9253	569-1063
Bakovci	9000-M.Sobota	543-1032
Beltinci	9231	542-2056
Bogojina	9222	547-1050
Cankova	9261	540-1015
Čezanjevci	9240-Ljutomer	580-1100
Črenšovci	9232	570-1073
Dobrovnik	9223	579-9180
Dokležovje	9231-Beltinci	543-1406
Dolenci	9204-Šalovci	559-1077
Gornja Radgona	9250	564-8850
Grad	9264	550-9050
Hotiza	9220-Lendava	576-1001
Kančevci	9206-Križevci	554-1078
p. Miha (Dom duhovnosti)		041 705-042
Kapela	9252-Radenci	565-1305
Kobilje	9227	579-1439
Križevci pri Ljutomeru	9242	587-1406
Kuzma	9263	555-1023
Lendava	9220	578-8330
Ljutomer	9240	581-1065
Mala Nedelja	9243	586-1020
Markovci	9204-Šalovci	552-1095
Martjanci	9221	548-1394
Murska Sobota	9000	534-9660
Odranci	9233	570-1181
Pečarovci	9202-Mačkovci	551-1057
Pertoča	9262-Rogašovci	557-1028
Petrovci (Martinje)	9203	556-1288
Radenci	9252	566-1640
Razkrižje	9240-Ljutomer	589-1012
Sv. Jurij ob Ščavnici	9244	568-1021
Sv. Jurij v Prekmurju	9262-Rogašovci	558-8520
Tišina	9251	546-1704
Turnišče	9224	573-5123
Velika Polana	9225	570-1083
Veržej	9241	588-1346
Evangelikičanske župnije:		
Bodonci	9265	549-1006
Domanjševci	9206-Križevci	
Gornji Slaveči	9263-Kuzma	555-1037
Hodoš	9205	559-1038
Križevci v Prekmurju	9206	554-1003
Murska Sobota	9000	522-1304
Moravske Toplice	9226	548-1234
Petrovci	9203	556-1039
Puconci	9201	545-9120

Zori najžlahtnejši sad

Božji služabnik
DANIJEL HALAS
1908 - 1945